Autoři (výzkumný tým):
PhDr. Ladislav Csémy, Mgr. Pavla Chomynová,
PhDr. Petr Sadílek

Evropská školní studie

o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)

Výsledky průzkumu v České republice v roce 2007

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

Evropská školní studie

o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)

Výsledky průzkumu v České republice

v roce 2007

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

Autoři / PhDr. Ladislav Csémy, Mgr. Pavla Chomynová,
PhDr. Petr Sadílek

Oponent / Mgr. Kateřina Škařupová

© Vydal / Úřad vlády České republiky, 2009
1. vydání

ISBN 978-80-87041-94-9

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)
Výsledky průzkumu v České republice v roce 2007

Tento text vznikl ve spolupráci s Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti a s podporou projektu MZ ČR MZ0PCP2005.

SOUHRN 8

1 STUDIE ESPAD – ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU 10
1/1 Východiska a cíle projektu 11
1/2 Realizace projektu 11
1/3 Harmonogram realizace 12

2 METODIKA STUDIE 14
2/1 Dotazníkový formulář 15
2/2 Konstrukce a charakteristiky výběrového souboru 15
2/3 Sběr dat v terénu 17
2/4 Reliabilita a validita dat 17
2/5 Způsob zpracování dat 18
2/6 Datový soubor a mezinárodní datový archiv 18

3 HLAVNÍ VÝSLEDKY STUDIE ESPAD 2007 V ČESKÉ REPUBLICE 20
3/1 Legální drogy 21
3/1/1 Kouření cigaret 21
3/1/2 První zkušenosti s kouřením 21
3/2 Pití alkoholu 22
3/3 Zkušenosti s nelegálními drogami a jinými psychoaktivními látkami 24
3/3/1 Rozsah užívání drog ve sledovaném vzorku 24
3/3/2 První zkušenosti s drogami 25
3/3/3 Nežádoucí důsledky užívání drog 26
3/4 Názory a postoje studentů k návykovým látkám 27
3/4/1 Vnímání rizik spojených s užíváním návykových látek 27
3/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek 28
3/4/3 Výskyt užívání návykových látek mezi přáteli studentů 29
3/4/4 Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci 29
3/4/5 Útrata za nákup tabáku, alkoholu a konopných látek 29
3/5 Související faktory rodinného a školního prostředí 30
3/5/1 Vzdělání rodičů 30
3/5/2 Struktura rodiny 30
3/5/3 Znalosti rodičů o tom, jak děti tráví sobotní večery 30
3/5/4 Ekonomická situace rodiny 30
3/5/5 Záškoláctví (neomluvené absence) 31
3/6 Volnočasové aktivity 36

4 KONTEXT UŽÍVÁNÍ KONOPNÝCH LÁTEK MEZI STUDENTY 38
4/1 Problémové užívání konopných látek 39
4/2 Užívání konopných látek a parta přátel 40
4/3 Místo, kde by se dala sehnat marihuana nebo hašiš 41
4/4 Způsob získání konopných látek 41
4/5 Důvod prvního užití konopných látek 42
4/6 Pozitivní a negativní očekávání od užití konopných látek 43
4/7 Nabídka konopných látek 43

5 UŽÍVÁNÍ DROG V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY 46
5/1 Soubor respondentů pro regionální srovnání 47
5/2 Užívání legálních drog 47
5/2/1 Kouření tabáku 47
5/2/2 Konzumace alkoholu 47
5/2/3 Sedativa a hypnotika 49
5/3 Užívání nelegálních drog v krajích 50
5/3/1 Konopné látky 51
5/3/2 Extáze 52
5/3/3 LSD a jiné halucinogeny 52
5/3/4 Halucinogenní houby 53
5/3/5 Pervitin a amfetaminy 54
5/3/6 Heroin a jiné opiáty 55
5/3/7 Těkavé látky 55
5/4 Regionální rozdíly ve vnímání dostupnosti drog 56
5/4/1 Subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu 56
5/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost nelegálních drog 56
5/5 Souhrn regionálního srovnání 58

6 SROVNÁNÍ ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STUDENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL 60
6/1 Soubor respondentů pro srovnání z hlediska typu školy 61
6/2 Užívání legálních drog 61
6/2/1 Kouření tabáku 61
6/2/2 Konzumace alkoholu 61

6/3 Užívání nelegálních drog 62
6/4 Názory a postoje studentů 64
6/4/1 Vnímání rizik spojených s užíváním drog 64
6/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek 64
6/4/3 Problémy spojené s konzumací alkoholu a užíváním nelegálních drog 66
6/4/4 Výskyt užívání návykových látek mezi přáteli 67
6/4/5 Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci 67
6/4/6 Útrata za nákup tabáku, alkoholu a konopných látek 67
6/5 Souhrn srovnání studentů podle typu studované školy 69

7 VÝVOJOVÉ TRENDY V UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK V OBDOBÍ 1995–2007 70
7/1 Kouření cigaret a pití alkoholických nápojů 71
7/2 Zkušenosti s užitím nelegálních drog, těkavých látek a psychoaktivních léků 72
7/2/1 Celoživotní výskyt užívání drog (lifetime prevalence) 72
7/2/2 Výskyt užívání za celý život (celoživotní prevalence užití), výskyt užívání za posledních 12 měsíců (prevalence užití za poslední rok) a výskyt užívání za posledních 30 dnů (prevalence užití v posledním měsíci) 72
7/2/3 Zkušenosti s drogami podle pohlaví 73
7/2/4 Zkušenosti podle typu školy 74
7/3 Rané zkušenosti s návykovými látkami 74
7/4 Dostupnost drog, subjektivní vnímání jejich rizikovosti a tolerance vůči návykovému chování 75
7/5 Odhad počtu dospívajících ve věku 15–19 let, kteří se již dostali do kontaktu s drogou 76

8 KOUŘENÍ, PITÍ ALKOHOLU A UŽÍVÁNÍ DROG MEZI ŠESTNÁCTILETÝMI V ČR A EVROPĚ – MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ 78
8/1 Účast zemí ve studii ESPAD 2007 79
8/2 Metodologické aspekty a kvalita dat 79
8/3 Kouření mezi šestnáctiletými 79
8/3/1 Zkušenost s kouřením cigaret 79
8/3/2 Kouření v posledních 30 dnech 79
8/4 Konzumace alkoholu 80
8/4/1 Celoživotní zkušenost s alkoholem 80
8/4/2 Pití alkoholu v posledních 30 dnech 80
8/4/3 Průměrná spotřeba alkoholu při poslední konzumní příležitosti 80
8/4/4 Opilost 81
8/4/5 Pití nadměrných dávek alkoholu 81
8/5 Užívání nelegálních drog 81
8/5/1 Jakákoli nelegální droga 81
8/5/2 Užívání konopných drog 82
8/5/3 Ostatní nelegální drogy 82
8/5/4 Sedativa 83
8/5/5 Těkavé látky 83
8/6 Změny v užívání nelegálních drog v letech 2003–2007 84
8/7 Česká republika ve srovnání s evropským průměrem 84

9 ENGLISH SUMMARY 86
9/1 Project information 87
9/2 Methodology 87
9/3 Tobacco smoking and alcohol consumption 87
9/3/1 Tobacco smoking 87
9/3/2 Alcohol drinking 87
9/4 Experience with illicit drug use 88
9/4/1 Lifetime prevalence of illicit drug use 88
9/4/2 Lifetime prevalence, last 12 months prevalence and last 30 days prevalence 89
9/4/3 Prevalence of illicit drug use by gender 89
9/4/4 Prevalence of drug use by school type 89
9/4/5 Drug use by regions 90
9/5 Drug availability, risk perception and attitudes towards drug use 91
9/6 Young people in the Czech Republic and in Europe 92
9/7 Conclusion 92

10 LITERATURA (POUŽITÁ A DOPORUČENÁ) 94
10/1 Literatura 95
10/2 Dosud publikované zprávy o studii ESPAD 98

11 PŘÍLOHY 100
Podrobné tabulky s výsledky 101
Použitý dotazník 145

SEZNAMY TABULEK, OBRÁZKŮ A MAP 164
Seznam tabulek 165
Seznam obrázků 167
Seznam map 168

Souhrn

Ve srovnání s předchozím obdobím byla zaznamenána stabilizace situace v oblasti zkušeností mládeže s nelegálními drogami – oproti r. 2003 došlo k poklesu zkušeností se všemi sledovanými drogami s výjimkou konopných látek. U konopných látek je situace srovnatelná s r. 2003, došlo tedy k zastavení nárůstu zkušeností pozorovaného od poloviny 90. let. Zároveň došlo k poklesu subjektivně vnímané dostupnosti nelegálních drog (s výjimkou konopných látek) a k nárůstu subjektivně vnímaných rizik spojených s jejich užitím.

U nelegálních drog uváděli respondenti v r. 2007 nejčastěji zkušenosti s užíváním konopných látek (45,1 %). Na dalších místech se objevují zkušenosti s užíváním léků se sedativním účinkem (9,1 %), s užitím halucinogenních hub (7,4 %) a s čicháním rozpouštědel (7,0 %). Zkušenosti s LSD (4,9 %), extází (4,5 %) a pervitinem a amfetaminy (3,5 %) jsou méně časté, zkušenosti s drogami typu heroin a kokain jsou v populaci šestnáctiletých minimální (2,0 %, resp. 1,1 %).

Užívání nelegálních drog v posledních 12 měsících se vzhledem k věku respondentů příliš neliší od celoživotního užívání. V posledních 30 dnech užilo marihuanu 18,1 % šestnáctiletých, těkavé látky necelá 2 %, užití ostatních drog se pohybuje do 1 %.

Ve věku 15–19 let má tedy odhadem v ČR alespoň jednu zkušenost s nelegální drogou (konopnými látkami) necelých 300 tisíc osob, v posledním měsíci asi 120 tisíc osob.

Průzkum v r. 2007 opětovně potvrdil rozdíly v užívání drog mezi pohlavími - chlapci uvádějí vyšší výskyt zkušeností s nelegálními drogami než dívky.

Při regionálním srovnání se projevily významné rozdíly mezi kraji ČR. Zkušenosti s drogami mají nejvíce šestnáctiletí studenti v Ústeckém a Karlovarském kraji, za nimi následuje Olomoucký kraj. Regionální rozdíly jsou patrné i co do typu užívaných drog a jejich dostupnosti.

Denně kouří 25 % šestnáctiletých, z nich je téměř 8 % silných kuřáků (vykouří denně více než 11 cigaret). Podíl denních kuřáků mezi lety 2003 a 2007 mírně poklesl, a to především u chlapců, zatímco u dívek byl zaznamenán mírný nárůst.

V užívání alkoholických nápojů se situace od 90. let významně nezměnila, což je vzhledem k relativně vysoké spotřebě alkoholu mezi mladými lidmi v ČR varující údaj. Nadměrné dávky alkoholu (5 a více sklenic při jedné příležitosti) více než 3krát v posledním měsíci konzumovalo 20 % studentů.

Oproti r. 2003 došlo k poklesu subjektivně vnímané dostupnosti cigaret a alkoholu, ovšem zároveň také k poklesu subjektivně vnímaných rizik spojených s kouřením a častým pitím alkoholu.

Studie ESPAD – základní informace o výzkumu

1/1 Východiska a cíle projektu

Kouření, nadužívání alkoholu a užívání drog mezi mladými lidmi jsou faktory spojené s mnoha nežádoucími sociálními a zdravotními jevy moderní společnosti. Snaha společnosti omezovat nepříznivé dopady rizikového návykového chování je pochopitelná, skutečně účinná však může být pouze v případě, že budeme znát reálný rozsah různých forem rizikového chování a jejich kontext. Máme k dispozici řadu poznatků z klinické oblasti, které lze využít v oblasti léčby a minimalizace škod. Pro oblast prevence však potřebujeme data o chování a postojích mladých lidí, abychom je pak na základě skutečné znalosti mohli oslovit v rámci preventivního působení. Dotazníková šetření v populaci jsou jednou z hojně využívaných přístupů k poznání chování a jeho determinant.

Projekt ESPAD vzbudil svými výsledky značnou pozornost a dnes jsou již jeho výsledky reflektovány národními a mezinárodními organizacemi, které udávají směr protidrogové politiky (např. EMCDDA).

Významný metodologický pokrok v oblasti drogového výzkumu přinesla práce výzkumné skupiny vedené L. Johnsonem z Michiganské univerzity v Ann Arboru. Jejich projekt Monitoring the Future se stal základem pro podobná šetření jinde ve světě (Johnston et al., 2002). Pravidelně opakovaná šetření se i v jiných zemích využívají k monitorování trendů v užívání drog a k posouzení úspěšnosti národní protidrogové politiky (Adlaf et al., 2002).

V České republice bylo od poloviny 90. let provedeno více dotazníkových studií o drogách mezi studenty, avšak skutečně reprezentativních bylo mezi nimi jen několik (Miovský a Urbánek, 2001; Polanecký et al., 2001). Mezi těmito studiemi zaujímá mezinárodní projekt ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách, The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) zvláštní místo (Hibell, 1999; Hibell et al., 1997; Hibell et al., 2000; Hibell et al., 2004). Význam projektu, který metodologicky v mnohém navazuje na studii Monitoring the Future, spočívá ve vysoké míře srovnatelnosti výsledků, které je dosaženo důslednou aplikací jednotné výzkumné metodologie ve všech zemích zapojených do projektu.

Hlavním cílem projektu ESPAD je podat přehled o situaci v České republice, pokud jde o rozsah užívání legálních i nelegálních drog v obecné populaci dospívající mládeže, a porovnat ji se situací v ostatních evropských zemích. Specifické cíle projektu ESPAD byly formulovány následovně:

- získat spolehlivé informace o rozsahu užívání legálních i nelegálních návykových látek mezi českou mládeží,
- sledovat trendy, k nimž došlo od roku 1995,
- analyzovat základní kontextové vztahy u vybraných indikátorů návykového chování,
- porovnat situaci v ČR se situací v Evropě.

1/2 Realizace projektu

Studie ESPAD byla poprvé realizována v r. 1995 pod záštitou Rady Evropy (Pompidou Group) ve 26 evropských zemích jako školní dotazníkové šetření. Druhá vlna výzkumu proběhla v r. 1999 a zúčastnilo se jí již 30 zemí. Zatím poslední sběr dat proběhl v r. 2007, kdy se do projektu zapojilo 35 evropských zemí s více než 101 tisícem dotázaných. Mezinárodní projekt koordinuje Švédská rada pro informace o alkoholu a drogách (CAN). Požadavek srovnatelnosti dat o užívání návykových látek mezi mládeží v Evropě mohl být splněn jen za cenu velké disciplinovanosti národních řešitelských týmů, které musely důsledně dodržovat jednotný metodologický postup, který zahrnoval jak dotazníkový formulář, tak principy konstrukce výběrového souboru a způsob sběru dat.

Česká republika se projektu ESPAD účastní již od jeho počátku v roce 1995. První kontakt s koordinačním střediskem ve Švédsku, a tedy první vlnu výzkumu v ČR, iniciovalo Národní centrum podpory zdraví. Po zániku této instituce pokračovala účast ČR ve studii v rámci aktivit Laboratoře pro výzkum závislostí Psychiatrického centra Praha. Podpora projektu ze strany Meziresortní protidrogové komise a později Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky měla rozhodující význam z hlediska udržení kontinuity účasti na tomto významném mezinárodním projektu. Postupně se podařilo stabilizovat řešitelský tým, jehož efektivita byla posílena po vzniku Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti zapojením výzkumného pracovníka této instituce. Na přímém řešení projektu v r. 2007 participovalo vedle Psychiatrického centra Praha (PhDr. Ladislav Csémy) Národní monitorovací středisko (Mgr. Pavla Chomynová), Lékařské informační centrum s agenturou INRES-SONES (PhDr. Petr Sadílek).

Česká národní data byla zahrnuta v plné míře do zpracování všech čtyř dosud publikovaných mezinárodních zpráv (Hibell et al., 1997; Hibell et al., 2000; Hibell et al., 2004; Hibell et al., 2009). Zpráva z roku 2007 byla vydána v květnu 2009. Mezinárodní výzkum se týká pouze těch dospívajících, kteří v daném roce dosáhli 16 let (kohorta roku narození). Do výzkumu v r. 1995 byly tedy zahrnuty osoby narozené v r. 1979, v r. 1999 pak osoby narozené v r. 1983, v r. 2003 osoby narozené v r. 1987 a konečně v roce 2007 dospívající narození v roce 1991. Český soubor se skládal z 2962 jedinců v r. 1995, 3579 v r. 1999, 3172 v r. 2003 a 3901 v roce 2007.

První ucelená národní zpráva byla publikována v roce 2006 péčí Úřadu vlády ČR (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) - Výsledky průzkumu v České republice v roce 2003). Tato zpráva přináší výsledky z roku 2007. Snahou autorů bylo zachovat strukturu předchozí zprávy, vybrat z velkého množství dat to podstatné a prezentovat nálezy přehledným a srozumitelným způsobem.

Příprava studie probíhala v letech 2006 a 2007, kdy se Česká republika také jako jedna z vybraných zemí zúčastnila pilotní

1/3 Harmonogram realizace

studie nové verze dotazníku u celkem více než 800 respondentů. Hlavní sběr dat pak byl proveden v době od 10. března do 4. dubna 2007. Kontrola dat a jejich přepis do elektronického datového souboru byly provedeny do konce srpna 2007. Následovala celá řada operací, které souvisely se závazky mezinárodní účasti – příprava dat pro mezinárodní datový archiv atp. Mezitím se také podařilo dodržet harmonogram řešení projektu vůči Národnímu monitorovacímu středisku pro drogy a drogové závislosti jako zadavateli studie. V termínu byla odevzdána technická zpráva, zpracované tabulky s výsledky a datový soubor. 21. ledna 2008 byla uspořádána tisková konference a byla uvolněna zpráva s přehledem hlavních výsledků studie. Dokončení rukopisu této zprávy bylo spojeno s čekáním na dokončení mezinárodního čištění dat, tak aby se data prezentovaná v této zprávě kryla s daty, která budou publikována v mezinárodní zprávě.

2

Metodika studie

Metodologie řešení studie ESPAD v roce 2007 se v zásadě nelišila od postupu v předchozích vlnách studie (2003, 1999, 1995). Každá účastnící se země musí dodržovat jednotný metodologický postup (jednotný dotazník, princip konstrukce výběrového souboru a postup při sběru dat) tak, aby byla zaručena srovnatelnost výsledků. Identický metodologický postup umožňuje jednak sledovat vývoj trendů od roku 1995 a jednak rozdíly mezi státy v roce, kdy se průzkum konal.

2/1 Dotazníkový formulář

Dotazníkový formulář pokrýval oblast užívání legálních i nelegálních návykových látek mezi mládeží, pole postojů a názorů vztahujících se k návykovým látkám. Vedle základních demografických údajů bylo možné sledovat další tematické okruhy, a to prostřednictvím fakultativních modulů. Přes pochopitelnou snahu udržet srovnatelnost dat v čase, vyhověli koordinátoři potřebě inovovat dotazník po obsahové stránce. Samozřejmě, většina základních otázek byla zachována v podobě jako u předchozích vln studie, nicméně některé otázky byly vynechány nebo zestručněny. Inovovány byly fakultativní moduly, z nichž jsme zařadili položky rozšiřující otázky týkající se užívání alkoholu a marihuany. Vedle povinných (mandatorních) otázek a otázek z fakultativních modulů si každá země mohla podle zájmu zařadit omezený počet vlastních otázek, které pak nejsou zohledněny při zpracování mezinárodní zprávy. Tuto možnost jsme využili a do studie zařadili dvě vlastní otázky s celkem 9 podotázkami. S ohledem na časovou únosnost měl dotazníkový sešit celkem 16 stran a 52 otázek. Po započtení podotázek bylo u každé dotázané osoby zaznamenáváno 241 odpovědí. Dotazníkový formulář použitý v ČR v r. 2007 je uveden v příloze.

2/2 Konstrukce a charakteristiky výběrového souboru

Studie ESPAD v ČR byla v roce 2007 realizována tak, aby zcela vyhověla požadavkům na zařazení do mezinárodního srovnání, ale také aby umožnila širší využití pro domácí potřeby. Základním požadavkem v tomto ohledu byla potřeba sledování regionálních rozdílů v rámci ČR. Vzhledem k tomu, že ESPAD je kohortová studie jednoho ročníku narození, byla v roce 2007 zohledněna skutečnost, že část dětí narozených v roce 1991 je ještě v posledním ročníku ZŠ. Výběr souboru tedy byl proveden tak, aby v odpovídajícím poměru zahrnoval žáky 9. třídy ZŠ, žáky víceletých gymnázií a studenty a učně v prvních ročnících různých druhů středních škol. Současně musel být soubor dostatečně rozsáhlý, aby umožňoval analýzy na úrovni krajů. Tyto cíle byly dosaženy a zmíněným aspektům jsou věnovány samostatné kapitoly této zprávy – viz kapitolu 5 Užívání drog v krajích České republiky a kapitolu 6 Srovnání užívání drog mezi žáky ZŠ a středoškoláky.

Základem pro konstrukci výběrového vzorku byly informace o počtu škol, tříd a žáků v ČR, které laskavě poskytl Ústav pro informace ve vzdělávání (tabulka 2-1). Celkem bylo do studie ESPAD zapojeno 10 187 studentů z 351 základních a středních škol. Přehled o počtu škol, ročníků a žáků podává tabulka 2-2. Z nich bylo 2864 (28,2 %) žáků 9. ročníku základních škol a 7289 (71,8 %) studentů 1. ročníku středních škol. Z hlediska typu střední školy tvořilo výběrový soubor 1882 (18,7 %) studentů gymnázií, 2794 (27,4 %) studentů středních odborných škol, kteří ukončí studium složením maturitní zkoušky, a 2647 (25,8 %) studentů učilišť – oborů, které nejsou ukončeny maturitou.

Tabulka 2-1: Počty škol a počty tříd ve školním roce 2006/2007 v České republice (zdroj Ústav pro informace ve vzdělávání)

Typ školy	Počet škol	Počet tříd
Základní školy (ZŠ)	2341	18 698[a]
Gymnázia	354	5162[b]
Střední školy s maturitou	913	8069[b]
Střední odborná učiliště	737	8566[b]
Celkem	**4345**	**40 495**

a) třídy 6.–9.
b) všechny třídy

Tabulka 2-2: Charakteristika vzorku podle počtu škol a tříd, respektive počtu studentů

Typ školy	Počet škol	Počet tříd	Počet žáků/studentů		
			Chlapci	Dívky	Celkem
Základní školy (ZŠ)	64	121	1475	1389	2864
Gymnázia	72	72	744	1138	1882
Střední školy s maturitou	110	110	1081	1713	2794
Střední odborná učiliště	105	105	1493	1154	2647
Celkem	**351**	**408**	**4793**	**5394**	**10 187**

Z hlediska pohlaví tvoří výběrový soubor 4793 (47,3 %) chlapců a 5394 (52,7 %) dívek.

Z hlediska věku tvoří výběrový soubor 3046 (30,0 %) respondentů narozených v roce 1990, 5414 (53,4 %) respondentů narozených v roce 1991 a 1315 (13,0 %) respondentů narozených v roce 1992. Zbývající uvedli jiný, zpravidla dřívější rok narození.

V tabulkách 2-3 a 2-4 jsou shrnuty informace o rozložení vzorku podle typů škol a regionů a počtu dotázaných v regionech.

V optické kontrole bylo vyřazeno 25 dotazníků, do zpracování bylo uvolněno 10 149 dotazníků.

Tabulka 2-3: Počty škol zahrnutých do výzkumu podle krajů

	Počet ZŠ	Počet gym.	Počet SOŠ	Počet SOU	Celkem SŠ	Celkem škol
Hl. m. Praha	5	7	11	6	24	29
Středočeský	4	6	9	9	24	28
Jihočeský	4	5	6	7	18	22
Plzeňský	4	4	9	6	19	23
Karlovarský	3	4	7	7	18	21
Ústecký	5	5	10	9	24	29
Liberecký	5	5	5	6	16	21
Královéhradecký	4	4	7	7	18	22
Pardubický	4	4	8	6	18	22
Vysočina	6	4	6	8	18	24
Jihomoravský	6	6	9	9	24	30
Olomoucký	4	5	6	7	18	22
Zlínský	4	5	6	7	18	22
Moravskoslezský	6	8	11	11	30	36
Celkem	**64**	**72**	**110**	**105**	**287**	**351**

Tabulka 2-4: Počty dětí zahrnutých do výzkumu podle krajů

Kraj	Počet respondentů	
	Absolutní počet	%
Hl. m. **Praha**	**813**	**8,0**
Středočeský	**748**	**7,4**
Jihočeský	**663**	**6,5**
Plzeňský	**653**	**6,3**
Karlovarský	**605**	**6,0**
Ústecký	**782**	**7,7**
Liberecký	**628**	**6,2**
Královéhradecký	**606**	**6,0**
Pardubický	**655**	**6,4**
Vysočina	**706**	**7,0**
Jihomoravský	**900**	**8,9**
Olomoucký	**666**	**6,6**
Zlínský	**650**	**6,4**
Moravskoslezský	**1074**	**10,6**
Česká republika	10 149	100,0

2/3 Sběr dat v terénu

Sběr dat provádělo 175 proškolených výzkumných asistentů. Asistentům bylo na základě realizovaného náhodného výběru zadáno, které školy mají navštívit. Zároveň byli pro kontakt s řediteli vybraných škol vybaveni doporučujícími dopisy vedoucího Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti a zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Dopisy obsahovaly základní informace o výzkumu a žádost o spolupráci.

Spolupráce škol byla velmi dobrá. Pokud jde o vlastní nábor dat, byl zcela řízen asistenty výzkumu. Učitelé mohli, ale nemuseli být při sběru dat ve třídách přítomni. Tazatelé se při sběru dat řídili zásadou zasahovat do vyplňování co nejméně. Nejasnosti vysvětlovali individuálně pouze tehdy, pokud o to respondent požádal. Zásadně prováděli sběr dat v ucelených třídních kolektivech (tj. včetně dětí narozených v jiném než cílovém roce narození). Pro mezinárodní srovnání však byla využita jen data dětí narozených v r. 1991. Předem byly respondentům rozdány čisté neoznačené obálky a bylo důsledně dbáno na to, aby vyplněné dotazníky byly vráceny v zalepených obálkách.

Po vyplnění dotazníku byla zpracována za pomoci třídního učitele, případně pověřeného zástupce školy zpráva o provedení průzkumu ve třídě (tzv. classroom report). Nepřítomnost žáků a důvody absence byly ověřovány podle třídních výkazů nebo dotazem u třídního učitele. Do protokolů byly zaneseny jen počty studentů, nikde se neobjevovala jejich jména. Postřehy tazatelů k průběhu náboru dat byly zaznamenány do zpráv o provedení výzkumu ve třídě. Přístup učitelů i žáků k výzkumu lze celkově považovat za pozitivní.

Vyplněné dotazníky byly předány do výpočetního střediska k přepisu dat do připravených datových souborů.

Celková míra účasti respondentů byla 89,1 % z oslovených, s nepatrnými rozdíly podle pohlaví (chlapci 88,6 %, dívky 89,6 %). Tuto míru odezvy lze považovat za standardní.

2/4 Reliabilita a validita dat

Míra reliability (spolehlivosti) získaných dat byla zjišťována postupem doporučeným koordinátory z mezinárodního výzkumného centra, tj. na základě porovnání konzistence odpovědí na dvě obdobné otázky v rámci téhož měření. Tento postup odhadu reliability byl u nás poprvé použit v šetření studie ESPAD v r. 1995. Již tehdy vykazovala data vysokou míru shody.

Tabulka 2-5: Průměrný počet nezodpovězených otázek

	Chlapci	Dívky	Studenti celkem
Základní otázky			
Počet základních otázek	183	183	183
Průměrný počet nezodpovězených otázek	3,2	2,2	2,7
Podíl nezodpovězených otázek (%)	1,7	1,2	1,5
Modulární otázky			
Počet modulárních otázek	49	49	49
Průměrný počet nezodpovězených otázek	1,9	1,5	1,7
Podíl nezodpovězených otázek (%)	3,8	3,1	3,5
Vlastní otázky			
Počet vlastních otázek	9	9	9
Průměrný počet nezodpovězených otázek	0,1	0,1	0,1
Podíl nezodpovězených otázek (%)	1,1	0,9	1,0
Všechny otázky celkem			
Počet všech otázek celkem	241	241	241
Průměrný počet nezodpovězených otázek celkem	5,2	3,8	4,5
Podíl nezodpovězených otázek celkem (%)	2,2	1,6	1,9

V r. 2007 se procento inkonzistentních odpovědí u hlavních proměnných pohybovalo v rozmezí od 0,4 % do 2,4%, výjimečně nad touto hodnotou. Uspokojivá konzistence odpovědí respondentů naznačuje, že žáci, studenti a učni přistupovali k odpovídání s vážností.

Otázky validity jsou v případě dotazníkových šetření často diskutovány. Skutečná validita získaných poznatků je výsledkem jednak konstrukce měřícího nástroje, jednak pečlivosti při přípravě a provedení výzkumu. Kvalitu provedení studie (ne přímo validitu) může odrážet míra chybějících odpovědí, již uváděná konzistence výpovědí a odpovědi na tzv. chytáky. Hodnoty v tabulce 2-5 ukazují, že výskyt chybějících údajů (tj. nezodpovězení otázky) je v našich datech velmi nízký.

2/5 Způsob zpracování dat

Před vlastním vkládáním dat byla provedena logická a optická kontrola všech dotazníků; vyřazeny byly ty, ve kterých nebyly uvedeny základní sociodemografické údaje (pohlaví nebo věk), případně ty, u kterých bylo zjevné, že respondent neodpovídal pravdivě (nesmyslné údaje o množství vypitého alkoholu či požitých drog, rozpory mezi některými otázkami apod.).

Editace dat do počítače byla prováděna pečlivě a s kontrolou. Chybovost přepisu byla velmi nízká (kontrola byla provedena u 5,6 % náhodně vybraných dotazníků a nalezeno bylo 0,77 % chyb při editaci).

2/6 Datový soubor a mezinárodní datový archiv

Projekt ESPAD plánoval budování centrálního datového archivu již od sběru dat v roce 1999. Až do roku 2003 se sice data posílala v elektronické podobě, ale centralizovaný datový archiv ještě nefungoval. Počínaje daty z roku 2007 by měl být mezinárodní datový archiv plně v provozu. Jeho výhodou je snazší zpracování dat a tedy i rychlejší příprava mezinárodní zprávy. Hlavním smyslem datového archivu je však zlepšit možnosti výzkumné práce. Datový archiv bude v prvé řadě k dispozici odborným skupinám tvořeným zástupci národních řešitelských týmů. Dále bude za určitých podmínek přístupný i pro badatele mimo pracovní týmy projektu ESPAD. Očekává se, že intenzivní využívání datového archivu přispěje k lepšímu poznání rizikového chování adolescentů a zefektivnění prevence.

3

Hlavní výsledky studie ESPAD 2007 v České republice

Soubor respondentů

Nálezy prezentované v této části zprávy se opírají o analýzu vzorku 3901 studentů narozených v roce 1991. Jde o vzorek, který splňuje kritéria reprezentativity na národní úrovni z hlediska pohlaví, kraje a typu studované školy. Data tohoto vzorku byla také zahrnuta do mezinárodní databáze studie ESPAD a využita pro zpracování mezinárodní zprávy (Hibell et al., 2009). Ve vzorku bylo 1852 chlapců (47,5 %) a 2049 dívek (52,5 %). 29 % vzorku tvořili žáci 9. tříd ZŠ, 71 % středoškoláci, z nich 18,3 % studenti gymnázií, 43,6 % studenti středních odborných škol a 38,1 % žáci odborných učilišť.

3/1 Legální drogy

3/1/1 Kouření cigaret

Kouřit někdy v životě zkoušelo 78 % dotázaných studentů. V experimentování s cigaretou byly zjištěny rozdíly podle pohlaví, rozdíl mezi chlapci a děvčaty byl sice statisticky významný, činil však pouhá 4 % (76 % oproti 80 %). Rozložení četností podle jednotlivých frekvenčních kategorií od ojedinělého experimentování (kouření 1–2krát za život) po pravidelné kouření (kategorie 40 a vícekrát za život) má tvar J křivky se dvěma výraznými vrcholy na koncích stupnice. Přibližně 18 % dotázaných zkusilo kouřit jednou či dvakrát a pak již v kouření nepokračovalo. Naproti tomu celkem 34 % dotázaných uvedlo, že kouřili více než 40krát za život. (Podrobné rozložení četností viz tabulku 11-4.)

Přesnější kategorizaci souboru s ohledem na kuřácký status umožňuje otázka zjišťující frekvenci kouření a obvyklou spotřebu v posledním měsíci. Relativní četnosti odpovědí na tuto otázku jsou shrnuty ve druhé části tabulky 11-4 a v obrázku 3-1. Z tabulky vyplývá, že mezi chlapci bylo 23,4 % denních kuřáků, u děvčat o něco více (26,8 %). Rozdíly podle pohlaví jsou statisticky významné, mezi dívkami je již více silných denních kuřáků (11 a více cigaret denně) než mezi chlapci.

Výskyt kuřáctví se lišil podle typu studované školy a podle struktury rodiny, v níž dotázaní vyrůstali. Nejméně kuřáků bylo v gymnáziích, naopak nejvíce mezi žáky učňovských škol. Více kuřáků je mezi dětmi, které vyrůstají v restrukturovaných nebo neúplných rodinách (tabulka 3-14). Zmíněné vztahy jsou statisticky významné, i když kontrolujeme efekt přes pohlaví. Mezi

Obrázek 3-1: Denní kouření a silné kouření (11 a více ks cigaret denně) podle pohlaví (v %)

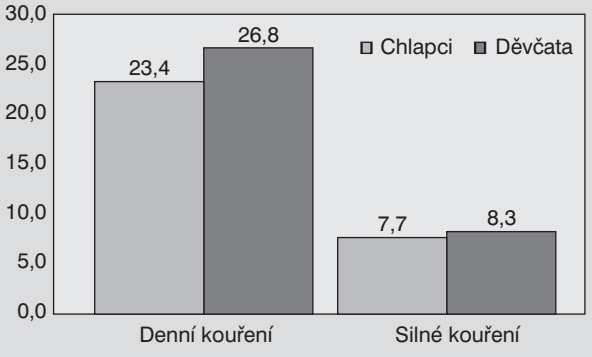

kouřením a (subjektivně vnímanou) ekonomickou situací rodiny nebyl zjištěn žádný vztah. Výsledky jsou shrnuty v tabulce 3-16.

3/1/2 První zkušenosti s kouřením

Vývojové aspekty kuřáctví byly ve studii sledovány dvěma otázkami. První otázka zjišťovala věk první zkušenosti s cigaretou, zatímco druhá zjišťovala věk, od kterého dotázaný kouří denně. Otázky byly uzavřené, tj. dotázaní mohli označit věk, přičemž první možnost byla věk 9 let nebo dříve. S ohledem na formát škály nebylo možné počítat průměrný věk.

Rozložení odpovědí na první otázku svědčí o tom, že více než čtvrtina dotázaných získala první zkušenosti s kouřením již ve

Obrázek 3-2: Věk začátku kouření a začátek denního kouření (v %)

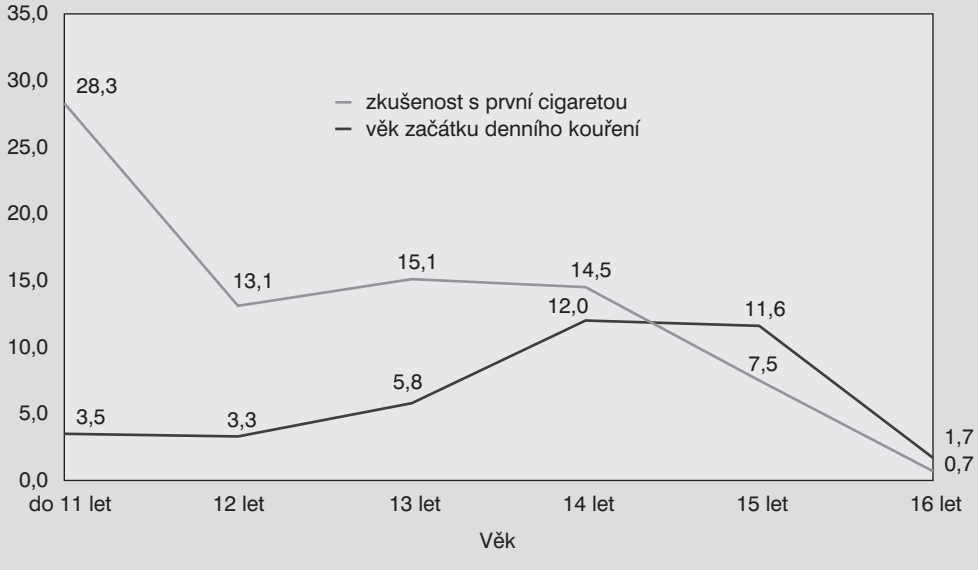

Tabulka 3-1: Raný začátek kouření a začátek denního kouření do 13 let podle spotřeby cigaret (v %)

	Kouří 11 nebo více cigaret denně
Začátek kouření do 11 let	14,8
Začátek kouření ve 12 letech nebo později	7,3
Denní kouření do 13 let	25,3
Denní kouření od věku 14 let nebo později	17,6

věku 11 let nebo dříve. Kouření s denní frekvencí se nejčastěji objevuje mezi 14. a 15. rokem věku (obrázek 3-2).

U denních kuřáků jsme zjišťovali, zda existuje vztah mezi výší spotřeby v současnosti a začátkem kouření, respektive začátkem denního kouření. Výsledky jsou naznačeny v tabulce 3-1. Ukazuje se, že dřívější začátek kouření vůbec a dřívější začátek denního kouření je spojen s vyšším výskytem silného kouření, tj. spotřeba 11 a více cigaret denně. Tento výsledek v podstatě říká, že u těch, kdo začínají s kouřením v nižším věku, je větší pravděpodobnost, že se stanou silnými kuřáky. V rovině prevence je tento nález podporou správnosti zachování vyššího věku dostupnosti cigaret. Důsledné dodržování zákonné věkové hranice dostupnosti tabákových výrobků (18 let) je jedním z účinných činitelů ovlivňujících prevalenci kuřáctví mezi dospívajícími.

3/2 Pití alkoholu

Pití alkoholických nápojů v celoživotním horizontu je základním popisem, který nás informuje o intenzitě spotřeby. Rozložení frekvencí jsme shrnuli do tabulky 3-2. Nápadné, i když pro českou společnost dost typické je velmi nízké procento celoživotních abstinentů (2,6 %). Toto procento vzroste jen nepatrně, pokud budeme do abstinujících počítat i ty, kdo pijí jen zcela výjimečně (5,1 % dotázaných). Naproti tomu 60 % všech dotázaných lze považovat za pravidelné konzumenty alkoholických nápojů.

Rozložení frekvencí je u chlapců ve srovnání s dívkami vyšší v kategoriích častého pití. Podobně jsou frekvence pití alkoholu rozdílné podle druhu studované školy, kdy žáci učňovských škol mají výrazně vyšší hodnoty v kategorii pití 40krát a častěji. Mezi studenty gymnázií je nejvyšší zastoupení celoživotních abstinentů (2,8 %).

Pokud jde o oblibu jednotlivých druhů alkoholických nápojů, jednoznačně lze pivo považovat za nejběžněji konzumovaný druh alkoholu. Destiláty jsou konzumovány častěji než víno. Patrně to souvisí s tím, že destiláty jsou častěji konzumovány v kombinaci s pivem (tabulka 3-3).

V roce 2007 bylo vedle pití piva, vína a destilátů sledováno také pití alkopops. Alkopops jsou limonády s obsahem alkoholu okolo 5 % (zpravidla mix vodky či jiné lihoviny). Jsou vzhledově atraktivní, prezentované jako osvěžující nápoje. V zahraničí se brzy staly velmi vyhledávaným nápojem mladistvých, takže v některých zemích (např. Francie nebo Německo) byla jejich dostupnost regulována vysokým zdaněním. Data v tabulce 3-3 naznačují, že si alkopops získaly oblibu i mezi českou mládeží - během

Tabulka 3-2: Celoživotní zkušenost s alkoholem podle pohlaví a typu navštěvované školy (v %)

	Pohlaví		Typ školy				Celkem
	Muž	Žena	Gymnázium	SOŠ	SOU	ZŠ	
Nikdy	3,5	1,8	2,8	1,8	1,6	4,2	2,6
1–2krát	5,3	4,9	5,4	4,4	3,3	7,4	5,1
3–5krát	6,2	7,9	7,0	6,4	5,9	8,9	7,1
6–9krát	8,9	12,0	9,6	9,0	8,8	14,1	10,5
10–19krát	14,3	17,1	17,7	14,5	12,4	19,2	15,7
20–39krát	17,1	18,8	17,5	18,9	17,4	17,8	18,0
40krát nebo vícekrát	44,9	37,5	40,0	45,0	50,5	28,4	41,0

Tabulka 3-3: Frekvence pití piva, vína a destilátů během posledních 30 dnů (celý soubor, v %)

	Pivo v posledním měsíci	Víno v posledním měsíci	Destilát v posledním měsíci	Alkopops v posledním měsíci
Nikdy	33,7	53,2	45,4	59,3
1–2krát	28,1	28,5	28,3	24,7
3–5krát	16,6	10,7	14,2	8,8
6–9krát	9,7	4,1	6,3	4,1
10krát a častěji	12,0	3,6	5,8	3,1

Tabulka 3-4: Frekvence pití piva u chlapců a děvčat v posledním měsíci podle typu studované školy (v %)

	Chlapci			Dívky		
	Gymnázium	SOŠ	SOU	Gymnázium	SOŠ	SOU
Nikdy	34,2	28,3	17,8	46,0	33,3	31,7
1–2krát	28,0	24,1	20,2	30,0	32,8	29,4
3–5krát	19,2	16,0	22,8	11,8	17,9	17,0
6–9krát	10,4	12,5	14,4	7,7	9,1	**9,1**
10krát a častěji	8,3	19,1	**24,6**	4,4	7,0	**12,8**

Tabulka 3-5: Frekvence pití nadměrných dávek alkoholu podle typu školy (5 a více sklenic alkhoholu při jedné konzumní epizodě v 30 dnech, v %)

	Gymnázium	SOŠ	SOU
Ani jednou	63,8	49,1	33,7
Jednou	15,8	18,8	18,6
2krát	8,9	13,1	16,9
3–5krát	7,5	11,3	18,1
6–9krát	3,0	4,4	7,0

Tabulka 3-6: Výskyt opilosti v posledním měsíci podle typu školy (v %)

	Gymnázium	SOŠ	SOU
Nikdy	86,8	80,2	73,0
1–2krát	12,2	17,1	20,6
3–5krát	0,4	1,4	4,0
6krát a častěji	0,6	1,3	2,5

posledního měsíce uvedlo jejich konzumaci necelých 41 % dotázaných. Alkopops jsou konzumovány méně často než pivo nebo destiláty, jejich pití se blíží frekvenci pití vína. Z dalších rozborů vyplynulo, že alkopops více preferují dívky a žáci odborných učilišť.

Již zmíněné rozdíly v pití alkoholu podle typu studované střední školy přetrvávají, i pokud porovnáváme dotázaný soubor odděleně podle pohlaví. V tabulce 3-4 jsou shrnuty hodnoty pro chlapce a dívky za období posledních 30 dnů. Tučně zvýrazněné hodnoty v tabulce naznačují, že oproti studentům gymnázií a středních škol s maturitou jsou u učňů i učnic výrazně vyšší hodntoty v kategoriích častého pití.

Jako indikátory problémových forem konzumu alkoholu byly do studie zakomponovány otázky na pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní epizodě a otázky na alkoholovou intoxikaci – opilost. V tabulkách 3-5 a 3-6 jsou přehledně shrnuty frekvence za poslední měsíc podle typu školy. I zde se potvrzuje, že rizikové formy konzumu mají vztah ke studované škole. Uvažujeme-li o příčinách tohoto jevu, nabízí se hned několik možných interpretací. Jistě jednou z těch, které jsou nasnadě, je možnost, že učni mohou mít více prostředků, vzhledem k tomu, že během praxe již dostávají určitou odměnu. Podstatnější okolností může být skutečnost, že oproti svým studujícím vrtevníkům mají učni více volného času. Konečně faktorem, který přispívá k vyššímu výskytu nežádoucích forem pití alkoholu u učňů, může být i vliv rodičů. Je známo, že pití alkoholu v dospělé populaci klesá s úrovní vzdělání. Někteří učni mohou

Obrázek 3-3: Subjektivně pociťovaný stupeň opilosti při příležitosti, kdy dotázaný naposledy pil alkohol v závislosti na typu studované školy (v %)

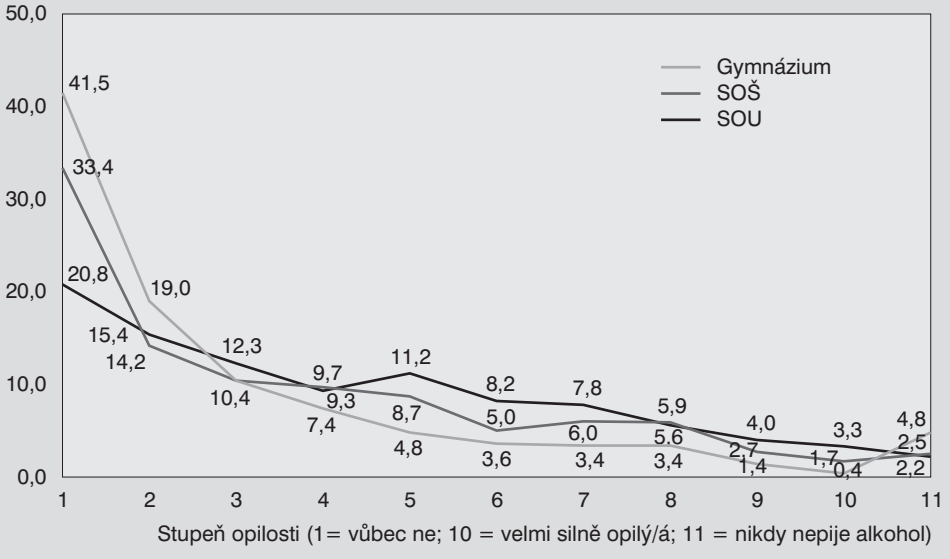

získávat nežádoucí návyky prostřednictvím sociálního učení a nápodobou právě od svých rodičů.

Při výzkumu v roce 2003 byla poprvé zjišťována míra opilosti na desetistupňové škále, ve výzkumu v roce 2007 byla na podobné škále zjišťována míra ovlivnění alkoholem při poslední konzumaci. Hodnota 1 označovala, že ovlinění nebylo žádné, zatímco 10 byla označením pro velmi silnou opilost, při níž si dotázaný již nevzpomínal na to, co se s ním stalo. Výsledky naznačují, že respondenti nejčastěji udávali žádné nebo jen velmi mírné ovlivnění alkoholem (hodnoty 1–3). Výrazné ovlivnění nebo silnou opilost (hodnoty 8–10) udávali častěji učni (9,3 %) a nejméně studenti gymnázií (5,2 %) (obrázek 3-3).

Výsledky z této zatím poslední vlny studie ESPAD potvrzují, že nadužívání alkoholu je trvalý a závažný rizikový problém, který by v kontextu jiných návykových rizik rozhodně neměl být opomíjen.

3/3 Zkušenosti s nelegálními drogami a jinými psychoaktivními látkami

3/3/1 Rozsah užívání drog ve sledovanám vzorku

V rámci studie ESPAD byly sledovány zkušenosti s užíváním ilegálních (nedovolených) drog velmi podrobně. Nebyly opomenuty ani jiné psychoaktivní látky, jejichž užívání představuje pro dospívající riziko: léky s účinkem na psychiku, anabolické steroidy a organická rozpouštědla. Drogou, která je v Česku mezi dospívajícími nejrozšířenější, je marihuana (případně hašiš). Zkušenost s užíváním konopných drog přiznalo 45 % dotázaných. Podobně vysoké prevalence nedosahuje žádná z dalších sledovaných ilegálních drog. Relativně rozšířenou drogou je extáze, kterou zkusilo 4,5 % dotázaných. Drogy s halucinogenním účinkem (LSD a jiné) užilo někdy v životě 4,9 % respondentů. Zkušenost s amfetaminovými drogami (sem patří i pervitin) mělo 3,5 % vzorku a zkušenost s heroinem nebo jinými opiáty přiznala 2 % dospívajících. K užívání léků s účinkem na psychiku se hlásí 9,1 % souboru. Inhalování těkavých látek (organická rozpouštědla, lepidla aj.) udávalo 7 % dotázaných. Konečně zkušenost s užíváním anabolik mělo 4,2 % vzorku (obrázek 3-4).

Není bez zajímavosti sledovat rozdíly ve zkušenostech s drogami podle pohlaví. Ukazuje se, že pro české dospívající neplatí, že by užívání drog bylo výrazně rozšířenější u chlapců. Není tomu tak ani u kanabisových drog, kde rozdíl mezi chlapci a dívkami byl v roce 2003 ještě více než 8 %, avšak v roce 2007 poklesl na necelá 4 %. U jiných drog jsou zkušenosti zcela vyrovnané. Je tomu tak v případě zkušeností s extází, užíváním halucinogenů a také čicháním rozpouštědel. Oproti chlapcům je u děvčat vyšší zkušenost s opiáty (1,5 % vs. 2,4 %). Dívky výrazně převyšují chlapce v užívání sedativ. Výsledek 6,1 % u chlapců oproti 11,7 % u dívek reflektuje patrně jednak odlišnou percepci bolesti a způsob jejího zvládání. Ženy a dívky patrně s větší ochotou a pohotovostí sahají po lécích jako osvědčeném prostředku na odstranění nepříjemných příznaků bolesti nebo tělesné nepohody. Užívání anabolik se naopak výrazně více objevuje u chlapců (obrázek 3-5).

Vedle celoživotní zkušenosti byla v rámci výzkumu sledována také prevalence zkušeností v posledním roce a v posledním měsíci. S výjimkou marihuany jsou hodnoty prevalence užívání v posledním měsíci relativně nízké (obrázek 3-6). Data ukazují, že marihuanu během posledních 12 měsíců užilo asi 35 % dotázaných, amfetaminy 2,1 % a heroin nebo jiné opiáty asi 1,2 %. Dosud zmiňované prevalence vyjadřují pouze rozsah zkušeností s drogami, ale v prezentované formě nevypovídají o intenzitě užívání drogy. K tomu, aby bylo možné posoudit intenzitu užívání, je třeba sledovat udávanou frekvenci. Při zpracování dat jsme jednak sledovali užívání látky častěji než 5krát, což už je možné považovat za indikátor užívání, které je již za hranicí výjimečného experimentování. Opakované užívání drogy, je-li spojeno v subjektivní rovině s pozitivně oceňovaným účinkem na psychiku, může vést k pravidelnému užívání a postupně

Obrázek 3-4: Celoživotní zkušenost s užíváním drog a jiných psychoaktivních látek

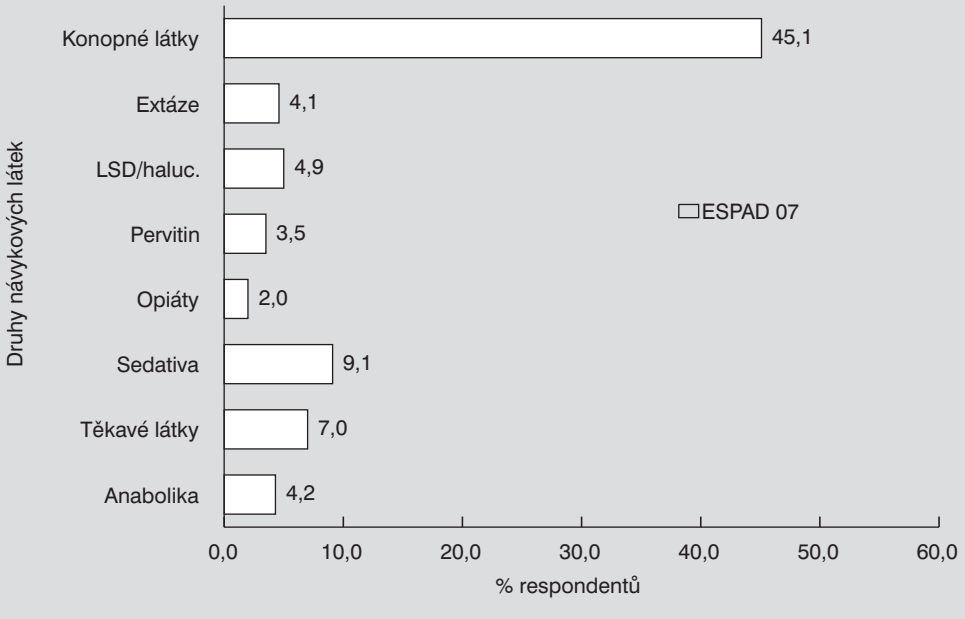

Obrázek 3-5: Rozdíly v celoživotní zkušenosti s drogami podle pohlaví (v %)

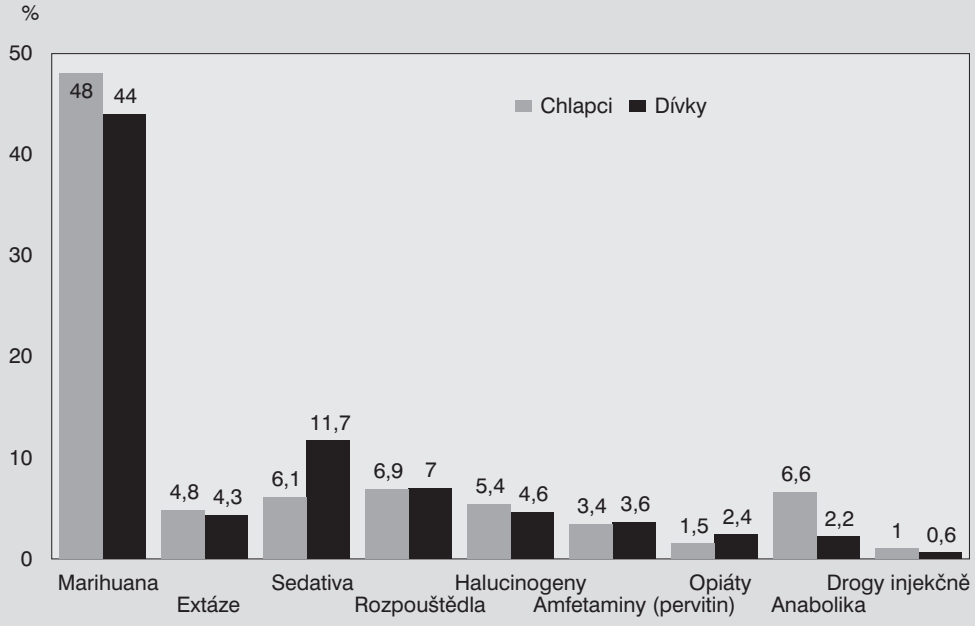

Obrázek 3-6: Zkušenosti s konopnými drogami, stimulancii a opiáty celoživotně, v posledním roce a v posledním měsíci

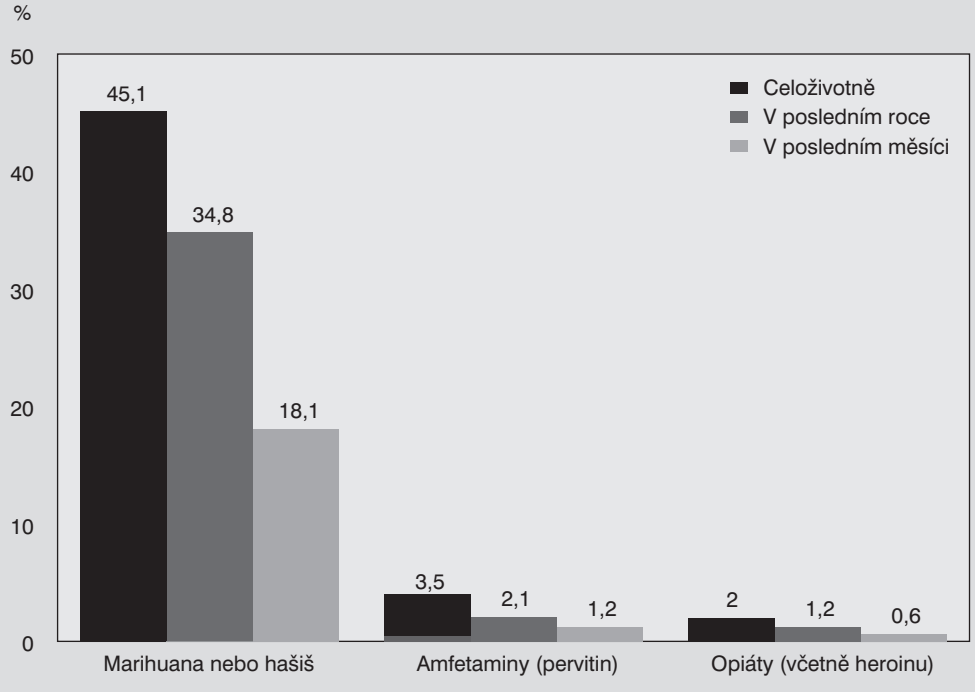

i k návyku. V našem šetření bylo opakované užití drogy (častěji než 5krát) zjištěno u 22 % osob, jež měly zkušenosti s marihuanou. U dotázaných, kteří měli zkušenost s jakoukoli jinou drogou než marihuanou (všechny jiné ilegální drogy včetně extáze), bylo procento opakovaných zkušeností 2,8. Relativně nízký byl výskyt opakovaného užívání u amfetaminových drog (včetně pervitinu (0,8 %) a velmi nízký (0,4 %) u těch, kdo měli zkušenost s opiáty (včetně heroinu).

3/3/2 První zkušenosti s drogami

Děti a dospívající se v Česku nejprve dostávají do kontaktu s alkoholem a tabákem a teprve po zkušenostech s těmito společensky přístupnými drogami se dostávají k ilegálním drogám. Výsledky šetření ESPAD dokládají, že nejčastěji bývá první ilegální drogou marihuana. Je to jistě hlavně proto, že jde o nejrozšířenější a nejsnáze dostupnou drogu. Marihuana reprezentuje téměř 90 % prvních zkušeností s jinou látkou než alkohol nebo cigarety.

K prvním zkušenostem s marihuanou dochází nejčastěji ve věku 14–15 let. Tabulka 3-7 ukazuje, že pokud jde o věk první zkušenosti, existují rozdíly podle pohlaví, které však nejsou tak markantní jako rozdíly podle typu studované školy. Je patrné, že učni nejenže užívají marihuanu ve větší míře než studenti jiných typů škol, ale také první zkušenosti s jejím užíváním získávají

Tabulka 3-7: První zkušenost s marihuanou a extází podle pohlaví a typu školy (v %)

		Pohlaví		Typ školy		
		Muž	Žena	Gymnázium	SOŠ	SOU
První zkušenost s marihuanou	nikdy	51,1	57,1	66,3	52,2	43,0
	11 let nebo dříve	2,3	1,1	1,2	1,6	2,1
	12 let	2,3	1,9	1,2	1,8	2,6
	13 let	5,8	5,2	2,8	3,6	7,9
	14 let	16,8	15,3	11,4	17,5	17,4
	15 let	19,3	17,7	16,0	20,7	23,6
	16 let nebo později	1,9	1,5	1,0	2,3	2,9
První zkušenost s extází	nikdy	95,5	95,6	97,8	96,5	93,0
	11 let nebo dříve	0,4	0,1		0,2	0,2
	12 let		0,1			0,2
	13 let	0,5	0,4	0,2	0,2	0,4
	14 let	0,9	1,1	0,2	0,7	1,3
	15 let	1,8	2,1	1,6	1,9	3,0
	16 let nebo později	0,6	0,3		0,3	1,3

Tabulka 3-8: Kontext prvního kontaktu s drogou

	Způsob sehnání drogy	
	N	%
Nikdy jsem neužil/a žádnou z látek uvedených v předchozí otázce	1789	54,4
Od staršího bratra či sestry	85	2,2
Od staršího kamaráda/ky	566	14,5
Od mladšího či stejně starého kamaráda/ky	455	11,7
Od někoho, o kom jsem slyšel/a, ale neznal/a ho osobně	58	1,5
Od cizího člověka	43	1,1
Brala se ve skupině přátel	604	15,5
Koupena od přítele	169	4,3
Koupena od někoho, o kom jsem slyšel/a, ale neznal/a osobně	60	1,5
Koupena od cizího člověka	41	1,1
Od jednoho z rodičů	9	0,2
Vzal/a jsem si ji doma bez dovolení rodičů	16	0,4

dříve. Do tabulky 3-7 jsme pro možnost srovnání zapracovali vedle informací o marihuaně také informace týkající se extáze.

Velmi důležitou informací je sociální kontext, v němž dochází k první zkušenosti. Poznatky z výzkumu jednoznačně podtrhují vliv party nebo vrstevníků při získání první zkušenosti s drogou. Nejčastěji se dospívající dostávají k droze ve skupině přátel a známých (tabulka 3-8). Prvek konformity se skupinou se uplatňuje jako tlak, jemuž jedinec v daném věku jen obtížně dokáže odolávat. Obavy z vyřazení se ze skupiny přátel pak přispívají k tomu, že často i váhající jedinec v tomto kontextu drogu vezme. Podobný je průběh asi i v případech, kdy dotázaný uvádí, že drogu dostal od staršího sourozence nebo od kamaráda. Uvážíme-li, jak podstatný vliv má sociální tlak při první zkušenosti s drogou, chápeme, proč právě rozvoj sociálních a komunikačních dovedností je součástí těch úspěšnějších preventivních programů.

Tabulka 3-9: Problémy související s užíváním drog (v %)

Problém	Výskyt v %
Rvačka	3,8
Nehoda nebo zranění (úraz)	4,4
Problémy ve vztazích s rodiči	6,9
Problémy ve vztazích s přáteli	8,1
Snížená výkonnost ve škole nebo v práci	9,2
Oběť loupeže nebo krádeže	1,4
Nesnáze s policií	2,2
Přijetí do nemocnice nebo na jednotku intenzivní péče nebo do krizového centra	0,7
Sexuální zkušenost, jíž jste druhý den litoval/a	3,7
Sex bez ochrany	4,8

3/3/3 Nežádoucí důsledky užívání drog

Projekt ESPAD je zaměřen na obecnou populaci adolescentů, která se však ve vztahu k drogám projevuje velmi různorodě. Viděli jsme, že zkušenosti těchto mladých lidí se dost liší. Přes jejich zkušenosti s drogami nelze sledovanou skupinu považovat za problémové uživatele drog. Tím zajímavější je sledovat, jaké problémy sledovaná skupina připisuje drogám. V tabulce 3-9 jsou uvedena procenta dotázaných, kteří danou zkušenost měli. Nejčastěji jsou v souvislosti s drogami uváděny problémy ve vztahové oblasti. Ve vztahu k rodičům 6,9 % a k přátelům 8,1 %. Nesnáze s policií uvedlo 2,2 % vzorku. Konečně není úplně bez zajímavosti, že se u studentů drogy podílely na nežádoucím nebo rizikovém sexu; 0,7 % studentů ze sledovaného souboru bylo kvůli drogám přijato k ošetření do zdravotnického zařízení nebo vyhledalo pomoc krizového centra. Z těchto dat vyplývá, že užívání drog má měřitelný dopad v řadě oblastí života studentů sledovaného souboru. V některých případech jde o situace se značným rizikem.

3/4 Názory a postoje studentů k návykovým látkám

3/4/1 Vnímání rizik spojených s užíváním návykových látek

V rámci studie ESPAD byla sledována také rizika související s užíváním legálních a nelegálních drog, samostatně se sledovala rizikovost experimentu s návykovými látkami a rizikovost jejich pravidelného užívání. Téměř bez rizik je pro studenty příležitostné kouření cigaret (69,1 % respondentů uvedlo žádné nebo malé riziko), jednorázový experiment s marihuanou (48,4 %) a konzumace 1–2 sklenic alkoholu denně (46,4 %). Pro 40,5 % respondentů je bez rizik nebo jen málo rizikové příležitostné užívání konopných látek, 31,2 % považuje za bezrizikový i jednorázový experiment s extází.

Pravidelné užívání návykových látek je považováno většinou studentů za rizikové – více než 80 % dotázaných uvedlo střední nebo velké riziko denní konzumace 4 a více sklenic alkoholu, pravidelného užívání konopných látek, extáze i pervitinu (tabulka 3-10).

Stále mezi studenty existuje řada těch, kteří nedokážou odpovědět na to, zda považují užívání návykových látek za rizikové nebo ne; přibližně 15 % dotázaných nedokáže posoudit rizikovost užívání extáze a pervitinu, a to jak jednorázového užití, tak pravidelného užívání.

Mezi pohlavími se ukázaly statisticky významné rozdíly – chlapci výrazně častěji považují jednorázový experiment i pravidelné užívání návykových látek za méně rizikové. Výjimkou je příležitostné kouření cigaret, jednorázový experiment s extází

Tabulka 3-10: Hodnocení rizik souvisejících s užíváním návykových látek (v %)

Riziko	Žádné nebo malé	Střední nebo velké	Nevím
Kouření cigaret příležitostně	69,1	28,0	2,9
Kouření cigaret denně (1 a více balíčků denně)	22,4	74,4	3,2
Alkohol 1–2 sklenice každý den	46,4	49,4	4,2
Alkohol 4 a více sklenic téměř denně	14,3	81,2	4,5
Alkohol 5 a více sklenic každý víkend	21,9	71,8	6,3
Konopné látky 1–2krát	48,4	42,7	8,9
Konopné látky příležitostně	40,5	51,4	8,1
Konopné látky pravidelně	11,1	80,1	8,8
Extáze 1–2krát	31,2	53,7	15,1
Extáze pravidelně	5,5	80,5	14,0
Pervitin 1–2krát	14,9	70,3	14,8
Pervitin pravidelně	3,0	83,1	13,9

Obrázek 3-7: Rizika spojená s užíváním návykových látek podle pohlaví (v %)

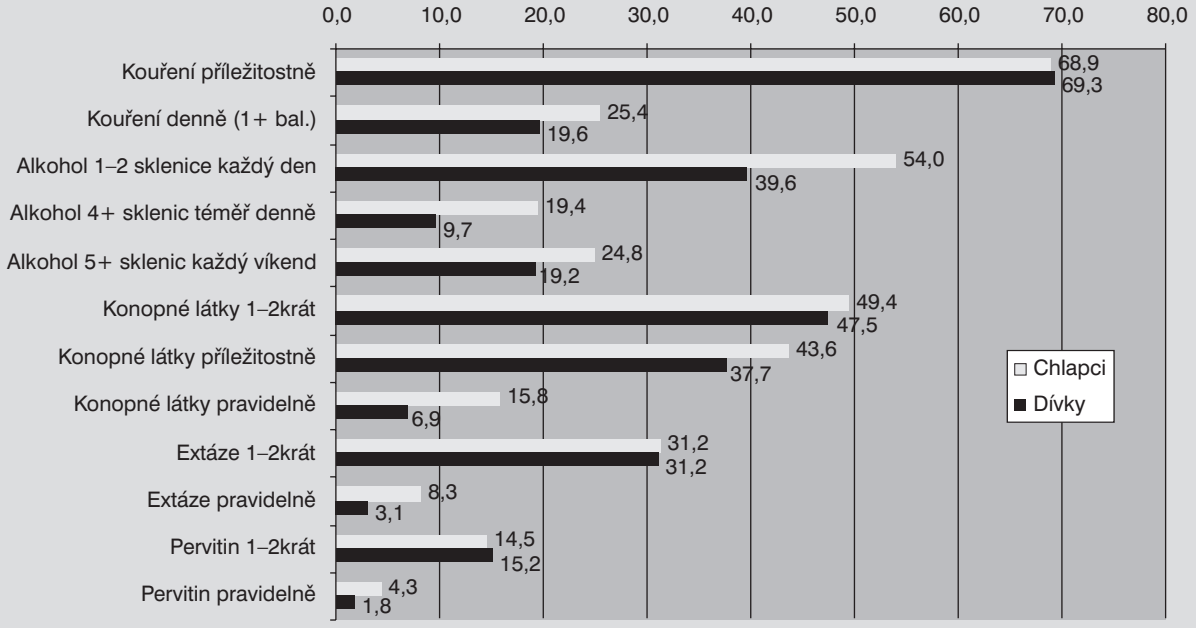

a pervitinem, kde jsou odpovědi chlapců a dívek vyrovnané (obrázek 3-7). Chlapci zároveň významně častěji uváděli, že nevědí nebo nedokáží posoudit rizika spojená s užíváním sledovaných návykových látek.

3/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek

Obdobně jako v předchozích letech zůstává subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu na relativně vysoké úrovni, a to i přes to, že se jedná o látky, které si osoby mladší 18 let nemohou volně obstarat v prodejnách nebo restauracích. Téměř 89 % studentů považuje za celkem snadno nebo dokonce velmi snadno dostupné cigarety, pivo si snadno obstará 85,3 % dotázaných, víno 76,4 %, alkopops 61,4 % a destiláty 55,4 % respondentů.

Konopné látky považuje za snadno dostupné 65,6 % šestnáctiletých studentů, tedy dokonce více než alkopops nebo destiláty. Subjektivně vnímaná dostupnost ostatních sledovaných nelegálních drog je výrazně nižší – extázi by si dokázalo snadno obstarat 22,8 % dotázaných, sedativa 24,7 % a pervitin 9,5 % dotázaných. Těkavé látky by snadno sehnalo 28,7 % respondentů (obrázek 3-8).

Rozdíly mezi pohlavími ve vnímání dostupnosti některých látek jsou statisticky významné – dívky častěji uvádějí snadnou dostupnost cigaret, vína, léků se sedativním účinkem a extáze, chlapci považují za dostupnější alkopops, destiláty a těkavé látky. Ve vnímání dostupnosti konopných látek a pervitinu nejsou mezi chlapci a dívkami významné rozdíly.

Obrázek 3-8: Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek (v %)

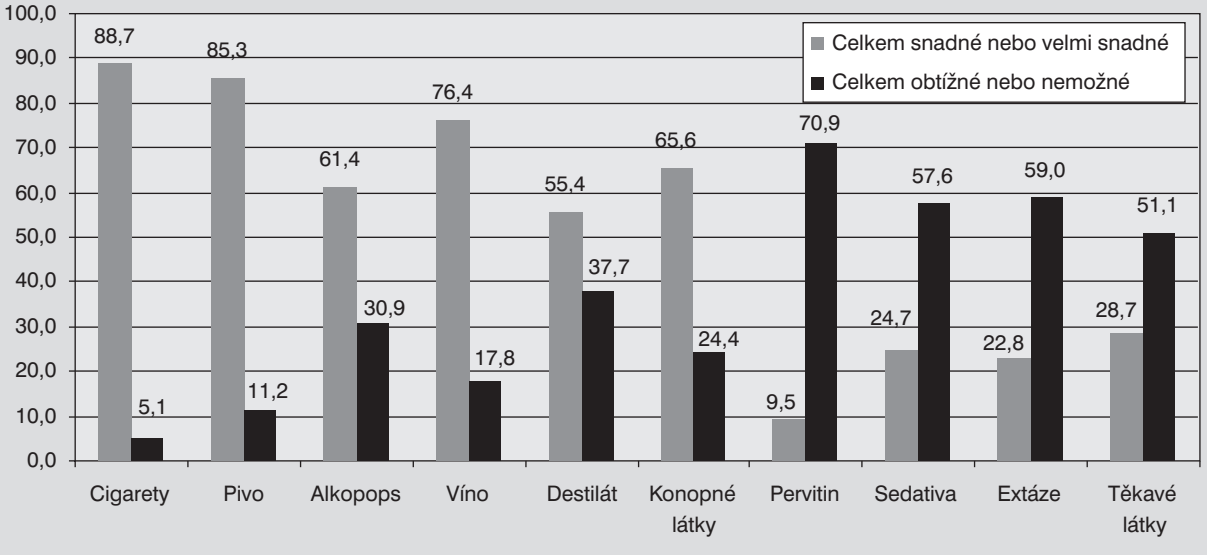

3/4/3 Výskyt užívání návykových látek mezi přáteli studentů

V rámci studie bylo sledováno také vnímání rozsahu užívání návykových látek v blízkém okolí respondentů, studenti měli odhadnout, kolik z jejich přátel má zkušenost s užitím vybraných návykových látek. Podle 77 % dotázaných pije většina nebo všichni přátelé alkohol, většina z nich také pravidelně kouří cigarety (56 %) a občas se opije (47 %).

Celkem 12 % dotázaných uvedlo, že většina nebo všichni jejich přátelé užívají konopné látky, 1 % dotázaných se pohybuje v prostředí, kde většina přátel užívá sedativa, extázi nebo těkavé látky (tabulka 3-11). Zatímco dívky častěji uvádějí, že mezi jejich přáteli je běžné kouření a konzumace alkoholu, chlapci mají častěji více přátel, kteří mají zkušenost s užíváním nelegálních drog.

Tabulka 3-11: Užívání návykových látek mezi přáteli (v %)

Většina nebo všichni přátelé	Chlapci	Dívky	Celkem
Kouří cigarety	52,3	59,8	56,3
Pijí alkoholické nápoje	73,8	79,4	76,7
Se občas opijí	44,3	48,8	46,7
Kouří marihuanu nebo hašiš	12,0	12,0	12,0
Berou léky na uklidnění bez doporučení lékaře	1,3	0,4	0,8
Užívají extázi	1,6	0,9	1,2
Čichají těkavé látky	1,5	0,8	1,1

Pokud připočteme kategorii, kdy několik z přátel respondenta užívá legální nebo nelegální drogy, ukazuje se, že v prostředí přátel, kteří kouří cigarety, se pohybuje 90,9 % respondentů, v prostředí přátel, kteří pijí alkohol, se pohybuje 94,8 % dotázaných, mezi přáteli, kteří se opíjejí, 79,7 % dotázaných. Celkem 41,0 % uvedlo, že nejméně několik z jejich přátel kouří pravidelně marihuanu nebo hašiš, 3,0 % užívají sedativa, 4,5 % extázi a 2,7 % těkavé látky.

3/4/4 Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci

Kromě vlivu přátel a prostředí byl sledován také výskyt užívání legálních a nelegálních drog mezi staršími sourozenci respondentů; různé studie již dříve poukázaly na to, že starší sourozenci mají významný vliv na formování postojů mladých lidí k návykovým látkám. Ze studentů, kteří mají staršího sourozence, uvedlo 44,7 %, že jejich starší sourozenec pije alkohol, 32,2 % uvedlo, že se starší sourozenec občas opije a 25,3 % uvedlo, že jejich starší sourozenec kouří cigarety. Celkem 8,4 % dotázaných má staršího sourozence, který kouří marihuanu nebo hašiš, 2 % mají sourozence, který užívá některé jiné ze sledovaných nelegálních drog (tabulka 3-12). Ve studii nebylo sledováno pohlaví, věk staršího sourozence ani počet starších sourozenců.

Tabulka 3-12: Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci respondentů (v %)

Starší sourozenci	Chlapci	Dívky	Celkem
Kouří cigarety	23,6	26,9	25,3
Pijí alkoholické nápoje	42,1	47,0	44,7
Se občas opijí	30,8	33,5	32,2
Kouří marihuanu nebo hašiš	8,3	8,6	8,4
Berou léky na uklidnění bez doporučení lékaře	2,0	1,8	1,9
Užívají extázi	1,7	2,0	1,8
Čichají těkavé látky	1,6	1,7	1,7

3/4/5 Útrata za nákup tabáku, alkoholu a konopných látek

Nově byla do studie ESPAD v roce 2007 zařazena otázka na výši útraty za tabák, alkohol a konopné látky, které si respondent obstarával v posledních 30 dnech před dotazníkovým šetřením. Za tabák celkem utrácelo 35,2 % dotázaných (32,0 % chlapců a 38,0 % dívek), za alkoholické nápoje 56,9 % dotázaných (58,9 % chlapců a 55,2 % dívek) a za konopné látky utrácelo v posledních 30 dnech celkem 10,3 % dotázaných (13,9 % chlapců a 7,0 % dívek).

Z těch, kteří utráceli peníze za tabák, alkohol a konopné látky, jich nejvíce utratilo částku do 100 Kč, v případě tabáku a alkoholu dále 100–200 Kč, v případě konopných látek 200–400 Kč (obrázek 3-9). Útratu 1500 a více Kč za tabák nebo alkohol uvedla 2–3 % dotázaných (z těch, co nakupovali tabák nebo alkohol), útratu v téže výši za konopné látky uvedlo 7,8 % z těch, co marihuanu nebo hašiš v posledních 30 dnech kupovali.

Obrázek 3-9: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky v posledních 30 dnech (% z těch, kteří uvedli nákup těchto látek)

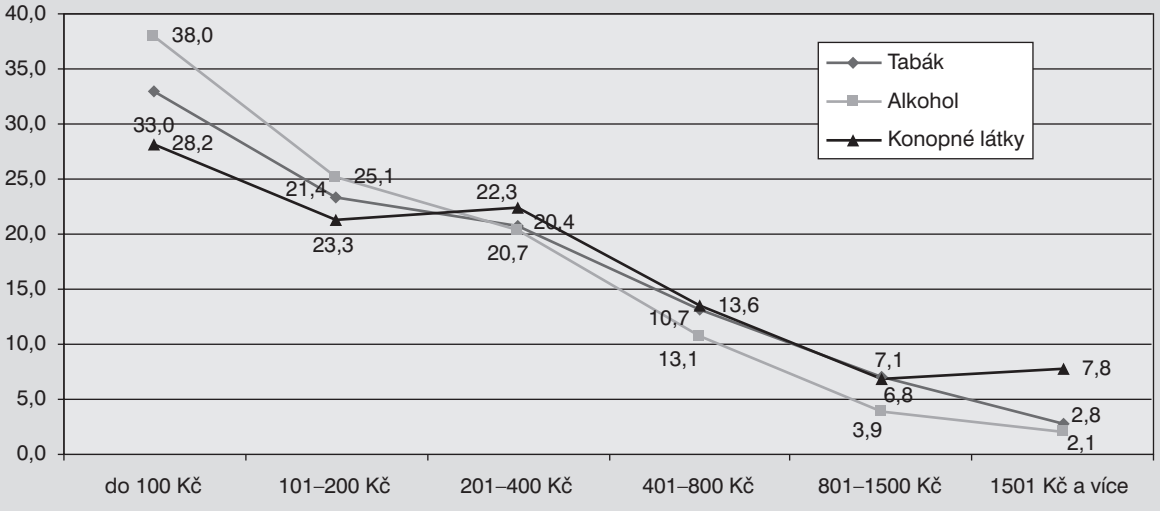

3/5 Související faktory rodinného a školního prostředí

3/5/1 Vzdělání rodičů

Zkušenosti s užíváním návykových látek a postoje k němu do určité míry souvisí se vzděláním rodičů; v rámci studie ESPAD bylo proto sledováno také vzdělání otce a matky respondentů. Celkem 53,9 % dotázaných uvedlo, že rodiče mají nižší vzdělání (tj. oba rodiče mají dokončenou pouze základní školu nebo jsou vyučení, případně jeden z rodičů má střední vzdělání), 27,1 % studentů uvedlo, že rodiče mají střední vzdělání (tj. mají SŠ ukončenou maturitou nebo nedokončené vysokoškolské vzdělání, případně jeden z rodičů má ukončené základní vzdělání nebo je vyučený a druhý z rodičů má vysokoškolské vzdělání). 18,9 % studentů uvedlo, že rodiče mají vyšší vzdělání (tj. oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání nebo jeden z rodičů má VŠ a druhý ukončené střední vzdělání).

Vzdělání rodičů ovlivňuje chování studentů především ve vztahu ke kouření a konzumaci alkoholu. Mezi studenty se při analýze prokázaly statisticky významné rozdíly; děti rodičů s nízkým vzděláním jsou častěji denními i silnými kuřáky (28,7 %, respektive 9,3 %) a častěji konzumují nadměrné dávky alkoholu (20,6 %) oproti svým vrstevníkům z rodin, kde rodiče mají vyšší vzdělání (18,5 % denních kuřáků, 5,3 % silných kuřáků, 16,3 % častých konzumentů alkoholu) (tabulka 3-13).

Děti rodičů s nízkým vzděláním častěji uvádějí také zkušenosti s užitím nelegálních drog (konopných látek, extáze, pervitinu a těkavých látek), ovšem rozdíly oproti vrstevníkům nejsou statisticky významné.

3/5/2 Struktura rodiny

Analýza ukázala, že zkušenosti studentů s kouřením, pitím alkoholu i užíváním nelegálních drog se významně liší v souvislosti s tím, jak je strukturovaná rodina, ve které vyrůstají. Studenti bydlící s oběma vlastními rodiči (a případně i sourozenci nebo dalšími osobami) mají výrazně nižší prevalenci užívání návykových látek oproti svým vrstevníkům žijícím v reorganizovaných rodinách (s nevlastním rodičem) nebo neúplných rodinách (pouze s jedním z rodičů). S oběma vlastními rodiči žije 67,3 % studentů, v reorganizované rodině 13,1 % dotázaných, pouze s jedním rodičem 16,0 % studentů. Celkem 3,6 % studentů uvedlo, že žije v jinak strukturované domácnosti.

Co se týče pravidelného (denního) kouření a silného kuřáctví, tedy kouření 11 a více cigaret denně, je mezi studenty z úplných rodin 20,5 % denních kuřáků a 5,4 % silných kuřáků, mezi studenty z reorganizovaných rodin 39,7 %, respektive 13,0 % a mezi studenty z neúplných rodin 30,8 %, respektive 12,2 %. Studenti vyrůstající s oběma vlastními rodiči méně často konzumují nadměrné dávky alkoholu a opíjejí se (tabulka 3-14).

Zatímco zkušenost s užitím konopných látek uvedlo 40,4 % studentů z úplných rodin, zároveň také 58,6 %, respektive 52,5 % studentů z reorganizovaných a neúplných rodin. S nekonopnými drogami má zkušenost 10,8 % studentů z úplných rodin, ale zároveň také 21,4 % studentů z rodin s alespoň jedním nevlastním rodičem a 15,6 % studentů žijících pouze s jedním z rodičů. Rozdíly mezi pohlavími dále blíže přibližuje tabulka 3-14.

3/5/3 Znalosti rodičů o tom, jak děti tráví sobotní večery

Významným faktorem, který ovlivňuje rozsah kouření, pití alkoholu a užívání nelegálních drog mezi studenty základních a středních škol, je kontrola ze strany rodičů a povědomí rodičů o tom, jak jejich děti tráví volný čas. Ve studii ESPAD byla proto zařazena otázka na znalost rodičů o tom, jak dítě tráví sobotní večery. Ukázalo se, že děti, které uvedly, že jejich rodiče obvykle nevědí, kde a s kým tráví sobotní večery, uvádějí několikanásobně vyšší hodnoty prevalence zkušeností s užíváním legálních i nelegálních drog.

Celkem 45,1 % studentů uvedlo, že jejich rodiče vždy vědí, jak a s kým tráví sobotní večery, dalších 34,3 % uvedlo, že to rodiče obvykle vědí. 14,5 % studentů uvedlo, že to rodiče vědí jen někdy, zbylých 6,1 % studentů uvedlo, že rodiče obvykle nevědí, kde tráví sobotní večery.

Zatímco mezi studenty, jejichž rodiče vždy vědí, kde tráví sobotní večery, je 16,4 % denních kuřáků a 4,6 % silných kuřáků, mezi studenty, jejichž rodiče to obvykle nevědí, jich je 48,9 %, respektive 20,7 %. Tito studenti také dvakrát častěji uvedli časté pití nadměrných dávek alkoholu (32,5 % oproti 13,0 %) a téměř 10krát častěji uvedli častou opilost v posledních 30 dnech (10,8 % oproti 1,4 %).

Zkušenost s užitím nelegální drogy uvedlo 35,2 % studentů, jejichž rodiče vždy vědí, kde tráví sobotní večery, ale zároveň také 63,6 % z těch, kteří uvedli, že to rodiče obvykle nevědí. Nejčastěji se jedná o zkušenost s konopnými látkami; zkušenost s jinou než konopnou látkou uvedlo 8,2 %, respektive 28,7 % studentů. Studenti, kteří obvykle nejsou pod kontrolou rodičů, také výrazně častěji uváděli užívání nelegálních drog v posledních 30 dnech. Při analýze se ukázalo, že statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými skupinami studentů existují u všech sledovaných ukazatelů užívání návykových látek (tabulka 3-15).

3/5/4 Ekonomická situace rodiny

Dalším z faktorů, který má významný vliv na chování studentů ve vztahu k užívání návykových látek, je ekonomická situace rodiny. Ve studii ESPAD bylo zjišťováno subjektivní vnímání toho, jak dobře je na tom rodina po ekonomické stránce ve srovnání s jinými rodinami v ČR. Nejvyšší podíl studentů (69,3 %) považuje vlastní rodinu za průměrnou, 22,7 % studentů považuje vlastní rodinu za celkem bohatou, 8,0 % studentů označilo vlastní rodinu za spíše chudou.

Významné rozdíly se projevily u téměř všech sledovaných ukazatelů mezi skupinou studentů, kteří považují svou rodinu za průměrnou, na straně jedné a skupinami studentů, kteří uvedli, že jejich rodina je spíše bohatá, nebo spíše chudá na straně druhé. Studenti z průměrných rodin uváděli nižší míru denního i silného kouření, nižší konzumaci alkoholu i významně nižší zkušenosti s užitím nelegálních drog. Ze srovnání studentů z bohatších a chudších rodin vyplynulo, že vyšší prevalenci silného kuřáctví a častou konzumaci nadměrných dávek alkoholu uváděli především studenti z chudších rodin, zkušenost s užíváním nelegálních drog (s výjimkou těkavých látek) uváděli naopak spíše studenti z rodin s lepší ekonomickou situací (tabulka 3-16).

3/5/5 Záškoláctví (neomluvené absence)

Významným faktorem v souvislosti s užíváním návykových látek mezi studenty je také školní docházka, respektive počet dní neomluvené absence ve škole, kdy se žák/student ze školy tzv. ulil. Ani jednu neomluvenou absenci v posledních 30 dnech nemělo 76,6 % studentů, jednou nebo dvakrát bylo za školou 18,9 % dotázaných, 3krát a vícekrát pak 4,5 % šestnáctiletých studentů.

Při analýze se ukázaly statisticky významné rozdíly v prevalenci kouření, pití alkoholu i užívání nelegálních drog mezi studenty; s rostoucím počtem neomluvených absencí roste rozsah kouření, konzumace alkoholu a rostou také zkušenosti s užíváním nelegálních drog, a to ve všech třech sledovaných časových horizontech. Zatímco denně kouří 19,8 % studentů, kteří nemají ani jednu neomluvenou absenci, denně kouří 60,3 % těch, kteří mají 3 nebo více absence ve škole v posledních 30 dnech, častou opilost uvedlo 3,0 %, respektive 12,3 % dotázaných.

Zkušenost s nelegální drogou uvedlo 40,3 % studentů bez neomluvené absence, ale zároveň také 75,5 % studentů s 3 a více dny absence, zkušenost s jinou drogou než konopnými látkami uvedlo 9,9 %, respektive 43,9 % dotázaných. Rozdíly mezi studenty podle počtu neomluvených absencí ve škole ukazuje tabulka 3-17.

Tabulka 3-13: Vybrané typy návykového chování v závislosti na vzdělání rodičů (v %)

Užívání legálních a nelegálních drog	Chlapci			Dívky			Studenti celkem		
	Nízké	Střední	Vyšší	Nízké	Střední	Vyšší	Nízké	Střední	Vyšší
Cigarety									
Denní kouření*	25,6	21,0	19,3	31,0	22,0	17,7	28,7	21,4	18,5
Silné kouření*	8,6	6,3	5,7	9,8	6,6	4,9	9,3	6,4	5,3
Alkohol									
5 a více sklenic alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	25,2	22,5	18,6	17,2	16,6	13,8	20,6	19,6	16,3
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech	4,9	6,6	4,1	3,1	2,8	1,5	3,9	4,8	2,8
Nelegální drogy – celoživotní prevalence									
Jakákoliv nelegální droga	50,7	48,3	48,5	46,0	40,7	41,4	48,1	44,6	45,1
Jakákoliv nekonopná droga	15,2	15,0	12,6	12,9	10,8	11,2	13,9	13,0	11,9
Konopné látky	49,7	46,1	47,3	44,5	39,0	40,2	46,8	42,6	43,8
Extáze	4,5	5,7	4,4	4,0	4,8	4,0	4,2	5,3	4,2
Pervitin	3,6	3,3	2,7	4,2	2,8	2,0	4,0	3,0	2,4
Halucinogenní houby	9,3	9,6	7,9	6,1	4,4	5,5	7,5	7,0	6,7
Těkavé látky	8,0	6,3	5,4	6,5	8,6	5,7	7,1	7,4	5,6
Nelegální drogy – prevalence v posledních 12 měsících									
Jakákoliv nelegální droga	40,4	36,6	39,2	35,0	30,3	33,0	37,3	33,5	36,2
Jakákoliv nekonopná droga	9,1	9,1	7,5	6,4	7,1	7,1	7,6	8,1	7,3
Konopné látky	39,3	35,1	38,0	33,5	28,5	31,4	36,1	31,9	34,8
Extáze	2,9	3,6	2,7	2,4	3,8	2,9	2,6	3,7	2,8
Pervitin	2,8	1,8	1,9	2,4	1,4	1,5	2,5	1,6	1,7
Halucinogenní houby	3,9	4,8	3,6	2,3	2,2	2,3	3,0	3,5	2,9
Těkavé látky	4,2	2,5	3,0	3,5	3,4	2,0	3,8	2,9	2,5
Nelegální drogy – prevalence v posledních 30 dnech									
Jakákoliv nelegální droga	23,2	19,8	21,2	17,4	13,7	16,8	19,9	16,8	19,1
Jakákoliv nekonopná droga	3,8	3,7	3,1	2,6	2,0	3,2	3,1	2,9	3,2
Konopné látky	22,0	19,0	20,9	16,6	12,9	15,6	18,9	16,0	18,3
Extáze	1,6	1,5	0,8	0,9	0,6	0,9	1,2	1,1	0,8
Pervitin	1,5	1,0	0,8	1,2	1,2	1,2	1,3	1,1	1,0
Halucinogenní houby	0,7	1,1	0,8	0,3	0,4	0,3	0,5	0,8	0,6
Těkavé látky	2,3	1,3	1,6	1,1	2,0	1,4	1,6	1,7	1,5

* Rozdíly mezi všemi studenty celkem podle vzdělání rodičů jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Tabulka 3-14: Vybrané typy návykového chování v závislosti na struktuře rodiny (v %)

Užívání legálních a nelegálních drog	Chlapci				Dívky				Studenti celkem			
	Intaktní	Reorganizovaná	Jeden rodič	Jiná	Intaktní	Reorganizovaná	Jeden rodič	Jiná	Intaktní	Reorganizovaná	Jeden rodič	Jiná
Cigarety												
Denní kouření*	19,9	31,6	28,8	34,6	21,0	45,6	32,7	36,7	20,5	39,7	30,8	35,5
Silné kouření*	5,5	9,8	11,6	21,0	5,2	15,3	12,8	21,7	5,4	13,0	12,2	21,3
Alkohol												
5 a více sklenic alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	21,0	28,8	27,6	25,9	14,5	22,9	19,1	20,0	17,6	25,4	23,2	23,4
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	4,4	6,1	6,5	9,1	2,2	4,5	4,5	1,7	3,2	5,2	5,4	5,9
Nelegální drogy – celoživotní prevalence												
Jakákoliv nelegální droga*	45,1	64,2	55,1	54,3	39,2	56,7	52,2	49,2	42,0	59,9	53,6	52,1
Jakákoliv nekonopná droga*	12,1	23,4	17,0	25,9	9,6	20,0	14,2	24,1	10,8	21,4	15,6	25,2
Konopné látky*	43,6	63,0	53,8	51,9	37,5	55,3	51,3	48,3	40,4	58,6	52,5	50,4
Extáze*	3,0	7,9	7,6	14,8	3,1	8,5	4,4	10,2	3,0	8,3	5,9	12,9
Pervitin*	2,4	5,1	5,3	7,4	2,7	6,5	4,7	5,0	2,6	5,9	5,0	6,4
Halucinogenní houby*	7,5	15,3	10,6	15,0	4,2	11,9	6,0	8,6	5,8	13,4	8,2	12,3
Těkavé látky*	5,8	10,6	7,3	12,3	6,0	10,2	7,2	15,0	5,9	10,4	7,2	13,5
Nelegální drogy – prevalence v posledních 12 měsících												
Jakákoliv nelegální droga*	35,4	55,0	42,5	41,8	29,5	43,8	40,6	43,1	32,3	48,5	41,6	42,3
Jakákoliv nekonopná droga*	6,8	13,8	12,2	15,4	5,4	10,4	8,3	12,1	6,1	11,8	10,2	14,0
Konopné látky*	34,3	52,8	40,9	40,0	28,1	42,0	38,9	40,7	31,1	46,6	39,8	40,3
Extáze*	1,8	6,9	4,7	5,1	1,8	5,8	3,7	8,5	1,8	6,3	4,2	6,5
Pervitin*	1,6	1,9	4,4	5,1	1,3	4,5	2,5	3,4	1,5	3,4	3,5	4,4
Halucinogenní houby*	3,3	6,5	6,0	3,8	2,0	4,8	2,2	0,0	2,6	5,5	4,0	2,2
Těkavé látky*	2,7	5,1	4,3	6,3	2,7	5,8	3,1	6,7	2,7	5,5	3,7	6,4
Nelegální drogy – prevalence v posledních 30 dnech												
Jakákoliv nelegální droga*	18,0	33,7	29,3	23,4	14,1	21,1	21,7	22,4	15,9	26,4	25,4	23,0
Jakákoliv nekonopná droga*	2,5	5,7	6,1	7,8	2,0	5,2	2,9	5,1	2,2	5,4	4,4	6,6
Konopné látky*	17,0	32,1	28,4	22,8	13,2	20,3	20,7	20,3	15,0	25,3	24,4	21,7
Extáze*	0,7	2,8	2,3	5,1	0,5	2,4	0,9	3,3	0,6	2,6	1,6	4,3
Pervitin*	0,9	0,5	2,7	1,3	0,8	2,7	1,6	1,7	0,8	1,8	2,1	1,5
Halucinogenní houby	0,6	1,4	1,3	1,3	0,3	1,4	0,0	0,0	0,4	1,4	0,6	0,7
Těkavé látky	1,8	2,8	1,0	3,8	1,3	2,0	1,6	1,7	1,6	2,4	1,3	2,9

* Rozdíly mezi všemi studenty celkem podle struktury rodiny jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Tabulka 3-15: Vybrané typy návykového chování v závislosti na znalosti rodičů o tom, kde děti tráví sobotní večery (v %)

Užívání legálních a nelegálních drog	Chlapci				Dívky				Studenti celkem			
	Vždy	Většinou	Někdy	Obvykle ne	Vždy	Většinou	Někdy	Obvykle ne	Vždy	Většinou	Někdy	Obvykle ne
Cigarety												
Denní kouření*	13,2	24,5	31,2	46,6	18,5	29,2	47,0	52,8	16,4	26,8	37,9	48,9
Silné kouření*	3,9	7,6	10,5	18,9	5,1	8,8	16,1	23,6	4,6	8,2	12,9	20,7
Alkohol												
5 a více sklenic alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	15,0	23,4	34,3	37,4	11,7	19,3	28,1	24,1	13,0	21,4	31,7	32,5
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	1,2	6,2	9,2	10,3	1,6	2,5	6,5	11,5	1,4	4,3	8,0	10,8
Nelegální drogy – celoživotní prevalence												
Jakákoliv nelegální droga*	35,5	54,2	62,2	64,6	35,0	49,4	63,1	61,8	35,2	51,8	62,6	63,6
Jakákoliv nekonopná droga*	8,8	14,7	20,4	31,1	7,8	13,3	24,3	24,7	8,2	14,0	22,0	28,7
Konopné látky*	34,2	52,6	61,4	61,6	33,8	47,7	60,5	60,2	33,9	50,2	61,0	61,1
Extáze*	2,6	4,1	8,6	10,2	2,9	5,0	8,1	6,7	2,8	4,5	8,4	8,9
Pervitin*	1,9	3,0	4,0	11,6	1,9	2,9	11,4	7,9	1,9	3,0	7,2	10,2
Halucinogenní houby*	5,1	8,9	13,0	20,9	3,5	6,1	9,8	16,9	4,1	7,5	11,6	19,4
Těkavé látky*	4,6	7,3	9,6	10,2	4,2	8,3	14,0	13,5	4,4	7,8	11,4	11,4
Nelegální drogy – prevalence v posledních 12 měsících												
Jakákoliv nelegální droga*	26,5	43,1	50,9	53,4	24,8	38,6	52,2	54,1	25,5	40,8	51,5	53,7
Jakákoliv nekonopná droga*	5,6	8,1	13,5	17,9	3,9	6,7	15,5	18,8	4,6	7,4	14,3	18,3
Konopné látky*	25,5	41,8	50,0	50,3	23,8	36,9	48,9	52,3	24,5	39,3	49,5	51,1
Extáze*	1,6	3,0	5,6	4,8	1,5	3,3	5,9	7,9	1,6	3,2	5,7	6,0
Pervitin*	1,2	1,8	3,8	6,3	1,0	1,5	6,9	5,7	1,1	1,7	5,1	6,1
Halucinogenní houby*	2,2	3,3	6,8	10,8	1,2	2,1	4,7	11,2	1,6	2,7	5,9	11,0
Těkavé látky*	2,3	3,2	5,6	4,8	2,0	3,6	6,4	9,0	2,1	3,4	5,9	6,4
Nelegální drogy – prevalence v posledních 30 dnech												
Jakákoliv nelegální droga*	12,4	23,6	30,9	39,6	9,9	18,9	32,3	34,1	10,9	21,2	31,5	37,6
Jakákoliv nekonopná droga*	2,5	2,9	5,7	8,3	1,7	2,5	6,0	7,1	2,1	2,7	5,8	7,9
Konopné látky*	11,4	22,8	30,0	37,7	9,0	18,3	30,8	33,3	9,9	20,5	30,3	36,1
Extáze*	0,7	1,2	2,8	2,8	0,5	0,8	2,1	4,5	0,6	1,0	2,5	3,4
Pervitin*	0,7	0,8	1,9	3,5	0,8	0,9	3,0	4,6	0,8	0,8	2,4	3,9
Halucinogenní houby*	0,7	0,3	1,5	2,0	0,2	0,3	1,3	1,1	0,4	0,3	1,4	1,7
Těkavé látky*	1,2	2,0	3,4	1,4	0,9	1,5	2,1	6,7	1,0	1,7	2,9	3,4

* Rozdíly mezi všemi studenty celkem podle znalosti rodičů jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Tabulka 3-16: Vybrané typy návykového chování v závislosti na subjektivně hodnocené ekonomické situaci rodiny (v %)

Užívání legálních a nelegálních drog	Chlapci			Dívky			Studenti celkem		
	Vyšší	Střední	Nízká	Vyšší	Střední	Nízká	Vyšší	Střední	Nízká
Cigarety									
Denní kouření	23,7	22,8	25,6	30,7	25,9	25,4	26,7	24,5	25,5
Silné kouření	8,7	6,6	12,4	8,1	8,4	8,3	8,5	7,6	10,0
Alkohol									
5 a více sklenic alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech	24,5	22,2	24,8	17,5	16,1	19,4	21,4	18,8	21,7
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	7,6	4,1	5,5	3,8	2,6	3,3	6,0	3,3	4,2
Nelegální drogy – celoživotní prevalence									
Jakákoliv nelegální droga*	54,3	46,9	54,3	50,9	42,5	42,8	52,8	44,5	47,6
Jakákoliv nekonopná droga*	18,3	12,9	18,1	18,3	10,9	11,2	18,3	11,8	14,1
Konopné látky*	52,4	45,7	52,4	49,1	40,9	42,8	51,0	43,1	46,7
Extáze	5,7	4,1	8,5	5,5	4,2	2,8	5,6	4,2	5,2
Pervitin*	5,1	2,6	5,5	5,5	3,1	3,3	5,3	2,9	4,2
Halucinogenní houby*	11,6	7,9	11,6	8,4	5,0	6,1	10,2	6,3	8,4
Těkavé látky	6,5	6,8	10,9	7,6	7,1	5,5	7,0	7,0	7,8
Nelegální drogy – prevalence v posledních 12 měsících									
Jakákoliv nelegální droga*	44,1	36,2	47,2	41,6	31,5	36,0	43,0	33,6	40,6
Jakákoliv nekonopná droga*	12,0	7,0	13,7	10,8	5,9	5,6	11,5	6,4	8,9
Konopné látky*	42,2	35,4	44,4	39,4	30,0	35,0	41,0	32,4	38,9
Extáze	3,7	2,5	6,3	4,2	2,6	2,8	3,9	2,5	4,2
Pervitin*	3,5	1,6	4,0	3,8	1,7	1,7	3,6	1,6	2,6
Halucinogenní houby	5,5	3,5	4,7	2,6	2,2	2,8	4,3	2,8	3,6
Těkavé látky	3,9	3,2	4,7	3,7	3,3	2,8	3,8	3,3	3,6
Nelegální drogy – prevalence v posledních 30 dnech									
Jakákoliv nelegální droga*	26,0	19,4	29,6	18,9	15,8	17,5	22,9	17,4	22,5
Jakákoliv nekonopná droga*	5,2	2,8	5,6	4,3	2,3	2,8	4,8	2,5	4,0
Konopné látky*	24,7	18,7	27,8	17,8	15,0	16,2	21,7	16,7	21,0
Extáze*	2,0	1,0	3,1	1,6	0,6	2,2	1,8	0,8	2,6
Pervitin*	2,1	0,8	0,8	2,7	1,0	0,6	2,3	0,9	0,7
Halucinogenní houby	1,0	0,7	1,6	0,8	0,3	0,6	0,9	0,4	1,0
Těkavé látky	1,8	1,9	2,3	2,1	1,4	1,1	1,9	1,6	1,6

* Rozdíly mezi všemi studenty celkem podle ekonomické situace rodiny jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Tabulka 3-17: Vybrané typy návykového chování v závislosti na záškoláctví (počtu dní neomluvené absence, kdy se dítě se školy „ulilo“) (v %)

Užívání legálních a nelegálních drog	Chlapci			Dívky			Studenti celkem		
	Ani jeden den	1–2 dny	3 a více dní	Ani jeden den	1–2 dny	3 a více dní	Ani jeden den	1–2 dny	3 a více dní
Cigarety									
Denní kouření*	18,0	36,7	58,8	21,5	38,1	61,8	19,8	37,5	60,3
Silné kouření*	4,4	13,5	33,8	6,7	10,6	23,7	5,6	11,9	28,8
Alkohol									
5 a více sklenic alkoholu 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	19,2	34,8	53,8	12,3	29,4	44,0	15,6	31,8	49,0
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech*	4,2	7,8	16,7	2,0	4,8	7,9	3,0	6,2	12,3
Nelegální drogy – celoživotní prevalence									
Jakákoliv nelegální droga*	43,2	69,5	73,4	37,6	58,0	77,6	40,3	63,2	75,5
Jakákoliv nekonopná droga*	11,5	24,0	35,4	8,5	19,9	52,6	9,9	21,8	43,9
Konopné látky*	41,4	68,1	72,7	36,0	56,6	76,0	38,6	61,8	74,3
Extáze*	3,6	7,7	13,9	2,3	7,8	28,9	2,9	7,8	21,3
Pervitin*	2,1	6,7	10,4	2,1	6,4	17,1	2,1	6,6	13,7
Halucinogenní houby*	6,5	17,8	22,8	3,6	11,0	25,3	5,0	14,1	24,0
Těkavé látky*	5,6	11,4	12,7	5,3	11,8	22,4	5,5	11,6	17,4
Nelegální drogy – prevalence v posledních 12 měsících									
Jakákoliv nelegální droga*	33,3	58,2	63,3	27,8	46,1	73,3	30,4	51,6	68,2
Jakákoliv nekonopná droga*	6,6	15,1	25,3	3,8	12,8	37,3	5,1	13,8	31,2
Konopné látky*	32,0	57,0	62,3	26,5	44,6	68,9	29,2	50,2	65,6
Extáze*	2,1	5,1	10,1	1,2	5,6	23,7	1,6	5,4	16,8
Pervitin*	1,4	5,1	6,7	1,0	3,9	14,5	1,1	4,5	10,6
Halucinogenní houby*	2,4	9,5	13,9	0,9	6,2	13,3	1,6	7,7	13,6
Těkavé látky*	3,0	6,1	3,8	2,2	7,0	7,9	2,6	6,6	5,8
Nelegální drogy – prevalence v posledních 30 dnech									
Jakákoliv nelegální droga*	16,6	37,6	49,4	11,1	30,3	47,3	13,7	33,6	48,4
Jakákoliv nekonopná droga*	2,6	7,5	11,5	1,4	5,7	12,2	2,0	6,5	11,8
Konopné látky*	15,8	36,0	48,1	10,5	28,8	46,7	13,0	32,0	47,4
Extáze*	0,9	3,4	3,8	0,2	2,3	6,6	0,5	2,8	5,2
Pervitin*	0,8	2,4	2,7	0,7	2,5	6,6	0,7	2,5	4,6
Halucinogenní houby*	0,5	1,4	5,1	0,1	0,8	5,3	0,3	1,1	5,2
Těkavé látky	1,8	2,7	1,3	1,2	2,2	2,6	1,5	2,5	1,9

* Rozdíly mezi všemi studenty celkem podle ekonomické situace rodiny jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

3/6 Volnočasové aktivity

Studie ESPAD se primárně zaměřuje na hodnocení rozsahu užívání legálních a nelegálních drog v populaci šestnáctiletých studentů, v rámci studie byly sledovány také další aspekty chování studentů včetně způsobu trávení volného času. Hodnoceno bylo mimo jiné to, kolik času studenti tráví sportem, četbou, koníčky, ale také jak často chodí na diskotéky, zda ve volném čase navštěvují nákupní centra, a také to, kolik času průměrně tráví u počítače, na internetu nebo výherními automaty.

Více než polovina studentů (56,6 %) tráví téměř denně čas surfováním na internetu, čtvrtina (25,9 %) uvedla, že tráví čas hraním počítačových her. Třetina dotázaných (33 %) tráví téměř denně volný čas tím, že chodí do nákupních center, tráví čas na ulici nebo v parku. Celkem 11,3 % dotázaných občas hraje nebo někdy v životě hrálo na výherních automatech. Nikdy nesportuje téměř 5 % respondentů, knihy mimo školních učebnic nikdy nečte 20,3 % dotázaných. Žádné koníčky nepěstuje čtvrtina respondentů (25,4 %) (obrázek 3-10).

Při analýze se ukázaly statisticky významné rozdíly ve způsobu trávení volného času mezi chlapci a dívkami. Zatímco chlapci významně častěji tráví čas hraním počítačových her a aktivním sportem, dívky se častěji věnují četbě a koníčkům, jako např. hře na hudební nástroj nebo kreslení. Zároveň však dívky častěji uváděly, že tráví volný čas v kavárnách, na diskotékách a večírcích a také v nákupních centrech, na ulici nebo v parku. Jedinou aktivitou, kde jsou mezi chlapci a dívkami minimální rozdíly, je průměrný čas trávený surfováním na internetu – zdá se, že chlapci i dívky tráví srovnatelně času chatováním s přáteli, hraním her na internetu a stahováním hudby z internetu (tabulka 3-18).

Obrázek 3-10: Volnočasové aktivity studentů (v %)

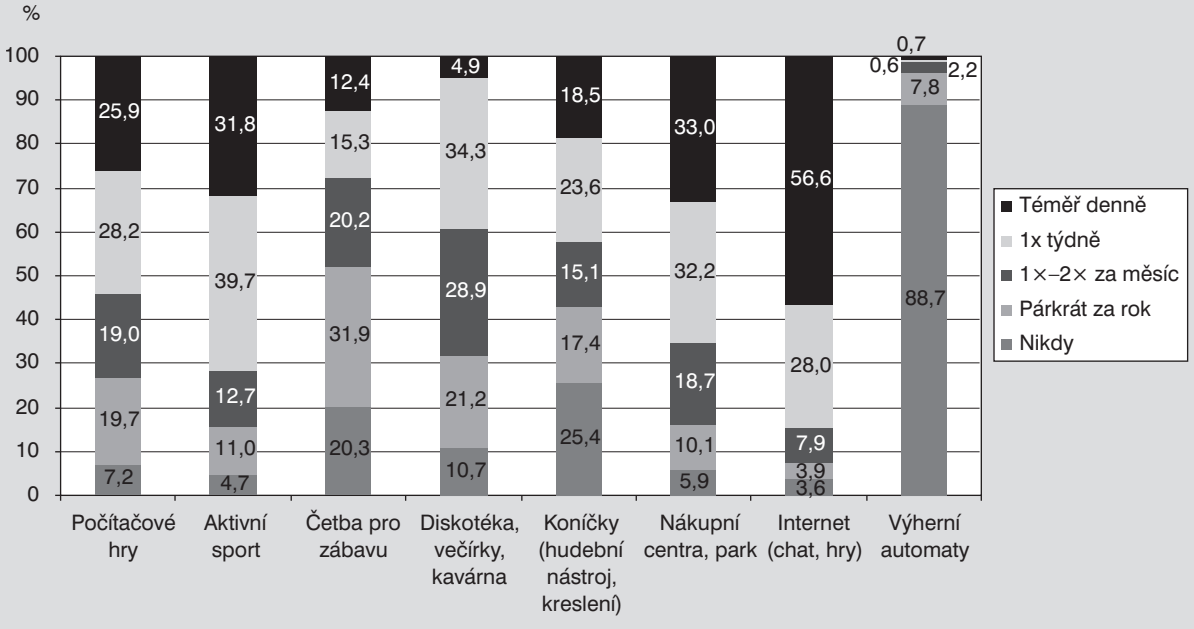

Tabulka 3-18: Způsob trávení volného času podle pohlaví (v %)

		Nikdy	Párkrát za rok	1–2krát za měsíc	1krát týdně	Téměř denně
Počítačové hry*	Chlapci	2,2	6,4	10,6	33,9	46,9
	Dívky	11,6	31,6	26,7	23,1	7,0
Aktivní sport*	Chlapci	3,9	7,0	8,4	36,3	44,5
	Dívky	5,5	14,6	16,7	42,8	20,4
Četba pro zábavu*	Chlapci	29,2	32,6	16,6	12,5	9,1
	Dívky	12,2	31,2	23,4	17,8	15,4
Diskotéka, večírky, kavárny*	Chlapci	14,2	22,1	28,5	30,6	4,6
	Dívky	7,6	20,4	29,2	37,6	5,3
Koníčky (hudební nástroj, kreslení)*	Chlapci	37,1	17,8	12,2	17,8	15,1
	Dívky	15,0	17,0	17,6	28,9	21,6
Nákupní centra, park, ulice*	Chlapci	9,7	14,7	19,2	30,8	25,6
	Dívky	2,6	6,0	18,1	33,5	39,7
Internet (chat, hry)*	Chlapci	4,5	3,5	7,0	25,6	59,4
	Dívky	2,9	4,2	8,7	30,1	54,1
Výherní automaty*	Chlapci	83,5	10,5	3,5	1,3	1,1
	Dívky	93,3	5,3	1,0	0,2	0,2

*Rozdíly mezi pohlavími jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Kontext užívání konopných látek mezi studenty

V roce 2007 byl do studie ESPAD v České republice zařazen speciální modul otázek týkajících se podrobněji rozsahu a způsobů užívání konopných látek – sledován byl výskyt zdravotních a sociálních problémů v důsledku užití marihuany nebo hašiše, užívání konopných látek ve skupině (partě) přátel, možné způsoby získání marihuany a důvody užití této drogy. Mimo tento modul byla ve vztahu k užívání konopných látek sledována také subjektivně vnímaná dostupnost, vnímaná rizika v souvislosti s experimentem, příležitostným a pravidelným užíváním konopných látek (blíže viz kapitola Hlavní výsledky studie ESPAD) a také příležitost, kdy byla respondentovi konopná látka nabídnuta.

Z celkového počtu 3901 studentů dotázaných v rámci mezinárodní studie uvedlo 45,1 %, že v životě zkusilo konopné látky; v posledních 12 měsících užilo marihuanu nebo hašiš celkem 34,8 % respondentů. Z nich téměř 40 % užilo marihuanu nebo hašiš v posledním roce 1–2krát, na druhé straně více než 42 % užilo konopné látky v posledním roce více než 5krát (obrázek 4-1). Vyšší frekvenci užití konopných látek uváděli chllapci. Užití marihuany nebo hašiše v posledních 30 dnech uvedlo celkem 18,1 % respondentů.

Z respondentů, kteří uvedli užití konopných látek v životě, získalo 40,6 % tuto zkušenost ve věku 15 let, dalších 35,3 % ve věku 14 let. Do věku 13 let užilo konopné látky celkem 20,3 % dotázaných.

Při kontrolní otázce, zda by respondent byl ochoten přiznat užití marihuany nebo hašiše v tomto dotazníkovém šetření, uvedlo 6,8 % dotázaných, že by pravděpodobně nebo zcela určitě tuto skutečnost nepřiznalo (9,2 % chlapců a 4,7 % dívek); dá se tedy předpokládat, že skutečný podíl studentů, kteří mají zkušenost s užitím konopných látek, je ještě o trochu vyšší, než naznačují výsledky této studie.

Obrázek 4-1: Frekvence užití konopných látek v posledních 12 měsících podle pohlaví – z těch, kteří uvedli užití marihuany nebo hašiše v posledním roce (v %)

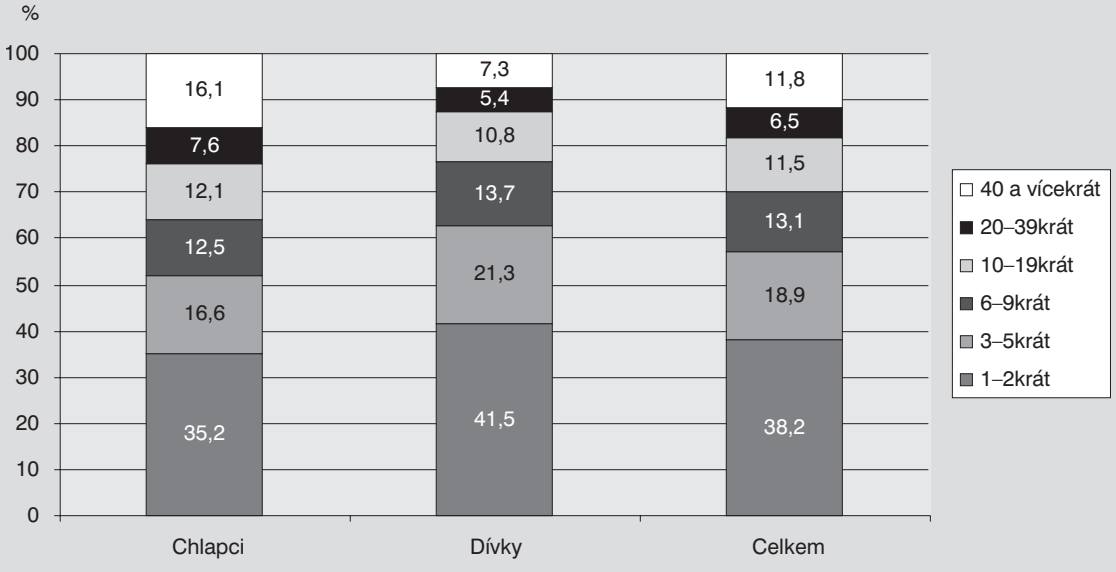

4/1 Problémové užívání konopných látek

Problémové užívání konopných látek mezi šestnáctiletými studenty bylo zjišťováno na základě francouzské skríningové škály CAST (tzv. cannabis abuse screening test), a to pomocí 6 následujících otázek:

1. Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?
2. Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš, když jste byl sám?
3. Měl/a jste někdy problémy s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?
4. Řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš?
5. Zkusil/a jste někdy snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš, ale neúspěšně?
6. Měl/a jste někdy problémy kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašiše (např. hádka, rvačka, nehoda, špatné výsledky ve škole)?

V úvodu byla opět zopakována otázka, zda respondent užil v posledních 12 měsících konopné látky; kladně odpovědělo 31 % respondentů. Dohromady 19,7 % studentů uvedlo kladnou odpověď alespoň na jednu ze šesti sledovaných otázek (22,4 % chlapců a 17,3 % dívek).

Celkem 13,5 % ze všech studentů uvedlo, že v posledních 12 měsících kouřilo marihuanu nebo hašiš před polednem, 12,0 % uvedlo problémy s pamětí v souvislosti s užitím konopných látek. Celkem 7,6 % uvedlo, že jim přátelé nebo rodinní příslušníci již doporučili omezit spotřebu nebo přestat úplně s užíváním konopných látek, stejný podíl někdy během posledního roku užil konopné látky o samotě. 7,0 % studentů má za sebou alespoň jeden neúspěšný pokus o omezení spotřeby konopných látek, 6,0 % připouští, že v důsledku užívání konopných látek měli někdy problémy ve škole, pohádali se nebo poprali (tabulka 4-1).

Tabulka 4-1: Výskyt sledovaných problémů v souvislosti s užitím konopných látek v posledních 12 měsících – zastoupení jednotlivých odpovědí

Sledované problémy	Ne	Ano	Ano – z toho:			
			Zřídka	Občas	Celkem často	Velmi často
Kouřil/a marihuanu před polednem	17,6	13,5	7,3	4,0	1,1	1,1
Kouřil/a sám/sama	23,4	7,6	3,7	2,5	0,5	0,8
Problémy s pamětí	19,0	12,0	5,9	3,4	1,7	1,0
Doporučení omezit nebo přestat	23,3	7,6	2,6	2,1	1,5	1,4
Neúspěšný pokus o omezení	23,4	7,0	2,3	1,7	1,2	1,8
Problémy v důsledku užití	24,6	6,0	3,4	1,6	0,6	0,3

Pozn.: Součet odpovědí „Ne" a „Ano" tvoří podíl respondentů, kteří uvedli užití konopných látek v posledních 12 měsících; dopočet do 100 % tvoří respondenti, kteří konopné látky v posledních 12 měsících neužili.

Zatímco chlapci nejčastěji uváděli užití konopných látek před polednem, problémy s pamětí a kouření marihuany nebo hašiše o samotě, pořadí uváděných problémů mezi dívkami je odlišné – dívky sice také nejčastěji uváděly problémy s pamětí a kouření před polednem, zároveň však častěji přiznaly, že jim přátelé nebo rodinní příslušníci již doporučovali, aby omezily nebo přestaly užívat konopné látky (obrázek 4-2).

Skríningovým testem lze odhadnout podíl osob, které je možné označit za intenzivní nebo problémové uživatele konopných látek; pokud respondent odpoví kladně alespoň na 3 ze sledovaných 6 otázek, je podle testu považován za problémového uživatele marihuany nebo hašiše. Z celkového počtu všech studentů odpovědělo kladně na 3 a více otázek celkem 8,8 % respondentů (10,7 % chlapců a 7,1 % dívek). Celkem 1 % dotázaných uvedlo kladnou odpověď na všech šest sledovaných otázek (1,3 % chlapců a 0,9 % dívek).

Obrázek 4-2: Problémy v souvislosti s užitím konopných látek v posledních 12 měsících podle pohlaví (v %)

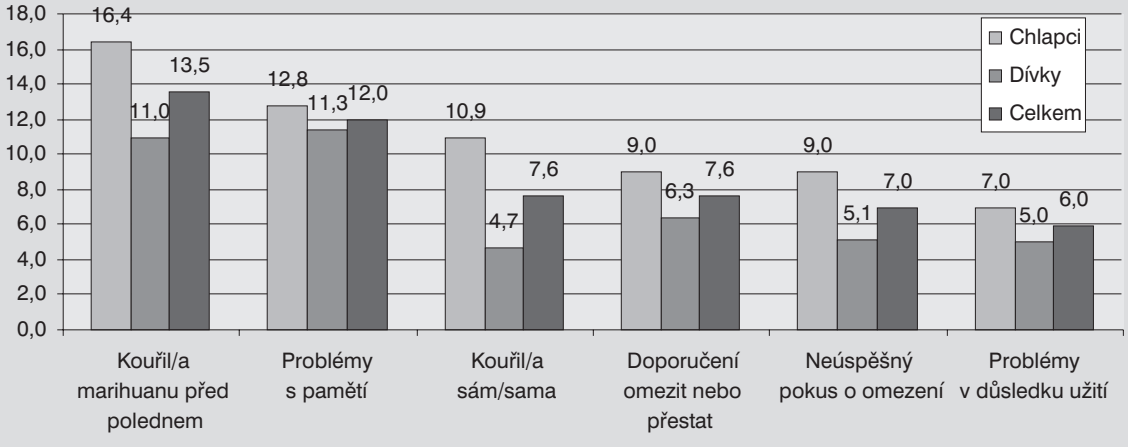

4/2 Užívání konopných látek a parta přátel

Celkem 30,1 % studentů uvedlo, že mají partu přátel, kde se užívá marihuana nebo hašiš. Alespoň jednou týdně se s partou přátel stýká 17,1 % studentů (18,9 % chlapců a 15,6 % dívek). Celkem 7,4 % se s partou přátel stýká 7,4 % dotázaných.

Z těch, kteří se pravidelně s partou přátel setkávají, má zkušenost s užitím konopných látek celkem 75,5 % (oproti 31,3 % respondentů, kteří nemají takovou partu přátel). V posledních 12 měsících užilo konopné látky 66,5 % studentů z těch, kteří se s partou setkávají (oproti 20,3 % studentů, kteří partu nemají); v posledních 30 dnech užilo v partě konopné látky 44,1 % studentů (oproti 6,4 %, kteří užili konopné látky mimo partu) (tabulka 4-2).

Tabulka 4-2: Užití konopných látek ve vztahu k trávení volného času v partě přátel (v %)

Užití konopných látek	Všichni studenti celkem	Parta přátel s marihuanou	
		Ano	Ne
Celoživotní prevalence	45,1	75,5	31,3
Prevalence v posledních 12 měsících	34,8	66,5	20,3
Prevalence v posledních 30 dnech	18,1	44,1	6,4

4/3 Místo, kde by se dala sehnat marihuana nebo hašiš

Celkem 22,2 % dotázaných uvedla, že nezná místo, kde by bylo možné sehnat marihuanu nebo hašiš, kdyby stáli o to si ji opatřit; 77,8 % dotázaných tedy uvedla alespoň jednu z možností, kde by podle jejich názoru bylo možné konopné látky si opatřit.

Více než 38 % dotázaných by si obstaralo konopné látky na diskotéce nebo v baru, 29 % studentů by si obstaralo konopné látky na ulici nebo v parku, podle více než čtvrtiny respondentů (25,9 %) by bylo možné sehnat marihuanu nebo hašiš ve škole. Zatímco mezi dívkami převládá názor, že nejsnazší by bylo obstarat si konopné látky na diskotéce nebo v baru, chlapci významně častěji uvádějí, že by si snadno dokázali obstarat marihuanu nebo hašiš na ulici nebo ve škole (obrázek 4-3).

Obrázek 4-3: Místo, kde by bylo možné si obstarat marihuanu nebo hašiš (v %)

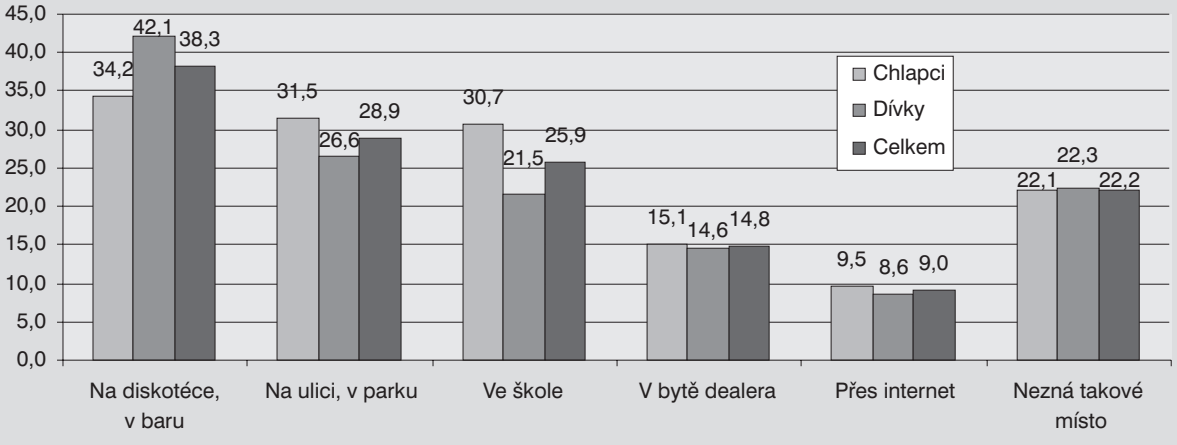

4/4 Způsob získání konopných látek

Téměř 55 % studentů uvedlo, že nikdy neužilo konopné látky; ostatní uvedli nejméně jeden způsob, jak získali konopné látky. Celkem 31,2 % studentů uvedlo, že při prvním užití konopné látky dostalo, necelých 7 % dotázaných si konopné látky koupilo.

Nejvíce respondentů uvedlo (15,5 %), že konopné látky poprvé užilo ve skupině přátel, kde se droga brala, nebo konopné látky dostalo od staršího kamaráda (14,5 %); v obou případech tak častěji uváděly dívky. Chlapci častěji uváděli, že marihuanu nebo hašiš získali od mladšího nebo stejně starého kamaráda, častěji také uvedli, že konopné látky koupili (9,2 % chlapců oproti 4,8 % dívek), a to jak od kamaráda, tak od osoby, o které slyšeli, ale neznali, i od zcela neznámé osoby (tabulka 4-3).

Tabulka 4-3: Způsob získání konopných látek při prvním užití (v %)

Způsob získání konopných látek	Chlapci	Dívky	Celkem
Dostal/a	31,6	30,7	31,2
– od staršího sourozence	1,9	2,4	2,2
– od staršího kamaráda	13,1	15,8	14,5
– od mladšího nebo stejně starého kamaráda	13,2	10,3	11,7
– od někoho, o kom jsem slyšel/a	1,9	1,1	1,5
– od cizího člověka	1,3	0,9	1,1
– od rodičů	0,3	0,2	0,2
Bral/a se ve skupině přátel	15,1	15,8	15,5
Koupil/a	9,2	4,8	6,9
– od kamaráda/ky	5,4	3,4	4,3
– od někoho, o kom jsem slyšel/a	2,1	1,0	1,5
– od cizího člověka	1,7	0,4	1,1
Vzal/a doma bez dovolení	0,6	0,2	0,4

4/5 Důvod prvního užití konopných látek

Jak již bylo uvedeno výše, užití konopných látek alespoň jednou v životě uvedlo 45,1 % respondentů. Na otázku, z jakého důvodu respondent zkusil tuto drogu, mohli studenti zaškrtnout více odpovědí, pokud je k prvnímu užití vedlo více důvodů. Nejčastěji uváděným důvodem experimentu s marihuanou byla zvědavost (29,4 % respondentů), 9,9 % dotázaných zkusilo drogu za účelem dostat se do nálady, 4 % dotázaných chtěla zapomenout na starosti. Více než 3 % dotázaných uvedla, že drogu užila, aby nestála mimo partu přátel, necelá 3 % z nudy (obrázek 4-4).

Důvody prvního užití konopných látek se mezi pohlavími významně neliší; chlapci relativně častěji uvádějí, že nechtěli stát mimo partu nebo drogu užili z nudy, dívky častěji uvádějí, že chtěly zapomenout na starosti.

Obrázek 4-4: Důvody prvního užití konopných látek podle pohlaví (v %)

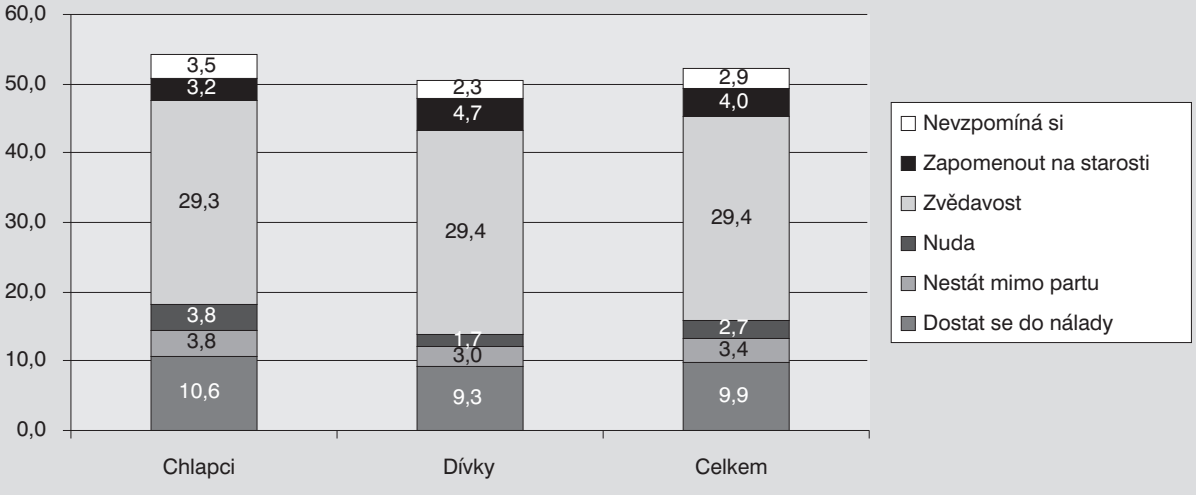

4/6 Pozitivní a negativní očekávání od užití konopných látek

Posledním sledovaným aspektem v rámci speciálního modulu týkajícího se užívání konopných látek mezi šestnáctiletými byly názory studentů na to, co by se jim mohlo přihodit v důsledku užití této drogy. Sledována byla pozitivní i negativní očekávání od užití konopných látek – mezi pozitivní očekávání lze zařadit intenzivnější vnímání situace kolem sebe, ztrátu stydlivosti, větší otevřenost, intenzivnější prožití daného okamžiku a menší zábrany; mezi sledovanými negativními očekáváními byla ztráta souvislostí při konverzaci, omezená schopnost soustředit se a sledovat konverzaci, ale také možné pocity pronásledování.

Mezi studenty převládala pozitivní očekávání od užití konopných látek – nejčastěji uváděli, že je pravděpodobné nebo jisté, že by po užití marihuany nebo hašiše nebyli tak stydliví, naopak byli otevřenější a měli menší zábrany (téměř 40 % dotázaných). Necelých 30 % studentů uvedlo, že očekávají intenzivnější prožití daného okamžiku a vlastních pocitů. Rozdíly mezi pohlavími se ukázaly jako statisticky významné – vyšší pozitivní očekávání od užití marihuany nebo hašiše uváděly dívky (tabulka 4-4).

Tabulka 4-4: Pozitivní očekávání od užití konopných látek (% odpovědí „pravděpodobné“ nebo „jisté“, že by nastala následující situace)

Pozitivní očekávání	Chlapci	Dívky	Celkem
Nebyl/a bych tak stydlivý/á*	36,6	42,8	39,9
Byl/a bych více otevřenější*	35,0	42,2	38,8
Měl/a bych menší zábrany*	35,5	39,0	37,4
Užíval/a bych si daný okamžik intenzivněji*	28,9	30,9	29,9
Prožíval/a bych pocity intenzivněji*	27,2	31,0	29,2
Vnímal/a bych věci intenzivněji*	17,3	20,6	19,0

* Rozdíly mezi pohlavími jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

K nejčastěji uváděným negativním očekáváním od užití konopných látek patří problémy se soustředěním se (36 %) a ztráta souvislostí při konverzaci (33 %), nejméně pravděpodobné podle studentů je to, že by v souvislosti s užitím marihuany nebo hašiše mohli zažít pocity pronásledování (19 % dotázaných) (tabulka 4-5). Rozdíly mezi pohlavími se ukázaly opět jako statisticky významné – dívky častěji připouštěly i negativní důsledky užití konopných látek; chlapci se ve většině případů přikláněli k neutrální odpovědi, že je „možné“, že by u nich daná situace mohla nastat.

Tabulka 4-5: Negativní očekávání od užití konopných látek (% odpovědí „pravděpodobné“ nebo „jisté“, že by nastala následující situace)

Negativní očekávání	Chlapci	Dívky	Celkem
Obtížně bych se soustředil/a*	32,6	39,3	36,1
Ztrácel/a bych souvislosti při konverzaci*	29,4	36,8	33,3
Nebyl/a bych schopen sledovat konverzaci*	28,0	36,5	32,5
Mohl/a bych mít pocity pronásledování*	16,4	21,1	18,9

* Rozdíly mezi pohlavími jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

4/7 Nabídka konopných látek

Do studie ESPAD byla v roce 2007 navíc zařazena otázka na to, zda měl respondent někdy v životě možnost zkusit marihuanu nebo hašiš, ale odmítl to. Celkem 67,5 % dotázaných odpovědělo, že dostali někdy v životě možnost zkusit konopné látky, ale neudělali to, 32,5 % respondentů nikdy nedostalo nabídku ochutnat marihuanu nebo hašiš, případně tuto nabídku neodmítlo.

Z těch, co tuto nabídku dostali, a zároveň odmítli, uvedlo 38,8 % studentů, že se jednalo pouze o ojedinělou zkušenost v životě – tuto nabídku dostali pouze jednou nebo dvakrát v životě. Celkem 37,1 % dotázaných uvedlo, že takovou nabídku dostali více než 5krát v životě (tabulka 4-6). Formulace otázky se však ukázala jako nejasná; z odpovědí respondentů nelze vysledovat

Tabulka 4-6: Podíl respondentů, kteří měli možnost zkusit konopné látky, ale nabídku odmítli (v %)

Odmítnutí konopných látek	Chlapci	Dívky	Celkem
Měl/a možnost zkusit, ale odmítl/a	67,3	67,7	67,5
– z nich odmítl/a 1–2krát	35,0	42,1	38,8
– z nich odmítl/a více než 5krát	42,1	32,7	37,1

podíl těch, kteří dostali alespoň jednou v životě nabídku užít konopné látky, aniž by tuto nabídku odmítli, obdobně také nelze sledovat, kolikrát v životě byla studentům droga nabídnuta.

5

Užívání drog v krajích České republiky

5/1 Soubor respondentů pro regionální srovnání

Celkový vzorek dotázaných šestnáctiletých studentů (3901 respondentů), který splňuje kritéria reprezentativity na národní úrovni z hlediska pohlaví, regionů a typu studované školy, neumožňuje srovnávací analýzu regionů vzhledem k nízkému zastoupení počtu studentů v nejmenších českých krajích. Z tohoto důvodu byl pro potřeby regionálního srovnání, obdobně jako v roce 2003, vzorek studentů při sběru dat navýšen tak, aby byl pro každý kraj k dispozici reprezentativní soubor studentů – celkový počet dotázaných studentů pro krajské srovnání tedy byl 5399 studentů. Jedná se o studenty narozené v roce 1991, kteří v roce realizace studie dosáhli 16 let.

Z celkového počtu 5399 responentů bylo 2461 chlapců (45,6 %) a 2938 dívek (54,4 %). Počty dotázaných v jednotlivých krajích shrnuje tabulka 5-1.

Pro srovnání krajů byly vybrány pouze některé jevy z oblasti užívání tabáku, alkoholu a nelegálních drog, hodnoceny jsou i rozdíly v dostupnosti vybraných návykových látek. Regionální rozdíly nejsou dále hodnoceny z hlediska pohlaví ani typu studované školy – těmto aspektům se věnují jiné kapitoly. Pro přehlednější hodnocení rozdílů mezi jednotlivými kraji byly použity mapy.

Tabulka 5-1: Zastoupení dotázaných studentů v krajích ČR

Kraj	Počet	Podíl (v %)
Hl. m. Praha	493	9,1
Středočeský	411	7,6
Jihočeský	351	6,5
Plzeňský	344	6,4
Karlovarský	285	5,3
Ústecký	389	7,2
Liberecký	338	6,3
Královéhradecký	334	6,2
Pardubický	337	6,2
Vysočina	377	7,0
Jihomoravský	429	7,9
Olomoucký	385	7,1
Zlínský	361	6,7
Moravskoslezský	565	10,5
Celkem	**5399**	**100,0**

5/2 Užívání legálních drog

5/2/1 Kouření tabáku

Mezi šestnáctiletými studenty je celkem 25,2 % denních kuřáků. Mezi jednotlivými kraji se při analýze ukázaly statisticky významné rozdíly (na hladině významnosti $p < 0,05$) – zatímco v Karlovarském a Ústeckém kraji kouří denně přibližně 30 % studentů, v Královéhradeckém a Moravskoslezském kraji uvedlo denní kouření o třetinu dotázaných méně, tj. přibližně 20 %. Regionální rozdíly ukazuje tabulka 5-2 a mapa 5-1.

Podíl silných kuřáků, tj. osob, které denně vykouří 11 a více cigaret, se také významně liší mezi regiony. Vysokou prevalenci silného kuřáctví uváděli nejčastěji studenti v Ústeckém a Olomouckém kraji (11 %), nejnižší naopak studenti v Královéhradeckém (3,9 %), Moravskoslezském kraji (5,7 %) a v kraji Vysočina (5,9 %) (mapa 5-2).

Dostupnost cigaret je napříč kraji srovnatelná – celkem snadno nebo velmi snadno by si cigarety dokázalo sehnat 86 % studentů v Královéhradeckém a Zlínském kraji a zároveň 92 % studentů v Jihočeském a Středočeském kraji.

5/2/2 Konzumace alkoholu

Jakýkoliv alkoholický nápoj pilo v životě 97,4 % studentů, v posledním měsíci konzumovalo alkohol 75,6 % studentů. Čtvrtina respondentů (24,3 %) pila v posledním měsíci alkohol více než 5krát. Při analýze se ukázaly statisticky významné rozdíly mezi regiony. K nejčastějším pravidelným konzumentům alkoholu patří studenti z Hl. m. Prahy a Středočeského kraje (více než 30 % z nich pilo alkohol více než 5krát v posledních 30 dnech), nejméně udávají časté pití alkoholu studenti z Moravskoslezského (16,0 %) a Karlovarského kraje (19,3 %) (tabulka 5-3 a mapa 5-3).

Tabulka 5-2: Kouření tabáku mezi studenty podle krajů ČR (v %)

Kraj	Denní kuřáci	Silní kuřáci
Hl. m. Praha	24,2	8,1
Středočeský	24,1	6,6
Jihočeský	22,5	6,6
Plzeňský	22,7	6,4
Karlovarský	30,5	8,1
Ústecký	29,0	11,1
Liberecký	25,1	8,6
Královéhradecký	19,2	3,9
Pardubický	23,1	6,5
Vysočina	22,1	5,9
Jihomoravský	24,0	8,9
Olomoucký	26,3	10,7
Zlínský	22,4	6,1
Moravskoslezský	21,4	5,7

Tabulka 5-3: Konzumace alkoholu mezi studenty (v %)

Kraj	Alkohol 5 a vícekrát v posledních 30dnech	Nadměrné pití 3 a vícekrát v posledních 30 dnech	Opilost 3 a vícekrát v posledních 30 dnech
Hl. m. Praha	31,5	19,0	1,9
Středočeský	30,6	23,6	5,4
Jihočeský	26,1	23,3	4,7
Plzeňský	26,5	21,0	2,9
Karlovarský	19,3	18,7	2,9
Ústecký	21,0	21,3	3,8
Liberecký	25,4	19,2	3,7
Královéhradecký	24,2	17,8	1,8
Pardubický	23,2	15,7	2,7
Vysočina	24,7	19,9	3,0
Jihomoravský	25,8	19,6	4,6
Olomoucký	22,0	20,8	5,3
Zlínský	20,4	20,2	2,5
Moravskoslezský	16,0	12,3	3,6

Časté pití nadměrných dávek alkoholu, tedy konzumaci 5 a více sklenic alkoholu při jedné příležitosti 3krát a vícekrát v posledních 30 dnech (též tzv. binge drinking), uvedlo v ČR celkem 19,7 % studentů. Nejčastěji uváděli časté pití alkoholu studenti ve Středočeském a Jihočeském kraji (více než 23 %), nejméně

Mapa 5-1: Podíl denních kuřáků podle krajů (v %)

Mapa 5-2: Podíl silných kuřáků podle krajů (v %)

Mapa 5-3: Pití alkoholu více než 5krát v posledních 30 dnech (v %)

naopak studenti v Moravskoslezském kraji (12,3 %) a Pardubickém kraji (15,7 %) (mapa 5-4). Opilost (3krát a vícekrát v posledních 30 dnech) nejčastěji uváděli studenti ve Středočeském a Olomouckém kraji (více než 5 % studentů), nejméně studenti v Královéhradeckém kraji a Praze (méně než 2 %).

Zatímco v některých krajích dominuje preference konzumace piva (Jihočeský, Středočeský kraj, Praha a Plzeňský kraj), v jiných regionech má významné zastoupení také konzumace vína (Jihomoravský a Moravskoslezský kraj). Alkopops, tedy tzv. alkoholizované limonády s obsahem alkoholu kolem 5 %, jsou oblíbené v Karlovarském kraji, Zlínském, Ústeckém a Libereckém. Destiláty

Mapa 5-4: Časté pití nadměrných dávek alkoholu (5 a více sklenic v posledních 30 dnech) (v %)

nejčastěji konzumují studenti ve Zlínském a Olomouckém kraji (zde jsou dokonce populárnější než víno), pivo spolu s destiláty nejvíce konzumují studenti na Vysočině, v Královéhradeckém a Plzeňském kraji. Jiná kombinace více druhů alkoholických nápojů je oblíbená v Plzeňském, Libereckém a Jihomoravském kraji (tabulka 5-4).

Rozdíly mezi regiony v typu preferovaného nápoje se ukázaly jako signifikantní na hladině významnosti $p < 0,05$.

5/2/3 Sedativa a hypnotika

Léky se sedativním účinkem v životě užilo 9,1 % respondentů, mezi jednotlivými regiony se neprokázaly statisticky významné rozdíly. Mírně nadprůměrnou prevalenci užití sedativ uváděli studenti v Olomouckém kraji (11,4 %), Královéhradeckém (10,5 %) a Jihočeském kraji (10,3 %). Nižší prevalence byla naopak sledována ve Zlínském kraji (6,6 %), Plzeňském (7,3 %), Pardubickém kraji a Vysočině (8,0 %). Užití sedativ a hypnotik v posledních 12 měsících a posledních 30 dnech nebylo blíže sledováno.

Tabulka 5-4: Preference druhu alkoholického nápoje při poslední konzumaci (v %)

Kraj	Druh alkoholu naposledy					
	Pivo*	Víno*	Alkopops*	Destiláty*	Pivo + destiláty*	Jiná kombinace*
Hl. m. Praha	40,4	19,3	9,6	11,4	3,9	15,4
Středočeský	40,2	15,4	10,5	10,5	8,0	15,4
Jihočeský	45,2	13,5	8,4	11,2	6,3	15,3
Plzeňský	38,7	15,0	8,8	9,7	7,0	20,8
Karlovarský	29,9	18,1	15,3	16,4	5,0	15,3
Ústecký	36,3	17,6	11,4	11,9	5,4	17,4
Liberecký	33,1	18,8	11,3	11,6	5,4	19,7
Královéhradecký	34,5	19,5	10,2	11,7	7,8	16,2
Pardubický	36,8	19,3	7,7	16,6	3,3	16,3
Vysočina	33,1	19,1	9,7	15,3	8,6	14,2
Jihomoravský	35,5	20,0	10,4	11,3	4,0	18,8
Olomoucký	35,0	17,0	10,7	21,1	3,9	12,3
Zlínský	32,6	12,0	12,0	23,4	4,7	15,3
Moravskoslezský	32,7	20,2	9,2	16,9	3,6	17,4

* Rozdíly mezi regiony jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

5 / 3 Užívání nelegálních drog v krajích

Jakoukoliv nelegální drogu užilo v životě 46,6 % dotázaných (49,4 % chlapců a 44,0 % dívek). Za užití jakékoliv nelegální drogy je považováno užití konopných látek, extáze, LSD a jiných halucinogenů, halucinogenních hub, užití pervitinu nebo amfetaminů, užití heroinu nebo jiných opiátů, kokainu, cracku a GHB.

Ve zkušenostech s užitím jakékoliv nelegální drogy existují statisticky významné rozdíly mezi regiony. Zatímco nějakou nelegální drogu užila více než polovina studentů v Ústeckém a Karlovarském kraji (55,2 %, respektive 50,4 %), v Moravskoslezském, Jihočeském kraji a na Vysočině uvedlo zkušenost s nelegální drogou 40 % dotázaných (mapa 5-5 a tabulka 5-5).

Mapa 5-5: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy (v %)

Užití jakékoliv nelegální drogy v posledním roce (posledních 12 měsících) uvedlo 30,5 % studentů na Vysočině a 31,3 % studentů v Jihočeském kraji, ale zároveň také 40,1 % studentů v Ústeckém kraji a 42,0 % studentů v Hl. m. Praze. Udávané zkušenosti s nelegálními drogami v posledním měsíci (posledních 30 dnech) se pohybovaly mezi 12,4 % na Vysočině a téměř dvojnásobnými hodnotami v Ústeckém kraji (23,1 %), Karlovarském a Olomouckém kraji (22,1 %) (mapa 5-6 a mapa 5-7).

Mapa 5-6: Prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v posledních 12 měsících (v %)

Tabulka 5-5: Prevalence zkušeností studentů s užitím jakékoliv nelegální drogy a jakékoliv nekonopné drogy (v %)

Kraj	Jakákoliv nelegální droga			Jakákoliv nelegální droga mimo konopné látky		
	Celoživotní prevalence*	Prevalence v posledních 12 měsících*	Prevalence v posledních 30 dnech*	Celoživotní prevalence	Prevalence v posledních 12 měsících	Prevalence v posledních 30 dnech
Hl. m. Praha	49,0	41,8	20,4	13,2	8,3	3,3
Středočeský	46,6	37,9	16,8	12,2	7,4	2,7
Jihočeský	40,4	31,3	16,2	10,7	5,3	2,1
Plzeňský	43,4	35,6	17,2	11,1	5,9	1,5
Karlovarský	50,4	39,4	22,1	14,7	7,2	3,6
Ústecký	55,2	40,1	23,1	15,9	8,8	3,7
Liberecký	43,6	33,8	19,6	14,5	7,9	3,6
Královéhradecký	46,1	37,2	17,3	8,5	3,6	1,2
Pardubický	46,1	35,0	16,9	14,4	6,9	1,8
Vysočina	40,5	30,5	12,4	11,0	7,0	2,4
Jihomoravský	43,9	33,6	19,2	12,9	8,8	3,1
Olomoucký	47,1	36,4	22,1	13,3	9,1	5,0
Zlínský	43,8	35,4	17,5	11,4	5,6	1,1
Moravskoslezský	40,0	33,0	18,1	13,2	8,0	3,3

* Rozdíly mezi regiony jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Mapa 5-7: Prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v posledních 30 dnech (v %)

Mapa 5-8: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy mimo konopné látky (v %)

Nejčastěji užívanou nelegální drogou mezi šestnáctiletými studenty jsou konopné látky (marihuana nebo hašiš) – celoživotní prevalence užití dosahovala 45,1 %. Drogu jinou než konopné látky užilo v životě celkem 13,5 % dotázaných; nejvyšší zkušenosti uváděli studenti v Ústeckém kraji (15,9 %) a Karlovarském kraji (14,7 %), nejnižší naopak studenti v Královéhradeckém (8,5 %), Jihočeském kraji (10,7 %), na Vysočině (11,0 %) a v Plzeňském kraji (11,1 %) (mapa 5-8). V posledních 12 měsících užilo nekonopné drogy 9,1 % studentů v Olomouckém kraji, 8,8 % v Ústeckém a Jihomoravském kraji a zároveň pouze 3,6 % v Královéhradeckém kraji, v posledních 30 dnech užilo nekonopné drogy 5,0 % studentů v Olomouckém kraji a 1,1 % studentů ve Zlínském kraji.

Rozsah užívání jednotlivých nelegálních drog je diskutován v následujících částech kapitoly.

5/3/1 Konopné látky

Marihuanu nebo hašiš v životě zkusila téměř polovina ze všech dotázaných studentů (45,1 %), mezi regiony existují statisticky významné rozdíly. Zatímco zkušenost s užitím marihuany uvedlo 53,2 % studentů v Ústeckém kraji a téměř polovina studentů v Karlovarském kraji a Praze (48,4 %, respektive 47,8 %), studenti z Moravskoslezského, Jihočeského kraje a Vysočiny uváděli zkušenosti významně nižší (38,1 %, 38,7 % a 38,8 %) (tabulka 5-6 a mapa 5-9).

Mapa 5-9: Celoživotní prevalence užití konopných látek (v %)

Tabulka 5-6: Prevalence užití konopných látek podle krajů (v %)

Kraj	Celoživotní prevalence*	Prevalence v posledních 12 měsících*	Opakované užití (více než 5krát v posledních 12 měsících)*	Prevalence v posledních 30 dnech
Hl. m. Praha	47,8	39,6	16,7	19,4
Středočeský	45,5	36,5	11,9	16,1
Jihočeský	38,7	29,9	10,5	15,6
Plzeňský	42,4	34,8	14,3	16,8
Karlovarský	48,4	37,3	15,5	20,8
Ústecký	53,2	38,6	20,9	21,9
Liberecký	41,7	32,5	15,8	18,8
Královéhradecký	45,3	36,8	13,7	17,3
Pardubický	45,2	33,6	14,5	16,0
Vysočina	38,8	29,2	10,2	11,8
Jihomoravský	42,7	32,4	13,6	18,3
Olomoucký	44,8	34,4	16,3	20,9
Zlínský	43,1	34,9	14,9	17,2
Moravskoslezský	38,1	30,8	12,6	16,9

* Rozdíly mezi regiony jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Prevalence užití konopných látek v posledních 12 měsících dosahovala mezi všemi studenty v ČR 34,8 %. Častější zkušenosti uváděli studenti v Praze (39,6 %), Ústeckém kraji (38,6 %) a Karlovarském kraji (37,3 %), nižší zkušenosti naopak studenti na Vysočině (29,2 %) a v Jihočeském kraji (29,9 %).

Průzkum zjišťoval také frekvenci užití marihuany nebo hašiše v posledním roce, lze tedy sledovat i opakované užívání konopných látek. Mezi pravidelné uživatele marihuany, tj. ti, kteří užili marihuanu nebo hašiš více než 5krát v posledních 12 měsících, patří 14,9 % studentů v ČR. Nejvyšší výskyt pravidelných uživatelů konopných látek byl zaznamenán opět v Ústeckém kraji (20,9 % ze všech dotázaných studentů), v Hl. m. Praze (16,7 %) a Libereckém kraji (15,8 %). Oproti tomu nejméně pravidelných uživatelů konopných látek je na Vysočině (10,2 %), v Jihočeském kraji (10,5 %) a Středočeském kraji (11,9 %) (mapa 5-10).

Mapa 5-10: Opakované užití konopných látek (více než 5krát) v posledních 12 měsících (v %)

V posledních 30 dnech užilo marihuanu nebo hašiš 18,1 % studentů. Vyšší hodnoty uváděli studenti v Ústeckém kraji (21,9 %), Olomouckém (20,9 %) a Karlovarském kraji (20,8 %) (mapa 5-11). Nejnižší prevalence užití v posledním měsíci byla sledována opět na Vysočině (11,8 %), v Jihočeském a Pardubickém kraji (méně než 16 %).

Mapa 5-11: Prevalence užití konopných látek v posledních 30 dnech (v %)

5/3/2 Extáze

Extázi alespoň jednou v životě užilo 4,5 % dotázaných studentů. Rozdíly mezi regiony nejsou statisticky významné, přesto mírně nadprůměrné zkušenosti s užitím extáze mají studenti v Moravskoslezském (6,0 %), Ústeckém (5,7 %) a Olomouckém kraji (5,5 %), nižší rozsah zkušeností uváděli studenti v Královéhradeckém (2,1 %), Plzeňském (2,6 %) a Zlínském kraji (2,8 %) (tabulka 5-7 a mapa 5-12).

Tabulka 5-7: Prevalence užití extáze podle krajů (v %)

Kraj	Celoživotní prevalence*	Prevalence v posledních 12 měsících*	Prevalence v posledních 30 dnech
Hl. m. Praha	4,3	3,0	0,8
Středočeský	5,1	2,9	0,7
Jihočeský	4,8	2,3	0,9
Plzeňský	2,6	1,5	0,6
Karlovarský	3,5	1,8	1,4
Ústecký	5,7	3,4	0,8
Liberecký	5,3	4,2	1,8
Královéhradecký	2,1	1,2	0,6
Pardubický	4,5	2,7	0,6
Vysočina	3,2	2,1	1,1
Jihomoravský	3,0	2,8	1,6
Olomoucký	5,5	3,6	2,1
Zlínský	2,8	1,7	0,0
Moravskoslezský	6,0	3,9	1,6

V posledních 12 měsících uvedlo užití extáze 1,2 % studentů v Královéhradeckém kraji a až 4,2 % studentů v Libereckém kraji. Užití v posledních 30 dnech se pohybovalo mezi nulovou prevalencí ve Zlínském kraji a 2,1 % v Olomouckém kraji.

Opakovanou zkušenost s užíváním extáze v posledním roce má minimum dotázaných – méně než 0,5 % v celé ČR. Mezi kraje s nulovými hodnotami patří Středočeský, Jihočeský, Královéhradecký, Olomoucký a Zlínský kraj; nadprůměrnou prevalenci zkušeností je možné sledovat v Jihomoravském kraji (0,7 %), Libereckém a Pardubickém kraji (0,6 %).

5/3/3 LSD a jiné halucinogeny

V roce 2007 studie zjistila, že užití LSD nebo jiných halucinogenů (ovšem mimo halucinogenní houby, které byly sledovány odděleně), je v populaci šestnáctiletých studentů o něco častější než užití extáze, která byla druhou nejpopulárnější drogou po

Mapa 5-12: Celoživotní prevalence užití extáze podle krajů (v %)

Tabulka 5-8: Prevalence užití halucinogenů (LSD a halucinogenních hub) podle krajů (v %)

Kraj	Celoživotní prevalence LSD	Prevalence LSD v posl. 12 měs.	Prevalence LSD v posl. 30 dnech	Celoživotní prevalence halucinogenních hub	Prevalence halucinogenních hub v posl. 12 měsících	Prevalence halucinogenních hub v posl. 30 dnech
Hl. m. Praha	6,1	3,7	1,8	5,9	4,1	1,2
Středočeský	2,7	2,0	0,5	5,4	2,9	0,5
Jihočeský	4,0	0,9	0,3	6,3	3,7	0,6
Plzeňský	3,8	0,9	0,3	4,9	2,0	0,0
Karlovarský	5,6	2,5	1,1	9,8	4,2	0,4
Ústecký	5,7	3,4	1,6	9,6	2,9	0,5
Liberecký	6,8	3,3	1,8	7,4	2,7	0,9
Královéhradecký	2,4	1,5	0,3	3,9	2,1	0,0
Pardubický	5,7	2,4	0,6	8,6	3,0	0,0
Vysočina	3,5	3,5	1,6	8,0	3,8	0,5
Jihomoravský	5,4	2,1	0,7	8,0	4,2	0,5
Olomoucký	4,2	3,1	1,8	7,6	4,7	1,6
Zlínský	5,0	1,7	0,0	5,0	1,7	0,0
Moravskoslezský	5,5	2,7	1,2	7,6	1,8	0,2

konopných látkách v roce 2003. V r. 2007 dosahovala celoživotní prevalence užití LSD a jiných halucinogenů mezi českými studenty 4,9 %. Regionální analýza ukázala, že mezi kraji existují rozdíly ve zkušenostech studentů s užitím LSD a jiných halucinogenů, tyto rozdíly však nejsou statisticky významné.

Nadprůměrnou zkušenost s užitím LSD uvedli častěji studenti v Libereckém kraji (6,8 %), Praze (6,1 %), Ústeckém a Pardubickém kraji (5,7 %), nižší zkušenost s užitím LSD v životě mají studenti v Královéhradeckém (2,4 %), Středočeském kraji (2,7 %) a v kraji Vysočina (3,5 %) (tabulka 5-8 a mapa 5-13).

V posledních 12 měsících užilo LSD a jiné halucinogeny přibližně 2,7 % dotázaných; nejvyšší prevalence byla sledována v Praze (3,7 %) a Ústeckém kraji (3,4 %), ale překvapivě také na Vysočině (3,5 %), nejnižší v Jihočeském a Plzeňském kraji (méně než 1 %). V posledních 30 dnech užilo LSD a jiné halucinogeny 1,1 % studentů – nejčastěji se jednalo o studenty z Prahy (1,8 %) a Libereckého kraje (1,8 %), užití LSD v posledním měsíci neuvedl žádný student ve Zlínském kraji.

Mapa 5-13: Celoživotní prevalence užití LSD a jiných halucinogenů (v %)

5/3/4 Halucinogenní houby

Již v roce 2003 byla zaznamenána relativně vysoká prevalence zkušeností šestnáctiletých studentů s užitím halucinogenních hub (lysohlávek), v roce 2007 byly proto tyto houby sledovány podrobněji. Alespoň jednu zkušenost s halucinogenními houbami v životě uvedlo 7,4 % dotázaných, tedy přibližně 1,5krát tolik studentů než užití extáze.

Rozdíly mezi regiony v celoživotní prevalenci užití lysohlávek se ukázaly statisticky významné. V některých regionech má zkušenost s lysohlávkami a jinými přírodními halucinogeny téměř 10 % dotázaných – např. v Karlovarském (9,8 %) a Ústeckém kraji (9,6 %), zatímco v jiných krajích jsou zkušenosti studentů výrazně nižší. V Královéhradeckém kraji uvedlo užití lysohlávek 3,9 % studentů, v Plzeňském kraji 4,9 % dotázaných (tabulka 5-8 a mapa 5-14).

V posledním roce užila halucinogenní houby 3,2 % dotázaných studentů. Ve vyšší míře uváděli užití lysohlávek studenti v Olomouckém kraji (4,7 %), v Karlovarském a Jihomoravském kraji

Mapa 5-14: Celoživotní prevalence užití halucinogenních hub podle krajů (v %)

(4,2 %), v nižší míře naopak studenti v Moravskoslezském (1,8 %) a Zlínském kraji (1,7 %) (mapa 5-15). Užití halucinogenních hub v posledních 30 dnech uvedli častěji studenti v Olomouckém kraji (1,6 %), Praze (1,2 %) a Libereckém kraji (0,9 %), nulovou prevalenci užití uvedli studenti Plzeňském, Královéhradeckém, Pardubickém a Zlínském kraji.

Mapa 5-15: Prevalence užití halucinogenních hub v posledních 12 měsících (v %)

5/3/5 Pervitin a amfetaminy

Zkušenost s pervitinem nebo amfetaminy v životě uvedlo v roce 2007 celkem 3,5 % respondentů, mezi jednotlivými regiony se při analýze ukázaly statisticky významné rozdíly. Zatímco v krajích Vysočina a Pardubickém uvedlo užití pervitinu v životě méně než 1,5 % studentů, v Ústeckém kraji zkušenost s pervitinem uvedlo 7,0 % dotázaných, v Karlovarském kraji 5,6 % a v Olomouckém kraji 4,4 % studentů (tabulka 5-9 a mapa 5-16).

V posledních 12 měsících uvedlo užití pervitinu nebo amfetaminů 2,1 % respondentů, opět šlo nejčastěji o studenty v Ústeckém kraji (3,7 %), Karlovarském (3,2 %) a Olomouckém kraji (3,1 %) (mapa 5-17). Téměř 2 % respondentů z Ústeckého kraje (1,8 %) uvedla užití pervitinu nebo amfetaminů s frekvencí více než 5krát v posledních 12 měsících, v ostatních krajích bylo opakované užívání pervitinu uváděno výrazně méně často (méně než 1 % respondentů). V posledních 30 dnech bylo nejvyšší zastoupení uváděného užití pervitinu v Karlovarském (2,2 %), Olomouckém kraji (2,4 %).

Mapa 5-16: Celoživotní prevalence užití pervitinu nebo amfetaminů (v %)

Mapa 5-17: Prevalence užití pervitinu a amfetaminů v posledních 12 měsících (v %)

Tabulka 5-9: Prevalence užití pervitinu a amfetaminů a opiátů podle krajů (v %)

Kraj	Celoživotní prevalence pervitinu	Prevalence pervitinu v posl. 12 měsících	Prevalence pervitinu v posl. 30 dnech	Celoživotní prevalence opiátů	Prevalence opiátů v posl. 12 měsících	Prevalence opiátů v posl. 30 dnech
Hl. m. Praha	2,8	1,6	0,8	1,8	0,6	0,4
Středočeský	3,2	1,7	1,0	1,5	1,2	0,0
Jihočeský	2,6	0,9	0,9	1,4	0,9	0,3
Plzeňský	3,8	2,3	0,6	1,5	0,3	0,3
Karlovarský	5,6	3,2	2,2	2,5	1,4	1,1
Ústecký	7,0	3,7	1,6	3,6	1,6	0,8
Liberecký	3,9	2,4	1,5	3,0	1,5	0,3
Královéhradecký	2,1	0,9	0,3	0,9	0,9	0,3
Pardubický	1,5	0,6	0,3	1,5	1,8	0,9
Vysočina	1,1	0,5	0,3	1,1	0,8	0,5
Jihomoravský	2,8	2,4	1,2	1,9	1,7	1,0
Olomoucký	4,4	3,1	2,4	2,6	2,1	1,3
Zlínský	2,5	1,9	1,1	1,1	0,6	0,3
Moravskoslezský	3,9	2,0	0,9	2,3	0,9	0,5

5/3/6 Heroin a jiné opiáty

Heroin nebo jiné opiáty užila v životě 2,0 % respondentů. Nejčastěji se jednalo o studenty v Ústeckém (3,6 %) a Libereckém kraji (3,0 %), nejméně zkušeností uváděli studenti v Královéhradeckém kraji (0,9 %), Vysočině a Zlínském kraji (1,1 %); rozdíly však nejsou statisticky významné (tabulka 5-9 a mapa 5-18).

V posledních 12 měsících uváděli užití heroinu nebo jiných opiátů nejčastěji studenti v Olomouckém kraji (2,1 %) a Pardubickém kraji (1,8 %), opakované užívání opiátů (více než 5krát v posledních 12 měsících) uváděli nejčastěji studenti v Jihočeském kraji (0,6 %). V posledních 30 dnech dosahovala prevalence užití opiátů 1 % pouze v Olomouckém, Karlovarském a Jihomoravském kraji, v ostatních krajích byla pod hranicí 1 %.

Mapa 5-18: Celoživotní prevalence užití heroinu nebo jiných opiátů (v %)

5/3/7 Těkavé látky

Zkušenost s užitím těkavých látek v životě má 7,0 % dotázaných studentů. Jejich užívání je vyšší mezi studenty v Olomouckém kraji (10,1 %), Libereckém kraji (9,5 %), Zlínském kraji (7,8 %) a Vysočině (7,7 %) (tabulka 5-10 a mapa 5-19). Nižší zkušenosti uváděli studenti v Ústeckém a Karlovarském kraji (4,9 %) a Plzeňském kraji (5,2 %), rozdíly však nejsou signifikantní z pohledu statistické významnosti.

Tabulka 5-10: Prevalence užití těkavých látek podle krajů (v %)

Kraj	Celoživotní prevalence	Prevalence v posledních 12 měsících	Prevalence v posledních 30 dnech
Hl. m. Praha	5,7	3,5	2,2
Středočeský	6,8	2,7	1,5
Jihočeský	7,1	3,4	0,6
Plzeňský	5,2	2,0	1,2
Karlovarský	4,9	2,8	1,4
Ústecký	4,9	2,8	0,8
Liberecký	9,5	4,2	3,0
Královéhradecký	6,3	3,0	1,8
Pardubický	7,4	4,5	2,4
Vysočina	7,7	3,7	1,9
Jihomoravský	6,3	3,0	1,9
Olomoucký	10,1	4,2	2,3
Zlínský	7,8	2,8	0,8
Moravskoslezský	6,4	3,0	0,9

Mapa 5-19: Celoživotní prevalence užití těkavých látek podle krajů (v %)

V posledních 12 měsících užilo těkavé látky 3,4 % dotázaných, nejčastěji šlo o studenty v Pardubickém (4,5 %), Libereckém a Olomouckém kraji (4,2 %) (mapa 5-20), opakované užívání těkavých látek (tj. více než 5krát v posledním roce) uváděli nejvíce studenti v Pardubickém, Olomouckém kraji a Praze (0,8 %).

Mapa 5-20: Prevalence užití těkavých látek v posledních 12 měsících (v %)

V posledních 30 dnech užilo těkavé látky přibližně 1,7 % dotázaných – nejčastěji opět v Libereckém (3,0 %), Pardubickém (2,4 %) a Olomouckém kraji (2,3 %).

5/4 Regionální rozdíly ve vnímání dostupnosti drog

Data získaná v rámci studie ESPAD umožňují i srovnání subjektivně vnímané dostupnosti legálních a nelegálních drog. Tam, kde se při analýze prokázaly statisticky významné rozdíly (na hladině významnosti $p < 0,05$), je tato skutečnost uvedena.

5/4/1 Subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu

Jak již bylo uvedeno dříve, cigarety si celkem snadno nebo velmi snadno dokáže sehnat přibližně 89 % dotázaných šestnáctiletých. Vyšší dostupnost uvádějí studenti v Pardubickém kraji, Jihočeském a Středočeském kraji, rozdíly však nejsou statisticky významné (tabulka 5-11).

Pivo považuje za snadno dostupné celkem 85,3 % dotázaných – nejčastěji se jedná o studenty v krajích Vysočina, Středočeském, Jihočeském a Praze, tedy v těch krajích, kde je zároveň pivo hlavním preferovaným nápojem (mapa 5-21). Méně preferované a zároveň hodnocené méně často jako snadno dostupné je pivo v Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském kraji; rozdíly se ukazují jako statisticky významné.

Víno považuje za snadno dostupné 76,4 % studentů, za nejsnáze dostupné ho považují studenti v Ústeckém, Karlovarském kraji a Vysočině, jako méně dostupné je vnímané ve Zlínském, Plzeňském, Olomouckém a Moravskoslezském kraji.

Dostupnost alkopops, tedy limonád s obsahem alkoholu, je ve srovnání s pivem i vínem hodnocena jako nižší (61,4 %). Jako celkem snadno dostupné jsou alkopops vnímané především ve Středočeském kraji, Praze, Jihočeském a Karlovarském kraji. Destiláty jsou považovány ve srovnání s ostatními za nejméně dostupný druh alkoholu, přesto by je celkem snadno nebo velmi snadno dokázalo sehnat více než 55 % dotázaných. Jako relativně dostupnější jsou destiláty vnímané na Vysočině, ve Zlínském, Jihomoravském a Středočeském kraji (mapa 5-22).

Mapa 5-21: Subjektivně vímaná dostupnost piva (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si pivo)

5/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost nelegálních drog

Konopné látky považuje za celkem snadno nebo dokonce velmi snadno dostupné 65,6 % respondentů, tedy pro srovnání, více respondentů než destiláty. Mezi jednotlivými regiony existují určité rozdíly v subjektivně vnímané dostupnosti marihuany a hašiše, tyto rozdíly ovšem nejsou statisticky významné. Za relativně snadněji dostupné považují konopné látky studenti v Ústeckém kraji (68,1 %), Pardubickém kraji (68,0 %) a Olomouckém kraji (67,2 %); nižší dostupnost konopných látek vnímají studenti v Jihočeském (62,9 %) a Moravskoslezském kraji (63,4 %) (mapa 5-23 a tabulka 5-12).

Tabulka 5-11: Subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu – respondenti, kteří si dokáží celkem snadno nebo velmi snadno obstarat cigarety nebo druh alkoholu (v %)

Kraj	Cigarety	Pivo*	Alkopops	Víno*	Destiláty
Hl. m. Praha	89,4	88,4	65,3	77,7	54,3
Středočeský	92,0	88,8	67,4	77,8	57,7
Jihočeský	92,3	88,5	63,8	75,4	54,7
Plzeňský	87,2	86,9	60,5	72,0	50,1
Karlovarský	87,7	85,5	63,4	82,9	54,4
Ústecký	87,9	85,1	61,9	83,0	56,3
Liberecký	87,3	83,7	59,3	78,6	53,8
Královéhradecký	85,9	86,8	62,5	77,6	55,6
Pardubický	93,5	88,1	58,5	78,4	51,0
Vysočina	89,9	89,1	62,9	82,4	59,7
Jihomoravský	89,3	85,9	62,9	76,5	58,1
Olomoucký	87,5	83,6	58,4	72,3	54,4
Zlínský	86,1	82,3	58,6	71,8	58,4
Moravskoslezský	88,3	82,3	60,7	72,7	55,3

* Rozdíly mezi regiony jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Mapa 5-22: Subjektivně vímaná dostupnost destilátů (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si destiláty)

Mapa 5-23: Subjektivně vímaná dostupnost konopných látek (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si konopné látky)

Pervitin považuje za velmi snadno nebo celkem snadno dostupný 9,5 % dotázaných studentů. Mezi kraji existují statisticky významné rozdíly – jako velmi snadno dostupný vnímají pervitin studenti v krajích Vysočina, Karlovarském a Ústeckém (přibližně 12-13 % dotázaných), naopak studenti v Královéhradeckém a Jihočeském kraji hodnotí jeho dostupnost častěji jako obtížnou (mapa 4.24).

Mapa 5-24: Subjektivně vímaná dostupnost pervitinu (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si pervitin)

Extázi by si celkem snadno nebo velmi snadno dokázalo obstarat 22,8 % studentů, nejčastěji se jedná o studenty v Praze a Moravskoslezském kraji (28 % dotázaných), relativně nejnižší dostupnost extáze hodnotí studenti ve Zlínském, Plzeňském a Královéhradeckém kraji (méně než 19 % respondentů) (mapa 5-25). Rozdíly mezi kraji v subjektivně vnímané dostupnosti extáze se při analýze ukázaly jako statisticky významné.

Léky se sedativním účinkem by si dokázalo snadno obstarat 24,7 % studentů, častěji v Olomouckém, Královéhradeckém kraji a Praze, rozdíly mezi kraji však nejsou významné. Těkavé

Tabulka 5-12: Subjektivně vnímaná dostupnost nelegálních drog – respondenti, kteří si dokáží celkem snadno nebo velmi snadno obstarat vybrané nelegální drogy (v %)

Kraj	Konopné látky	Pervitin*	Extáze*	Sedativa	Těkavé látky
Hl. m. Praha	66,5	10,8	28,0	26,0	29,9
Středočeský	65,1	7,6	23,2	22,8	28,5
Jihočeský	62,9	6,6	23,4	25,4	33,0
Plzeňský	64,1	9,6	18,4	24,9	23,1
Karlovarský	66,5	12,7	24,4	25,0	25,0
Ústecký	68,1	11,9	21,6	20,1	27,3
Liberecký	65,6	11,3	23,6	24,5	28,4
Královéhradecký	64,6	5,1	18,6	26,4	24,3
Pardubický	68,0	8,0	24,1	25,9	29,2
Vysočina	65,3	12,8	22,9	24,0	33,0
Jihomoravský	63,9	8,0	23,1	23,0	28,7
Olomoucký	67,2	9,9	23,9	28,8	28,4
Zlínský	65,8	7,8	18,0	25,8	29,4
Moravskoslezský	63,4	10,5	27,4	24,3	31,0

* Rozdíly mezi regiony jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Mapa 5-25: Subjektivně vímaná dostupnost extáze (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si extázi)

látky považuje za snadno dostupné 28,7 % studentů, nevýznamně častěji se jedná o studenty v Jihočeském kraji, Vysočině a Moravskoslezském kraji (tabulka 5-12).

5/5 Souhrn regionálního srovnání

Z regionální analýzy vyplynulo, že v mnoha aspektech existují v rámci ČR statisticky významné rozdíly – ať jde o užívání legálních drog (tabáku a alkoholu), užívání nelegálních drog, tak i subjektivně vnímanou dostupnost jednotlivých sledovaných návykových látek. Z hlediska kouření a užívání alkoholu patří mezi exponovanější regiony Karlovarský a Ústecký kraj, Praha, Středočeský a Olomoucký kraj, z hlediska zkušeností s jednotlivými sledovanými nelegálními drogami obdobně Karlovarský, Ústecký a Olomoucký kraj. K méně exponovaným regionům patří kraje Jihočeský, Vysočina a Zlínský.

Podrobnější (korelační) analýza ukázala, že studenti v krajích s vyšším podílem denních kuřáků častěji uvádějí také zkušenosti s vybranými nelegálními drogami, např. konopnými látkami, pervitinem, opiáty a halucinogenními houbami; zároveň se prokázala vzájemná korelace ukazatelů zkušeností s nelegálními drogami (tabulka 5-13). Dále se ukázalo, že studenti v krajích s vyšší prevalencí zkušeností s návykovými látkami častěji hodnotí dostupnost návykových látek jako snazší.

Některé rozdíly mezi regiony se ukázaly jako statisticky významné, při pohledu na úroveň prevalence užívání a hodnocení subjektivně vnímané dostupnosti drog v jednotlivých krajích však rozdíly mezi kraji tak zásadní nejsou. Oproti předchozím letům, kdy byla studie realizována, lze konstatovat, že rozdíly mezi regiony se obecně zmenšují a situace v rámci ČR se postupně vyrovnává.

Tabulka 5-13: Vztah mezi užíváním legálních a nelegálních drog a subjektivně vnímanou dostupností návykových látek na krajské úrovni (Pearsonův korelační koeficient)

	Užívání legálních drog		Užívání nelegálních drog (celoživotní prevalence)							Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek					
	Denní kouření	Alkohol 40 a vícekrát v životě	Konopné látky	Heroin nebo opiáty	Pervitin nebo amfetaminy	Extáze	LSD	Kokain	Halucinogenní houby	Cigarety	Pivo	Víno	Konopné látky	Pervitin	Extáze
Denní kouření	1	–0,197	**0,650**	**0,765**	**0,793**	0,357	0,474	0,439	**0,713**	–0,065	–0,174	0,484	**0,584**	**0,621**	0,244
Alkohol 40 a vícekrát v životě	–0,197	1	0,028	–0,445	–0,437	–0,307	–0,354	–0,090	–0,381	0,488	**0,852**	0,123	–0,109	–0,311	–0,111
Konopné látky v životě	**0,650**	0,028	1	0,453	**0,588**	0,077	0,196	0,073	0,266	–0,148	0,033	0,466	**0,744**	0,177	-0,052
Heroin nebo opiáty v životě	**0,765**	–0,445	0,453	1	**0,858**	**0,669**	**0,627**	**0,534**	**0,669**	–0,213	–0,473	0,286	0,430	**0,597**	0,345
Pervitin nebo amfetaminy v životě	**0,793**	–0,437	**0,588**	**0,858**	1	0,443	0,350	0,219	0,466	–0,375	–0,451	0,203	0,324	0,475	0,073
Extáze v životě	0,357	–0,307	0,077	**0,669**	0,443	1	0,381	0,129	0,438	0,318	–0,232	0,035	0,238	0,301	**0,629**
LSD v životě	0,474	–0,354	0,196	**0,627**	0,350	0,381	1	**0,604**	**0,575**	–0,045	–0,423	0,150	0,365	0,504	0,480
Kokain v životě	0,439	–0,090	0,073	**0,534**	0,219	0,129	**0,604**	1	**0,535**	–0,163	–0,197	0,371	0,142	0,462	0,354
Halucinogenní houby v životě	**0,713**	–0,381	0,266	**0,669**	0,466	0,438	**0,575**	**0,535**	1	0,211	–0,139	**0,570**	0,471	**0,665**	0,466
Dostupnost cigaret	–0,065	0,488	–0,148	–0,213	–0,375	0,318	–0,045	–0,163	0,211	1	**0,664**	0,200	0,005	–0,166	0,434
Dostupnost piva	–0,174	**0,852**	0,033	–0,473	–0,451	–0,232	–0,423	–0,197	–0,139	**0,664**	1	0,407	–0,057	–0,162	0,078
Dostupnost vína	0,484	0,123	0,466	0,286	0,203	0,035	0,150	0,371	**0,570**	0,200	0,407	1	0,423	0,468	0,184
Dostupnost konopných látek	**0,584**	–0,109	**0,744**	0,430	0,324	0,238	0,365	0,142	0,471	0,005	–0,057	0,423	1	0,383	0,087
Dostupnost pervitinu	**0,621**	–0,311	0,177	**0,597**	0,475	0,301	0,504	0,462	**0,665**	–0,166	–0,162	0,468	0,383	1	0,407
Dostupnost extáze	0,244	–0,111	–0,052	0,345	0,073	**0,629**	0,480	0,354	0,466	0,434	0,078	0,184	0,087	0,407	1

Pozn.: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu, které jsou zvýrazněny tučně, jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Srovnání žáků základních a studentů středních škol

6/1 Soubor respondentů pro srovnání z hlediska typu školy

Základní vzorek dotázaných šestnáctiletých studentů (3901 respondentů) splňuje kritéria reprezentativity podle pohlaví, regionů i typu studované školy na národní úrovni, kdy přibližně 1/3 souboru tvoří šestnáctiletí žáci 9. tříd základních škol a 2/3 šestnáctiletí studenti prvních ročníků středních škol (nebo odpovídajících ročníků víceletých gymnázií).

Vzhledem k tomu, že vlastní sběr dat prostřednictvím dotazníku probíhal vždy v celých třídách bez ohledu na ročník narození daného studenta, byla v rámci studie získána také data umožňující srovnání rozdílů v chování ve vztahu k užívání návykových látek mezi žáky ZŠ a studenty SŠ. Pro podrobnější analýzu rozdílů mezi ZŠ a SŠ byl základní soubor respondentů navýšen o vrstevníky žáků týchž tříd základních škol a zároveň o vrstevníky studentů daného ročníku středních škol (studenti narození v roce 1990 a 1992) tak, aby bylo lépe umožněno hodnocení vlivu typu studované školy na chování respondentů. Výsledný vzorek respondentů tak tvoří 9775 studentů, 6934 z nich jsou studenty středních škol (70,9 %), 2841 tvoří žáci základních škol (29,1 %). Z hlediska pohlaví tvoří vzorek 4587 chlapců (46,9 %) a 5188 dívek (53,1 %). Zastoupení ročníků narození na středních a základních školách je uvedeno v tabulce 6-1. Průměrný věk žáků základních škol byl 15,4 roku, průměrný věk studentů středních škol byl 16,4 roku.

Mezi středoškoláky bylo celkem 1878 studentů gymnázií (19,2 %), 2657 studentů středních odborných škol (27,2 %) a 2404 studentů středních odborných učilišť (24,6 %).

Obdobně jako pro srovnání krajů byly pro srovnání studentů středních v. základních škol vybrány pouze některé jevy z oblasti užívání tabáku, alkoholu a nelegálních drog, hodnoceny jsou i rozdíly v dostupnosti vybraných návykových látek a vnímání rizik souvisejících s užíváním návykových látek. Rozdíly mezi středoškoláky a žáky ZŠ nejsou dále hodnoceny z hlediska pohlaví ani regionu; srovnání podle pohlaví bylo již uvedeno v přehledu hlavních výsledků, regionálnímu srovnání se věnuje samostatná kapitola.

Tabulka 6-1: Charakteristika souboru respondentů pro srovnání středních a základních škol

Typ školy/ročník narození	1990	1991	1992	celkem
SŠ – počet studentů	2984	3937	13	6934
– v %	43,0	56,8	0,2	100,0
ZŠ – počet studentů	62	1477	1302	2841
– v %	2,2	52,0	45,8	100,0
celkem – počet studentů	3046	5414	1315	9775
– v %	31,2	55,4	13,5	100,0

6/2 Užívání legálních drog

6/2/1 Kouření tabáku

Alespoň jednou v životě zkusilo kouřit cigarety celkem 78,1 % dotázaných, 78,6 % studentů středních škol a 74,6 % žáků základních škol. Denně kouří 25,2 % studentů – více než čtvrtina dotázaných středoškoláků (25,9 %) a pětina žáků základních škol (20,7 %). Silných kuřáků je mezi středoškoláky 8,4 %, mezi stejně starými žáky základních škol pak 6,6 % (tabulka 6-2). Rozdíly mezi zastoupením denních i silných kuřáků jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

Významné rozdíly se projevily také mezi jednotlivými podsoubory studentů středních škol. Zatímco mezi studenty gymnázií je 8,8 % denních kuřáků a 2,3 % silných kuřáků, mezi studenty středních odborných škol (SOŠ) je 24,5 % denních a 6,6 % silných kuřáků a mezi studenty středních odborných učilišť (SOU) je 40,6 % denních kuřáků a 15,0 % silných kuřáků.

Tabulka 6-2: Kouření tabáku – srovnání žáků základních a studentů středních škol (v %)

Cigarety	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gym.	SOŠ	SOU
Denní kouření	20,7	25,9	8,8	24,5	40,6
Silné kouření	6,6	8,4	2,3	6,6	15,0

6/2/2 Konzumace alkoholu

Alkohol alespoň jednou v životě konzumovalo 97,4 % dotázaných, 98,4 % středoškoláků a 96,2 % žáků základních škol; v posledních 30 dnech pilo alkohol 80,2 % studentů SŠ a 64,2 % žáků ZŠ. Nadměrné dávky alkoholu (tj. 5 a více sklenic alkoholu) často pilo 21,6 % studentů SŠ a 13,7 % žáků ZŠ (tabulka 6-3). Stejně jako v případě kouření, i v případě pití nadměrných dávek alkoholu existují mezi studenty SŠ významné rozdíly z hlediska typu studované školy. Časté pití nadměrných dávek alkoholu udává 12,5 % gymnazistů, 20,2 % studentů SOŠ a 30,3 % studentů SOU.

Opilost v posledních 30 dnech 3krát a častěji uvedlo 3,9 % ze všech dotázaných studentů; velmi nízkou prevalenci opakované

opilosti uvádějí studenti gymnázií (1,4 %), výrazně častěji uvádějí opilost studenti odborných učilišť (6,8 %).

Tabulka 6-3: Konzumace alkoholu – srovnání základních a středních škol (v %)

Alkohol	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gym.	SOŠ	SOU
Pití nadměrných dávek alkoholu (5krát a více sklenic 3krát a častěji v posledních 30 dnech)	13,7	21,6	12,5	20,2	30,3
Opilost 3krát a častěji v posledních 30 dnech	3,3	4,0	1,4	3,5	6,8

Rozdíly v rizikové konzumaci alkoholu jsou stejně jako v případě kouření cigaret statisticky významné. Pořadí oblíbenosti alkoholických nápojů je mezi skupinami studentů stejné, studenti středních škol uvádějí častěji konzumaci piva, destilátů a především jejich kombinace; žáci základních škol častěji uvádějí konzumaci vína a jinou kombinaci alkoholických nápojů, jedná se především o kombinace vína s jiným druhem alkoholu (tabulka 6-4).

Tabulka 6-4: Preferovaný nápoj mezi žáky ZŠ a studenty SŠ (v %)

Preferovaný nápoj (konzumace při poslední příležitosti)	ZŠ	SŠ
Pivo	35,7	36,6
Víno	21,1	16,5
Alkopops	9,4	10,0
Destiláty	13,2	14,4
Pivo v kombinaci s destiláty	2,9	6,0
Jiná kombinace	17,7	16,5

6/3 Užívání nelegálních drog

Jakoukoliv nelegální drogu užilo v životě 46,6 % dotázaných; z toho téměř polovina studentů středních škol (49,6 %) a více než třetina žáků posledních ročníků základních škol (37,0 %). Užití nelegální drogy v posledních 12 měsících uvedlo 39,6 % studentů SŠ a 27,5 % žáků ZŠ, užití nelegální drogy v posledních 30 dnech uvedlo 20,4 % středoškoláků a 14,0 % žáků základních škol. Vyšší prevalenci užití nelegálních drog uvedli ve srovnání se svými vrstevníky studenti odborných učilišť – v životě drogu užilo 58,1 % z nich, v posledních 12 měsících 45,7 % a v posledních 30 dnech celkem 26,7 %. Rozdíly v rozsahu zkušeností s užitím nelegální drogy ve všech třech sledovaných časových horizontech jsou statisticky významné.

Jakoukoliv drogu mimo konopné látky užilo v životě 14,1 % studentů středních škol a 10,3 % žáků základních škol, mezi studenty podle typu studované školy se opět prokázaly statisticky významné rozdíly (tabulka 6-5). Významné rozdíly se opět projevily i mezi podsoubory středoškoláků; zatímco gymnazisté uváděli výrazně nižší zkušenosti s užitím jakékoliv nekonopné drogy (dokonce nižší než žáci základních škol), studenti odborných učilišť přiznali zkušenost s nekonopnou drogou až třikrát častěji.

Nejčastěji užívanou nelegální drogou jsou mezi oběma skupinami studentů konopné látky – zkušenost s nimi uvedlo celkem 48,2 % středoškoláků a 35,4 % žáků základních škol. Druhou nejčastěji konzumovanou nelegální drogou jsou u středoškoláků halucinogenní houby (lysohlávky), jejich užití uvedlo 8,4 % dotázaných (oproti 5,5 % žáků základních škol); žáci základních škol na druhém místě uváděli zkušenosti s těkavými látkami (7,5 %).

Rozpouštědla jsou jedinou látkou, kde žáci základních škol uváděli vyšší prevalenci zkušeností oproti studentům středních

Tabulka 6-5: Zkušenosti s užitím nelegální drogy – celoživotní, v posledních 12 měsících a posledních 30 dnech podle typu studované školy (v %)

Nelegální drogy	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gymnázium	SOŠ	SOU
Jakákoliv nelegální droga – celoživotní	37,0	49,6	39,0	49,5	58,1
Jakákoliv nelegální droga – 12 měsíců	27,5	39,6	32,6	39,0	45,7
Jakákoliv nelegální droga – 30 dní	14,0	20,4	13,7	19,6	26,7
Jakákoliv nekonopná droga – celoživotní	10,3	14,1	7,7	13,1	20,2
Jakákoliv nekonopná droga – 12 měsíců	5,6	8,1	3,6	7,8	11,9
Jakákoliv nekonopná droga – 30 dní	2,2	3,1	0,9	2,9	5,0

Obrázek 6-1: Zkušenosti studentů s vybranými nelegálními drogami – srovnání základních a středních škol (v %)

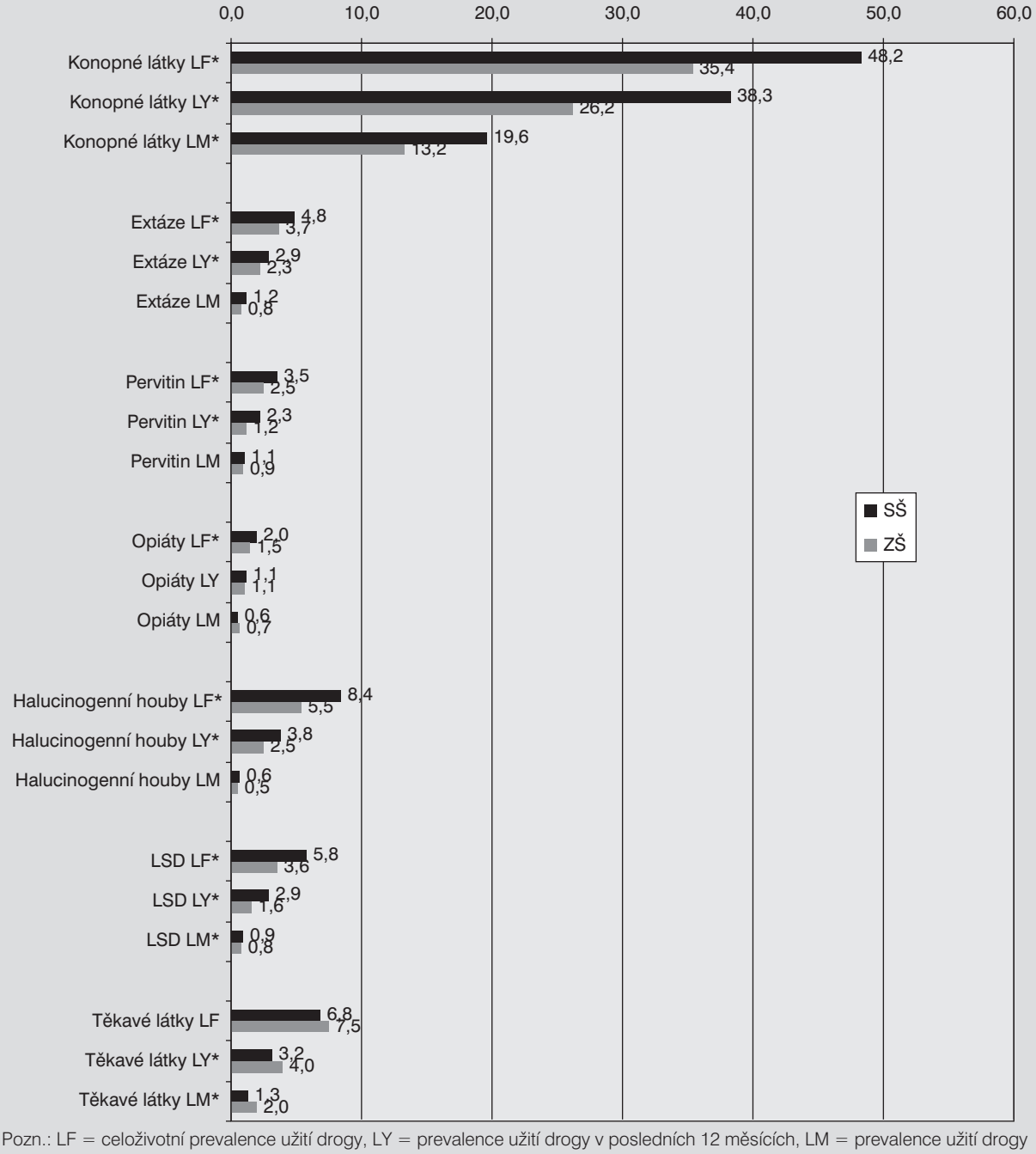

Pozn.: LF = celoživotní prevalence užití drogy, LY = prevalence užití drogy v posledních 12 měsících, LM = prevalence užití drogy v posledních 30 dnech

* Rozdíly mezi studenty středních škol a žáky základních škol jsou statisticky významné na hladině významnosti $p < 0,05$.

škol, u ostatních sledovaných nelegálních drog byla zaznamenána vyšší prevalence zkušeností u středoškoláků (obrázek 6-1).

Při analýze se ukázaly významné rozdíly ve zkušenostech s užitím vybraných nelegálních drog mezi studenty středních škol v souvislosti s typem studované školy; významně nižší zkušenosti s užitím všech sledovaných nelegálních drog uváděli studenti gymnázií, nejvíce zkušeností přiznali studenti odborných učilišť (tabulka 6-6). Rozdíly ve zkušenostech studentů s nelegálními drogami v posledních 30 dnech jsou s výjimkou konopných látek minimální (statisticky nevýznamné).

Tabulka 6-6: Prevalence užití nelegálních drog mezi studenty SŠ podle typu studované školy (v %)

Nelegální drogy	Gymnázium	SOŠ	SOU
Celoživotní prevalence			
Konopné látky	38,0	48,1	56,4
Extáze	2,6	4,2	7,3
Pervitin	1,0	3,3	5,8
Opiáty	1,2	1,7	3,0
Halucinogenní houby	3,9	7,7	12,6
LSD	2,9	5,5	8,4
Těkavé látky	4,1	6,7	9,0
Prevalence v posledních 12 měsících			
Konopné látky	31,7	37,8	43,9
Extáze	1,5	2,5	4,4
Pervitin	0,5	2,1	3,9
Opiáty	0,6	1,2	1,5
Halucinogenní houby	1,4	3,2	6,4
LSD	1,5	2,9	4,1
Těkavé látky	2,2	3,6	3,6
Prevalence v posledních 30 dnech			
Konopné látky	13,3	18,7	25,6
Extáze	0,4	1,1	1,9
Pervitin	0,3	1,0	1,9
Opiáty	0,2	0,5	1,0
Halucinogenní houby	0,1	0,5	1,2
LSD	0,4	0,8	1,5
Těkavé látky	1,1	1,5	1,3

6/4 Názory a postoje studentů

6/4/1 Vnímání rizik spojených s užíváním drog

Příležitostné kouření cigaret považuje za bezrizikové téměř 70 % studentů, a to bez rozdílu, zda se jedná o žáky základních škol nebo studenty středních škol; denní kouření považuje za bezrizikové více než pětina dotázaných, o něco častěji se jedná o žáky základních škol. Denní pití alkoholu nepovažuje za škodlivé téměř polovina respondentů, opět nebyly zaznamenány významné rozdíly mezi žáky ZŠ a studenty SŠ (tabulka 6-7).

Větší riziko vnímají žáci základních škol oproti středoškolákům u jednorázových experimentů s nelegálními drogami – experiment s konopnými látkami je bez rizika nebo existuje jen malé riziko, že si uživatel užitím látky ublíží, podle 41 % žáků ZŠ a 52 % studentů SŠ, jednorázový experiment s extází podle 28 % žáků ZŠ a 32 % studentů SŠ. Pravidelné užívání extáze a pervitinu je vnímáno jako více rizikové především studenty SŠ (tabulka 6-7).

Ze srovnání podsouborů středoškoláků se ukázalo, že pravidelné kouření a pití alkoholu je považováno za více rizikové mezi studenty gymnázií, za nejméně rizikové toto chování považují studenti odborných učilišť. Studenti gymnázií však překvapivě proti svým vrstevníkům častěji hodnotí jako bezrizikový jednorázový experiment s konopnými látkami i s extází (obrázek 6-2). Mezi studenty odborných učilišť je stejně jako mezi žáky základních škol zároveň také vyšší podíl těch, kteří nedokáží posoudit rizika spojená s užitím návykových látek a častěji uvádějí odpověď „nevím".

6/4/2 Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek

Cigarety by si celkem snadno nebo velmi snadno dokázalo obstarat 91 % šestnáctiletých studentů středních škol, ale také 82 % žáků základních škol. Studenti středních škol by neměli problém obstarat si alkoholické nápoje (jako nejsnáze dostupné je vnímáno pivo a víno), pivo a víno jsou vnímány jako snadno

Obrázek 6-2: „Žádné“ nebo „malé“ riziko užití návykových látek mezi studenty středních škol (v %)

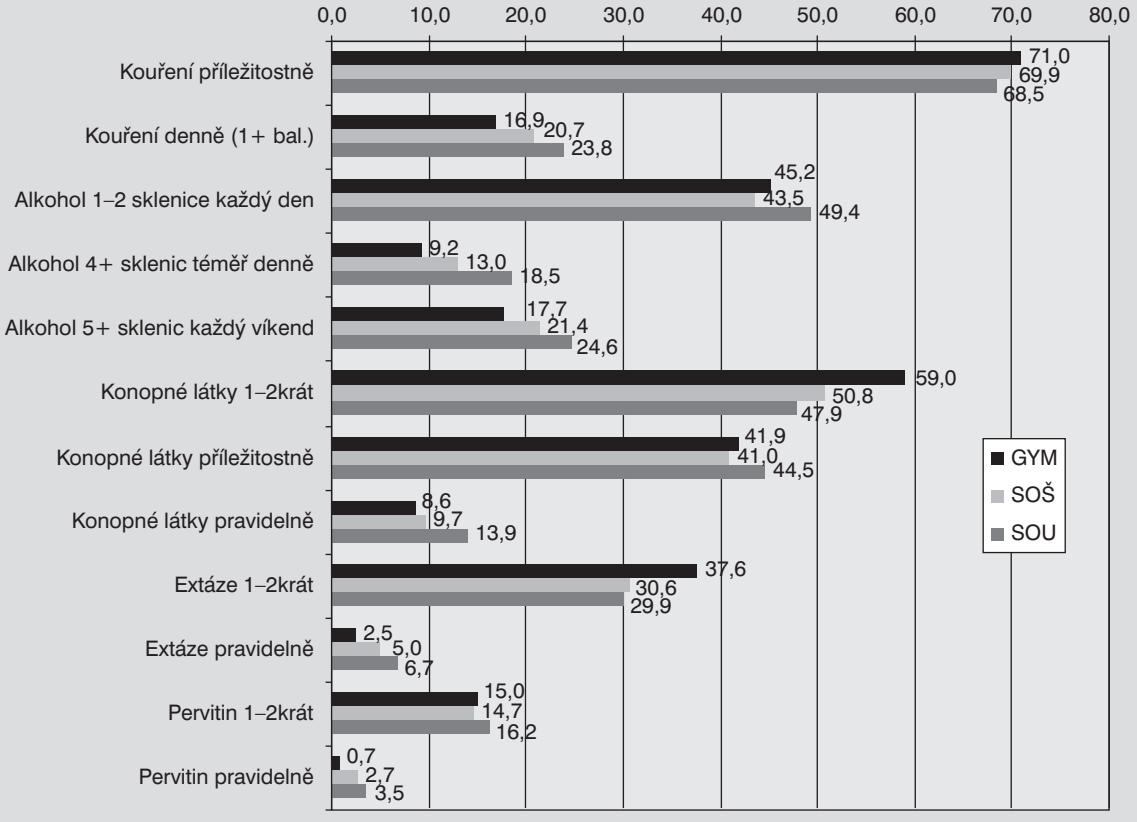

Tabulka 6-7: Vnímání rizik spojených s užíváním návykových látek – % odpovědí „žádné“ nebo „malé“ riziko

Riziko	ZŠ	SŠ
Kouření příležitostně	68,3	69,7
Kouření denně (1+ bal.)	22,5	20,7
Alkohol 1–2 sklenice každý den	46,6	46,0
Alkohol 4+ sklenic téměř denně	14,4	13,8
Alkohol 5+ sklenic každý víkend	17,6	21,5
Konopné látky 1–2krát	40,7	52,0
Konopné látky příležitostně	34,2	42,4
Konopné látky pravidelně	10,2	10,9
Extáze 1–2krát	28,4	32,3
Extáze pravidelně	5,8	4,9
Pervitin 1–2krát	15,3	15,3
Pervitin pravidelně	4,0	2,5

Tabulka 6-8: Hodnocení dostupnosti návykových látek mezi středoškoláky (% odpovědí „celkem snadné“ nebo „velmi snadné“)

Subjektivně vnímaná dostupnost	Gymnázia	SOŠ	SOU
Cigarety	93,0	91,0	89,3
Pivo	91,9	89,0	86,0
Alkopops	72,0	64,5	64,1
Víno	82,2	80,5	80,1
Destilát	61,5	58,1	61,8
Konopné látky	68,6	69,6	69,3
Pervitin	7,7	11,2	13,2
Sedativa	26,3	24,6	24,9
Extáze	25,3	25,6	25,6
Těkavé látky	34,2	29,9	29,8

dostupné i pro žáky základních škol; nižší dostupnost je hodnocena u alkopops (limonád s obsahem alkoholu) a destilátů.

Konopné látky by dokázalo snadno získat téměř 70 % studentů středních škol a obdobně 55 % žáků základních škol. U obou skupin studentů jsou konopné látky považovány za snadněji dostupné než zmiňované alkopops a destiláty. Výrazně hůře dostupné jsou pro obě skupiny studentů ostatní sledované nelegální drogy; ve všech sledovaných případech platí, že žáci základních škol by si v menší míře dokázali nelegální drogy sehnat, kdyby o to stáli (obrázek 6-3).

Cigarety a alkohol jsou vnímány jako velmi snadno dostupné především mezi studenty gymnázií, stejně tak, jako sedativa nebo těkavé látky. Co se týče dostupnosti extáze, nejsou mezi středoškoláky žádné rozdíly ve vnímání dostupnosti, dostupnost pervitinu je vnímána jako relativně nejvyšší mezi studenty středních odborných učilišť (považuje ho za snadno dostupný 13 % studentů učilišť) (tabulka 6-8).

Obrázek 6-3: Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek mezi žáky ZŠ a studenty SŠ – % odpovědí „celkem snadno" nebo „velmi snadno" by dokázali sehnat vybranou látku

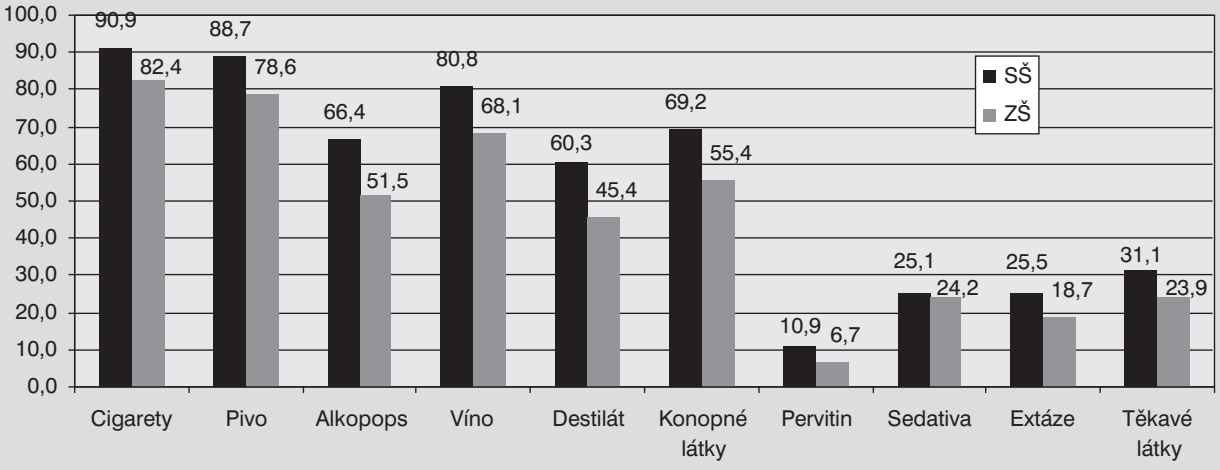

Obrázek 6-4: Problémy v důsledku konzumace alkoholu a užití nelegálních drog mezi studenty SŠ a žáky ZŠ (v %)

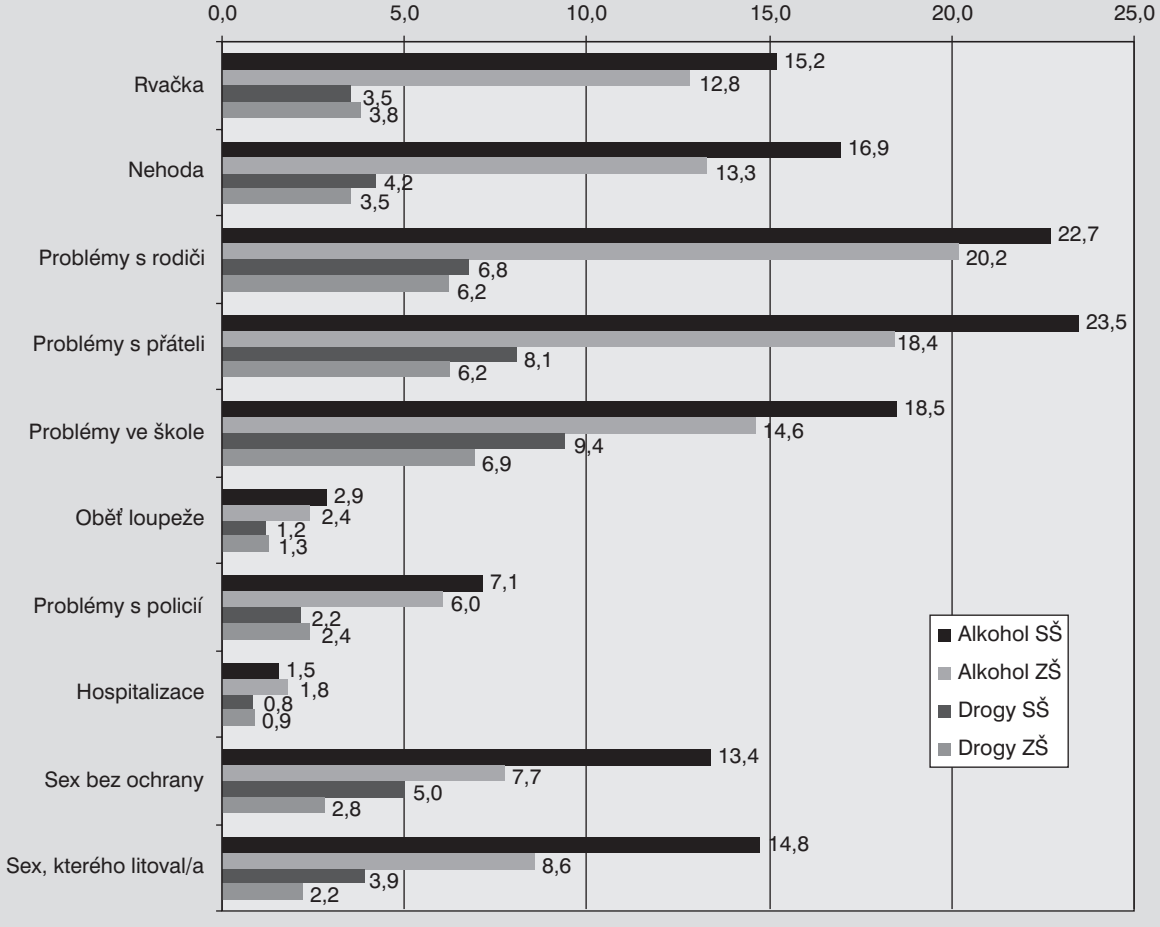

6/4/3 Problémy spojené s konzumací alkoholu a užíváním nelegálních drog

Téměř čtvrtina středoškoláků a necelá pětina žáků základních škol v dotazníkovém šetření přiznala, že v souvislosti s pitím alkoholu měla problémy ve vztazích s rodiči a s přáteli nebo sníženou výkonnost a problémy ve škole. Mezi další často uváděné problémy patří rvačky a nehody, ale také sexuální zkušenost, které studenti následující den litovali, a sex bez ochrany (obrázek 6-4). Pořadí uváděných problémů se mezi žáky základních škol a studenty středních škol nijak neliší, podíl žáků ZŠ, kteří dané problémy uvádějí, je oproti středoškolákům ve všech případech výrazně nižší.

Mezi podskupinami středoškoláků se prokázaly významné rozdíly v rozsahu uváděných problémů – výskyt problémů v důsledku konzumace alkoholu i v důsledku užití nelegálních drog nejčastěji uvádějí studenti středních odborných učilišť. Zatímco problémy v důsledku konzumace alkoholu uvádějí studenti učilišť dvakrát až třikrát častěji než gymnazisté, obdobné problémy v důsledku užití nelegálních drog uvádějí až šestkrát častěji než gymnazisté (tabulka 6-9).

Tabulka 6-9: Problémy v důsledku konzumace alkoholu a užití nelegálních drog mezi středoškoláky (v %)

Problémy v souvislosti s	Alkoholem			Drogami		
	Gymnázia	SOŠ	SOU	Gymnázia	SOŠ	SOU
Rvačka	7,1	13,4	23,5	1,3	3,1	5,7
Nehoda	11,2	15,3	23,2	1,6	4,4	6,1
Problémy s rodiči	18,6	22,7	25,9	3,5	7,0	9,1
Problémy s přáteli	18,0	23,6	27,6	4,0	8,0	11,3
Problémy ve škole	14,8	19,5	20,2	6,2	9,4	12,0
Oběť loupeže	1,7	3,0	3,7	0,3	1,4	1,6
Problémy s policií	4,5	6,5	9,9	0,9	2,1	3,2
Hospitalizace	0,9	1,3	2,3	0,2	0,8	1,3
Sex bez ochrany	4,9	12,2	21,4	1,5	4,3	8,4
Sex, kterého litoval/a	10,3	14,0	19,0	1,6	3,5	6,1

6/4/4 Výskyt užívání návykových látek mezi přáteli

Více než polovina (56,3 %) všech dotázaných studentů uvedla, že většina nebo všichni jejich přátelé pravidelně kouří cigarety, 76,7 % uvedlo, že většina jejich přátel pije alkohol, a 46,7 % uvedlo, že většina přátel se občas alkoholem opíjí. Významně častěji uváděli výskyt návykového chování mezi přáteli studenti středních škol, především odborných učilišť.

Devět procent žáků základních škol a 12 % středoškoláků uvedlo, že většina jejich přátel užívá marihuanu nebo hašiš, opět se nejčastěji jednalo o studenty odborných učilišť. Přibližně 1 % všech dotázaných studentů uvedlo, že většina nebo všichni jejich přátelé užívají jiné ze sledovaných nelegálních drog (tabulka 6-10).

Tabulka 6-10: Užívání návykových látek mezi přáteli podle typu studované školy (v %)

Většina nebo všichni přátelé	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gym.	SOŠ	SOU
Kouří cigarety	49,8	55,7	30,8	58,4	72,5
Pijí alkohol	62,6	81,7	80,7	82,8	81,3
Se opíjejí	33,6	49,3	43,5	49,3	53,9
Užívají marihuanu	9,3	12,3	5,7	11,5	18,2
Užívají sedativa	1,0	0,8	0,2	0,9	1,1
Užívají extázi	1,2	1,0	0,2	0,9	1,7
Čichají rozpouštědla	1,3	0,8	0,4	0,9	1,1

6/4/5 Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci

Mezi staršími sourozenci uváděli respondenti ve srovnání s výskytem rizikového chování mezi přáteli nižší rozsah kouření cigaret, pití alkoholu i nižší rozsah užívání konopných látek, častěji však uváděli, že podle jejich názoru starší sourozenci užívají jiné typy nelegálních drog. Vyšší výskyt rizikového chování mezi sourozenci uváděli opět nejčastěji studenti středních odborných učilišť.

Stejně jako v případě hodnocení výskytu návykového chování mezi přáteli mají žáci základních škol nadhodnocené představy o rozsahu užívání nelegálních drog mezi svými staršími sourozenci (tabulka 6-11).

Tabulka 6-11: Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci podle typu studované školy (v %)

Starší sourozenci	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gym.	SOŠ	SOU
Kouří cigarety	25,5	24,4	15,5	23,8	31,9
Pijí alkohol	42,8	45,2	40,6	45,2	48,8
Se občas opíjejí	31,0	33,0	28,1	33,3	36,5
Užívají marihuanu	8,8	8,3	6,6	8,4	9,5
Užívají sedativa	2,2	1,7	1,1	1,8	2,0
Užívají extázi	2,0	1,6	1,0	1,7	1,9
Čichají rozpouštědla	1,8	1,5	0,8	1,9	1,5

6/4/6 Útrata za nákup tabáku, alkoholu a konopných látek

V rámci studie ESPAD v roce 2007 bylo také sledováno, kolik peněz studenti průměrně utratí za tabák, alkohol a konopné látky. Ze studentů, kteří uvedli, že za tyto látky v posledních 30 dnech utráceli, byl nejvyšší podíl těch, kteří utratili sumu nižší než 100 Kč (obrázek 6-5). Zatímco u tabáku a alkoholu klesá rovnoměrně podíl studentů, kteří za danou látku utrácejí vyšší sumu peněz, u konopných látek je druhý nejvyšší podíl osob v kategorii 200–400 Kč a nadprůměrné je i zastoupení těch, kteří v posledních 30 dnech utratili za konopné látky více než 1500 Kč. Při srovnání žáků základních škol a studentů středních škol se ukázalo, že více za návykové látky utrácejí středoškoláci, a to především studenti středních odborných škol a středních odborných učilišť (tabulka 6-12).

Obrázek 6-5: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky uváděná žáky základních škol a studenty středních škol (v %)

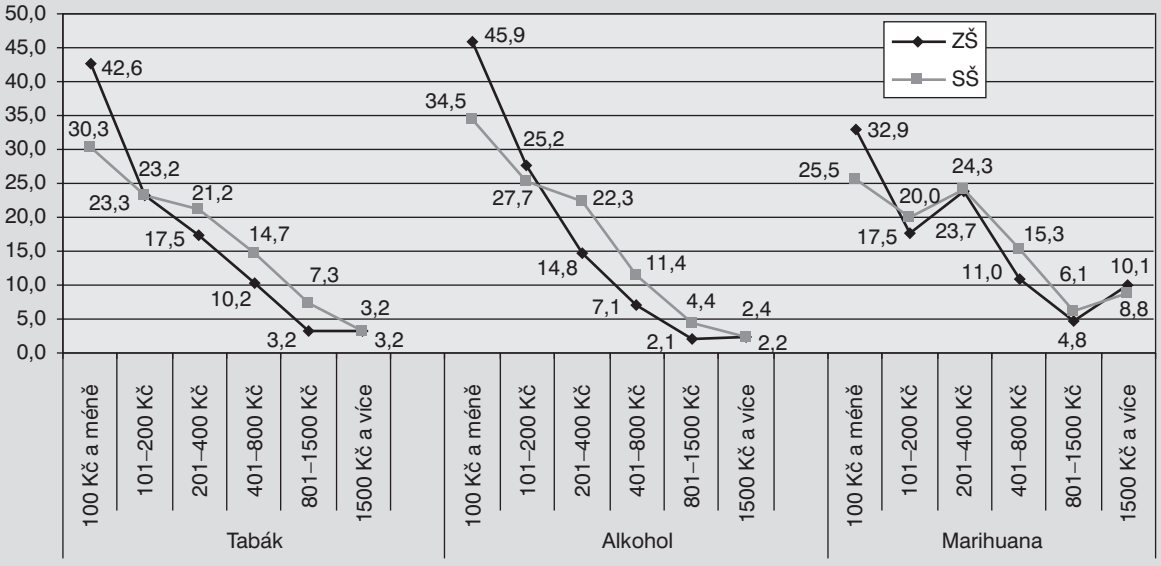

Tabulka 6-12: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky podle typu studované školy (v %)

	ZŠ	SŠ			
	Celkem	Celkem	Gymnázium	SOŠ	SOU
Tabák					
100 Kč a méně	42,6	30,3	43,1	32,9	24,1
101–200 Kč	23,3	23,2	23,2	24,9	21,8
201–400 Kč	17,5	21,2	18,5	19,8	23,2
401–800 Kč	10,2	14,7	9,0	14,4	16,8
801–1500 Kč	3,2	7,3	4,2	5,6	9,7
1500 Kč a více	3,2	3,2	2,0	2,3	4,4
Alkohol					
100 Kč a méně	45,9	34,5	37,9	37,4	29,3
101–200 Kč	27,7	25,2	26,3	26,2	23,4
201–400 Kč	14,8	22,3	22,9	20,8	23,5
401–800 Kč	7,1	11,4	9,7	10,4	13,7
801–1500 Kč	2,1	4,4	2,2	3,9	6,3
1500 Kč a více	2,4	2,2	1,0	1,3	3,9
Konopné látky					
100 Kč a méně	32,9	25,5	36,4	26,0	22,3
101–200 Kč	17,5	20,0	21,2	20,8	19,2
201–400 Kč	23,7	24,3	20,2	25,2	24,5
401–800 Kč	11,0	15,3	14,1	13,2	17,2
801–1500 Kč	4,8	6,1	2,0	6,0	7,3
1500 Kč a více	10,1	8,8	6,1	8,8	9,6

Při podrobnější analýze se ukázalo, že výše útraty za tabák, alkohol a konopné látky je vzájemně korelovaná; studenti, kteří uvádějí vyšší útratu za tabák, zároveň častěji uvádějí, že utratí více peněz za alkohol i za konopné látky. Vzájemná korelace mezi sumou utracenou za alkohol a za konopné látky je slabší, přesto také statisticky významná (hodnota Spearmanova korelačního koeficientu je signifikantní na hladině významnosti $p < 0,05$).

6/5 Souhrn srovnání studentů podle typu studované školy

Podrobnější analýza dat získaných v rámci studie ESPAD ukázala, že mezi šestnáctiletými studenty existují významné rozdíly v rozsahu užívání legálních i nelegálních drog, ale také v postojích a názorech, stejně jako v dalších faktorech, které užívání návykových látek doprovázejí, a to v souvislosti s úrovní navštěvované školy (základní vs. střední škola) i s typem studované střední školy (gymnázium, střední odborná škola vs. střední odborné učiliště).

Rozsah zkušeností žáků základních škol s kouřením, pitím alkoholu a užíváním nelegálních drog je ve srovnání se středoškoláky výrazně nižší, což je do značné míry ovlivněno vyšší kontrolou žáků základních škol ze strany rodičů. S přechodem na střední školu se pravděpodobně kontrola ze strany rodičů snižuje, studenti mají více volnosti při trávení volného času, zároveň disponují vyšším obnosem peněz (kapesným nebo výdělkem z brigád) a obstarání návykových látek je pro ně s rostoucím věkem méně obtížné. S věkem se mění také názory a postoje studentů; studenti stále častěji nepovažují za rizikový jednorázový experiment s nelegálními drogami, což může být ovlivněno také vlastní zkušeností s jejich užitím; na druhé straně si více uvědomují rizika spojená s pravidelným užíváním drog.

Nejvíce zkušeností s pravidelnou konzumací alkoholu a tabáku, nejvíce zkušeností s užitím nelegálních drog a zároveň pozitivní postoje k užívání návykových látek uvádějí studenti odborných učilišť. Ukazuje se tedy, že svou roli hrají studijní aspirace studentů, vliv zde má pravděpodobně také vzdělání rodičů, struktura rodinného a sociálního prostředí studentů.

7

VÝVOJOVÉ TRENDY V UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK V OBDOBÍ 1995–2007

Jedinečnou předností projektu ESPAD je možnost sledování vývojových trendů od roku 1995 s čtyřletou periodicitou do roku 2007. V první části kapitoly budeme sledovat trendy v užívání alkoholu a tabáku, druhá část bude věnována změnám v rozsahu užívání nelegálních drog.

7/1 Kouření cigaret a pití alkoholických nápojů

Prevalence denního kouření byla nejnižší v prvním šetření v r. 1995 (22,6 %). V r. 1999 udávalo kouření s denní frekvencí 30,3 % dotázaných studentů. V r. 2003 kouřilo denně 27 % studentů a v roce 2007 25,2 % dospívajících. Od roku 1999 je to tedy mírný pokles. Rozdíly v prevalenci denního kouření mezi chlapci a dívkami sice nejsou velké, ale také nejsou nepodstatné. Naznačují jednoznačnou konvergenci kuřáckých zvyklostí, v posledním měření z roku 2007 mají dokonce dívky vyšší hodnoty než chlapci (tabulky 7-1 a 7-2). Data z roku 2007 svědčí také o tom, že dívky nezaostávají ani pokud jde o silné kouření (denně více než 10 ks cigaret). Silných kuřáků sice mezi chlapci ubylo, jejich počet se však zvýšil mezi dívkami. Zmiňovaný pokles kuřáctví je možné připsat změnám chování u chlapců, zatímco dívky tento trend neovlivňují nebo ho spíše brzdí.

Tabulka 7-1: Kouření cigaret v posledních 30 dnech (v %)

Rok	Chlapci	Dívky	Celkem
1995	37	31	34
1999	46	43	44
2003	43	43	43
2007	36	45	41

Procento denních kuřáků u šestnáctiletých v podstatě odpovídá výskytu v dospělé populaci. U silných kuřáků, tj. u zhruba 8 % šestnáctiletých, jde patrně již o závislost na nikotinu.

Tabulka 7-2: Denní kuřáci a silní kuřáci v letech 2003 a 2007 (v %)

	Chlapci		Dívky		Celkem	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Denní kuřáci	29,2	23,4	25,3	26,8	**27,0**	**25,2**
Silní kuřáci (denně 11 a více ks cigaret)	9,3	7,7	6,1	8,3	**7,6**	**8,0**

U konzumace alkoholických nápojů máme k dispozici více proměnných, v této kapitole se však soustředíme na tyto ukazatele: výskyt častého konzumu alkoholických nápojů v posledním měsíci (tabulka 7-3) a výskyt zdravotně rizikových forem konzumu alkoholu, tj. časté pití nadměrných dávek alkoholu (5 a více sklenic alkoholu při jedné příležitosti 3krát a častěji v posledních 30 dnech) (tabulka 7-4).

Časté pití alkoholických nápojů udávají více chlapci, přičemž nejvíce preferovaným nápojem je u nich pivo. U dívek není preference nápoje tak výrazná jako chlapců, nicméně od roku 1995 vzrůstá u dívek procento těch, které pravidelně pijí pivo, zatímco u jiných druhů alkoholu tomu tak nebylo; v roce 1995 byly dokonce u dívek nejčastěji konzumovaným druhem alkoholu destiláty. Ve srovnání s rokem 1995 bylo v roce 1999 více častých konzumentů alkoholických nápojů u obou pohlaví a u všech druhů alkoholických nápojů. V letech 1999–2007 je možné sledovat mírný pokles častého pití u chlapců a stabilizaci u dívek.

Za indikátor již zcela nepochybně zdravotně rizikové formy konzumu alkoholu, případně také již problémového pití, lze považovat výskyt častého pití nadměrných dávek alkoholu při jedné konzumní epizodě (v našem případě konzumace ekvivalentu 100 a více ml čistého lihu 3krát anebo častěji v posledním měsíci).

Výsledky naznačují, že zdravotně nežádoucí formy pití jsou velmi rozšířené u chlapců a stávají se stále běžnějšími u dívek. Výskyt v tomto smyslu definovaného rizikového pití lze v roce 2007 odhadnout na 23 % populace chlapců a 17 % populace dívek ve věku 16 let. Rozdíly mezi rokem 2003 a 2007 naznačují nárůst u dívek z 12,6 % na 16,6 % (tabulka 7-4). Novým fenoménem je pití alkopops, tj. průmyslově vyráběných alkoholizovaných limonád. V západoevropských zemích je rostoucí obliba alkopops mezi mladými lidmi sledována již delší dobu, u nás oblibu alkopops potvrzuje právě výzkum z roku 2007, podle nějž alkopops pilo někdy v životě 41 % dotázaných. Pravidelné pití alkopops ovšem zdaleka není tak rozšířené a hodnotami se blíží pití vína (7,4 % u chlapců a 7,1 % u děvčat). Pro mladé lidi jsou alkopops atraktivní jednak vzhledem a jednak očekáváními vzhledem k účinkům – bývají prezentovány spíše jako osvěžující (případně energetický) nápoj než jako alkohol.

Tabulka 7-3: Pravidelné pití alkoholických nápojů u 16letých studentů v letech 1995 až 2007 (v %)

Alkohol za posledních 30 dnů	Chlapci				Dívky				Studenti celkem			
	1995	1999	2003	**2007**	1995	1999	2003	**2007**	1995	1999	2003	**2007**
Pivo 6krát+	26,7	37,4	33,6	**28,4**	6,9	12,1	14,4	**15,7**	17,8	24,1	23,1	**21,7**
Víno 6krát+	5,8	6,3	7,8	**7,4**	3,7	7,5	9,4	**7,7**	4,8	7,0	8,7	**7,5**
Destiláty 6krát+	13,0	15,5	14,0	**13,5**	9,7	10,1	11,4	**10,8**	11,5	12,7	12,6	**12,1**

+ znamená „a více“ nebo „a častěji“

Tabulka 7-4: Pití nadměrných dávek alkoholu 16letých studentů v letech 1995 až 2007 (v %)

Alkohol za posledních 30 dnů	Chlapci				Dívky				Studenti celkem			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Časté pití nadměrných dávek alkoholu 3krát+	19,9	24,0	23,1	**23,2**	6,6	10,4	12,6	**16,6**	13,9	16,8	17,5	**19,7**

+ znamená „a častěji“

7/2 Zkušenosti s užitím nelegálních drog, těkavých látek a psychoaktivních léků

7/2/1 Celoživotní výskyt užívání drog (lifetime prevalence)
V dotázaném souboru byly nejčastěji udávány zkušenosti s užitím (užíváním) konopných drog. Celkem 22 % dotázaných v roce 1995 a již 35 % v roce 1999 uvedlo alespoň jednu osobní zkušenost s marihuanou nebo hašišem. Mezi lety 1999 a 2003 nebyl již nárůst tak strmý. V roce 2003 uvedlo užití marihuany či hašiše 43,6 % dotázaných. Zkušenosti s marihuanou byly v roce 2007 prakticky stejné jako při výzkumu v roce 2003 (45,1 %). Na dalších místech pomyslného žebříčku se umísťují zkušenosti s užitím léků se sedativním účinkem užívané bez doporučení lékaře (9,1 %), užití čichání rozpouštědel (7,0 %) a užití extáze (4,5 %).

Při porovnání změn, k nimž došlo mezi roky 2003–2007, musíme upozornit na dvě skutečnosti, které nejsou zanedbatelné:

1) u většiny sledovaných drog došlo k poklesu prevalence jejich užívání, výjimkou jsou konopné látky (marihuana), kde se situace nezměnila;

2) k výraznému poklesu došlo v případě užívání extáze, což může souviset s odeznívání zájmu o velké technopárty a se zvýšenou kontrolou organizovaných tanečních akcí, včetně lepší prevence v dané oblasti (tabulka 7-5 a obrázek 7-1).

Tabulka 7-6 udává výskyt opakovaného užívání, jímž se zde rozumí užití drog častěji než 5krát v životě. Jde o užívání, které již nelze považovat za výjimečné či ojedinělé experimentování, i když ještě nemusí znamenat užívání problémové. V období let 1995–2003 vzrostl výskyt opakovaného užívání drog 2-5krát. Od roku 2003 došlo k poklesu, který naznačuje, že mírně klesá počet mladých lidí s vyšším ohrožením přímými i nepřímými zdravotními riziky užívání drog (předávkování, infekce, úrazy).

7/2/2 Výskyt užívání za celý život (celoživotní prevalence užití), výskyt užívání za posledních 12 měsíců (prevalence užití za poslední rok) a výskyt užívání za posledních 30 dnů (prevalence užití v posledním měsíci)
Většina dobře založených dotazových šetření sleduje výskyt zkušeností s hlavními typy drog ve třech časových horizontech: jako zkušenost celoživotní, zkušenost v posledním roce a zkušenost v posledním měsíci. V našem šetření jsme takto sledovali užívání marihuany nebo hašiše, opiátů, amfetaminů a těkavých látek. Prevalenční hodnoty pro tyto typy substancí jsou

Tabulka 7-5: Výskyt užívání za celý život (lifetime prevalence; v %)

Druh návykové látky	Studenti (celý soubor)			
	1995	1999	2003	2007
Užití jakékoliv nelegální drogy	22,7	34,9	43,8	**46,6**
Užití jiné drogy než konopných látek	4,3	9,0	11,2	**10,0**
Jakákoli droga aplikovaná injekčně	1,0	1,4	0,6	**0,8**
Marihuana nebo hašiš	21,8	34,6	43,6	**45,1**
Heroin nebo jiné opiáty	1,7	4,4	2,4	**2,0**
Pervitin nebo amfetaminy	1,8	5,5	4,2	**3,5**
LSD nebo jiné halucinogeny	2,4	5,4	5,6	**5,4**
Extáze	0,2	3,4	8,3	**4,5**
Halucinogenní houby			7,9	**7,4**
Léky s tlumivým účinkem (sedativa)	10,8	17,7	11,1	**9,1**
Těkavé látky	7,6	7,2	9,0	**7,0**
Anabolické steroidy	2,2	2,0	1,1	**4,2**

Obrázek 7-1: Srovnání vývoje rozsahu užívání nelegálních drog (v %)

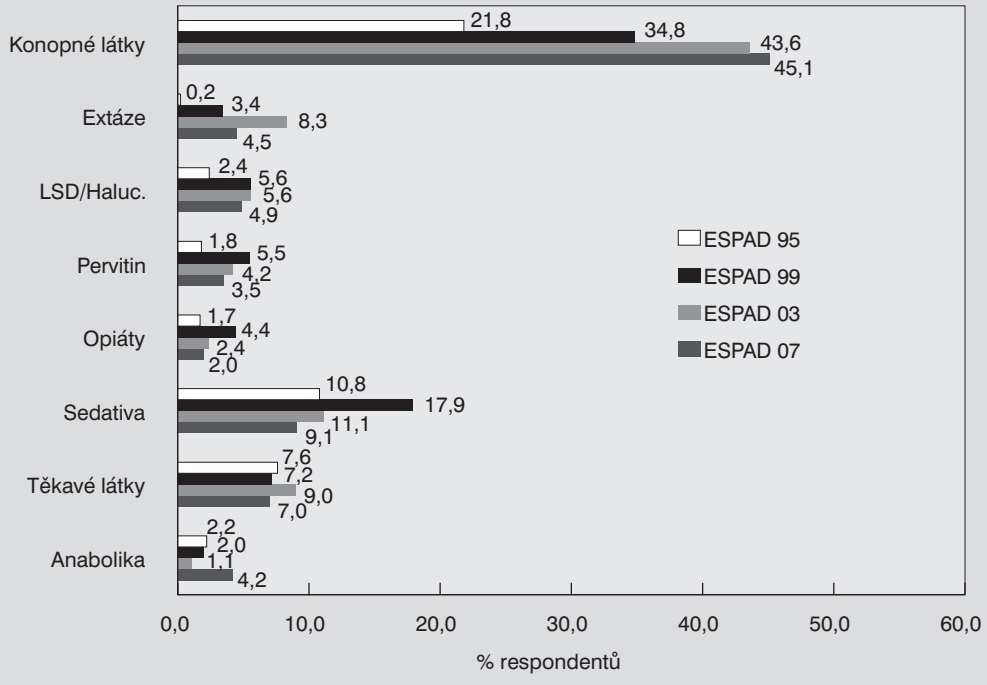

Tabulka 7-6: Výskyt opakovaného užívání za celý život (lifetime prevalence; častěji než 5krát; v %)

Druh návykové látky	Studenti (celý soubor)			
	1995	1999	2003	2007
Užití jakékoliv nelegální drogy	7,2	17,4	25,3	**22,1**
Užití jiné drogy než konopných látek	1,1	3,6	4,4	**2,8**
Marihuana nebo hašiš	6,4	16,2	23,2	**21,8**
Heroin nebo jiné opiáty	0,4	0,8	0,4	**0,4**
Pervitin nebo amfetaminy	0,2	1,3	1,3	**0,8**

naznačeny v tabulce 7-7. V případě našeho výzkumu jsou rozdíly mezi celoživotní prevalencí a prevalencí v posledním roce ovlivněny věkem souboru (přibližně šestnáctiletí v době sběru dat).

7/2/3 Zkušenosti s drogami podle pohlaví

Výsledky, které shromažďujeme od roku 1995, potvrzují jen zčásti předpoklad většího rozšíření drog mezi chlapci. Zdá se, že při posledním měření se u naprosté většiny drog (včetně marihuany) rozdíly mezi pohlavími zcela setřely. Toto stírání rozdílů mezi pohlavími naznačuje, že ve vztahu k užívání drog jsou postojové normy mladých lidí stejné a subjektivní norma přípustnosti užívání drog není ovlivňována pohlavím. Rozdíly zůstávají pouze u užívání sedativ a analgetik, které více užívají dívky, a u užívání anabolik, kde mají naopak výrazně vyšší hodnoty chlapci (tabulka 7-8).

Tabulka 7-7: Výskyt užívání drog za celý život, za posledních 12 měsíců a za posledních 30 dnů (v %)

Skupiny užívaných látek	Celoživotní prevalence				Prevalence v posl. 12 měsících				Prevalence v posledních 30 dnech			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Konopné látky (marihuana nebo hašiš)	21,8	34,6	43,6	**45,1**	16,4	27,6	35,7	**34,8**	7,0	16,2	19,2	**18,1**
Heroin nebo jiné opiáty	1,7	4,4	2,4	**2,0**	1,2	2,9	1,3	**1,2**	0,5	1,1	0,4	**0,6**
Pervitin nebo amfetaminy	1,8	5,5	4,2	**3,5**	1,4	3,9	3,0	**2,1**	0,7	2,1	1,2	**1,2**
Těkavé látky	7,6	7,2	9,0	**7,0**	3,4	3,2	4,3	**3,4**	1,3	1,3	1,3	**1,7**

Tabulka 7-8: Vybrané ukazatele návykového chování (třídění podle pohlaví) (v %)

Druh návykové látky	Chlapci				Dívky			
	1995	1999	2003	**2007**	1995	1999	2003	**2007**
Užití jakékoliv nelegální drogy	25,9	40,2	48,3	**49,4**	18,7	30,2	40,0	**44,0**
Užití jiné drogy než konopných látek	4,6	9,6	10,8	**10,3**	4,0	8,5	11,5	**9,8**
Jakákoli droga aplikovaná injekčně	1,0	1,0	0,5	**1,0**	1,0	1,8	0,6	**0,6**
Marihuana nebo hašiš	25,2	40,1	47,8	**47,9**	17,6	29,8	40,0	**42,5**
Heroin nebo jiné opiáty	1,7	4,1	1,8	**1,5**	1,7	4,7	2,9	**2,4**
Pervitin nebo amfetaminy	1,7	5,0	3,2	**3,4**	2,0	6,0	5,1	**3,6**
LSD nebo jiné halucinogeny	2,6	6,5	5,9	**5,4**	2,2	4,5	5,3	**4,6**
Extáze		3,7	8,2	**4,8**		3,2	8,4	**4,3**
Halucinogenní houby			9,9	**9,3**			6,2	**5,7**
Léky s tlumivým účinkem (sedativa)	7,7	13,6	7,6	**6,1**	14,6	21,4	13,8	**11,7**
Těkavé látky	7,9	8,1	9,2	**6,9**	7,3	6,5	8,8	**7,0**
Anabolika nebo jiné prostředky dopingu	3,3	3,2	1,9	**6,6**	0,9	0,8	0,5	**2,2**

7/2/4 Zkušenosti podle typu školy

Jak jsme již uvedli, v našem výzkumném souboru je zastoupení žáků podle typů škol shodné s distribucí pro celou populaci, kterou jsme získali z ročenek Ústavu pro informace ve vzdělávání. Výsledky našeho průzkumu naznačují, že rozšířenost zkušeností s drogami je v nepřímé úměře s akademickými aspiracemi studentů. Nízká úroveň vzdělání či nízká úroveň studijních aspirací patří mezi sociodemografické rizikové faktory. V období 1995–2003 rostlo užívání drog mezi studenty gymnázií, avšak mnohem mírněji než mezi studenty odborných středních škol a zejména studenty středních odborných učilišť. Mezi lety 2003 a 2007 je situace stabilizovaná, dokonce došlo k poklesu hlášených zkušeností s jinými drogami než konopnými látkami. Dále však platí, že studenti učňovských škol a studenti odborných středních škol mají zkušenosti s užitím drog výrazně vyšší než gymnazisté (tabulka 7-9).

Tabulka 7-9: Výskyt užívání drog podle typu navštěvované školy (gymnázium, střední škola s maturitou – SŠ s maturitou, střední odborná škola a střední odborné učiliště – SOŠ/SOU) (v %)

	Gymnázium				SŠ s maturitou				SOU			
	1995	1999	2003	**2007**	1995	1999	2003	**2007**	1995	1999	2003	**2007**
Užití jakékoliv nelegální drogy	15,2	28,6	31,0	**34,3**	19,6	33,5	42,6	**48,5**	27,4	41,2	55,2	**57,5**
Konopné látky (marihuana nebo hašiš)	14,2	28,3	30,4	**33,5**	18,6	33,1	42,6	**47,2**	26,7	41,1	55,0	**56,0**
Užití jiné drogy než konopných látek	3,6	8,1	5,6	**5,5**	3,6	7,7	9,5	**8,5**	5,1	11,2	17,2	**15,5**

7/3 Rané zkušenosti s návykovými látkami

Rané zkušenosti s drogami byly v projektu ESPAD sledovány prostřednictvím několika otázek. Jedna zjišťovala, zda vůbec, a pokud ano, pak v kolika letech dotázaný poprvé zkusil vyjmenované látky, druhá se zaměřila na to, která z konkrétně vyjmenovaných návykových látek (pouze z kategorie nelegálních drog a sedativ) byla užita jako vůbec první (iniciační droga).

Pro přehlednost jsme odpovědi na první otázku zpracovali jako kumulativní (relativní) četnosti rané zkušenosti s danou látkou do 13 let věku včetně. Za základ byl vzat vždy počet těch, kdo s danou látkou už osobní zkušenost měli (tabulka 7-10).

Kouření a pití piva patří mezi chování, které se objevuje do věku 13 let nejčastěji. U třetiny denních kuřáků se toto chování formuje v raném věku. V případě nelegálních drog vidíme, že v období mezi roky 1995 a 1999 vzrostl podíl těch, kdo udávali, že měli první zkušenosti s danou drogou do 13 let věku. Data z měření v letech 1999–2007 svědčí o narůstajícím podílu rané zkušenosti u nelegálních drog. Uváděli jsme, že celkově došlo k poklesu či stagnaci prevalence zkušeností u mnoha drog, naproti tomu u těch, kteří už nějakou zkušenost mají, je tato získána v nižším věku.

Tabulka 7-10: Kumulativní četnosti zkušeností s určitou látkou do věku 13 let (včetně)

Látka/chování	% z těch, kdo již měli zkušenost			
	1995	1999	2003	2007
První sklenice piva	61,1	62,8	66,6	**72,9**
První sklenka vína	53,4	58,0	62,1	**59,6**
První sklenka destilátu	32,2	37,2	40,0	**37,8**
První cigareta	62,6	65,6	67,9	**71,4**
Kouření denně	28,9	28,6	33,3	**33,4**
Čichání těkavých látek	35,6	26,9	29,0	**35,9**
Užití konopných látek	5,2	12,5	15,3	**20,3**
Užití extáze			6,9	**18,3**
Užití pervitinu (amfetaminů)	18,2	14,6	7,1	**11,8**
Užití heroinu (opiátů)	4,8	11,6	10,0	**-**
Užití LSD (halucinogenů)	2,6	9,3	8,9	**-**

U druhé otázky byl důraz kladen na vůbec první zkušenost v životě podle druhu drogy. Výsledky potvrdily, že marihuana je nejčastější první nelegální drogou, kterou mladí lidé okusili.

Výsledky jsou v podstatě ve shodě se sekvenční teorií, podle níž se mladí lidé k užívání tzv. tvrdých drog obvykle dostávají přes marihuanu, kterou předchází kouření nebo pití alkoholu.

7 / 4 Dostupnost drog, subjektivní vnímání jejich rizikovosti a tolerance vůči návykovému chování

Pokud sledujeme dostupnost drog, jak ji vnímají dotázaní mladí lidé, je zřejmé, že proti minulému období dále narůstala subjektivně vnímaná dostupnost konopných látek. Avšak u extáze a amfetaminů se naopak vnímaná dostupnost snížila – s tím může souviset i pokles prevalence zkušeností s těmito látkami (obrázek 7-2).

Percepce rizikovosti návykového chování pro tělesné nebo duševní zdraví je naznačena na obrázku 7-3. Za období od poloviny 90. let je nejzřetelnější pokles vnímání „nebezpečnosti" marihuany a zčásti také extáze a amfetaminů, kde ovšem po roce 2003 dochází k obratu. Otázkou pro sociology by bylo sledovat, zda a jak se na změnách vnímání nebezpečnosti drog podílí obraz drog formovaný populárními časopisy a dalšími informačními kanály včetně internetu.

Obrázek 7-2: Subjektivně vnímaná dostupnost vybraných nelegálních drog (v %)

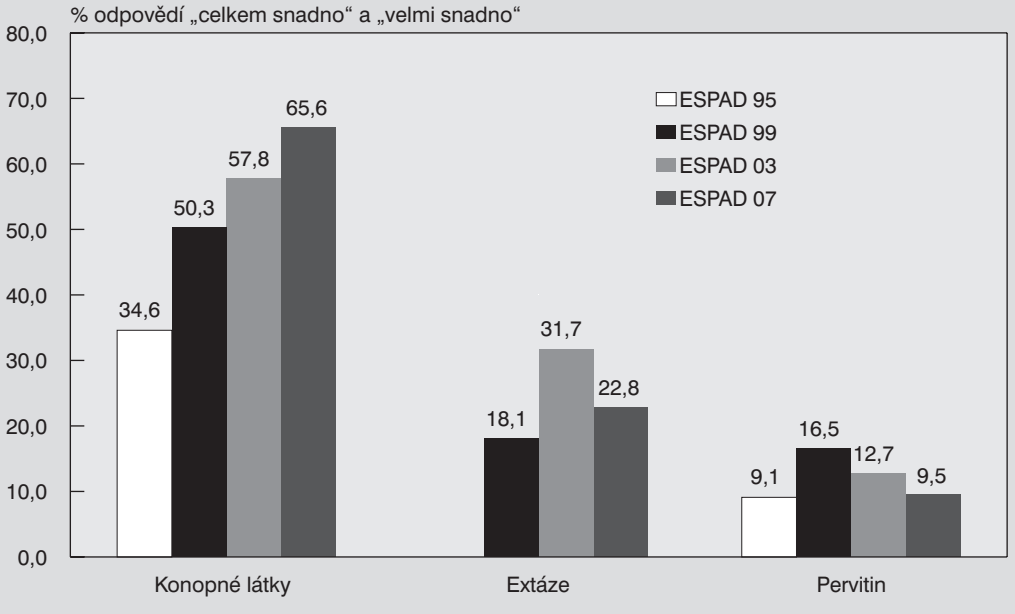

Obrázek 7-3: Subjektivní vnímání rizikovosti užívání návykových látek (v %)

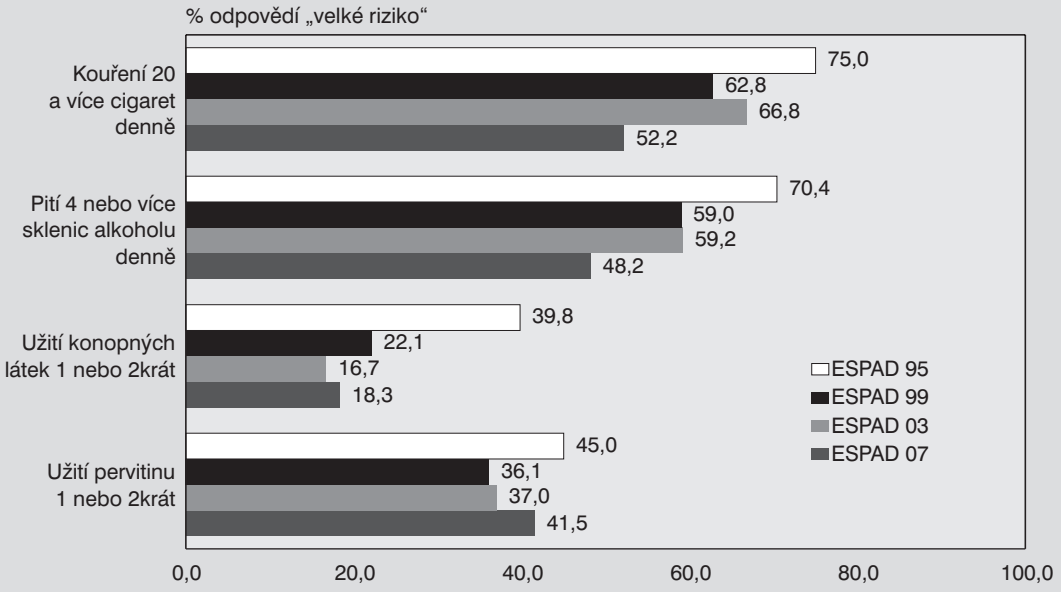

7/5 Odhad počtu dospívajících ve věku 15–19 let, kteří se již dostali do kontaktu s drogou

Na základě výskytu zkušeností s drogami v reprezentativním vzorku lze provést odhad počtu dospívajících, kteří již měli s drogami nějakou zkušenost. V tabulce 7-11 je shrnutí takto provedeného odhadu vzhledem ke specifické formě drogové zkušenosti. Podle takto provedeného odhadu mělo nějakou zkušenost s drogou téměř 300 tisíc mladých lidí. Nejčastěji jde o zkušenost s marihuanou. Oproti roku 2003 se celkově snížil počet mladých lidí vystavených působení drogy, což je jev žádoucí. Příznivě lze hodnotit zejména pokles počtu mladých lidí, kteří přicházejí opakovaně do styku s jinými drogami než marihuanou.

Tabulka 7-11: Odhad počtu dospívajících vystavených působení nějaké ilegální drogy v ČR v roce 2003 a 2007 (věková skupina 15–19 let)

Druh návykového chování	2003	2007
Alespoň jedna zkušenost s užitím jakékoliv nelegální drogy	325 000	**299 500**
Opakovaná zkušenost (> 5krát) s jakoukoliv nelegální drogou	180 000	**144 000**
Alespoň jedna zkušenost s jinou drogou než konopnými látkami	86 000	**66 000**
Opakovaná zkušenost s jinou drogou než konopnými látkami	33 000	**18 000**
Opakovaná zkušenost s pervitinem nebo opiáty	18 000	**7200**

8

Kouření, pití alkoholu a užívání drog mezi šestnáctiletými v ČR a Evropě – mezinárodní srovnání

8/1 Účast zemí ve studii ESPAD 2007

Výzkum v roce 2007 byl již čtvrtou vlnou projektu ESPAD. Do studie se zapojilo celkem 35 evropských zemí. Počet zemí zůstal stejný jako v roce 2003, avšak výzkumu se v roce 2007 neúčastnilo Turecko a Grónsko, naopak do studie poprvé vstoupily Arménie a Monako.

Kromě České republiky se tedy projektu ESPAD 2007 účastnily tyto země: Arménie, Bulharsko, Belgie (vlámská část), Dánsko, Estonsko, Faerské ostrovy, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Monako, Německo (7 spolkových zemí), Nizozemsko, Norsko, Ostrov Man, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko (oblast Moskvy), Řecko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Švýcarsko, Ukrajina a Velká Británie. Pokud jde o vzájemné srovnávání, budeme se v této části snažit zejména o porovnání situace u českých studentů se studenty větších evropských zemí. Data z malých a z hlediska obyvatelstva méně početných zemí a oblastí (např. Ostrov Man, Faerské ostrovy, Monako, Malta) ponecháme v tabulkách a grafech, ale v textu je pomineme.

8/2 Metodologické aspekty a kvalita dat

Průzkum byl ve všech zemích prováděn na základě jednotného dotazníku a standardizované metodologie (podrobněji viz kapitolu 2 Metodika studie). Celkem bylo ve všech zemích dotázáno 104 828 studentů, cílovou skupinou byli studenti narození v r. 1991. Průměrný věk dotázaných studentů byl 15,8 roku. Velikost vzorků v jednotlivých zemích se pohybovala od 552 studentů (Faerské ostrovy) po 9981 studentů (Itálie). Doporučená velikost vzorku byla s výjimkou malých států 2400 respondentů a toto kritérium splnilo 23 zemí, většina zbývajících zemí se doporučené velikosti vzorku velmi blížila.

Validita dat národních šetření byla posuzována několika indikátory (míra inkonzistence odpovídání apod.). Celkově bylo konstatováno, že národní vzorky jsou reprezentativní a validní s výjimkou Dánska, kde jako problém se jeví vysoké procento nespolupracujících škol a malý vzorek (877 studentů). Na omezenou srovnatelnost dat z Dánska je v mezinárodní zprávě upozorněno. Vzájemná srovnatelnost dat pro ostatní země je dobrá.

8/3 Kouření mezi šestnáctiletými

8/3/1 Zkušenost s kouřením cigaret

Ze všech dotázaných studentů uvedlo 58 %, že někdy v životě kouřilo cigarety. Více než 40krát v životě kouřilo více než 30 % studentů v ČR, Faerských ostrovech, Rakousku a Lotyšsku. Častou celoživotní zkušenost s kouřením (25–29 %) uvedli ještě studenti z Německa, Ruska, Bulharska, Litvy a Slovenska. Naopak nižší hodnoty (do 15 %) udávali studenti z Islandu, Norska, Řecka, Portugalska a Arménie.

8/3/2 Kouření v posledních 30 dnech

Kouření v posledních 30 dnech vypovídá o aktuální situaci, kterou si celkem spolehlivě vybaví většina respondentů, včetně slabých a příležitostných kuřáků. V posledních 30 dnech kouřilo v ČR 41 % studentů (evropský průměr odpovídá 29 %). Oproti výsledkům z roku 2003 vzrostl počet zemí, kde dívky kouřily během posledního měsíce častěji než chlapci. Je to dobře naznačeno v obrázku 8-1, z něhož se na první pohled zdá, jako by mladí lidé v ČR patřili mezi největší kuřáky v Evropě. Není tomu tak. Lepší informaci vždy podá buď rozložení dat po celé frekvenční stupnici, nebo průměrný počet denně vykouřených cigaret. Pokud budeme sledovat komplexnější údaj, kde se část informace neztrácí, zjistíme, že sice patří mladí Češi mezi špičku, pokud jde o celkovou prevalenci kouřících během posledního měsíce, nicméně mezi Čechy je vyšší procento těch, kteří nekouří denně (15 % oproti 10 % v Evropě, a také je jich relativně více mezi slabšími kuřáky – obrázek 8-2).

V letech 1995–2007 pokleslo kuřáctví (data za poslední měsíc) o 4 % body a v letech 1999–2007 o 7 procentních bodů, vezmeme-li v úvahu země, u nichž máme za sledovaná období data k dispozici.

Obrázek 8-2: Kouření během posledních 30 dnů podle počtu vykouřených cigaret, studenti ČR a evropský průměr

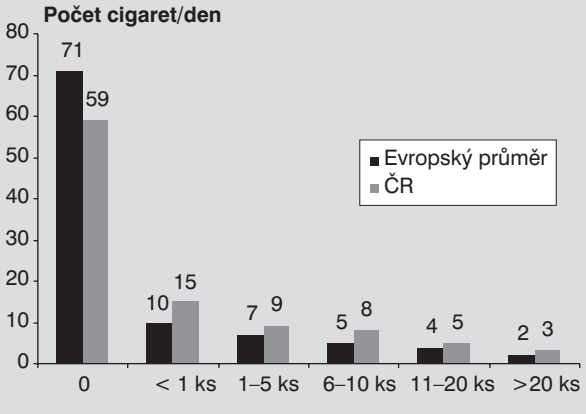

Obrázek 8-1: Kouření během posledních 30 dnů podle pohlaví (Hibell et al., 2009)

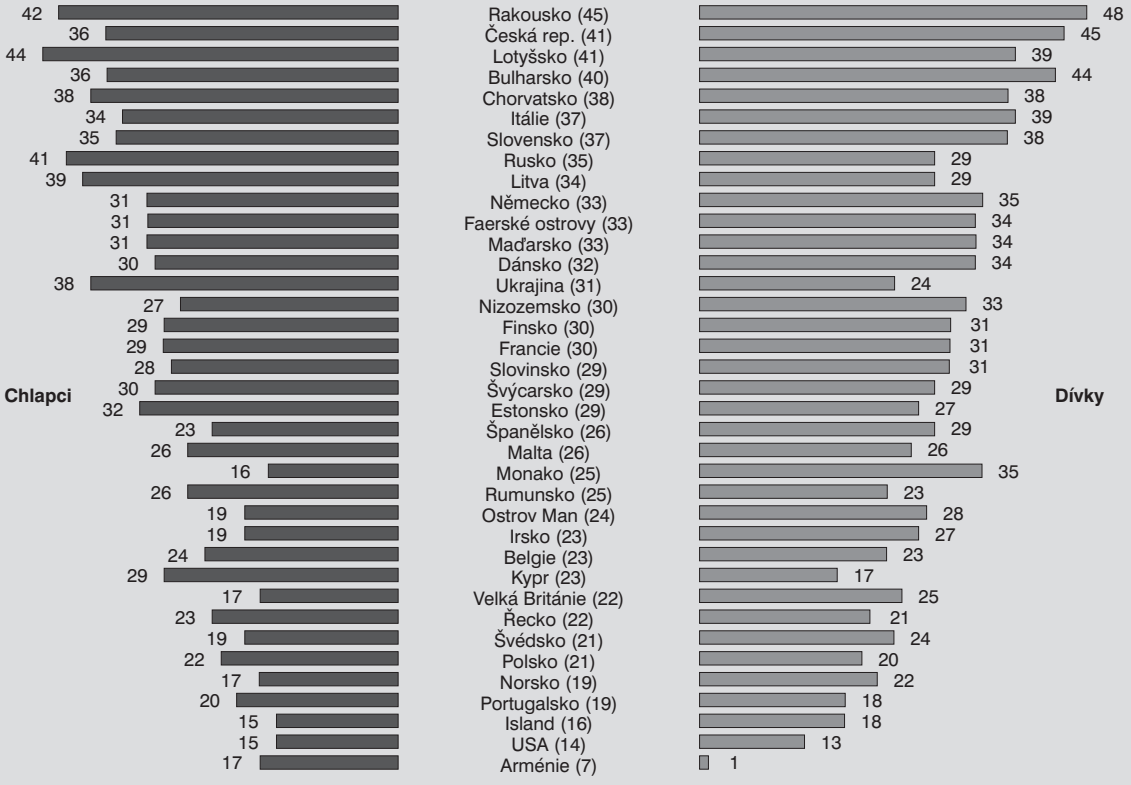

8/4 Konzumace alkoholu

8/4/1 Celoživotní zkušenost s alkoholem

Evropa je oblastí světa s velmi nízkou mírou abstinence. Platí to i o mladých lidech a data studie ESPAD to potvrzují. Zkušenost s alkoholem uvedlo 89 % 16letých Evropanů. Častou zkušenost s alkoholem (40krát a častěji za život) uvedlo 41 % Čechů, 49 % Dánů, 52 % Rakušanů, 40 % Nizozemců a 39 % Britů. Pití alkoholu je tedy mezi mladými lidmi mnoha zemí naprosto běžnou formou chování. Pokud jde o frekvenci pití, podle dostupných ukazatelů je nižší zejména mezi studenty ze skandinávských zemí, kde k tomu dosud přispívá omezená dostupnost a vyšší cena.

8/4/2 Pití alkoholu v posledních 30 dnech

U alkoholu, stejně jako u cigaret, můžeme pití alkoholu v posledních 30 dnech považovat za relevantnější údaj než celoživotní zkušenost s alkoholem. Zejména cenný je údaj o častém pití, který jsme operacionalizovali jinde v této zprávě jako pití 6krát a častěji. Vezmeme-li ještě přísnější kritérium, pití alkoholu 10krát a vícekrát v posledních 30 dnech (tedy v průměru každý třetí den), pak tímto způsobem pije 12 % Čechů, 14 % Britů, 17 % Belgičanů, 24 % Nizozemců a 30 % Rakušanů. Časté pití alkoholu je typické pro střední a západní Evropu. Časté pití alkoholu během posledního měsíce se v severských zemích vyskytuje zcela sporadicky (ve Finsku, Norsku, Švédsku a na Islandu pouze u 1 % dotázaných studentů).

Vývojové trendy jsou dobře postiženy na obrázku 8-3. Za povšimnutí stojí zejména malé rozdíly mezi pohlavími u většiny zemí, relativně malé rozdíly mezi zeměmi, které jsou v horní třetině grafu (Švýcarsko až Rakousko) a pokles mezi roky 2003 a 2007, respektive 1999–2007 (především zřetelný u severských zemí).

Z hlediska druhu nápoje je mezi mladými lidmi nejvíce preferováno pivo, které během posledního měsíce pilo 49 % dotázaných (vysoké hodnoty typické pro Česko, Rakousko, Německo). Za pivem je udáváno pití destilátů (40 %) (Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Česko) a pití vína či alkopops (35 %) (Rakousko, Malta, Maďarsko, Řecko). Konečně 28 % studentů uvedlo pití alkoholického moštu (cider), což je nápoj v některých oblastech Evropy oblíbený a po celý rok dostupný (Francie, Británie), jinde téměř neznámý (např. v ČR s výjimkou burčáku v krátkém období vinobraní).

8/4/3 Průměrná spotřeba alkoholu při poslední konzumní příležitosti

Na základě dat poskytnutých studenty byla odhadnuta průměrná spotřeba alkoholu (v cl 100% alkoholu) při poslední konzumní příležitosti. Průměrná spotřeba pro všechny studenty byla odhadnuta na 4,2 cl 10% alkoholu. Z hlediska skladby se na celkové spotřebě ze 40 % podílelo pivo, ze 30 % destiláty. Víno přispívalo 13 % a alkopops 11 %, alkoholický mošt zaujímal pouze 6 % z celkové průměrné spotřeby. Pro české studenty byla průměrná spotřeba při posledním pití spočtena na 4,5 cl čistého alkoholu, čímž se Česko dostává v tomto indikátoru do pásma průměru (4,5 cl 100% alkoholu je množství alkoholu odpovídající zhruba dvěma půllitrům piva nebo 4 dcl vína). Mezi země s vysokou průměrnou spotřebou alkoholu při posledním pití patří Británie, Norsko, Finsko a Rakousko. Chlapci v ČR uváděli spotřebu 5,2 cl, zatímco dívky 3,8 cl (mapa 8-1).

Mapa 8-1: Průměrná spotřeba alkoholu při poslední konzumní příležitosti (v cl 100% alkoholu) (Hibell et al., 2009)

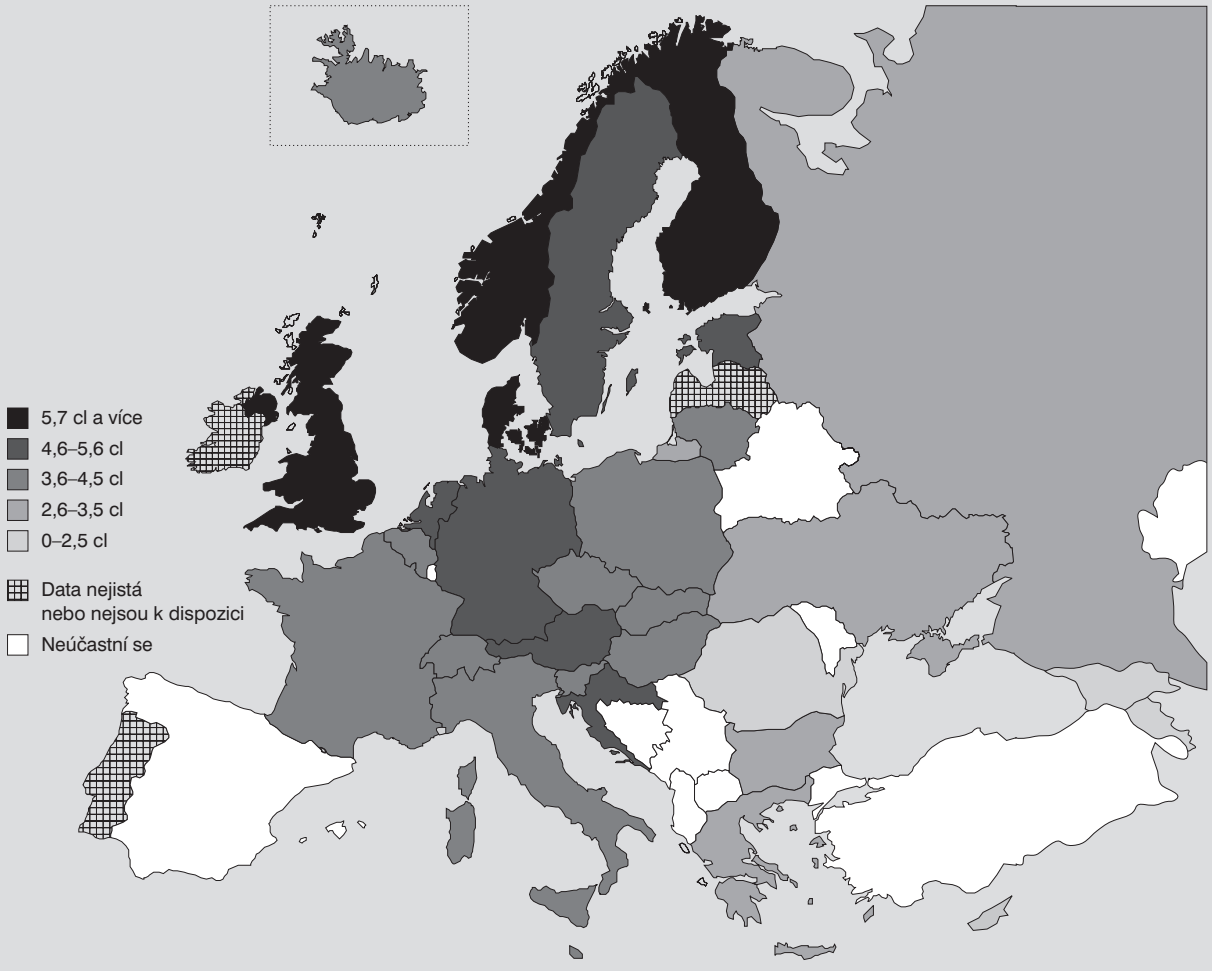

8/4/4 Opilost

Alespoň jednou za život přiznala opilost více než polovina všech dotázaných studentů. V posledním roce 39 % a v posledním měsíci 18 % dotázaných. Opilost byla přitom definována jako stav, kdy dotázaný měl již potíže s chůzí, mluvením, zvracel nebo si nepamatoval, co se stalo. Velká Británie, Rakousko, Německo a Slovensko jsou země, kde alkoholovou intoxikaci v posledním roce přiznalo 50 % nebo více studentů. Blízko k procentům měla i ČR (48 %). Méně než 30 % dotázaných uvedlo alkoholovou intoxikaci v posledním roce z Řecka, Kypru, Itálie, Belgie, Portugalska a Rumunska.

Opilost 3krát nebo častěji během posledního měsíce uvedla 4 % dotázaných ze všech zemí a 3 % z ČR.

8/4/5 Pití nadměrných dávek alkoholu

Pití nadměrných dávek alkoholu (někdy se také uvádí jako těžké epizodické pití nebo „binge drinking") bylo definováno jako konzumace 5 a více sklenic alkoholického nápoje při jedné příležitosti. Pití nadměrných dávek alkoholu, zejména pak časté pití nadměrných dávek je považováno za spolehlivý prediktor problémů s alkoholem. Mezi studenty v Evropě uvádí nadměrné pití v posledním měsíci 42 % dotázaných, v ČR 52 %. Pití nadměrných dávek alespoň třikrát v posledním měsíci pak uvádí 17 % celého vzorku a 20 % vzorku ČR. Kromě Česka patří Velká Británie, Estonsko, Slovensko a Slovinsko mezi země, kde studenti pijí často nadměrné dávky alkoholu. Nejnižší výskyt častého pití nadměrných dávek alkoholu uváděli studenti v Řecku, na Kypru a Islandu.

8/5 Užívání nelegálních drog

8/5/1 Jakákoli nelegální droga

Celoživotní zkušenost s užitím jakékoli nelegální drogy se mezi zeměmi významně liší. V projektu ESPAD byly v kategorii nelegální drogy sledovány marihuana a hašiš, extáze, amfetaminy, LSD a jiné halucinogeny, kokain, crack, heroin a extáze.

Jakoukoli nelegální drogu užilo alespoň jednou v životě v průměru 20 % evropských 16letých. Nejvyšší celoživotní prevalenci užití drogy udali studenti v ČR (46 %), Švýcarsku (34 %), Francii a Slovensku (33 %), Nizozemsku a Velké Británii (29 %).

Nejnižší zkušenosti s užitím drogy hlásí studenti v Arménii a Rumunsku (4 % a 5 %), dále Norsku, Finsku, Švédsku, Kypru, a Řecku (6–9 %) (obrázek 8-4).

Rozložení frekvence užití drogy v životě ukazuje, že u převážné většiny studentů se jedná o ojedinělou, jednorázovou zkušenost

Obrázek 8-3: Pití alkoholu v posledních 30 dnech – trendy od roku 1995–2007 podle pohlaví (Hibell et al., 2009)

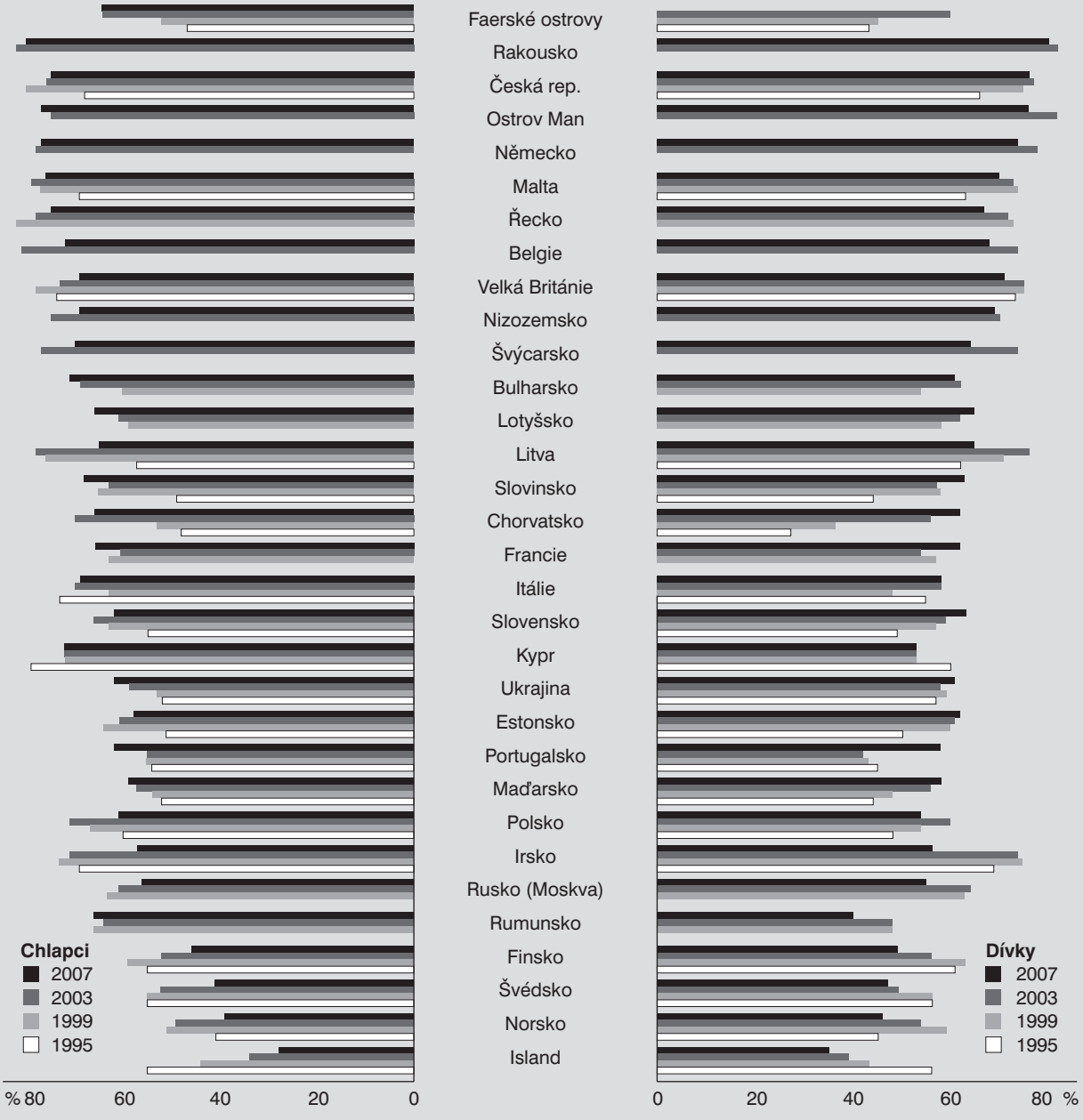

s nelegálními drogami. Ve většině zemí udávají chlapci oproti dívkám vyšší celoživotní zkušenost s drogami. Rozhodující podíl na celkové hodnotě celoživotních zkušeností s jakoukoli drogou má zkušenost s konopnými drogami (V ČR 45 % ze 46 %, ve všech zemích 18 % z 20 %).

8/5/2 Užívání konopných drog

Většina dotázaných, kteří uvedli zkušenost s nelegální drogou, měla zkušenost s marihuanou nebo hašišem. Celoživotní prevalence užití konopných látek tedy do velké míry kopíruje prevalenci užití nelegální drogy. Nejvyšší výskyt zkušeností s užitím konopných látek jsou hlášeny z ČR (45 %), Španělska (36 %), Švýcarska (33 %), Slovenska (32 %), Francie (31 %), USA (31 %), Velké Británie (29 %) a Nizozemska (28 %) (mapa 8-2).

Užívání marihuany v posledních 30 dnech bylo nejvyšší ve Španělsku (20 %), ČR (18 %), Francii, Nizozemsku a Švýcarsku (po 15 %).

V roce 2007 zařadily některé země do studie modul s rozšiřujícími otázkami zaměřenými na rizika užívání marihuany včetně screeningového testu na zneužívání marihuany (Cannabis Abuse Screening Test). Vyhodnocení marihuanového modulu potvrdilo, že Česko patří mezi země s nejvyšším výskytem vysoce rizikových uživatelů konopných drog (4 % z celého vzorku). Zatím nemáme uspokojivé vysvětlení pro dlouhodobou stálost vysokých preferencí užívání marihuany mezi českou mládeží. Ve většině zemí se prevalence užívání marihuany mezi lety 2003 a 2007 nezměnily, což platí i pro ČR, ale v zemích s vysokou prevalencí v roce 2003 došlo k významnému poklesu (to platí pro Velkou Británii, Francii, Irsko, Německo a Rakousko).

8/5/3 Ostatní nelegální drogy

Mezinárodní srovnání rozsahu užívání ostatních nelegálních drog se opírá o ukazatel celoživotní prevalence – prevalence užití nelegálních drog v posledních 12 měsících a posledních

Obrázek 8-4: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v % (Hibell et al., 2009)

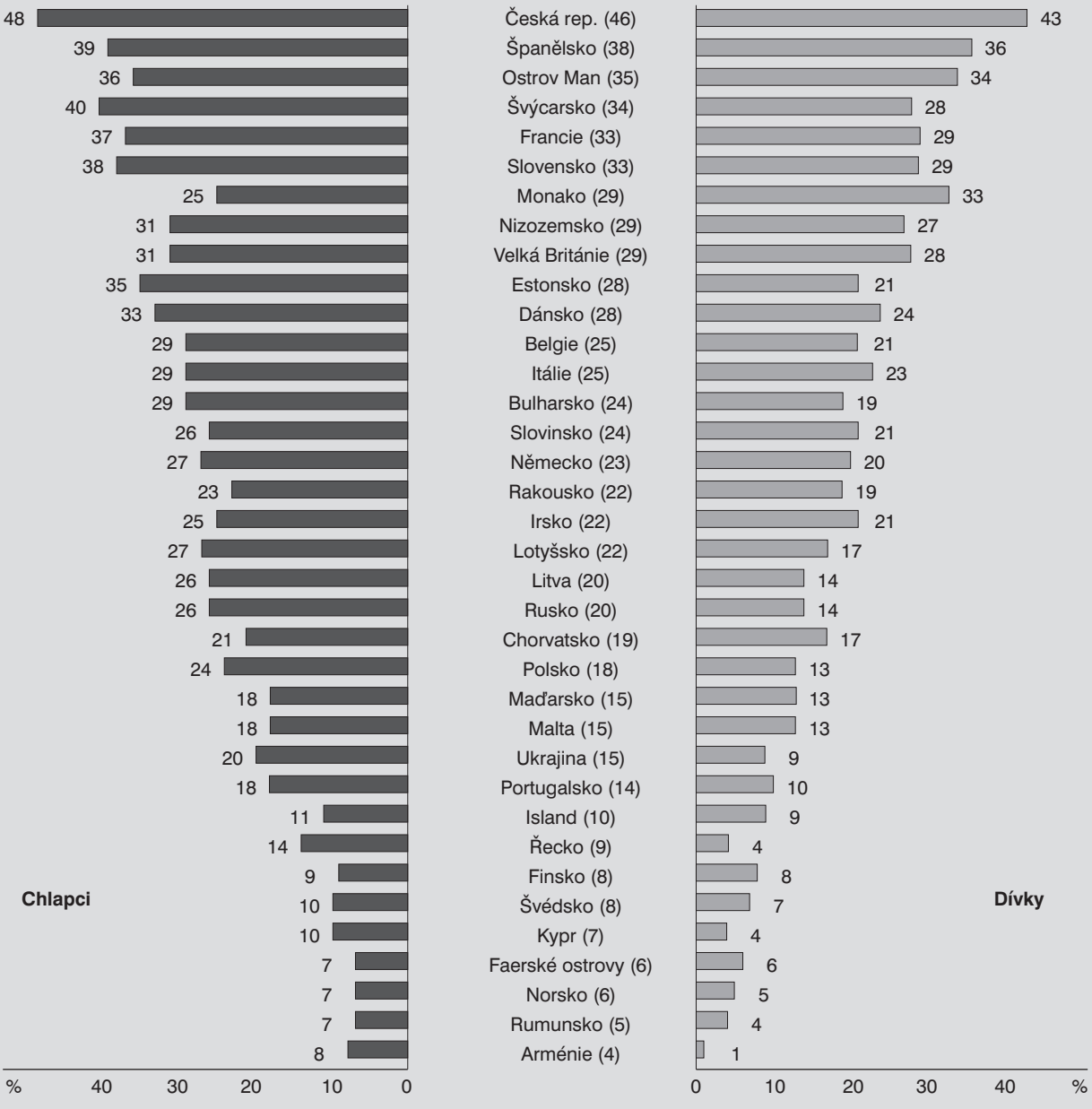

30 dnech se ve většině zemí pohybuje na tak nízké úrovni, která neumožňuje srovnání zemí.

Druhou nejčastěji užívanou nelegální drogou je po konopných látkách extáze. Zkušenosti s extází mělo 4,6 % studentů v ČR, 6 % v Estonsku, 7 % v Litvě, 4 % v Británii, Francii a Holandsku. S užitím amfetaminů (včetně pervitinu v ČR) byla průměrná zkušenost v Evropě 3 % (stejné jako v ČR – 3,5 %), výrazně vyšší zkušenosti byly uváděny pouze v Litvě, Bulharsku a Rakousku (6–8 %). V průměru 2 % studentů v Evropě uvedla zkušenost s LSD nebo jinými halucinogeny, nejvíce ČR (5 %), dále Slovensko, Litva a Itálie (4 %). Užívání kokainu nebo cracku je mezi studenty rozšířeno poměrně málo (2–3 % celoživotně), více ve Velké Británii, Francii, Irsku a Itálii. Heroin byl udáván velmi zřídka (většina zemí 0–2 %). Pouze Francie a Itálie uvádějí 3 %.

8/5/4 Sedativa

Užívání psychoaktivních léků bez lékařského předpisu se vyskytlo u 6 % procent studentů. Rozptyl hodnot byl poměrně velký – od 0 % v Arménii po 18 % v Polsku. 10 a více % udávala ještě Litva, Itálie a Francie. Varující je také vysoký rozsah užívání alkoholu spolu s léky – tuto kombinaci užilo někdy v životě celkem 6 % studentů v Evropě, ale vysoké hodnoty jsou zaznamenány v ČR (18 %), Rakousku, Maďarsku a Slovensku (12 %).

8/5/5 Těkavé látky

Mezi 16letými studenty byl zaznamenán vysoký rozsah inhalace těkavých látek. Alespoň jednou čichalo těkavé látky 9 % studentů sledovaných zemí. Zvýšené hodnoty jsou hlášeny z Rakouska, Kypru, Francie, Irska, Lotyšska, Slovinska a Slovenska. Nízká je prevalence užití těkavých látek v Rumunsku, Bulharsku, Portugalsku, Chorvatsku, Arménii a Litvě. Čichání organických rozpouštědel je často podceňováno a možná ani odhady nejsou dostatečně přesné, neboť výskyt se předpokládá vyšší mezi marginalizovanými skupinami, jako jsou např. některé etnické menšiny, jejichž zastoupení je v šetřeních obvykle nižší, než je zastoupení etnika v populaci. Statistiky o mortalitě vypovídají, že úmrtnost v důsledku inhalace těkavých látek je srovnatelná s úmrtností pro předávkování opiáty.

Mapa 8-2: Celoživotní prevalence užití marihuany nebo hašiše v % (Hibell et al., 2009)

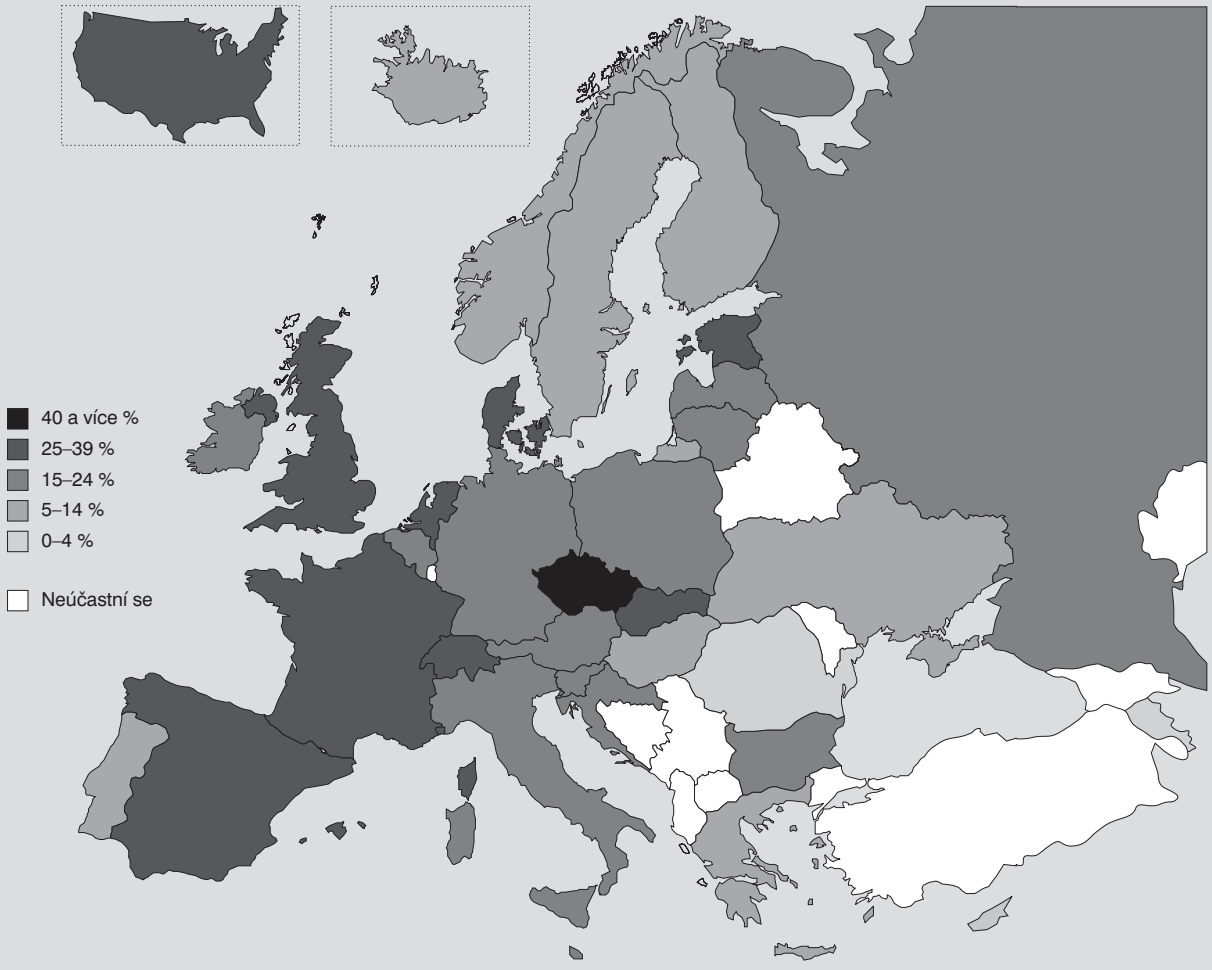

8/6 Změny v užívání nelegálních drog v letech 2003–2007

Výsledky české části projektu potvrdily, že růst prevalence užívání marihuany mezi mládeží se zastavil a u ostatních drog (extáze, amfetaminy, heroin a jiné opiáty) dokonce došlo k poklesu.

Stagnací nebo poklesem lze charakterizovat také situaci v ostatních evropských zemích. Výjimkou je nárůst užívání marihuany v Rusku, na Slovensku, oproti tomu výrazný pokles je ve velkých zemích s vysokou prevalencí v roce 2003 (Francie, Velká Británie, Itálie, Německo). Zcela obdobné jsou změny v užívání jiných ilegálních drog než marihuana nebo hašiš. V 31 zemích jsou změny mezi rokem 2003 a 2007 v pásmu náhodného kolísání. Z početně větších států byl nárůst zaznamenán ve Francii a Rusku.

8/7 Česká republika ve srovnání s evropským průměrem

Mezinárodní zpráva publikuje vždy pro každou zemi srovnání s tzv. evropským průměrem. Toto srovnání včetně obrázku 8-5 přetiskujeme s vědomím, že vůči tomuto způsobu srovnávání lze mít řadu oprávněných výhrad. Ve srovnání s průměrem za všechny státy, které se do projektu ESPAD v r. 2007 zapojily, se ukazuje, že studenti v České republice ve vyšší míře kouří cigarety a konzumují alkohol. Převyšují vysoce Evropský průměr, pokud jde o celoživotní zkušenosti s marihuanou. Ve zbývajících indikátorech (s výjimkou užívání alkoholu spolu s prášky) není rozdíl mezi ČR a evropským průměrem zásadně velký. V souvislosti s mezinárodním srovnáním a povrchním pohledem na data se často setkáváme se zjednodušeným závěrem, že čeští dospívající jsou ve většině ukazatelů rizikovější než dospívající v jiných evropských zemích. Tabulka 8-1 naznačuje, že pokud se přihlíží k více indikátorům současně, pak čeští dospívající nepatří mezi rizikovější, pokud jde o užívání ilegálních drog, i když mají nejvíce zkušeností s marihuanou, avšak určitě patří do skupiny se zvýšeným rizikem ve vztahu k alkoholu.

Tabulka 8-1: Vybrané země studie ESPAD 2007 – indikátory spotřeby alkoholu a užívání nelegálních drog (v %)

	Alkohol v posl. 12 měs.	Opilost v posl. 12 měsících	Množství alkoholu (posl. konzumní den, cl 100%)	Nadměrné pití v posl. 30 dnech	Marihuana celoživotně	Jiná ilegální droga než marih., celoživ.	Amfetaminy celoživ.	Crack, celoživ.	Kokain, celoživ.
Česká republika	93	48	4,5	52	45	9	3	1	1
Dánsko	94	73	7,5	60	25	10	5	2	3
Estonsko	87	42	5,1	54	26	9	4	3	2
Finsko	77	45	5,7	34	8	3	1	1	1
Francie	81	36	3,6	43	31	11	4	6	5
Itálie	81	27	3,6	38	23	9	4	3	5
Maďarsko	84	42	4,0	36	13	7	4	1	2
Německo	91	50	5,1	–	20	8	5	2	3
Nizozemsko	84	36	4,9	..	28	7	2	2	3
Norsko	66	40	5,9	38	6	3	1	1	1
Polsko	78	31	3,9	39	16	7	4	1	2
Portugalsko	79	26	–	56	13	6	2	2	2
Rakousko	92	56	5,5	–	17	11	8	2	3
Rusko	77	40	2,8	32	19	5	1	1	0
Řecko	87	26	3,1	41	6	5	3	2	1
Slovensko	88	50	4,2	50	32	9	2	1	3
Švédsko	71	37	5,2	37	7	4	2	2	2
Ukrajina	83	32	2,8	36	14	4	1	0	1
Velká Británie	88	57	6,2	54	29	9	2	3	5
Průměr (všechny země ESPAD 2007)	**82**	**39**	**4,5**	**43**	**19**	**7**	**3**	**2**	**3**

Pozn.: tmavší podtisk – země s vyššími hodnotami na indikátorech spotřeby alkoholu, světlejší podtisk – země s vyššími hodnotami na indikátorech drog

Obrázek 8-5: Návykové chování českých studentů ve srovnání s evropským průměrem (v %) (Hibell et al., 2009)

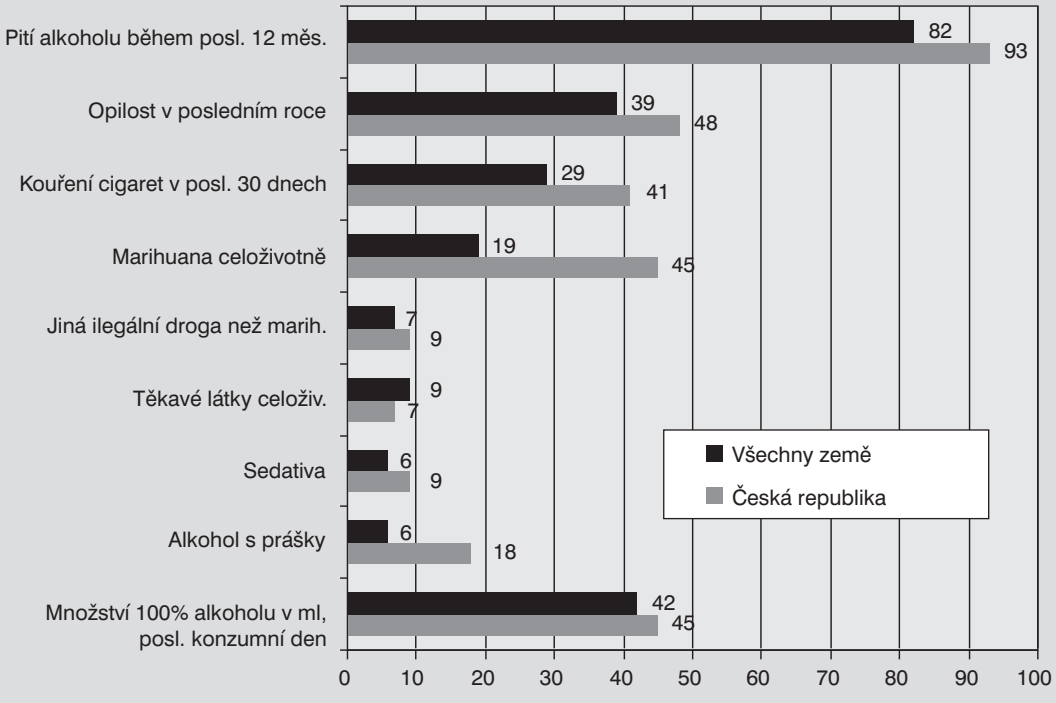

9

English summary

9/1 Project information

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) is an international survey focusing on the extent of smoking, alcohol drinking and illicit drug use among young people in the European region. As such it is one of the most important representative surveys being carried out in the Czech Republic. This chapter summarizes the main findings of the survey in the Czech Republic based on the last project wave realized in 2003 when altogether 35 European countries participated in the project. In some cases, the trends are presented comparing the results of the previous surveys carried out in 1995, 1999 and 2003.

The ESPAD survey aimed to:

- obtain reliable estimates of prevalence of addictive substance use among students aged 15-16 years;
- analyze the trends in addictive substance use between 1995 and 2007;
- compare the results of substance use in the Czech Republic with other participating European countries;
- and compare the extent of substance use at the regional level within the Czech Republic.

9/2 Methodology

The ESPAD survey is regularly conducted with a standardized methodology and a common questionnaire that allow comparison between the participating countries. Data were collected by group-administered questionnaires in schools on nationally representative samples of school classes; questionnaires were answered anonymously. The Czech version of the questionnaire is attached at the end of this publication; the English version of the standard questionnaire is available in the international ESPAD report (Hibell et al., 2009).

Data collection was carried out in spring 2007 among students aged 16 (i.e. students born in 1991). Data were analyzed in SPSS software.

9/3 Tobacco smoking and alcohol consumption

9/3/1 Tobacco smoking

Daily tobacco smoking was reported by 25% of the respondents in 2007. The prevalence of smoking among girls was (first time since 1995) higher compared to boys (27% and 23% respectively). The prevalence of heavy smoking was almost the same for both sexes (7,7 % for boys and 8.3 % for girls). In 1995, the percentage of heavy smokers in the same age group was lower – 5.4 %. No significant change was observed in the prevalence of heavy smoking between 2003 an 2007 (7.6 % and 8.0 % respectively).

Table 9-1: Tobacco smoking (in %)

	Boys		Girls		All students	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Daily smokers	29.2	23.4	25.3	26.8	27.0	25.2
Heavy smokers (over 10 cigarettes daily)	9.3	7.7	6.1	8.3	7.6	8.0

9/3/2 Alcohol drinking

In the field of alcohol consumption, the following indicators were assessed: the extent of regular alcohol consumption (i.e. drinking alcohol more than 5 times in the last 30 days) and the extent of risky forms of alcohol consumption – binge drinking (i.e. drinking 5 and more glasses of alcohol 3 times or more in the last 30 days) and drunkenness (3 times and more in the last 30 days) (see table 9-2 and table 9-3).

Binge drinking was more often reported by boys, beer being the most favourite drink. Girls' preference of the type of alcohol changed since 1995 and in 2007 beer is the most preferred alcohol in girls, too. Compared to 1995, the percentage of frequent alcohol consumers increased in girls, but remained practically unchanged in boys. The prevalence of regular drinking in 2007 slightly decreased compared to the year 2003, if gender is not regarded.

The indicators of health risk forms of alcohol consumption, or even forms of problem alcohol use, include the extent of frequent alcohol intoxication (i.e. drunkenness reported more than 3 times in the last 30 days) and the extent of binge drinking (i.e. frequent consumption of high amount of alcohol, in our case consumption of 100 or more cl of 100% alcohol 3 times and more in the last 30 days).

The results show that the risk forms of alcohol consumption are very common among boys and become more and more common among girls as well. The extent of such defined risk drinking can be estimated to reach 23 % of boys and 17 % of girls at the age of 16 years. The differences between 2003 and 2007 were found statistically significant for girls (binge drinking) (see table 9-3).

Table 9-2: Regular alcohol consumption among 16-year-olds in 1995–2007 (in %)

Alcohol in the last 30 days	Boys				Girls				All students			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Beer More than 5 times	26.7	37.4	33.6	28.4	6.9	12.1	14.4	15.7	17.8	24.1	23.1	21.7
Wine more than 5 times	5.8	6.3	7.8	7.4	3.7	7.5	9.4	7.7	4.8	7.0	8.7	7.5
Distillates more than 5 times	13.0	15.5	14.0	13.5	9.7	10.1	11.4	10.8	11.5	12.7	12.6	12.1

Table 9-3: Binge drinking and repeated drunkenness among 16-year-olds in 1995–2003 (in %)

Alcohol in the last 30 days	Boys				Girls				All students			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Binge drinking (3 times and more)	19.9	24.0	23.1	23.2	6.6	10.4	12.6	16.6	13.9	16.8	17.5	19.7
Drunkenness (3 times and more)	14.3	18.5	17.2	4.9*	5.5	8.2	10.3	3.0*	10.3	13.1	13.5	4.0*

* wording of the question has been changed in 2007 survey, so the data are not comparable with the data from previous surveys

9/4 Experience with illicit drug use

9/4/1 Lifetime prevalence of illicit drug use

Most frequently, the respondents reported experience with cannabis use. Altogether 35 % of the respondents in 1999 and 44 % in 2003 reported at least one personal experiment with marijuana or hashish. Between 2003 and 2007, stabilization was characterized for cannabis use: in 2007, altogether 45.1 % of the respondents used cannabis lifetime. Cannabis is followed by sedatives used without a doctor's prescription (9.1 %), solvents (7.0 %) and use of hallucinogens (4.9 %).

Table 9-4: Lifetime prevalence of illicit drug use (trends in 1995–2007, in %)

Type of drug	All students			
	1995	1999	2003	2007
Any illicit drug	22.7	34.9	43.8	46.6
Any illicit drug excluding cannabis	4.3	9.0	11.2	10.0
Any illicit drug by injection	1.0	1.4	0.6	0.8
Cannabis	21.8	34.6	43.6	45.1
Opiates (including heroin)	1.7	4.4	2.4	2.0
Stimulants (amphetamines, pervitin)	1.8	5.5	4.2	3.5
LSD or other hallucinogen	2.4	5.4	5.6	4.9
Ecstasy	0.2	3.4	8.3	4.5
Sedatives or hypnotics	10.8	17.7	11.1	9.1
Solvents	7.6	7.2	9.0	7.0
Anabolic steroids	2.2	2.0	1.1	4.2
Magic mushrooms			7.9	7.4

Figure 9-1: Prevalence of illicit drug use in the Czech Republic (in %)

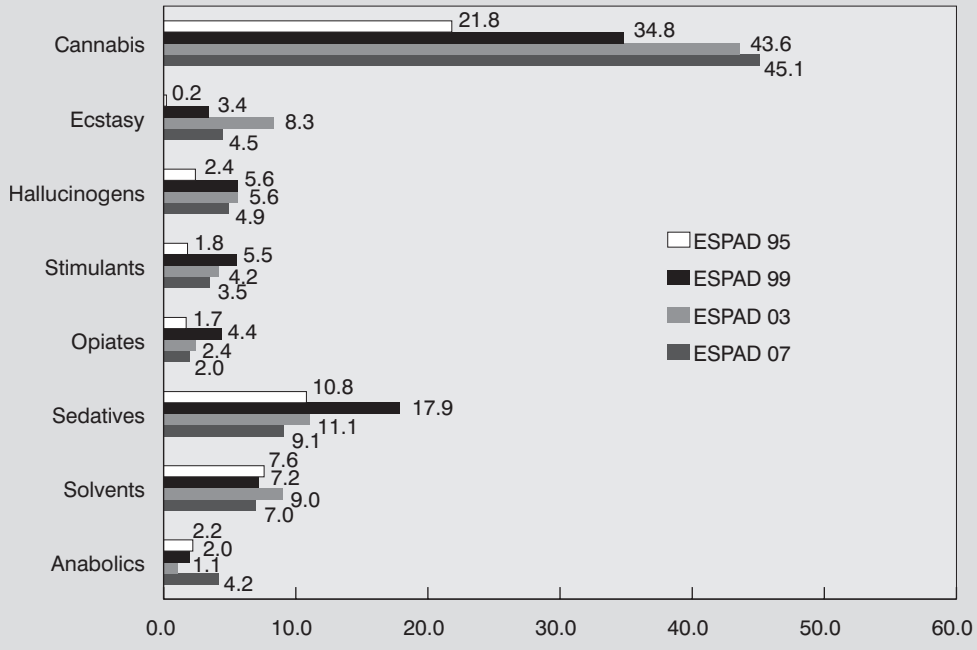

When following the trends between 2003 and 2007, we have to highlight two indispensable facts:

- the rapid increase in cannabis use stopped in 2003 and was replaced by stabilization, and the use of ecstasy decreased markedly (from 8.3 % to 4.5 %);
- the prevalence of the use of other illicit drugs is stable (e.g. the use of hallucinogens or solvents) or even decreasing (this is significant as far as the most dangerous drugs such as heroin and pervitin are regarded) (see table 9-4 and figure 9-1).

Table 9-5 shows the extent of repeated drug use, i.e. the use of drugs more than 5 times in lifetime. It describes the drug use which is no longer unique or single but is still not a problem drug use. Between 1995 and 2003, the extent of repeated drug use increased 2-5 times, but after the year 2003 the figures remained unchanged or even decreased. This means, that the trend when more and more young people was repeatedly exposed to effects drugs was interrupted as well.

Table 9-5: Prevalence of repeated drug use (more than 5 times in lifetime) (trends in 1995–2007, in %)

Type of drug	All students			
	1995	1999	2003	2007
Any illicit drug	7.2	17.4	25.3	22.1
Any illicit drug excluding cannabis	1.1	3.6	4.4	2.8
Cannabis	6.4	16.2	23.2	21.8
Opiates (including heroin)	0.4	0.8	0.4	0.4
Stimulants (amphetamines, pervitin)	0.2	1.3	1.3	0.8

9/4/2 Lifetime prevalence, last 12 months prevalence and last 30 days prevalence

The majority of good-quality questionnaire surveys monitor the extent of the use of the main drug types in three time ranges: lifetime experience, use within the last 12 months and use within the last 30 days. In our survey, the use of cannabis, opiates, stimulants and solvents were monitored in such detail. The prevalence rates for these substances are presented in table 9-6. In this research, the differences between lifetime prevalence and prevalence in the last 12 months are influenced by the age of the sample (approximately 16 year-olds at the time of data collection).

9/4/3 Prevalence of illicit drug use by gender

The findings we have gathered since 1995 prove higher extent of drug use among boys only to a certain level. This is valid for cannabis which is the most used drug. In all the three time frames, the prevalence of cannabis use was higher among boys than among girls. Concerning the other types of drugs monitored, experience with drug use displays no differences by gender. As far as pervitin and heroin are concerned, girls´ experience is higher compared to boys. Girls´ prevalence of sedatives use is higher as well – girls tend to use sedatives more frequently in order to affect their psychic discomfort (see table 9-7).

9/4/4 Prevalence of drug use by school type

The distribution of students of different school types in our sample corresponded to their distribution in the population. The results of our survey show that the extent of drug use experience decreases with the level of academic aspirations of the students; low level of education is thus one of the socio-demographic risk factors of drug use. In 1995–2007, the 0increase in the prevalence of drug use among grammar

Table 9-6: Lifetime prevalence, prevalence in the last 12 months and prevalence in the last 30 days (in %)

Type of drug	Lifetime prevalence				Last 12 months				Last 30 days			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Cannabis	21.8	34.6	43.6	45.1	16.4	27.6	35.7	34.8	7.0	16.2	19.2	18.1
Opiates	1.7	4.4	2.4	2.0	1.2	2.9	1.3	1.2	0.5	1.1	0.4	0.6
Stimulants	1.8	5.5	4.2	3.5	1.4	3.9	3.0	2.1	0.7	2.1	1.2	1.2
Solvents	7.6	7.2	9.0	7.0	3.4	3.2	4.3	3.4	1.3	1.3	1.3	1.7

Table 9-7: Selected indicators of illicit drug use by gender (trends in 1995–2007, in %)

Type of drug	Boys				Girls			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Any illicit drug	25.9	40.2	48.3	49.4	18.7	30.2	40.0	44.0
Any illicit drug excluding cannabis	4.6	9.6	10.8	10.3	4.0	8.5	11.5	9.8
Any illicit drug by injection	1.0	1.0	0.5	1.0	1.0	1.8	0.6	0.6
Cannabis	25.2	40.1	47.8	47.9	17.6	29.8	40.0	42.5
Amphetamines (pervitin)	1.7	5.0	3.2	3.4	2.0	6.0	5.1	3.6
LSD or other hallucinogens	2.6	6.5	5.9	5.4	2.2	4.5	5.3	4.6
Opiates (including heroin)	1.7	4.1	1.8	1.5	1.7	4.7	2.9	2.4
Sedatives or hypnotics	7.7	13.6	7.6	6.1	14.6	21.4	13.8	11.7
Solvents	7.9	8.1	9.2	6.9	7.3	6.5	8.8	7.0
Anabolic steroids	3.3	3.2	1.9	6.6	0.9	0.8	0.5	2.2
Ecstasy	–	3.7	8.2	4.8	--	3.2	8.4	4.3

schools´ students was much slower than the increase among secondary schools´ students and especially vocational schools´ students (see table 9-8).

9/4/5 Drug use by regions

Regional analysis of the differences in prevalence rates of addictive substances showed an exceptional position of Ústí nad Labem region with the highest prevalence rates of almost all of the drugs monitored, followed by Moravian-Silesian regions. However, regional differences exist according to the type of drug. The attached map (map 9-1) shows the differences in the prevalence of heroin use. Even though regional differences exist, we have to state that these differences tend to decrease over time and the situation in drug availability becomes more balanced over regions.

Map 9-1: Regional differences in lifetime prevalence of heroin use (in %)

Table 9-8: Prevalence of drug use by type of school attended (in %)

Type of drug	Grammar schools				Secondary schools				Vocational schools			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Any illicit drug	15.2	28.6	31.0	34.3	19.6	33.5	42.6	48.5	27.4	41.2	55.2	57.5
Cannabis	14.2	28.3	30.4	33.5	18.6	33.1	42.6	47.2	26.7	41.1	55.0	56.0
Any illicit drug excluding cannabis	3.6	8.1	5.6	5.5	3.6	7.7	9.5	8.5	5.1	11.2	17.2	15.5

9/5 Drug availability, risk perception and attitudes towards drug use

When analyzing the drug availability perceived by the young people we can see that compared to the previous survey period the availability of cannabis has increased. This is mostly in line with the increase of its popularity and spread at the dance scene. Regarding other drugs, their perceived availability has slightly but apparently decreased (ecstasy; LSD, stimulants, heroin). The decrease in their availability can to a certain extent result from higher concentration of repressive bodies on drugs with greater social harms (see figure 9-2).

The risk perception of health impacts of substance use is displayed in figure 9-3. Since mid-1990's, the risk perception of cannabis has decreased significantly and partly in case of ecstasy and hallucinogens as well. Changes in the perceived risks of drug use can be influenced by individual experience with drug use and partly formed by the image of drug use presented in popular magazines and other information sources including the internet.

Figure 9-2: Drug availability – proportion of responses "very easily" and "easily" obtain a drug (in %)

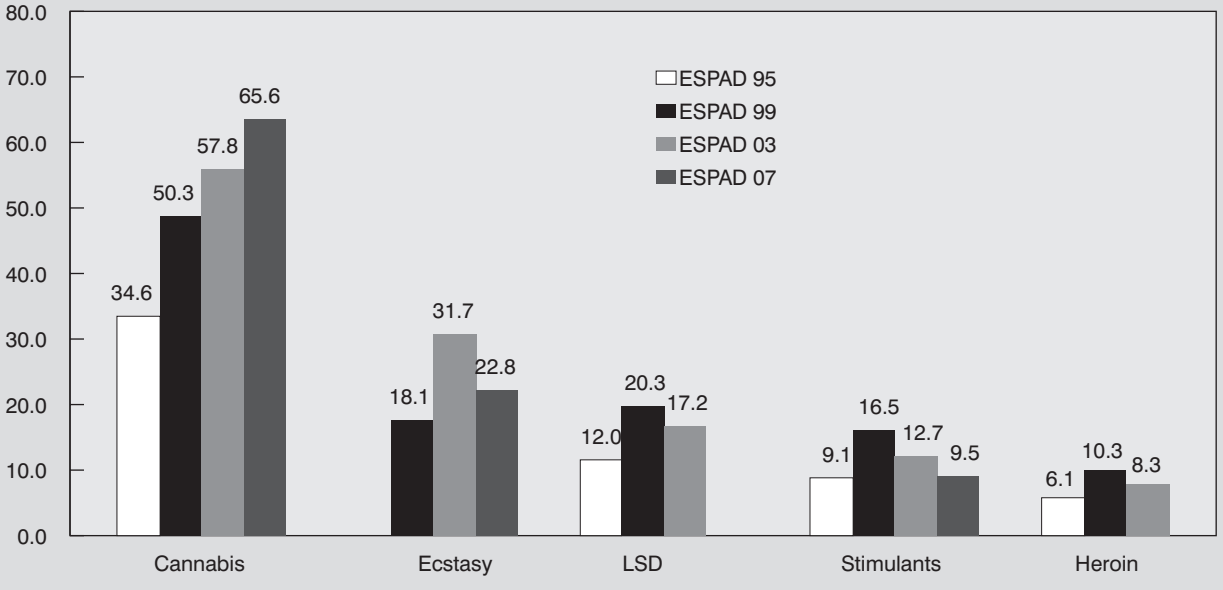

Figure 9-3: Risk perception – proportion of responses "great risk" (in %)

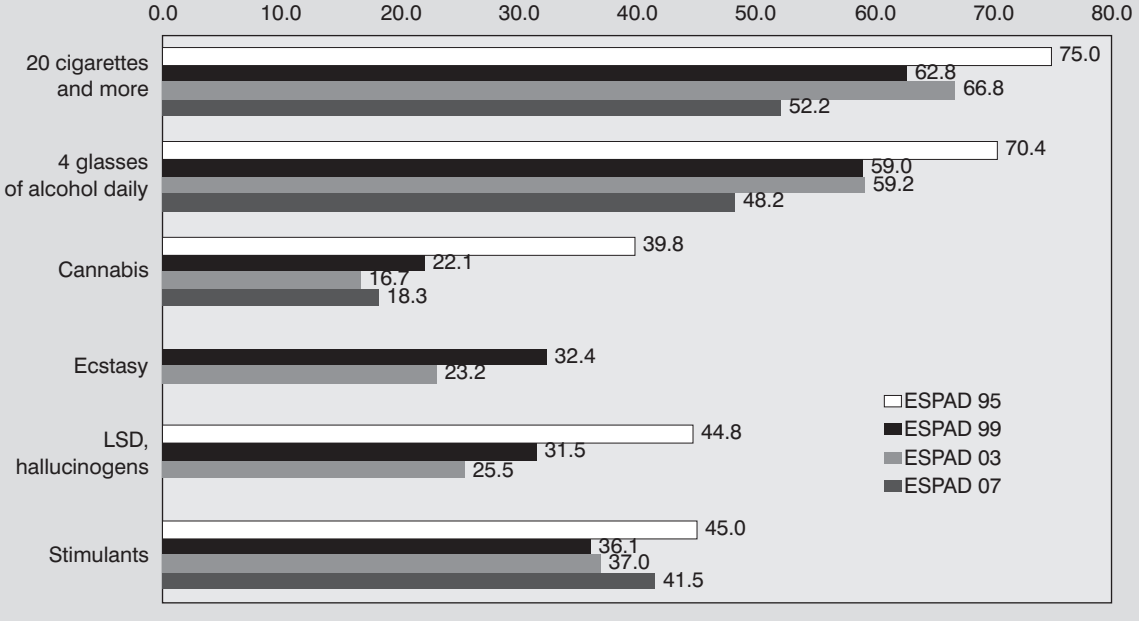

9/6 Young people in the Czech Republic and in Europe

As the ESPAD Report 2007 summarized, almost all students in the Czech Republic had used alcohol during the last 12 months (93 %), which is higher than the average (82 %). Also the proportion of students who had been drunk during the last 12 months is higher (48 %) than the average (39 %). More students than the average smoked in the last 30 days (41 % compared to 29 %). The use of marijuana or hasish is more than twofold among young Czechs compared to European average (45 % and 19 %, respectively). The use of any other illicit drug than cannabis is also higher than the average (9 % compared to 7 %). The use of inhalants, however, is somewhat lower in the Czech Republic (7 %) as the average (9 %). Rather large proportions have used tranquillisers or sedatives without a doctor's prescription (9 %) compared to all countries (6%). Also alcohol in combination with pills is more common in the Czech Republic (18 %) than the average (6 %). In volume of alcohol consumed during the last drinking occassion are Czechs close to the average (45 ml and 42 ml resp.) (see figure 9-4) (Hibell et al., 2009; pp. 103).

Figure 9-4: Prevalence of substance use in the Czech Republic in comparison with European average (in %, alcohol volume in ml) (Hibell et al., 2009)

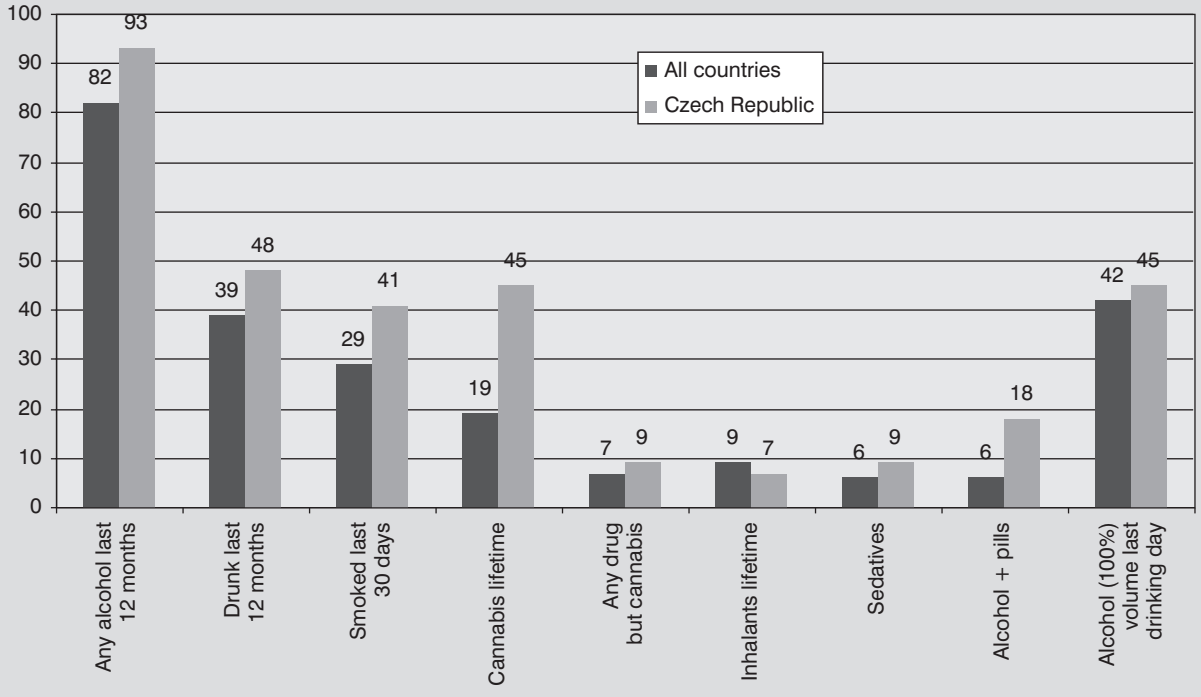

9/7 Conclusion

Between 2003 and 2007, a stabilization in cannabis use was observed while a decline in prevalence of ecstasy, heroin and pervitin (methamphetamine) use occurred. Apparently, young people distinguish between drugs with different health and social risks; moreover, these positive findings are in line with the trend of stabilization or almost a decline in the problem drug use of heroin and pervitin in the Czech Republic (Mravčík, 2008). A similar trend was observed in the indicator of perceived availability and subjective appraisal of harmfulness of pervitin and heroin use increased among the 16 year-old--students as well.

Respondents in 2007 mostly reported the use of cannabis (45 %), sedatives (9 %), solvents (7 %) and ecstasy (4.5 %) or hallucinogens (4.9 %). The experiments with, amphetamines (3.5 %) and opiates (2 %) are less frequently reported.

At the age of 15–19 years, approximately 300,000 students are estimated to have at least a unique experience with illicit drug use; 140,000 have a repeated experience. About 66,000 of young people have tried any other illicit drug at least once, and 18,000 students are estimated to have used any illicit drug excluding cannabis repeatedly.

Drug use among the young people represents a dynamically developing phenomenon. The findings of surveys periodically carried out bring an actual insight into the situation and they present an information source which should be regarded when formulating the objectives and priorities of the drug policy.

10

Literatura
(použitá a doporučená)

10/1 Literatura (použitá a doporučená)

Adlaf, E.M., Paglia, A., Beitchman, J.H. (2002) Mental health and well-being of Ontario students 1991–2001: Findings from the OSDUS. Toronto: Center for Addiction and Mental Health, 2002.

Ames, S.L., Sussman, S., Dent, C.W. (1999) Pro-drug-use myths and competing constructs in the prediction of substance use among youth at continuation high schools: A one-year prospective study. *Personality and Individual Differences 1999*; 26 (6): 987–1003.

Andersson, B., Hibell, B., Beck, F., Choquet, M., Kokkevi, A., Fotiou, A. (2007) Alcohol and drug use among European 17–18 year old students. Data from the ESPAD Project. Stockholm: CAN, 2007.

Andersson, B., Miller, P., Beck, F., Chomynova, P. (2008) The prevalences of and perceived risks from drug use among teenagers in 33 European countries. *Journal of Substance Use 2008*, 14: 189–196.

Barkin, S.L., Smith, K.S., DuRant, R.H. (2002) Social skills and attitudes associated with substance use behaviors among young adolescents. *Journal of Adolescent Health 2002*; 30 (6): 448–454.

Beck, F., Legleye, S., Lejckova, P., Miller, P. (2008) A quantitative exploration of attitudes out of line with the prevailing norms towards alcohol, tobacco and cannabis use among European students. *Substance Use and Misuse 2008*, accepted for publication.

Best, D., Rawaf, S., Rowley, J., Floyd, K., Manning V., Strang, J. (2000) Drinking and smoking as concurrent predictors of illicit drug use and positive drug attitudes in adolescents. *Drug and Alcohol Dependence 2000*; 60 (3): 319–322.

Bjarnason, T. (2009) Anomie among European adolescents: Conceptual and empirical clarification of a multilevel sociological concept. *Sociological Forum 2009*; 24: 135–161.

Bjarnason, T. (2007) Risk factors in adolescent substance use in a cross-cultural context. In: Muscat, R., Bjarnason, T., Beck, F., Peretti-Watel, P. Risk factors in adolescent drug use: Evidence from school surveys and application in policy. Strasbourg: Council of Europe, 2007.

Bjarnason, T. (2003) Sampling issues in school surveys of adolescent substance use. In: Handbook for Implementing School Surveys on Drug Abuse. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime, 2007.

Bjarnason, T. (1995) Administration mode bias in a school survey on alcohol, tobacco and illicit drug use. *Addiction 1995*; 90: 555–559.

Bjarnason, T.&t Adalbjarnardottir, S. (2000) Anonymity and confidentiality in school surveys on tobacco, alcohol and cannabis use. *Journal of Drug Issues 2000*; 30: 335–344.

Bjarnason, T., Andersson, B., Choquet, M., Elekes, Z., Morgan, M., Rapinett, G. (2003) Alcohol culture, family structure and adolescent alcohol use: Multi-level modelling of frequency of heavy drinking among 15–16 year old students in eleven European countries. *Journal of Studies on Alcohol 2003*; 64: 200–208.

Bjarnason, T., Davidaviciene, A.G., Miller, P., Nociar, A., Pavlakis, A., Stergar, E. (2003) Family structure and adolescent cigarette smoking in eleven European countries. *Addiction 2003*; 98: 815–824.

Bjarnason, T., Jonsson, S.H. (2005) Contrast effects in perceived risk of substance use. *Substance Use and Misuse 2005*; 40: 1733–1748.

Blatný, M., Polišenská, V., Balaštíková, V., Hrdlička, M. (2005) Problematika rizikového chování vývoje dětí a dospívajících: Hlavní témata a implikace pro další výzkum. *Československá Psychologie 2005*; 49: 524–539.

Csémy, L. (2003) Illicit Drug Abuse among Czech and European Adolescents. Mezinárodní konference EUROPEDIATRICS 2003, Praha, 19.–23. října 2003.

Csémy, L. (2001) Anomie a užívání návykových látek u dospívajících. *Adiktologie 2001*; 1 (1): 28–37.

Csémy, L. (2000) Methamphetamine use in Czech adolescents: prevalence, patterns and consequences. East Europe-United States Regional Meeting on Methamphetamine and Ecstasy Research, Visegrád, 31. březen – 2. duben 2000.

Csémy, L. (1999a) Drug misusers and their treatment in the Czech republic: Changing problems and changing structures. *European Addiction Research 1999*; 5 (3): 133–137.

Csémy, L. (1999b) Iniciace a progrese: pití alkoholu, kouření a užívání jiných drog u pražských adolescentů. *Alkoholismus a drogové závislosti 1999,*;34 (3): 147–154.

Csémy, L. (1996a) Alcohol use and cigarette smoking among Czech children and adolescents. *Alkoholismus a drogové závislosti 1996*; 31 (1): 23–32.

Csémy, L. (1996b) Užívání alkoholu a drog českými adolescenty. In: 24. ostravské dny dětí a dorostu. Sborník. Ostrava: KHS, 1996; 214–228.

Csémy, L., Elekes, Z., Nociar, A. (1996) Cigarety, alkohol a drogy u dospívajících. Srovnání návykového chování u reprezentativního souboru mládeže v ČR, na Slovensku a v Maďarsku. *Ami report 1996*; 4 (2): 43–46.

Csémy, L., Kubička, L., Nociar, A. (2002) Drug scene in the Czech Republic and Slovakia during the period of transformation. *European Addiction Research 2002*; *8 (4): 159–165.*

Csémy, L., Lejčková, P. (2004) Regional differences in illicit substance use in the Czech Republic – What do the results of national school surveys ESPAD/NASUD 2003 tell us. Setkání národních koordinátorů projektu ESPAD, Vídeň, 27.–28. září 2004.

Csémy, L., Lejčková, P., Sadílek, P. (2007) Substance use among Czech adolescents: An overwiev of trends in the international context. *Journal of Drug Issues 2007*; 37: 119–132.

Csémy, L., Lejčková, P., Sadílek, P., Sovinová, H. (2006) Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) Výsledky průzkumu v České republice v roce 2003. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006.

Csémy, L., Nešpor, K. (2002) Zkušenost s alkoholem, tabákem a marihuanou výrazně zvyšují riziko experimentování s heroinem a pervitinem. *Česká a slovenská psychiatrie 2002*; 98 (6): 358–359.

Csémy, L., Nešpor, K. (1996) Kouření, pití alkoholu a užívání drog u šestnáctiletých. Srovnání rozdílů v návykovém chování adolescentů z Prahy a z ostatních regionů ČR. *Mládež a společnost 1996*; 1 (1): 27–33.

Csémy, L., Nociar, A., Elekes, Z. (1996) Patterns of alcohol drinking among Czech, Slovak, and Hungarian adolescents. *Alkoholismus a drogové závislosti 1996*; 31 (3–4): 225–230.

Csémy, L., Sadílek, P., Sovinová, H., Lejčková, P. (2003) ESPAD 03. Přehled hlavních výsledků z let 1995, 1999 a 2003. Zpráva pro tisk. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 2003.

Elekes, Z., Miller, P., Chomynova, P., Beck, F. (2008) Changes in perceived risk of different substance use by ranking order of drug attitudes in different ESPAD-countries. *Journal of Substance Use 2008*; 14: 197–210.

Goddard, E., Plant, M.A., Plant, M.L., Davidson, I., Garretsen, H. (2000) Drinking patterns. In: Plant. M., Cameron, D. The Alcohol Report. London: Free Association Books, 2000; 56–78.

Hamanová, J., Kellerová, P. (2000) Syndrom rizikového chování v dospívání. *Česká a slovenská pediatrie 2000*; 55: 380–387.

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. (2009) The 2007 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 35 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN), The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) and the Pompidou Group at the Council of Europe, 2009.

Hibell B., Andersson B., Bjarnasson T., Ahlström S., Balakireva O., Kokkevi A., Morgan M. (2004) The ESPAD Report 2003. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries. Stockholm: CAN, 2004.

Hibell B., Andersson B., Ahlström S., Bjarnasson T., Balakireva O., Kokkevi A., Morgan M. (2000) The 1999 ESPAD Report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries. Stockholm: CAN, 2000.

Hibell, B. (1999) European school survey project on alcohol and other drugs. *Alcohol and Alcoholism: International Journal of the Medical Council on Alcoholism 1999*; 34 (1): 103.

Hibell B., Andersson B., Bjarnasson T., Kokkevi A., Morgan M., Narusk A. (1997) The 1995 ESPAD Report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries. Stockholm: CAN, 1997.

Humphrey, J. A., Friedman, J. (1986) The onset of drinking and intoxication among university students. *Journal of Studies on Alcohol 1986*; 47: 455–458.

Chomynova, P., Miller, P., Beck, F. (2008) Perceived risks of alcohol and illicit drugs: Relation to prevalence of use on individual and country level. *Journal of Substance Use 2008*; 14: 250–264.

Ives, R. (2006) Volatile substance abuse: A review of findings in ESPAD 2003. *Drugs: Education, Prevention, Policy 2006*; 13: 441–449.

Järvinen, M., Room, R., eds. (2007) Youth drinking cultures. European experiences. Ashgate Publ. Ltd. Hampshire, England, 2007.

Jessor R. (1987) Problem behavior theory. *British Journal of Addiction 1987*; 82: 331–342.

Johnston, L.D., O'Malley, P., Bachman, J.G. (2002) Monitoring the future: National survey results on drug use, 1975–2001. Volume 1: Secondary school students. Bethesda: National Institute on Drug Abuse, 2002.

Johnstone, B.M. (1994) Sociodemographic, environmental, and cultural influences on adolescent drinking behavior. In: Zucker, R.A., Boyd, G., Howard, J., eds.: The development of alcohol problems: Exploring the bipsychosocial matrix of risk. Rockville: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, 1994; 169–203. NIAAA Research Monograph No. 26.

Kandel, D. B., Kessler, R. C., Margulies R. Z. (1978) Antecedents of adolescent initiation into stages of drug use: A developmental analysis. In: Kandel, D. B., ed.: Longitudinal research on drug use. Empirical findings and methodological issues., New York: Wiley, 1978; 73–99.

Kandel, D. B., Yamaguchi, K., Chen, K. (1992) Stages of progression in drug involvement from adolescence to adulthood: Further evidence for the gateway theory. *Journal of Studies on Alcohol 1992*; 53: 447–457.

Kokkevi, A., Richardson, C., Florescu, S. (2007) Psychosocial correlates of substance use in adolescence: A cross-national study in six European countries. *Drug and Alcohol Dependence 2007*; 86: 67–74.

Koshkina E.A., Vyshinsky K.V. et al. (2009) ESPAD 2007 in the Russian Federation. Moscow: Raduga-print, 2009.

Kraus,L., Heppekausen, K., Barrera, A., Orth, B. (2004) The 2003 European School Survey Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD): Survey among pupils in grade 9 and 10 in Bavaria, Berlin, Brandenburg, Hesse, Mecklenburg-Western Pomerania and Thuringia. München: IFT Institut für Therapieforschung, 2004. IFT-Report No. 141.

Kraus, L., Pabst, A., Steiner, S. (2008) The 2007 European School Survey Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD). Survey among pupils in grade 9 and 10 in Bavaria, Berlin, Brandenburg, Hesse, Mecklenburg-Western Pomerania, Saarland and Thuringia. München: IFT Institut für Therapieforschung, 2008. IFT-Report No. 165.

Lavikainen, H., Ahlström, S., Metso, L., Nevalainen, J., Lintonen, T. (2008) Relationship between negative experiences and drinking experience among 15–16 year old adolescents in Finland. *European Addiction Research 2008*; 14: 169–178.

Ledoux, S., Miller, P., Choquet, M., Plant, M.A. (2002) Family structure, parent-child relationships, and alcohol and other drug use among teenagers in France and the United Kingdom. *Alcohol & Alcoholism 2002*; 37: 52–60.

Lejčková, P., Csémy, L. (2006) Pozitivní a negativní očekávání mládeže od konzumace alkoholu. *Adiktologie 2006*; 6: 134–143.

Lejčková, P., Csémy, L. (2005) Subjektivní vnímání rizik a postoje mládeže k užívání návykových látek. *Adiktologie 2005*; 5 (1): 34–48.

Lejčková, P., Mravčík, V., Radimecký, J. (2007) Regional comparison of drug use in the Czech Republic in 2002: Situation analysis in wider demographic and socioeconomic contexts. *Journal of Drug Issues 2007*; 37: 133–154.

Lejčková, P., Mravčík, V., Radimecký, J. (2004) Srovnání užívání drog a jeho dopadů v krajích České republiky v roce 2002: Situační analýza v širším demografickém a socioekonomickém kontextu. Praha: Úřad vlády ČR, 2004.

Link, T.C. (2008) Youthful intoxication: A cross-cultural study of drinking among German and American adolescents. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs 2008*; 69: 362–370.

Miller, P. (1997) Family structure, personality, drinking, smoking and illicit drug use: a study of UK teenagers. *Drug and Alcohol Dependence 1997*; 45: 121–129.

Miller, P., Chomynova, P., Beck, F. (2009) Predicting teenage beliefs concerning the harm alcohol and cannabis use may do in eight European countries. *Journal of Substance Use 2009*; First Published on 15 June 2009.

Miller, P, Plant, M. (2009) Parental guidance about drinking: Relationship with teenage psychoactive substance use. *Journal of Adolescence 2009*; 1–14. In press.

Miller, P., Plant, M.A. (2004) The reclassification of cannabis: Knowledge and opinions of UK teenagers. Report for the Joseph Rowntree Foundation. Bristol: Alcohol & Health Research Trust, 2004.

Miller, P., Plant, M. (2003) Teenage beverage preferences: Risk and responses. *Health, Risk & Society 2003*; 5: 3–10.

Miller, P., Plant, M. (2003) The family, peer influences and substance use among UK teenagers. *Journal of Substance Use 2003*; 8: 19–26.

Miller, P., Plant, M.A. (2002) Heavy cannabis use among UK teenagers: an exploration. *Drug and Alcohol Dependence 2002*; 65: 235–242.

Miller, P., Plant, M.A. (2001) Drinking and smoking among 15 and 16 year olds in the United Kingdom: a re-examination. *Journal of Substance Use 2001*; 5: 285–289.

Miller, P., Plant, M.A. (2001) Drinking, smoking and illicit drug use amongst 15 and 16 year old school students in Northern Ireland. Report for Department of Health, Social Services and Public Safety, Belfast. Edinburgh: Alcohol & Health Research Centre, 2001.

Miller, P., Plant, M.A. (1999) Truancy, perceived school performance, family structure, lifestyle, alcohol, cigarettes and illicit drugs: a study of UK teenagers. *Alcohol & Alcoholism 1999*; 34: 886–893.

Miller P., Plant, M.A. (1999) Use and perceived ease of obtaining illicit drugs amongst teenagers in urban, suburban and rural schools: a UK study. *Journal of Substance Use 1999*; 4: 24–28.

Miller, P., Plant, M.A. (1996) Drinking, smoking and illicit drug use amongst 15–16 year olds: a UK study. *British Medical Journal 1996*; 313: 394–397.

Miller, P., Plant, M.A., Choquet, M., Ledoux, S. (2002) Cigarettes, alcohol, drugs and self-esteem: A comparison of 15–16 year olds from France and United Kingdom. *Journal of Substance Use 2002*; 7: 71–77.

Miovský, M., Urbánek, T. (2001) Výzkumná zpráva NEAD 2000. Tišnov: Scan, 2001.

Morgan, M., Hibell, B., Andersson, B. (1999) The ESPAD study: Implications for prevention. *Drugs: Education, Prevention & Policy 1999*; 6: 243–256.

Mravčík, V., Pešek, R., Škařupová, K., Orlíková, B., Škrdlantová, E., Šťastná, L., Kiššová, L., Běláčková, V., Gajdošíková, H., Vopravil, J. (2009) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2008. Praha: Úřad vlády ČR, 2009.

Mravčík, V., Chomynová, P., Orlíková, B., Pešek, R., Škařupová, K., Škrdlantová, E., Miovská, L., Gajdošíková, H., Vopravil, J. (2008) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2007. Praha: Úřad vlády ČR, 2008.

Mravčík, V., Chomynová, P., Orlíková, B., Škrdlantová, E., Trojáčková, A., Petroš, O., Vopravil, J., Vacek, J. (2007) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2006. Praha: Úřad vlády ČR, 2007.

Mravčík, V., Lejčková, P., Orlíková, B., Petrošová, B., Škrdlantová, E., Trojáčková, A., Petroš, O., Sklenář, V., Vopravil, J. (2006) Výroční zpráva

o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2005. Praha: Úřad vlády ČR, 2006.

Mravčík, V., Korčišová, B., Lejčková, P., Miovská, L., Škrdlantová, E., Petroš, O., Sklenář, V., Vopravil, J. (2005) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2004. Praha: Úřad vlády ČR, 2005.

Mravčík, V., Korčišová, B., Lejčková, B., Miovská, L., Škrdlantová, E., Petroš, O., Radimecký, J., Sklenář, V., Gajdošíková, H., Vopravil, J. (2004) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2003. Praha: Úřad vlády ČR, 2004.

Mravčík, V., Zábranský, T., Korčišová, B., Lejčková, P., Škrdlantová, E., Šťastná, L., Macek, V., Petroš, O., Gajdošíková, H., Miovský, M., Kalina, K., Vopravil, J. (2003) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2002. Praha: Úřad vlády ČR, 2003.

Mravčík, V., Zábranský, T. (2001) Sekundární analýza školních studií 1994–2000. *Adiktologie*; 1 (Supplementum): s. 109–125.

Mugosa, B., Djurisic, T., Golubovic L. (2008) ESPAD National Report 2008. Public Health Institute of Montenegro, 2008.

Muscat, R., Bjarnason, T., Beck, F., Peretti-Watel, P. (2007) Risk factors in adolescent drug use: Evidence from school surveys and application in policy. Strasbourg: Council of Europe, 2007.

Nešpor, K., Csémy L. (1999) Souvislosti mezi alkoholem a jinými návykovými látkami. Důsledky pro prevenci i léčbu. Praha: Sportpropag pro MZ ČR, 1999.

Nešpor, K., Csémy, L. (1998) Souvislosti mezi alkoholem a jinými návykovými látkami. Důsledky pro prevenci a léčbu. *Alkoholismus a drogové závislosti 1998*; 33 (2): 83–98.

Nešpor, K., Csémy, L. (1996a) Časná intervence u problémů působených návykovými látkami. *Ami report 1996*; 4 (2): 40–42.

Nešpor, K., Csémy, L. (1996b) Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách. Příručka pro pedagogy. Praha: Sportpropag, 1996.

Nešpor, K., Csémy, L. (1996c) Léčba a prevence závislostí. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996.

Nešpor, K., Csémy, L. (1996d) Návykové látky – prevence a časná intervence. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 1996.

Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. (1998) Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí. Časná a krátká intervence. Praha: Sportpropag, 1998.

Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H. (1996) Comprehensive school based prevention including peer programmes. *Alkoholismus a drogové závislosti 1996*; 31 (1): 13–21.

Nociar, A., Miller, P. (2002) Alcohol tolerance and illicit substance use among teenagers in Slovakia. *Drugs: Education, Prevention & Policy 2002*; 9: 247–252.

Peretti-Watel, P. (2003) Neutralization theory and the denial of risk: Some evidence from cannabis use among French adolescents. *British Journal of Sociology 2003*; 54: 21–42.

Piontek, D., Kraus, L., Klempova, D. (2008) Short scales to assess cannabis-related problems: a review of psychometric properties. *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy 2008*; 3: 25.

Plant, M.A. (2001) Learning by experiment. In: Grant, M., ed. Learning about drinking. Philadelphia: Brunner/Mazel. Center for Alcohol Policies Series on Alcohol in Society, 2001.

Plant, M.A. (2000) Young people and alcohol use. In: Aggleton, P., Hurry, J., Warwick, I. (Eds.) Young people and Mental Health. London: Wiley, 2000; 13–28.

Plant, M.A. (1999) ESPAD: The European School Survey Project on Alcohol & Other Drugs. *Alcohol Update 1999*; 40: 2–3.

Plant, M.A, Miller, P. (2008) Being „Taught to drink": UK teenagers' experience. In: Järvinen, M., Room, R. (Eds.) Wet Youth Cultures. London: Ashgate, 2008.

Plant, M.A., Miller, P. (2001) Teenage drinking in Europe: ESPAD 1999. *Straight Talk (Alcohol Concern Magazine) 2001*; 16: 3–4.

Plant, M.A., Miller, P. (2001) UK youth are heaviest drug users in Europe – again. *Substance Misuse Bulletin 2001*; 14: 2–3.

Plant, M. A., Miller, P. (2001) Young people and alcohol: An international insight. *Alcohol and Alcoholism 2001*; 36: 513–515.

Plant, M.A., Miller, P. (2000) Drug use has declined among teenagers in the UK. *British Medical Journal 2000*; 320: 1536–1537.

Plant, M.A., Miller, P., Plant, M.L. (2005) Trends in drinking, smoking and illicit drug use among 15 and 16 year olds in the United Kingdom (1995–2003). *Journal of Substance Use 2005*; 10: 331–339.

Plant, M.A., Plant, M.L. (2006) Binge Britain. Alcohol and the national response. Oxford: Oxford University Press, 2006.

Plant, M.A., Plant, M.L. (2001) Young people and alcohol. *Nursing Times Research 2001*; 6: 887–896.

Plant, M.A., Plant, M.L., Thornton, C., Garretsen, H. (2000) Consequences: Patterns and trends. In: Plant, M.A., Cameron, D., eds. The Alcohol Report. London: Free Association Books, 2000; 130–139.

Polanecký, V., Šmídová, O., Studničková, B., Šafr, J., Šejda, J., Hustopecký, J. (2001) Mládež a návykové látky v České republice – trendy let 1994 –1997 – 2001. Praha: Hygienická stanice hlavního města Prahy, 2001.

Powell, J., Plant, M.A., Steriu, A., Miller, P. (2006) Drinking, smoking and illicit drug use among 15 and 16 year old school students in the Isle of Man: A Report for the Department of Health and Social Security, Douglas, Isle of Man. Bristol: University of the West of England, 2006.

Powell, J., Steriu, A., Plant, M.A., Miller, P. (2006) Drinking, smoking and illicit drug use among 15 and 16 year olds in the Isle of Man. *Journal of Substance Use 2006*; 11: 1–9.

Samson, H. H., Maxwell, C. O., Doyle, T. F. (1989) The relation of initial alcohol experiences to current alcohol consumption in a college population. *Journal of Studies on Alcohol 1989*; 50: 254–260.

Sovinová, H., Csémy, L. (2000) The changing smoking and health scene in the Czech Republic. *Nutrition 2000*; 16 (11–12): 1112–1113.

Wicki, M., Gmel, G., Kuntsche, E. (2006) Is alcopop consumption in Switzerland associated with riskier drinking patterns and more alcohol-related problems? *Addiction 2006*; 101: 522–533.

Windle, M. (1990) A longitudinal study of antisocial behaviors in early adolescence as predictors of late adolescent substance use: Gender and ethnic group differences. *Journal of Abnormal Psychology 1990*; 99: 86–91.

Yu, J., Williford, W. R. (1992) The age of alcohol onset and alcohol, cigarette, and marijuana use patterns: an analysis of drug use progression of young adults in New York State. *International Journal of Addictions 1992*; 27: 1313–1323.

Zábranský, T., Mravčík, V., Gajdošíková, H., Miovský, M. (2001) Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR (Souhrnná závěrečná zpráva). Praha: ResAd, 2001.

Zábranský, T., Radimecký, J., Mravčík, V., Gajdošíková, H., Petroš, O., Korčišová, B., Miovský, M., Vopravil, J., Csémy, L., Kuda, A. (2002) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v r. 2001. Praha & Lisabon: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti & EMCDDA, 20002.

Zábranský, T., Radimecký, J., Mravčík, V., Gajdošíková, H., Petroš, O., Korčišová, B., Miovský, M., Vopravil, J., Csémy, L., Kuda, A. (2002) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v r. 2001. Praha, Lisabon: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, EMCDDA, 2002.

10/2 Dosud publikované zprávy o studii ESPAD

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. (2009) **The 2007 ESPAD Report**. Substance Use Among Students in 35 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN), The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) and the Pompidou Group at the Council of Europe, 2009. 407 pp.

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnason, T., Ahlström, S., Balakireva, O., Kokkevi, A., Morgan, M. (2004) **The ESPAD Report 2003**. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN) and the Pompidou Group at the Council of Europe, 2004. 436 pp.

Hibell, B., Andersson, B., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Morgan, M. (2000) The 1999 ESPAD Report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN) and The Pompidou Group at the Council of Europe, 2000. 383 pp.

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Morgan, M., Narusk, A. (1997) The 1995 ESPAD report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN) and The Pompidou Group at the Council of Europe, 1997. 309 pp.

Andersson, B., Hibell, B., Beck, F., Choquet, M., Kokkevi, A., Fotiou, A., Molinaro, S., Nociar, A., Sieroslawski, J., Trapencieris, M. (2007) Alcohol and Drug Use Among European 17–18 Year Old Students. Data from the ESPAD Project. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN) and the Pompidou Group at the Council of Europe, 2007. 156 pp.

Csémy, L., Lejčková, P., Sadílek, P., Sovinová, H. (2006) Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) Výsledky průzkumu v České republice v roce 2003. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. 120 s.

Internetová stránka mezinárodního projektu ESPAD: www.espad.org

11

Přílohy

11/1 Podrobné tabulky s výsledky

Tabulka 11-1: Otázka 3 – Volnočasové aktivity

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Aktivity – počítač	Nikdy	41	2,2	238	11,6	279	7,2
	Párkrát za rok	119	6,4	647	31,6	766	19,7
	1–2krát za měsíc	196	10,6	546	26,7	742	19,0
	1krát týdně	627	33,9	473	23,1	1100	28,2
	Téměř denně	868	46,9	143	7,0	1011	25,9
	Celkem	1851	100,0	2047	100,0	3898	100,0
Aktivity – sport	Nikdy	71	3,9	112	5,5	183	4,7
	Párkrát za rok	130	7,0	299	14,6	429	11,0
	1–2krát za měsíc	154	8,4	341	16,7	495	12,7
	1krát týdně	669	36,3	877	42,8	1546	39,7
	Téměř denně	820	44,5	418	20,4	1238	31,8
	Celkem	1844	100,0	2047	100,0	3891	100,0
Aktivity – četba	Nikdy	536	29,2	250	12,2	786	20,3
	Párkrát za rok	600	32,6	636	31,2	1236	31,9
	1–2krát za měsíc	305	16,6	477	23,4	782	20,2
	1krát týdně	229	12,5	364	17,8	593	15,3
	Téměř denně	168	9,1	314	15,4	482	12,4
	Celkem	1838	100,0	2041	100,0	3879	100,0
Aktivity – disko	Nikdy	261	14,2	155	7,6	416	10,7
	Párkrát za rok	406	22,1	415	20,4	821	21,2
	1–2krát za měsíc	523	28,5	595	29,2	1118	28,9
	1krát týdně	561	30,6	766	37,6	1327	34,3
	Téměř denně	84	4,6	107	5,3	191	4,9
	Celkem	1835	100,0	2038	100,0	3873	100,0
Aktivity – koníčky	Nikdy	678	37,1	305	15,0	983	25,4
	Párkrát za rok	326	17,8	346	17,0	672	17,4
	1–2krát za měsíc	224	12,2	358	17,6	582	15,1
	1krát týdně	325	17,8	588	28,9	913	23,6
	Téměř denně	276	15,1%	439	21,6	715	18,5
	Celkem	1829	100,0	2036	100,0	3865	100,0
Aktivity – nákup. centra	Nikdy	178	9,7	52	2,6	230	5,9
	Párkrát za rok	270	14,7	123	6,0	393	10,1
	1–2krát za měsíc	354	19,2	370	18,1	724	18,7
	1krát týdně	566	30,8	684	33,5	1250	32,2
	Téměř denně	471	25,6	810	39,7	1281	33,0
	Celkem	1839	100,0	2039	100,0	3878	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Aktivity – internet	Nikdy	82	4,5	58	2,9	140	3,6
	Párkrát za rok	64	3,5	86	4,2	150	3,9
	1–2krát za měsíc	127	7,0	177	8,7	304	7,9
	1krát týdně	468	25,6	609	30,1	1077	28,0
	Téměř denně	1085	59,4	1095	54,1	2180	56,6
	Celkem	1826	100,0	2025	100,0	3851	100,0
Aktivity – automaty	Nikdy	1537	83,5	1901	93,3	3438	88,7
	Párkrát za rok	193	10,5	109	5,3	302	7,8
	1–2krát za měsíc	65	3,5	20	1,0	85	2,2
	1krát týdně	24	1,3	4	0,2	28	0,7
	Téměř denně	21	1,1	4	0,2	25	0,6
	Celkem	1840	100,0	2038	100,0	3878	100,0

Pozn.: Rozdíl mezi uvedeným absolutním počtem respondentů a celkovým počtem studentů, kteří se studie zúčastnili (3901 studentů) tvoří chybějící odpovědi.

Tabulka 11-2: Otázka 4 – Důvody absence ve škole za poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Absence – nemoc	Ani jeden	863	49,8	897	46,4	1760	48,0
	1 den	217	12,5	201	10,4	418	11,4
	2 dny	165	9,5	200	10,3	365	10,0
	3–4 dny	194	11,2	222	11,5	416	11,3
	5–6 dnů	120	6,9	175	9,0	295	8,0
	7 dnů a více	174	10,0	240	12,4	414	11,3
	Celkem	1733	100,0	1935	100,0	3668	100,0
Absence – „za školou"	Ani jeden	1271	77,1	1375	76,1	2646	76,6
	1 den	200	12,1	271	15,0	471	13,6
	2 dny	97	5,9	86	4,8	183	5,3
	3–4 dny	38	2,3	50	2,8	88	2,5
	5–6 dnů	19	1,2	12	0,7	31	0,9
	7 dnů a více	23	1,4	14	0,8	37	1,1
	Celkem	1648	100,0	1808	100,0	3456	100,0
Absence – jiné	Ani jeden	972	56,9	1016	53,9	1988	55,3
	1 den	383	22,4	506	26,8	889	24,7
	2 dny	152	8,9	192	10,2	344	9,6
	3–4 dny	96	5,6	86	4,6	182	5,1
	5–6 dnů	40	2,3	43	2,3	83	2,3
	7 dnů a více	65	3,8	43	2,3	108	3,0
	Celkem	1708	100,0	1886	100,0	3594	100,0

Tabulka 11-3: Otázka 6 – Dostupnost cigaret

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Dostupnost cigaret	Nemožné	36	1,9	18	0,9	54	1,4
	Velmi obtížné	20	1,1	18	0,9	38	1,0
	Poměrně obtížné	42	2,3	64	3,1	106	2,7
	Poměrně snadné	523	28,2	653	31,9	1176	30,2
	Velmi snadné	1095	59,1	1188	58,0	2283	58,5
	Nevím	136	7,3	107	5,2	243	6,2
	Celkem	1852	100,0	2048	100,0	3900	100,0

Tabulka 11-4: Otázka 7+8 – Celoživotní frekvence užívání cigaret a frekvence v posledním měsíci

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Frekvence cigaret celoživotní	Nikdy	442	24,0	408	20,0	850	21,9
	1–2krát	353	19,1	341	16,7	694	17,9
	3–5krát	162	8,8	181	8,9	343	8,8
	6–9krát	93	5,0	120	5,9	213	5,5
	10–19krát	111	6,0	108	5,3	219	5,6
	20–39krát	98	5,3	132	6,5	230	5,9
	40 a vícekrát	585	31,7	748	36,7	1333	34,3
	Celkem	1844	100,0	2038	100,0	3882	100,0
Počet cigaret za poslední měsíc	Vůbec	1192	64,4	1121	54,7	2313	59,3
	Méně než 1 cigaretu	97	5,2	132	6,4	229	5,9
	Kouřil, ale ne denně	129	7,0	246	12,0	375	9,6
	1–5 cigaret	154	8,3	212	10,4	366	9,4
	6–10 cigaret	136	7,4	166	8,1	302	7,7
	11–20 cigaret	82	4,4	108	5,3	190	4,9
	Více než 20 cigaret	60	3,2	63	3,1	123	3,2
	Celkem	1850	100,0	2048	100,0	3898	100,0

Tabulka 11-5: Otázka 9 – Věk prvního užití cigaret a pravidelného kouření

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Cigareta – poprvé	Nikdy	428	23,2	384	18,8	812	20,9
	9 let a dříve	268	14,5	191	9,3	459	11,8
	10 let	181	9,8	146	7,1	327	8,4
	11 let	140	7,6	177	8,7	317	8,1
	12 let	227	12,3	281	13,7	508	13,1
	13 let	248	13,4	340	16,6	588	15,1
	14 let	222	12,0	341	16,7	563	14,5
	15 let	119	6,4	173	8,5	292	7,5
	16 let či později	14	0,8	12	0,6	26	0,7
	Celkem	1847	100,0	2045	100,0	3892	100,0
Cigareta – denně	Nikdy	1186	65,3	1190	59,1	2376	62,0
	9 let a dříve	24	1,3	16	0,8	40	1,0
	10 let	19	1,0	17	0,8	36	0,9
	11 let	31	1,7	31	1,5	62	1,6
	12 let	71	3,9	55	2,7	126	3,3
	13 let	103	5,7	120	6,0	223	5,8
	14 let	173	9,5	285	14,1	458	12,0
	15 let	171	9,4	274	13,6	445	11,6
	16 let či později	39	2,1	27	1,3	66	1,7
	Celkem	1817	100,0	2015	100,0	3832	100,0

Tabulka 11-6: Otázka 10 – Dostupnost alkoholických nápojů

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Dostupnost – pivo	Nemožné	24	1,3	22	1,1	46	1,2
	Velmi obtížné	25	1,4	29	1,4	54	1,4
	Poměrně obtížné	158	8,5	178	8,7	336	8,6
	Poměrně snadné	551	29,8	728	35,6	1279	32,8
	Velmi snadné	1020	55,2	1024	50,0	2044	52,5
	Nevím	70	3,8	66	3,2	136	3,5
	Celkem	1848	100,0	2047	100,0	3895	100,0
Dostupnost – víno	Nemožné	45	2,5	32	1,6	77	2,0
	Velmi obtížné	63	3,4	75	3,7	138	3,6
	Poměrně obtížné	205	11,2	267	13,2	472	12,2
	Poměrně snadné	509	27,8	645	31,8	1154	29,9
	Velmi snadné	870	47,6	923	45,5	1793	46,5
	Nevím	137	7,5	87	4,3	224	5,8
	Celkem	1829	100,0	2029	100,0	3858	100,0
Dostupnost – destilát	Nemožné	73	4,0	84	4,1	157	4,0
	Velmi obtížné	170	9,2	199	9,7	369	9,5
	Poměrně obtížné	412	22,4	528	25,8	940	24,2
	Poměrně snadné	480	26,1	583	28,5	1063	27,4
	Velmi snadné	576	31,3	512	25,0	1088	28,0
	Nevím	129	7,0	138	6,8	267	6,9
	Celkem	1840	100,0	2044	100,0	3884	100,0
Dostupnost – alko-pops	Nemožné	51	2,8	49	2,4	100	2,6
	Velmi obtížné	99	5,4	111	5,4	210	5,4
	Poměrně obtížné	371	20,1	520	25,5	891	22,9
	Poměrně snadné	567	30,7	691	33,8	1258	32,3
	Velmi snadné	594	32,1	536	26,2	1130	29,0
	Nevím	166	9,0	136	6,7	302	7,8
	Celkem	1848	100,0	2043	100,0	3891	100,0

Tabulka 11-7: Otázka 11 – Frekvence užívání alkoholu – celoživotní, za poslední rok a poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Frekvence alkohol – celoživotní	Nikdy	63	3,5	36	1,8	99	2,6
	1–2krát	96	5,3	99	4,9	195	5,1
	3–5krát	113	6,2	158	7,9	271	7,1
	6–9krát	162	8,9	240	12,0	402	10,5
	10–19krát	260	14,3	342	17,1	602	15,7
	20–39krát	311	17,1	377	18,8	688	18,0
	40krát a vícekrát	818	44,9	751	37,5	1569	41,0
	Celkem	1823	100,0	2003	100,0	3826	100,0
Frekvence alkohol – poslední rok	Nikdy	150	8,3	110	5,5	260	6,8
	1–2krát	241	13,4	282	14,0	523	13,7
	3–5krát	240	13,3	347	17,2	587	15,4
	6–9krát	231	12,8	312	15,5	543	14,2
	10–19krát	324	18,0	401	19,9	725	19,0
	20–39krát	241	13,4	296	14,7	537	14,1
	40krát a vícekrát	376	20,9	265	13,2	641	16,8
	Celkem	1803	100,0	2013	100,0	3816	100,0
Frekvence alkohol – poslední měsíc	Nikdy	459	25,3	478	23,6	937	24,4
	1–2krát	496	27,3	660	32,5	1156	30,1
	3–5krát	388	21,4	427	21,0	815	21,2
	6–9krát	225	12,4	259	12,8	484	12,6
	10–19krát	158	8,7	157	7,7	315	8,2
	20–39krát	52	2,9	37	1,8	89	2,3
	40krát a vícekrát	37	2,0	11	0,5	48	1,2
	Celkem	1815	100,0	2029	100,0	3844	100,0

Tabulka 11-8: Otázka 12 – Frekvence užívání alkoholu poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Frekvence pivo – poslední měsíc	Nikdy	531	28,8	778	38,1	1309	33,7
	1–2krát	451	24,4	641	31,4	1092	28,1
	3–5krát	340	18,4	304	14,9	644	16,6
	6–9krát	216	11,7	161	7,9	377	9,7
	10–19krát	179	9,7	109	5,3	288	7,4
	20–39krát	77	4,2	33	1,6	110	2,8
	40krát a vícekrát	52	2,8	17	0,8	69	1,8
	Celkem	1846	100,0	2043	100,0	3889	100,0
Frekvence alkopops – poslední měsíc	Nikdy	1172	64,1	1113	54,9	2285	59,3
	1–2krát	387	21,2	565	27,9	952	24,7
	3–5krát	133	7,3	207	10,2	340	8,8
	6–9krát	62	3,4	96	4,7	158	4,1
	10–19krát	30	1,6	35	1,7	65	1,7
	20–39krát	24	1,3	6	0,3	30	0,8
	40krát a vícekrát	19	1,0	6	0,3	25	0,6
	Celkem	1827	100,0	2028	100,0	3855	100,0
Frekvence víno – poslední měsíc	Nikdy	1118	61,4	927	45,9	2045	53,2
	1–2krát	417	22,9	679	33,6	1096	28,5
	3–5krát	153	8,4	259	12,8	412	10,7
	6–9krát	68	3,7	89	4,4	157	4,1
	10–19krát	34	1,9	41	2,0	75	2,0
	20–39krát	18	1,0	15	0,7	33	0,9
	40krát a vícekrát	14	0,8	11	0,5	25	0,7
	Celkem	1822	100,0	2021	100,0	3843	100,0
Frekvence destilát – poslední měsíc	Nikdy	846	46,0	914	44,8	1760	45,4
	1–2krát	487	26,5	611	30,0	1098	28,3
	3–5krát	256	13,9	294	14,4	550	14,2
	6–9krát	123	6,7	121	5,9	244	6,3
	10–19krát	73	4,0	72	3,5	145	3,7
	20–39krát	30	1,6	19	0,9	49	1,3
	40krát a vícekrát	23	1,3	9	0,4	32	0,8
	Celkem	1838	100,0	2040	100,0	3878	100,0

Tabulka 11-9: Otázka 13 – Před kolika dny naposledy pil/a alkohol

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Alkohol naposledy	Nikdy nepiji	103	5,6	64	3,1	167	4,3
	Před 1–7 dny	941	51,2	1017	49,9	1958	50,5
	Před 8–14 dny	263	14,3	327	16,1	590	15,2
	Před 15–30 dny	205	11,2	260	12,8	465	12,0
	Před měsícem až rokem	283	15,4	333	16,3	616	15,9
	Více než před rokem	42	2,3	36	1,8	78	2,0
	Celkem	1837	100,0	2037	100,0	3874	100,0

Tabulka11-10: Otázka 14 – Jaký alkoholický nápoj při poslední příležitosti

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Poslední den – víno	Ne	1541	83,8	1415	69,5	2956	76,3
	Ano	299	16,3	621	30,5	920	23,7
	Celkem	1840	100,0	2036	100,0	3876	100,0
Poslední den – destilát	Ne	1399	76,0	1524	74,9	2923	75,4
	Ano	441	24,0	512	25,1	953	24,6
	Celkem	1840	100,0	2036	100,0	3876	100,0
Poslední den – pivo	Ne	713	38,8	1263	62,0	1976	51,0
	Ano	1127	61,3	773	38,0	1900	49,0
	Celkem	1840	100,0	2036	100,0	3876	100,0
Poslední den – alkopops	Ne	1635	88,9	1632	80,2	3267	84,3
	Ano	205	11,1	404	19,8	609	15,7
	Celkem	1840	100,0	2036	100,0	3876	100,0

Tabulka 11-11: Otázka 14a–e – Odhad průměrné spotřeby alkoholu při poslední příležitosti podle typu nápoje

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Množství – pivo	Nikdy nepiji pivo	223	12,1	387	19,1	610	15,8
	Nepil/a jsem pivo naposledy	260	14,2	626	30,9	886	22,9
	Méně než 0,5 l	305	16,6	463	22,9	768	19,9
	0,5–1 l	525	28,6	383	18,9	908	23,5
	1,5–2,0 l	299	16,3	131	6,5	430	11,1
	Víc než 2 l	225	12,2	36	1,8	261	6,8
	Celkem	1837	100,0	2026	100,0	3863	100,0
Množství alkopops	Nikdy nepiji alkopops	663	36,7	400	20,1	1063	28,0
	Nepil/a jsem alkopops naposledy	610	33,8	836	42,0	1446	38,1
	Méně než 0,5 l	304	16,8	446	22,4	750	19,8
	0,5–1 l	144	8,0	202	10,2	346	9,1
	1,5–2,0 l	40	2,2	68	3,4	108	2,8
	Víc než 2 l	45	2,5	37	1,9	82	2,2
	Celkem	1806	100,0	1989	100,0	3795	100,0
Množství – víno	Nikdy nepiji víno	623	34,5	425	21,3	1048	27,6
	Nepil/a jsem víno naposledy	620	34,3	754	37,9	1374	36,2
	Méně než 2 dcl	266	14,7	440	22,1	706	18,6
	2–4 dcl	185	10,2	249	12,5	434	11,4
	5–7 dcl	72	4,0	91	4,6	163	4,3
	Víc než 7 dcl	40	2,2	33	1,7	73	1,9
	Celkem	1806	100,0	1992	100,0	3798	100,0
Množství – destilát	Nikdy nepiji destiláty	419	23,4	455	23,0	874	23,2
	Nepil/a jsem destilát naposledy	495	27,6	659	33,4	1154	30,6
	Méně než 0,5 dcl	293	16,4	324	16,4	617	16,4
	0,5–1 dcl	233	13,0	270	13,7	503	13,4
	1,5–2,5 dcl	196	10,9	172	8,7	368	9,8
	Víc než 2,5 dcl	156	8,7	95	4,8	251	6,7
	Celkem	1792	100,0	1975	100,0	3767	100,0

Tabulka 11-12: Otázka 14f–g – Způsob pití (více či méně než obvykle) a míra opilosti při poslední konzumaci alkoholu

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Způsob pití naposledy	Méně	565	31,6	728	36,5	1293	34,2
	Stejně	964	53,9	957	48,0	1921	50,8
	Více	258	14,4	310	15,5	568	15,0
	Celkem	1787	100,0	1995	100,0	3782	100,0
Míra opilosti naposledy	Vůbec	515	27,9	691	33,9	1206	31,1
	2	255	13,8	334	16,4	589	15,2
	3	210	11,4	218	10,7	428	11,0
	4	152	8,2	185	9,1	337	8,7
	5	161	8,7	177	8,7	338	8,7
	6	111	6,0	99	4,9	210	5,4
	7	120	6,5	112	5,5	232	6,0
	8	109	5,9	90	4,4	199	5,1
	9	66	3,6	47	2,3	113	2,9
	Silně opilý/á	59	3,2	30	1,5	89	2,3
	Nikdy nepije	86	4,7	55	2,7	141	3,6
	Celkem	1844	100,0	2038	100,0	3882	100,0

Tabulka 11-13: Otázka 15 – Nákup alkoholických nápojů v obchodě pro vlastní spotřebu za poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Nákup piva – poslední měsíc	Nikdy	1048	57,1	1558	77,1	2606	67,6
	1–2krát	413	22,5	308	15,2	721	18,7
	3–5krát	186	10,1	92	4,5	278	7,2
	6–9krát	95	5,2	29	1,4	124	3,2
	10–19krát	49	2,7	22	1,1	71	1,8
	20krát a vícekrát	43	2,3	13	0,6	56	1,5
	Celkem	1834	100,0	2022	100,0	3856	100,0
Nákup alkopops – poslední měsíc	Nikdy	1538	85,2	1688	84,5	3226	84,8
	1–2krát	184	10,2	228	11,4	412	10,8
	3–5krát	43	2,4	50	2,5	93	2,4
	6–9krát	26	1,4	22	1,1	48	1,3
	10–19krát	8	0,4	6	0,3	14	0,4
	20krát a vícekrát	7	0,4	4	0,2	11	0,3
	Celkem	1806	100,0	1998	100,0	3804	100,0
Nákup vína – poslední měsíc	Nikdy	1534	84,5	1588	79,0	3122	81,6
	1–2krát	167	9,2	285	14,2	452	11,8
	3–5krát	66	3,6	82	4,1	148	3,9
	6–9krát	29	1,6	31	1,5	60	1,6
	10–19krát	12	0,7	12	0,6	24	0,6
	20krát a vícekrát	8	0,4	11	0,5	19	0,5
	Celkem	1816	100,0	2009	100,0	3825	100,0
Nákup destilátů – poslední měsíc	Nikdy	1369	75,3	1669	83,5	3038	79,6
	1–2krát	296	16,3	230	11,5	526	13,8
	3–5krát	79	4,3	61	3,1	140	3,7
	6–9krát	38	2,1	20	1,0	58	1,5
	10–19krát	20	1,1	8	0,4	28	0,7
	20krát a vícekrát	16	0,9	10	0,5	26	0,7
	Celkem	1818	100,0	1998	100,0	3816	100,0

Tabulka 11-14: Otázka 16 – Nákup alkoholických nápojů v hospodě, restauraci, baru pro vlastní spotřebu za poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Hospoda poslední měsíc – pivo	Nikdy	736	40,1	1003	49,5	1739	45,1
	1–2krát	499	27,2	587	29,0	1086	28,1
	3–5krát	289	15,7	245	12,1	534	13,8
	6–9krát	158	8,6	117	5,8	275	7,1
	10–19krát	85	4,6	50	2,5	135	3,5
	20krát a vícekrát	68	3,7	23	1,1	91	2,4
	Celkem	1835	100,0	2025	100,0	3860	100,0
Hospoda poslední měsíc – alkopops	Nikdy	1347	74,9	1254	62,6	2601	68,4
	1–2krát	305	17,0	494	24,7	799	21,0
	3–5krát	89	4,9	175	8,7	264	6,9
	6–9krát	35	1,9	60	3,0	95	2,5
	10–19krát	16	0,9	13	0,6	29	0,8
	20krát a vícekrát	7	0,4	8	0,4	15	0,4
	Celkem	1799	100,0	2004	100,0	3803	100,0
Hospoda poslední měsíc – víno	Nikdy	1525	84,8	1402	70,1	2927	77,1
	1–2krát	177	9,8	425	21,3	602	15,9
	3–5krát	62	3,4	121	6,1	183	4,8
	6–9krát	20	1,1	39	2,0	59	1,6
	10–19krát	9	0,5	11	0,6	20	0,5
	20krát a vícekrát	5	0,3	1	0,1	6	0,2
	Celkem	1798	100,0	1999	100,0	3797	100,0
Hospoda poslední měsíc - destilát	Nikdy	1133	62,5	1224	61,1	2357	61,8
	1-2krát	351	19,3	454	22,7	805	21,1
	3-5krát	180	9,9	196	9,8	376	9,9
	6-9krát	84	4,6	81	4,0	165	4,3
	10-19krát	41	2,3	32	1,6	73	1,9
	20krát a vícekrát	25	1,4	16	0,8	41	1,1
	Celkem	1814	100,0	2003	100,0	3817	100,0

Tabulka 11-15: Otázka 17 – Pět či více sklenic alkoholu za sebou při jedné příležitosti za poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
5+ sklenek poslední měsíc	Nikdy	828	44,9	1053	51,6	1881	48,4
	1krát	344	18,6	398	19,5	742	19,1
	2krát	245	13,3	250	12,3	495	12,7
	3–5krát	242	13,1	219	10,7	461	11,9
	6–9krát	103	5,6	73	3,6	176	4,5
	10krát a vícekrát	83	4,5	46	2,3	129	3,3
	Celkem	1845	100,0	2039	100,0	3884	100,0

Tabulka11-16: Otázka 18 – Opilost – celoživotní frekvence, frekvence za poslední rok a poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Opilost – celoživotně	Nikdy	694	37,8	771	37,8	1465	37,8
	1–2krát	544	29,7	662	32,5	1206	31,1
	3–5krát	264	14,4	327	16,0	591	15,3
	6–9krát	129	7,0	151	7,4	280	7,2
	10–19krát	100	5,5	80	3,9	180	4,6
	20–39krát	51	2,8	36	1,8	87	2,2
	40krát a vícekrát	52	2,8	12	0,6	64	1,7
	Celkem	1834	100,0	2039	100,0	3873	100,0
Opilost – poslední rok	Nikdy	948	52,1	1048	51,9	1996	52,0
	1–2krát	550	30,2	648	32,1	1198	31,2
	3–5krát	154	8,5	207	10,3	361	9,4
	6–9krát	78	4,3	73	3,6	151	3,9
	10–19krát	53	2,9	32	1,6	85	2,2
	20–39krát	22	1,2	9	0,4	31	0,8
	40krát a vícekrát	14	0,8	2	0,1	16	0,4
	Celkem	1819	100,0	2019	100,0	3838	100,0
Opilost – poslední měsíc	Nikdy	1422	78,7	1625	81,0	3047	79,9
	1–2krát	292	16,2	323	16,1	615	16,1
	3–5krát	53	2,9	34	1,7	87	2,3
	6–9krát	20	1,1	17	0,8	37	1,0
	10krát a vícekrát	20	1,2	6	0,2	26	0,7
	Celkem	1807	100,0	2005	100,0	3812	100,0

Tabulka 11-17: Otázka 19 – Věk prvního užití alkoholu

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Kdy – 1. pivo	Nikdy	149	8,1	221	10,8	370	9,5
	9 let a dříve	400	21,8	374	18,3	774	19,9
	10 let	219	11,9	223	10,9	442	11,4
	11 let	162	8,8	142	6,9	304	7,8
	12 let	241	13,1	244	11,9	485	12,5
	13 let	268	14,6	288	14,1	556	14,3
	14 let	251	13,6	345	16,9	596	15,3
	15 let	142	7,7	198	9,7	340	8,8
	16 let či později	7	0,4	10	0,5	17	0,4
	Celkem	1839	100,0	2045	100,0	3884	100,0
Kdy – 1. alkopops	Nikdy	538	29,6	416	20,5	954	24,8
	9 let a dříve	76	4,2	35	1,7	111	2,9
	10 let	68	3,7	45	2,2	113	2,9
	11 let	101	5,5	87	4,3	188	4,9
	12 let	178	9,8	205	10,1	383	9,9
	13 let	211	11,6	312	15,3	523	13,6
	14 let	340	18,7	504	24,8	844	21,9
	15 let	284	15,6	409	20,1	693	18,0
	16 let či později	24	1,3	21	1,0	45	1,2
	Celkem	1820	100,0	2034	100,0	3854	100,0
Kdy – 1. víno	Nikdy	308	16,9	182	9,0	490	12,7
	9 let a dříve	151	8,3	92	4,5	243	6,3
	10 let	145	7,9	105	5,2	250	6,5
	11 let	144	7,9	145	7,1	289	7,5
	12 let	243	13,3	282	13,9	525	13,6
	13 let	290	15,9	410	20,2	700	18,2
	14 let	342	18,8	516	25,4	858	22,3
	15 let	186	10,2	279	13,7	465	12,1
	16 let či později	15	0,8	20	1,0	35	0,9
	Celkem	1824	100,0	2031	100,0	3855	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Kdy – 1. destilát	Nikdy	363	20,1	452	22,4	815	21,3
	9 let a dříve	69	3,8	35	1,7	104	2,7
	10 let	54	3,0	36	1,8	90	2,3
	11 let	79	4,4	48	2,4	127	3,3
	12 let	181	10,0	129	6,4	310	8,1
	13 let	253	14,0	256	12,7	509	13,3
	14 let	417	23,0	523	25,9	940	24,5
	15 let	368	20,3	498	24,6	866	22,6
	16 let či později	26	1,4	44	2,2	70	1,8
	Celkem	1810	100,0	2021	100,0	3831	100,0
Kdy – 1. opilost	Nikdy	557	30,5	621	30,5	1178	30,5
	9 let a dříve	29	1,6	12	0,6	41	1,1
	10 let	26	1,4	13	0,6	39	1,0
	11 let	32	1,7	21	1,0	53	1,4
	12 let	94	5,1	80	3,9	174	4,5
	13 let	184	10,1	186	9,1	370	9,6
	14 let	419	22,9	453	22,3	872	22,6
	15 let	458	25,0	593	29,1	1051	27,2
	16 let či později	30	1,6	56	2,8	86	2,2
	Celkem	1829	100,0	2035	100,0	3864	100,0

Tabulka 11-18: Otázka 20 – Pravděpodobné důsledky konzumace alkoholu

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Souvislosti s alkoholem – uvolnění	Velmi pravděpodobné	538	29,9	707	34,9	1245	32,6
	Pravděpodobné	644	35,8	717	35,4	1361	35,6
	Nejisté	322	17,9	342	16,9	664	17,4
	Nepravděpodobné	131	7,3	108	5,3	239	6,3
	Velmi nepravděpodobné	165	9,2	149	7,4	314	8,2
	Celkem	1800	100,0	2023	100,0	3823	100,0
Souvislosti s alkoholem – policie	Velmi pravděpodobné	139	7,7	116	5,7	255	6,7
	Pravděpodobné	184	10,2	151	7,5	335	8,7
	Nejisté	423	23,4	388	19,2	811	21,2
	Nepravděpodobné	434	24,0	507	25,0	941	24,5
	Velmi nepravděpodobné	629	34,8	863	42,6	1492	38,9
	Celkem	1809	100,0	2025	100,0	3834	100,0
Souvislosti s alkoholem – zdraví	Velmi pravděpodobné	172	9,5	198	9,8	370	9,7
	Pravděpodobné	257	14,2	300	14,8	557	14,6
	Nejisté	469	26,0	528	26,1	997	26,1
	Nepravděpodobné	453	25,1	504	24,9	957	25,0
	Velmi nepravděpodobné	453	25,1	493	24,4	946	24,7
	Celkem	1804	100,0	2023	100,0	3827	100,0
Souvislosti s alkoholem – štěstí	Velmi pravděpodobné	285	15,9	388	19,2	673	17,7
	Pravděpodobné	514	28,7	634	31,4	1148	30,1
	Nejisté	531	29,6	570	28,3	1101	28,9
	Nepravděpodobné	239	13,3	228	11,3	467	12,3
	Velmi nepravděpodobné	224	12,5	196	9,7	420	11,0
	Celkem	1793	100,0	2016	100,0	3809	100,0
Souvislosti s alkoholem – zapomnění	Velmi pravděpodobné	420	23,3	483	23,9	903	23,6
	Pravděpodobné	556	30,9	671	33,2	1227	32,1
	Nejisté	373	20,7	406	20,1	779	20,4
	Nepravděpodobné	207	11,5	241	11,9	448	11,7
	Velmi nepravděpodobné	245	13,6	222	11,0	467	12,2
	Celkem	1801	100,0	2023	100,0	3824	100,0
Souvislosti s alkoholem – přestat	Velmi pravděpodobné	86	4,8	79	3,9	165	4,3
	Pravděpodobné	98	5,4	94	4,7	192	5,0
	Nejisté	302	16,8	327	16,2	629	16,5
	Nepravděpodobné	442	24,6	461	22,9	903	23,7
	Velmi nepravděpodobné	871	48,4	1055	52,3	1926	50,5
	Celkem	1799	100,0	2016	100,0	3815	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Souvislosti s alkoholem – kocovina	Velmi pravděpodobné	310	17,2	368	18,2	678	17,7
	Pravděpodobné	441	24,4	475	23,5	916	24,0
	Nejisté	471	26,1	501	24,8	972	25,4
	Nepravděpodobné	262	14,5	350	17,3	612	16,0
	Velmi nepravděpodobné	320	17,7	324	16,1	644	16,8
	Celkem	1804	100,0	2018	100,0	3822	100,0
Souvislosti s alkoholem – přátelštější	Velmi pravděpodobné	582	32,3	721	35,6	1303	34,1
	Pravděpodobné	618	34,3	716	35,4	1334	34,9
	Nejisté	327	18,2	360	17,8	687	18,0
	Nepravděpodobné	133	7,4	116	5,7	249	6,5
	Velmi nepravděpodobné	140	7,8	111	5,5	251	6,6
	Celkem	1800	100,0	2024	100,0	3824	100,0
Souvislosti s alkoholem – lítost	Velmi pravděpodobné	181	10,0	277	13,7	458	12,0
	Pravděpodobné	337	18,7	458	22,6	795	20,8
	Nejisté	593	32,9	692	34,1	1285	33,5
	Nepravděpodobné	344	19,1	310	15,3	654	17,1
	Velmi nepravděpodobné	349	19,3	290	14,3	639	16,7
	Celkem	1804	100,0	2027	100,0	3831	100,0
Souvislosti s alkoholem – zábava	Velmi pravděpodobné	721	39,9	816	40,3	1537	40,1
	Pravděpodobné	609	33,7	726	35,8	1335	34,8
	Nejisté	269	14,9	280	13,8	549	14,3
	Nepravděpodobné	93	5,1	103	5,1	196	5,1
	Velmi nepravděpodobné	115	6,4	102	5,0	217	5,7
	Celkem	1807	100,0	2027	100,0	3834	100,0
Souvislosti s alkoholem – nevolnost	Velmi pravděpodobné	287	15,9	405	19,9	692	18,0
	Pravděpodobné	346	19,1	427	21,0	773	20,1
	Nejisté	580	32,1	644	31,7	1224	31,9
	Nepravděpodobné	335	18,5	329	16,2	664	17,3
	Velmi nepravděpodobné	259	14,3	227	11,2	486	12,7
	Celkem	1807	100,0	2032	100,0	3839	100,0

Tabulka 11-19: Otázka 21 – Problémy v důsledku užívání alkoholu – poslední rok

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky alkoholu – rvačka	Nikdy	1424	77,5	1869	91,4	3293	84,8
	1–2krát	271	14,8	134	6,6	405	10,4
	3–5krát	73	4,0	30	1,5	103	2,7
	6–9krát	36	2,0	6	0,3	42	1,1
	10–19krát	13	0,7	2	0,1	15	0,4
	20–39krát	6	0,3	2	0,1	8	0,2
	40krát a vícekrát	14	0,8	1	0,0	15	0,4
	Celkem	1837	100,0	2044	100,0	3881	100,0
Důsledky alkoholu – nehoda	Nikdy	1493	81,5	1738	85,1	3231	83,4
	1–2krát	272	14,8	250	12,2	522	13,5
	3–5krát	32	1,7	38	1,9	70	1,8
	6–9krát	16	0,9	10	0,5	26	0,7
	10–19krát	10	0,5	3	0,1	13	0,3
	20–39krát	4	0,2	4	0,2	8	0,2
	40krát a vícekrát	6	0,3			6	0,2
	Celkem	1833	100,0	2043	100,0	3876	100,0
Důsledky alkoholu – problémy s rodiči	Nikdy	1442	78,8	1536	75,4	2978	77,0
	1–2krát	293	16,0	384	18,8	677	17,5
	3–5krát	47	2,6	73	3,6	120	3,1
	6–9krát	23	1,3	17	0,8	40	1,0
	10–19krát	12	0,7	16	0,8	28	0,7
	20–39krát	5	0,3	6	0,3	11	0,3
	40krát a vícekrát	9	0,5	6	0,3	15	0,4
	Celkem	1831	100,0	2038	100,0	3869	100,0
Důsledky alkoholu – problémy s přáteli	Nikdy	1460	80,8	1495	73,8	2955	77,1
	1–2krát	276	15,3	417	20,6	693	18,1
	3–5krát	41	2,3	73	3,6	114	3,0
	6–9krát	18	1,0	30	1,5	48	1,3
	10–19krát	8	0,4	7	0,3	15	0,4
	20–39krát	1	0,1	3	0,1	4	0,1
	40krát a vícekrát	3	0,2			3	0,1
	Celkem	1807	100,0	2025	100,0	3832	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky alkoholu – problémy ve škole	Nikdy	1492	81,6	1678	82,3	3170	82,0
	1–2krát	207	11,3	243	11,9	450	11,6
	3–5krát	73	4,0	69	3,4	142	3,7
	6–9krát	27	1,5	26	1,3	53	1,4
	10–19krát	14	0,8	18	0,9	32	0,8
	20–39krát	5	0,3	1	0,0	6	0,2
	40krát a vícekrát	10	0,5	5	0,2	15	0,4
	Celkem	1828	100,0	2040	100,0	3868	100,0
Důsledky alkoholu – oběť loupeže	Nikdy	1780	97,2	1991	97,6	3771	97,4
	1–2krát	41	2,2	43	2,1	84	2,2
	3–5krát	6	0,3	3	0,1	9	0,2
	6–9krát	2	0,1	2	0,1	4	0,1
	10–19krát	1	0,1			1	0,0
	20–39krát	2	0,1			2	0,1
	Celkem	1832	100,0	2039	100,0	3871	100,0
Důsledky alkoholu – problémy s policií	Nikdy	1661	90,8	1930	94,9	3591	93,0
	1-2krát	132	7,2	92	4,5	224	5,8
	3-5krát	22	1,2	7	0,3	29	0,8
	6-9krát	9	0,5	4	0,2	13	0,3
	10-19krát	4	0,2			4	0,1
	40krát a vícekrát	2	0,1			2	0,1
	Celkem	1830	100,0	2033	100,0	3863	100,0
Důsledky alkoholu – hospitalizace v nemocnici	Nikdy	1792	98,1	2001	98,8	3793	98,5
	1-2krát	20	1,1	18	0,9	38	1,0
	3-5krát	5	0,3	1	0,0	6	0,2
	6-9krát	2	0,1	3	0,1	5	0,1
	10-19krát	3	0,2	1	0,0	4	0,1
	20-39krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	40krát a vícekrát	3	0,2			3	0,1
	Celkem	1826	100,0	2025	100,0	3851	100,0
Důsledky alkoholu – sex bez ochrany	Nikdy	1596	87,2	1821	89,3	3417	88,3
	1-2krát	144	7,9	145	7,1	289	7,5
	3-5krát	35	1,9	30	1,5	65	1,7
	6-9krát	14	0,8	16	0,8	30	0,8
	10-19krát	15	0,8	9	0,4	24	0,6
	20-39krát	5	0,3	7	0,3	12	0,3
	40krát a vícekrát	22	1,2	11	0,5	33	0,9
	Celkem	1831	100,0	2039	100,0	3870	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky alkoholu – sex, kterého litoval/a	Nikdy	1618	88,4	1731	85,0	3349	86,6
	1-2krát	170	9,3	259	12,7	429	11,1
	3-5krát	21	1,1	28	1,4	49	1,3
	6-9krát	10	0,5	10	0,5	20	0,5
	10-19krát	3	0,2	5	0,2	8	0,2
	20-39krát	4	0,2	1	0,0	5	0,1
	40krát a vícekrát	5	0,3	3	0,1	8	0,2
	Celkem	1831	100,0	2037	100,0	3868	100,0

Tabulka 11-20: Otázka 22 – Užívání léků na uklidnění nebo sedativ na lékařský předpis

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Sedativa na předpis	Ne	1674	90,8	1838	90,0	3512	90,4
	Ano, ale ne déle než 3 týdny	144	7,8	171	8,4	315	8,1
	Ano, déle než 3 týdny	26	1,4	34	1,7	60	1,5
	Celkem	1844	100,0	2043	100,0	3887	100,0

Tabulka 11-21: Otázka 23 – Dostupnost marihuany, hašiše

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Dostupnost marihuany	Nemožné	119	6,4	144	7,0	263	6,8
	Velmi obtížné	135	7,3	138	6,7	273	7,0
	Poměrně obtížné	184	10,0	228	11,1	412	10,6
	Poměrně snadné	654	35,4	782	38,2	1436	36,9
	Velmi snadné	579	31,3	538	26,3	1117	28,7
	Nevím	176	9,5	216	10,6	392	10,1
	Celkem	1847	100,0	2046	100,0	3893	100,0

Tabulka 11-22: Otázka 24 – Frekvence užívání marihuany – celoživotní, poslední rok, poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Marihuana – celoživotně	Nikdy	957	52,1	1172	57,5	2129	54,9
	1–2krát	277	15,1	319	15,7	596	15,4
	3–5krát	141	7,7	167	8,2	308	7,9
	6–9krát	90	4,9	108	5,3	198	5,1
	10–19krát	109	5,9	113	5,5	222	5,7
	20–39krát	73	4,0	64	3,1	137	3,5
	40krát a vícekrát	190	10,3	95	4,7	285	7,4
	Celkem	1837	100,0	2038	100,0	3875	100,0
Marihuana – poslední rok	Nikdy	1132	62,2	1368	67,9	2500	65,2
	1-2krát	242	13,3	269	13,3	511	13,3
	3-5krát	114	6,3	138	6,8	252	6,6
	6-9krát	86	4,7	89	4,4	175	4,6
	10-19krát	83	4,6	70	3,5	153	4,0
	20-39krát	52	2,9	35	1,7	87	2,3
	40krát a vícekrát	111	6,1	47	2,3	158	4,1
	Celkem	1820	100,0	2016	100,0	3836	100,0
Marihuana – poslední měsíc	Nikdy	1435	79,1	1703	84,4	3138	81,9
	1-2krát	167	9,2	164	8,1	331	8,6
	3-5krát	66	3,6	70	3,5	136	3,5
	6-9krát	32	1,8	25	1,2	57	1,5
	10-19krát	36	2,0	35	1,7	71	1,9
	20-39krát	29	1,6	6	0,3	35	0,9
	40krát a vícekrát	49	2,7	15	0,7	64	1,7
	Celkem	1814	100,0	2018	100,0	3832	100,0

Tabulka 11-23: Otázka 25 – Věk prvního užití marihuany nebo hašiše

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Marihuana – poprvé	Nikdy	947	51,4	1171	57,3	2118	54,5
	9 let a dříve	15	0,8	5	0,2	20	0,5
	10 let	13	0,7	6	0,3	19	0,5
	11 let	14	0,8	12	0,6	26	0,7
	12 let	43	2,3	39	1,9	82	2,1
	13 let	107	5,8	106	5,2	213	5,5
	14 let	312	16,9	314	15,4	626	16,1
	15 let	357	19,4	362	17,7	719	18,5
	16 let či později	36	2,0	30	1,5	66	1,7
	Celkem	1844	100,0	2045	100,0	3889	100,0

Tabulka 11-24: Otázka 26 – Odmítl/a zkusit marihuanu, ačkoliv měl/a možnost

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Odmítnutí marihuany	Ne	598	32,7	657	32,3	1255	32,5
	Ano	1230	67,3	1378	67,7	2608	67,5
	Celkem	1828	100,0	2035	100,0	3863	100,0
Kolikrát odmítl/a	1–2krát	431	35,0	580	42,1	1011	38,8
	3–5krát	281	22,8	348	25,3	629	24,1
	6–9krát	194	15,8	194	14,1	388	14,9
	10–19krát	130	10,6	145	10,5	275	10,5
	20–39krát	77	6,3	55	4,0	132	5,1
	40krát a vícekrát	117	9,5	56	4,1	173	6,6
	Celkem	1230	100,0	1378	100,0	2608	100,0

Tabulka 11-25: Otázka 27 – Dostupnost drog

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Dostupnost – pervitin	Nemožné	538	29,1	517	25,3	1055	27,1
	Velmi obtížné	470	25,4	550	26,9	1020	26,2
	Poměrně obtížné	310	16,8	373	18,2	683	17,5
	Poměrně snadné	104	5,6	154	7,5	258	6,6
	Velmi snadné	59	3,2	53	2,6	112	2,9
	Nevím	366	19,8	398	19,5	764	19,6
	Celkem	1847	100,0	2045	100,0	3892	100,0
Dostupnost – sedativa	Nemožné	417	22,6	305	15,0	722	18,6
	Velmi obtížné	339	18,4	378	18,5	717	18,5
	Poměrně obtížné	372	20,2	426	20,9	798	20,6
	Poměrně snadné	232	12,6	380	18,6	612	15,8
	Velmi snadné	132	7,2	214	10,5	346	8,9
	Nevím	352	19,1	336	16,5	688	17,7
	Celkem	1844	100,0	2039	100,0	3883	100,0
Dostupnost – extáze	Nemožné	452	24,5	391	19,2	843	21,7
	Velmi obtížné	329	17,8	388	19,0	717	18,5
	Poměrně obtížné	333	18,0	400	19,6	733	18,9
	Poměrně snadné	265	14,4	333	16,3	598	15,4
	Velmi snadné	124	6,7	163	8,0	287	7,4
	Nevím	343	18,6	365	17,9	708	18,2
	Celkem	1846	100,0	2040	100,0	3886	100,0
Dostupnost – těkavé látky	Nemožné	410	22,2	408	20,0	818	21,1
	Velmi obtížné	247	13,4	366	17,9	613	15,8
	Poměrně obtížné	248	13,4	306	15,0	554	14,3
	Poměrně snadné	250	13,6	260	12,8	510	13,1
	Velmi snadné	363	19,7	240	11,8	603	15,5
	Nevím	326	17,7	459	22,5	785	20,2
	Celkem	1844	100,0	2039	100,0	3883	100,0

Tabulak 11-26: Otázka 28+29 – Frekvence užívání drog – celoživotní, poslední rok, poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Extáze – celoživotně	Nikdy	1761	95,2	1958	95,7	3719	95,5
	1–2krát	61	3,3	64	3,1	125	3,2
	3–5krát	15	0,8	12	0,6	27	0,7
	6–9krát	5	0,3	3	0,1	8	0,2
	10–19krát	3	0,2	3	0,1	6	0,2
	20-39krát	2	0,1	5	0,2	7	0,2
	40krát a vícekrát	3	0,2	1	0,0	4	0,1
	Celkem	1850	100,0	2046	100,0	3896	100,0
Extáze – poslední rok	Nikdy	1791	97,0	1984	97,1	3775	97,0
	1-2krát	42	2,3	48	2,3	90	2,3
	3-5krát	8	0,4	3	0,1	11	0,3
	6-9krát	2	0,1	5	0,2	7	0,2
	10-19krát	1	0,1	3	0,1	4	0,1
	20-39krát	2	0,1			2	0,1
	40krát a vícekrát	1	0,1			1	0,0
	Celkem	1847	100,0	2043	100,0	3890	100,0
Extáze – poslední měsíc	Nikdy	1820	98,6	2024	99,1	3844	98,8
	1-2krát	17	0,9	15	0,7	32	0,8
	3-5krát	3	0,2	1	0,0	4	0,1
	6-9krát	1	0,1	2	0,1	3	0,1
	10-19krát	3	0,2	1	0,0	4	0,1
	20-39krát	1	0,1			1	0,0
	40krát a vícekrát	1	0,1			1	0,0
	Celkem	1846	100,0	2043	100,0	3889	100,0
Rozpouštědla – celoživotně	Nikdy	1721	93,1	1903	93,0	3624	93,0
	1-2krát	84	4,5	108	5,3	192	4,9
	3-5krát	20	1,1	13	0,6	33	0,8
	6-9krát	11	0,6	16	0,8	27	0,7
	10-19krát	1	0,1	2	0,1	3	0,1
	20-39krát	4	0,2	1	0,0	5	0,1
	40krát a vícekrát	8	0,4	4	0,2	12	0,3
	Celkem	1849	100,0	2047	100,0	3896	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Rozpouštědla – poslední rok	Nikdy	1783	96,6	1977	96,7	3760	96,6
	1-2krát	35	1,9	50	2,4	85	2,2
	3-5krát	13	0,7	11	0,5	24	0,6
	6-9krát	8	0,4	3	0,1	11	0,3
	10-19krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	20-39krát	1	0,1	2	0,1	3	0,1
	40krát a vícekrát	4	0,2	1	0,0	5	0,1
	Celkem	1846	100,0	2045	100,0	3891	100,0
Rozpouštědla – poslední měsíc	Nikdy	1810	98,1	2015	98,5	3825	98,3
	1-2krát	19	1,0	24	1,2	43	1,1
	3-5krát	6	0,3	5	0,2	11	0,3
	6-9krát	4	0,2			4	0,1
	10-19krát	3	0,2			3	0,1
	20-39krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	40krát a vícekrát	2	0,1			2	0,1
	Celkem	1845	100,0	2045	100,0	3890	100,0

Tabulka 11-27: Otázka 30 – Frekvence užívání drog – celoživotní

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Sedativa bez předpisu – frekvence	Nikdy	1738	93,9	1805	88,3	3543	90,9
	1-2krát	79	4,3	148	7,2	227	5,8
	3-5krát	12	0,6	40	2,0	52	1,3
	6-9krát	13	0,7	22	1,1	35	0,9
	10-19krát	3	0,2	14	0,7	17	0,4
	20-39krát	3	0,2	10	0,5	13	0,3
	40krát a vícekrát	3	0,2	6	0,3	9	0,2
	Celkem	1851	100,0	2045	100,0	3896	100,0
Pervitin – frekvence	Nikdy	1792	97,0	1979	96,8	3771	96,9
	1-2krát	32	1,7	44	2,2	76	2,0
	3-5krát	6	0,3	5	0,2	11	0,3
	6-9krát	3	0,2	3	0,1	6	0,2
	10-19krát	7	0,4	3	0,1	10	0,3
	20-39krát	1	0,1			1	0,0
	40krát a vícekrát	7	0,4	11	0,5	18	0,5
	Celkem	1848	100,0	2045	100,0	3893	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
LSD – frekvence	Nikdy	1745	94,6	1950	95,4	3695	95,1
	1-2krát	51	2,8	58	2,8	109	2,8
	3-5krát	15	0,8	12	0,6	27	0,7
	6-9krát	15	0,8	11	0,5	26	0,7
	10-19krát	10	0,5	4	0,2	14	0,4
	20-39krát	4	0,2	2	0,1	6	0,2
	40krát a vícekrát	4	0,2	6	0,3	10	0,3
	Celkem	1844	100,0	2043	100,0	3887	100,0
Crack – frekvence	Nikdy	1823	98,8	2033	99,5	3856	99,2
	1-2krát	17	0,9	7	0,3	24	0,6
	3-5krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	6-9krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	10-19krát	3	0,2			3	0,1
	20-39krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	Celkem	1846	100,0	2043	100,0	3889	100,0
Kokain – frekvence	Nikdy	1824	98,8	2028	99,2	3852	99,0
	1-2krát	13	0,7	10	0,5	23	0,6
	3-5krát	7	0,4	3	0,1	10	0,3
	6-9krát			1	0,0	1	0,0
	10-19krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	20-39krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	Celkem	1847	100,0	2044	100,0	3891	100,0
Netalin – frekvence	Nikdy	1838	99,5	2040	99,9	3878	99,7
	1-2krát	6	0,3	2	0,1	8	0,2
	3-5krát	1	0,1			1	0,0
	6-9krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	Celkem	1847	100,0	2043	100,0	3890	100,0
Heroin – frekvence	Nikdy	1828	99,0	2019	98,9	3847	99,0
	1-2krát	11	0,6	15	0,7	26	0,7
	3-5krát	1	0,1			1	,0
	6-9krát	3	0,2	4	0,2	7	0,2
	10-19krát	1	0,1	2	0,1	3	0,1
	20-39krát	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	40krát a vícekrát	1	0,1			1	0,0
	Celkem	1846	100,0	2041	100,0	3887	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Halucinogenní houby – frekvence	Nikdy	1676	90,7	1925	94,3	3601	92,6
	1–2krát	113	6,1	82	4,0	195	5,0
	3–5krát	24	1,3	14	0,7	38	1,0
	6–9krát	12	0,6	7	0,3	19	0,5
	10–19krát	10	0,5	6	0,3	16	0,4
	20–39krát	6	0,3	2	0,1	8	0,2
	40krát a vícekrát	6	0,3	5	0,2	11	0,3
	Celkem	1847	100,0	2041	100,0	3888	100,0
GHB – frekvence	Nikdy	1818	99,1	2024	99,7	3842	99,4
	1–2krát	10	0,5	5	0,2	15	0,4
	3–5krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	6–9krát	2	0,1			2	0,1
	10–19krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	Celkem	1834	100,0	2031	100,0	3865	100,0
Steroidy – frekvence	Nikdy	1725	93,4	1999	97,8	3724	95,8
	1–2krát	80	4,3	32	1,6	112	2,9
	3–5krát	12	0,7	7	0,3	19	0,5
	6–9krát	9	0,5	3	0,1	12	0,3
	10–19krát	7	0,4			7	0,2
	20–39krát	3	0,2	2	0,1	5	0,1
	40krát a vícekrát	10	0,5			10	0,3
	Celkem	1846	100,0	2043	100,0	3889	100,0
Drogy injekčně – frekvence	Nikdy	1830	99,0	2030	99,4	3860	99,2
	1–2krát	12	0,6	3	0,1	15	0,4
	3–5krát	5	0,3	1	0,0	6	0,2
	6–9krát			2	0,1	2	0,1
	10–19krát			2	0,1	2	0,1
	20–39krát			2	0,1	2	0,1
	40krát a vícekrát	1	0,1	3	0,1	4	0,1
	Celkem	1848	100,0	2043	100,0	3891	100,0
Alkohol + léky – frekvence	Nikdy	1598	86,4	1576	77,1	3174	81,5
	1-2krát	165	8,9	331	16,2	496	12,7
	3-5krát	47	2,5	82	4,0	129	3,3
	6-9krát	21	1,1	29	1,4	50	1,3
	10-19krát	7	0,4	14	0,7	21	0,5
	20-39krát	6	0,3	4	0,2	10	0,3
	40krát a vícekrát	6	0,3	7	0,3	13	0,3
	Celkem	1850	100,0	2043	100,0	3893	100,0

Tabulka 11-28: Otázka 30B – Užívání LSD, kokainu a halucinogenních hub – poslední rok, poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
LSD v posledním roce	Ne	1786	96,9	1995	97,7	3781	97,3
	Ano	57	3,1	48	2,3	105	2,7
	Celkem	1843	100,0	2043	100,0	3886	100,0
LSD v posledním měsíci	Ne	1817	98,6	2025	99,1	3842	98,9
	Ano	26	1,4	18	0,9	44	1,1
	Celkem	1843	100,0	2043	100,0	3886	100,0
Kokain v posledním roce	Ne	1829	99,2	2033	99,7	3862	99,5
	Ano	14	0,8	7	0,3	21	0,5
	Celkem	1843	100,0	2040	100,0	3883	100,0
Kokain v posledním měsíci	Ne	1838	99,7	2035	99,8	3873	99,7
	Ano	5	0,3	5	0,2	10	0,3
	Celkem	1843	100,0	2040	100,0	3883	100,0
Halucinogenní houby v posledním roce	Ne	1767	95,9	1994	97,6	3761	96,8
	Ano	76	4,1	48	2,4	124	3,2
	Celkem	1843	100,0	2042	100,0	3885	100,0
Halucinogenní houby v posledním měsíci	Ne	1828	99,2	2034	99,6	3862	99,4
	Ano	15	0,8	8	0,4	23	0,6
	Celkem	1843	100,0	2042	100,0	3885	100,0

Tabulka 11-29: Otázka 31 – Věk prvního užití drog

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Pervitin – poprvé	Nikdy	1792	97,0	1981	96,9	3773	96,9
	9 let a dříve	4	0,2			4	0,1
	10 let	3	0,2			3	0,1
	11 let	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	12 let	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	13 let	1	0,1			1	0,0
	14 let	9	0,5	21	1,0	30	0,8
	15 let	26	1,4	32	1,6	58	1,5
	16 let či později	9	0,5	8	0,4	17	0,4
	Celkem	1848	100,0	2044	100,0	3892	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Sedativa – poprvé	Nikdy	1762	95,2	1825	89,2	3587	92,1
	9 let a dříve	6	0,3	8	0,4	14	0,4
	10 let	2	0,1	2	0,1	4	0,1
	11 let	5	0,3	2	0,1	7	0,2
	12 let	4	0,2	17	0,8	21	0,5
	13 let	10	0,5	21	1,0	31	0,8
	14 let	25	1,4	75	3,7	100	2,6
	15 let	30	1,6	86	4,2	116	3,0
	16 let či později	7	0,4	9	0,4	16	0,4
	Celkem	1851	100,0	2045	100,0	3896	100,0
Extáze – poprvé	Nikdy	1769	95,7	1958	95,8	3727	95,8
	9 let a dříve	5	0,3	2	0,1	7	0,2
	10 let	2	0,1			2	0,1
	11 let	1	0,1	1	0,0	2	0,1
	12 let			2	0,1	2	0,1
	13 let	9	0,5	8	0,4	17	0,4
	14 let	17	0,9	22	1,1	39	1,0
	15 let	33	1,8	43	2,1	76	2,0
	16 let či později	12	0,6	7	0,3	19	0,5
	Celkem	1848	100,0	2043	100,0	3891	100,0
Rozpouštědla – poprvé	Nikdy	1724	93,2	1919	93,8	3643	93,6
	9 let a dříve	8	0,4	4	0,2	12	0,3
	10 let	5	0,3	3	0,1	8	0,2
	11 let	7	0,4	3	0,1	10	0,3
	12 let	12	0,6	7	0,3	19	0,5
	13 let	20	1,1	21	1,0	41	1,1
	14 let	38	2,1	39	1,9	77	2,0
	15 let	32	1,7	47	2,3	79	2,0
	16 let či později	3	0,2	2	0,1	5	0,1
	Celkem	1849	100,0	2045	100,0	3894	100,0
Alkohol + léky – poprvé	Nikdy	1617	87,5	1577	77,2	3194	82,1
	9 let a dříve	10	0,5	6	0,3	16	0,4
	10 let	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	11 let	1	0,1	5	0,2	6	0,2
	12 let	4	0,2	10	0,5	14	0,4
	13 let	24	1,3	20	1,0	44	1,1
	14 let	63	3,4	154	7,5	217	5,6
	15 let	109	5,9	238	11,7	347	8,9
	16 let či později	19	1,0	31	1,5	50	1,3
	Celkem	1849	100,0	2042	100,0	3891	100,0

Tabulka 11-30: Otázka 32 – Problémy v důsledku užívání drog – poslední rok

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky drog – rvačka	Nikdy	1720	93,7	2003	98,3	3723	96,2
	1–2krát	73	4,0	23	1,1	96	2,5
	3–5krát	18	1,0	6	0,3	24	0,6
	6–9krát	11	0,6	4	0,2	15	0,4
	10–19krát	5	0,3			5	0,1
	20–39krát	2	0,1			2	0,1
	40krát a vícekrát	6	0,3	1	0,0	7	0,2
	Celkem	1835	100,0	2037	100,0	3872	100,0
Důsledky drog – nehoda	Nikdy	1748	95,3	1950	95,8	3698	95,6
	1–2krát	66	3,6	65	3,2	131	3,4
	3–5krát	8	0,4	14	0,7	22	0,6
	6–9krát	4	0,2	5	0,2	9	0,2
	10–19krát	3	0,2	1	0,0	4	0,1
	20–39krát	1	0,1			1	0,0
	40krát a vícekrát	4	0,2			4	0,1
	Celkem	1834	100,0	2035	100,0	3869	100,0
Důsledky drog – problémy s rodiči	Nikdy	1721	94,0	1878	92,2	3599	93,1
	1–2krát	67	3,7	109	5,4	176	4,6
	3–5krát	19	1,0	26	1,3	45	1,2
	6–9krát	9	0,5	11	0,5	20	0,5
	10–19krát	7	0,4	5	0,2	12	0,3
	20–39krát	3	0,2	4	0,2	7	0,2
	40krát a vícekrát	5	0,3	3	0,1	8	0,2
	Celkem	1831	100,0	2036	100,0	3867	100,0
Důsledky drog - problémy s přáteli	Nikdy	1704	93,2	1841	90,7	3545	91,9
	1–2krát	84	4,6	143	7,0	227	5,9
	3–5krát	24	1,3	25	1,2	49	1,3
	6–9krát	7	0,4	12	0,6	19	0,5
	10–19krát	5	0,3	4	0,2	9	0,2
	20–39krát	1	0,1	2	0,1	3	0,1
	40krát a vícekrát	3	0,2	3	0,1	6	0,2
	Celkem	1828	100,0	2030	100,0	3858	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky drog – snížený výkon ve škole	Nikdy	1656	90,3	1856	91,3	3512	90,8
	1–2krát	93	5,1	116	5,7	209	5,4
	3–5krát	36	2,0	30	1,5	66	1,7
	6–9krát	21	1,1	14	0,7	35	0,9
	10–19krát	9	0,5	10	0,5	19	0,5
	20–39krát	7	0,4	2	0,1	9	0,2
	40krát a vícekrát	11	0,6	5	0,2	16	0,4
	Celkem	1833	100,0	2033	100,0	3866	100,0
Důsledky drog – oběť loupeže	Nikdy	1799	98,1	2016	99,0	3815	98,6
	1–2krát	22	1,2	16	0,8	38	1,0
	3–5krát	5	0,3	2	0,1	7	0,2
	6–9krát	4	0,2	1	0,0	5	0,1
	10–19krát	2	0,1	1	0,0	3	0,1
	20–39krát	1	0,1			1	0,0
	Celkem	1833	100,0	2036	100,0	3869	100,0
Důsledky drog – problémy s policií	Nikdy	1776	96,8	2006	98,6	3782	97,8
	1–2krát	42	2,3	20	1,0	62	1,6
	3–5krát	9	0,5	5	0,2	14	0,4
	6–9krát	3	0,2	4	0,2	7	0,2
	10–19krát	3	0,2			3	0,1
	20–39krát	1	0,1			1	0,0
	Celkem	1834	100,0	2035	100,0	3869	100,0
Důsledky drog – hospitalizace v nemocnici	Nikdy	1816	99,0	2024	99,5	3840	99,2
	1–2krát	13	0,7	8	0,4	21	0,5
	3–5krát	3	0,2			3	0,1
	6–9krát	3	0,2	2	0,1	5	0,1
	10–19krát			1	0,0	1	0,0
	Celkem	1835	100,0	2035	100,0	3870	100,0
Důsledky drog – sex bez ochrany	Nikdy	1729	94,4	1951	95,9	3680	95,2
	1–2krát	55	3,0	51	2,5	106	2,7
	3–5krát	18	1,0	11	0,5	29	0,8
	6–9krát	7	0,4	6	0,3	13	0,3
	10–19krát	8	0,4	7	0,3	15	0,4
	20–39krát	2	0,1	5	0,2	7	0,2
	40krát a vícekrát	12	0,7	3	0,1	15	0,4
	Celkem	1831	100,0	2034	100,0	3865	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důsledky drog – sex, kterého lítoval/a	Nikdy	1756	96,0	1961	96,6	3717	96,3
	1–2krát	48	2,6	56	2,8	104	2,7
	3–5krát	12	0,7	7	0,3	19	0,5
	6–9krát	6	0,3	3	0,1	9	0,2
	10–19krát	5	0,3	1	0,0	6	0,2
	40krát a vícekrát	3	0,2	3	0,1	6	0,2
	Celkem	1830	100,0	2031	100,0	3861	100,0

Tabulka 11-31: Otázka 33 – Útrata za tabák, alkohol, marihuanu za poslední měsíc

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Útrata tabák poslední měsíc	0	1247	68,0	1266	62,0	2513	64,8
	100 Kč a méně	191	10,4	258	12,6	449	11,6
	101–200 Kč	137	7,5	179	8,8	316	8,2
	201–400 Kč	115	6,3	169	8,3	284	7,3
	401–800 Kč	82	4,5	96	4,7	178	4,6
	801–1500 Kč	45	2,5	52	2,5	97	2,5
	1500 Kč a více	18	1,0	21	1,0	39	1,0
	Celkem	1835	100,0	2041	100,0	3876	100,0
Útrata alkohol poslední měsíc	0	753	41,1	911	44,8	1664	43,1
	100 Kč a méně	373	20,4	462	22,7	835	21,6
	101–200 Kč	256	14,0	295	14,5	551	14,3
	201–400 Kč	230	12,6	219	10,8	449	11,6
	401–800 Kč	130	7,1	104	5,1	234	6,1
	801–1500 Kč	52	2,8	32	1,6	84	2,2
	1500 Kč a více	36	2,0	12	0,6	48	1,2
	Celkem	1830	100,0	2035	100,0	3865	100,0
Útrata marihuana poslední měsíc	0	1571	86,1	1888	93,0	3459	89,7
	100 Kč a méně	55	3,0	58	2,9	113	2,9
	101–200 Kč	61	3,3	23	1,1	84	2,2
	201–400 Kč	58	3,2	31	1,5	89	2,3
	401–800 Kč	35	1,9	18	0,9	53	1,4
	801–1500 Kč	22	1,2	4	0,2	26	0,7
	1500 Kč a více	23	1,3	9	0,4	32	0,8
	Celkem	1825	100,0	2031	100,0	3856	100,0

Tabulka 11-32: Otázka 34 – Odhad užívání drog mezi přáteli

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Přátelé – kouří cigarety	Nikdo	44	2,4	19	0,9	63	1,6
	Málokdo	153	8,3	139	6,8	292	7,5
	Několik	680	37,0	664	32,5	1344	34,6
	Většina	885	48,2	1111	54,3	1996	51,4
	Všichni	76	4,1	113	5,5	189	4,9
	Celkem	1838	100,0	2046	100,0	3884	100,0
Přátelé – alkohol	Nikdo	32	1,7	12	0,6	44	1,1
	Málokdo	85	4,6	72	3,5	157	4,0
	Několik	365	19,9	337	16,5	702	18,1
	Většina	1022	55,6	1158	56,7	2180	56,2
	Všichni	334	18,2	464	22,7	798	20,6
	Celkem	1838	100,0	2043	100,0	3881	100,0
Přátelé – opilost	Nikdo	70	3,8	46	2,3	116	3,0
	Málokdo	344	18,8	325	15,9	669	17,3
	Několik	607	33,1	675	33,0	1282	33,1
	Většina	664	36,2	778	38,1	1442	37,2
	Všichni	147	8,0	220	10,8	367	9,5
	Celkem	1832	100,0	2044	100,0	3876	100,0
Přátelé – marihuana	Nikdo	363	19,9	415	20,4	778	20,2
	Málokdo	695	38,0	806	39,6	1501	38,9
	Několik	549	30,0	569	28,0	1118	29,0
	Většina	190	10,4	226	11,1	416	10,8
	Všichni	30	1,6	18	0,9	48	1,2
	Celkem	1827	100,0	2034	100,0	3861	100,0
Přátelé – sedativa	Nikdo	1422	78,0	1583	77,8	3005	77,8
	Málokdo	347	19,0	393	19,3	740	19,2
	Několik	32	1,8	52	2,6	84	2,2
	Většina	14	0,8	6	0,3	20	0,5
	Všichni	9	0,5	2	0,1	11	0,3
	Celkem	1824	100,0	2036	100,0	3860	100,0
Přátelé – extáze	Nikdo	1447	79,3	1607	78,9	3054	79,1
	Málokdo	293	16,1	341	16,7	634	16,4
	Několik	55	3,0	72	3,5	127	3,3
	Většina	17	0,9	14	0,7	31	0,8
	Všichni	12	0,7	4	0,2	16	0,4
	Celkem	1824	100,0	2038	100,0	3862	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Přátelé – rozpouštědla	Nikdo	1548	84,6	1730	84,8	3278	84,7
	Málokdo	228	12,5	260	12,7	488	12,6
	Několik	26	1,4	34	1,7	60	1,6
	Většina	17	0,9	11	0,5	28	0,7
	Všichni	11	0,6	5	0,2	16	0,4
	Celkem	1830	100,0	2040	100,0	3870	100,0

Tabulka 11-33: Otázka 35 – Užívání drog mezi staršími sourozenci

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Sourozenci – cigarety	Ano	433	23,6	548	26,9	981	25,3
	Ne	604	32,9	619	30,3	1223	31,6
	Nevím	43	2,3	50	2,5	93	2,4
	Nemám staršího sourozence	754	41,1	823	40,3	1577	40,7
	Celkem	1834	100,0	2040	100,0	3874	100,0
Sourozenci – alkohol	Ano	769	42,1	955	47,0	1724	44,7
	Ne	263	14,4	228	11,2	491	12,7
	Nevím	48	2,6	32	1,6	80	2,1
	Nemám staršího sourozence	745	40,8	815	40,1	1560	40,5
	Celkem	1825	100,0	2030	100,0	3855	100,0
Sourozenci – opilost	Ano	560	30,8	680	33,5	1240	32,2
	Ne	425	23,4	428	21,1	853	22,2
	Nevím	89	4,9	107	5,3	196	5,1
	Nemám staršího sourozence	746	41,0	813	40,1	1559	40,5
	Celkem	1820	100,0	2028	100,0	3848	100,0
Sourozenci – marihuana	Ano	151	8,3	174	8,6	325	8,4
	Ne	841	46,1	968	47,7	1809	46,9
	Nevím	85	4,7	74	3,6	159	4,1
	Nemám staršího sourozence	747	41,0	814	40,1	1561	40,5
	Celkem	1824	100,0	2030	100,0	3854	100,0
Sourozenci – sedativa	Ano	37	2,0	37	1,8	74	1,9
	Ne	987	54,1	1124	55,3	2111	54,8
	Nevím	54	3,0	56	2,8	110	2,9
	Nemám staršího sourozence	746	40,9	814	40,1	1560	40,5
	Celkem	1824	100,0	2031	100,0	3855	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Sourozenci – extáze	Ano	31	1,7	40	2,0	71	1,8
	Ne	991	54,3	1124	55,3	2115	54,8
	Nevím	55	3,0	52	2,6	107	2,8
	Nemám staršího sourozence	748	41,0	815	40,1	1563	40,5
	Celkem	1825	100,0	2031	100,0	3856	100,0
Sourozenci – rozpouštědla	Ano	30	1,6	34	1,7	64	1,7
	Ne	1012	55,5	1138	56,1	2150	55,8
	Nevím	40	2,2	45	2,2	85	2,2
	Nemám staršího sourozence	743	40,7	813	40,0	1556	40,4
	Celkem	1825	100,0	2030	100,0	3855	100,0

Tabulka 11-34: Otázka 36 – Názor na riziko škodlivosti drog

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Riziko – cigarety příležitostně	Žádné riziko	544	29,7	533	26,1	1077	27,8
	Malé riziko	720	39,3	882	43,2	1602	41,3
	Střední riziko	379	20,7	474	23,2	853	22,0
	Velké riziko	119	6,5	113	5,5	232	6,0
	Nevím	72	3,9	40	2,0	112	2,9
	Celkem	1834	100,0	2042	100,0	3876	100,0
Riziko – cigarety jeden nebo více balíčků denně	Žádné riziko	207	11,3	159	7,8	366	9,5
	Malé riziko	257	14,1	242	11,9	499	12,9
	Střední riziko	394	21,6	464	22,7	858	22,2
	Velké riziko	882	48,2	1137	55,7	2019	52,2
	Nevím	88	4,8	39	1,9	127	3,3
	Celkem	1828	100,0	2041	100,0	3869	100,0
Riziko – 1–2 sklenice alkoholu každý den	Žádné riziko	323	17,7	209	10,2	532	13,8
	Malé riziko	664	36,3	600	29,4	1264	32,7
	Střední riziko	543	29,7	812	39,8	1355	35,0
	Velké riziko	201	11,0	355	17,4	556	14,4
	Nevím	97	5,3	65	3,2	162	4,2
	Celkem	1828	100,0	2041	100,0	3869	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Riziko – 4+ sklenic alkoholu každý den	Žádné riziko	84	4,6	33	1,6	117	3,0
	Malé riziko	270	14,8	165	8,1	435	11,3
	Střední riziko	630	34,5	646	31,7	1276	33,0
	Velké riziko	730	40,0	1131	55,5	1861	48,2
	Nevím	111	6,1	64	3,1	175	4,5
	Celkem	1825	100,0	2039	100,0	3864	100,0
Riziko – 5+ sklenic alkoholu každý víkend	Žádné riziko	100	5,5	62	3,1	162	4,2
	Malé riziko	352	19,3	328	16,1	680	17,6
	Střední riziko	585	32,1	777	38,2	1362	35,3
	Velké riziko	648	35,6	757	37,3	1405	36,5
	Nevím	136	7,5	108	5,3	244	6,3
	Celkem	1821	100,0	2032	100,0	3853	100,0
Riziko – marihuana 1–2krát	Žádné riziko	355	19,6	303	15,0	658	17,1
	Malé riziko	541	29,9	659	32,5	1200	31,3
	Střední riziko	406	22,4	533	26,3	939	24,5
	Velké riziko	326	18,0	375	18,5	701	18,3
	Nevím	184	10,2	156	7,7	340	8,9
	Celkem	1812	100,0	2026	100,0	3838	100,0
Riziko – marihuana příležitostně	Žádné riziko	250	13,7	155	7,6	405	10,5
	Malé riziko	545	29,9	609	30,0	1154	30,0
	Střední riziko	508	27,9	737	36,4	1245	32,3
	Velké riziko	352	19,3	382	18,8	734	19,1
	Nevím	168	9,2	144	7,1	312	8,1
	Celkem	1823	100,0	2027	100,0	3850	100,0
Riziko – marihuana pravidelně	Žádné riziko	92	5,1	35	1,7	127	3,3
	Malé riziko	196	10,8	106	5,2	302	7,8
	Střední riziko	396	21,8	369	18,2	765	19,9
	Velké riziko	935	51,4	1384	68,2	2319	60,2
	Nevím	201	11,0	136	6,7	337	8,8
	Celkem	1820	100,0	2030	100,0	3850	100,0
Riziko – extáze 1–2krát	Žádné riziko	160	8,8	131	6,4	291	7,6
	Malé riziko	408	22,4	502	24,7	910	23,6
	Střední riziko	448	24,6	602	29,6	1050	27,3
	Velké riziko	471	25,9	548	27,0	1019	26,5
	Nevím	333	18,3	249	12,3	582	15,1
	Celkem	1820	100,0	2032	100,0	3852	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Riziko – extáze pravidelně	Žádné riziko	59	3,2	16	0,8	75	1,9
	Malé riziko	91	5,0	46	2,3	137	3,6
	Střední riziko	254	14,0	230	11,3	484	12,6
	Velké riziko	1087	59,8	1525	75,1	2612	67,9
	Nevím	327	18,0	213	10,5	540	14,0
	Celkem	1818	100,0	2030	100,0	3848	100,0
Riziko – pervitin 1–2krát	Žádné riziko	70	3,9	47	2,3	117	3,1
	Malé riziko	194	10,7	259	12,8	453	11,8
	Střední riziko	476	26,2	627	31,1	1103	28,8
	Velké riziko	751	41,3	841	41,7	1592	41,5
	Nevím	326	17,9	245	12,1	571	14,9
	Celkem	1817	100,0	2019	100,0	3836	100,0
Riziko – pervitin pravidelně	Žádné riziko	48	2,6	14	0,7	62	1,6
	Malé riziko	31	1,7	23	1,1	54	1,4
	Střední riziko	102	5,6	65	3,2	167	4,3
	Velké riziko	1316	72,0	1727	84,7	3043	78,7
	Nevím	330	18,1	209	10,3	539	13,9
	Celkem	1827	100,0	2038	100,0	3865	100,0

Tabulka 11-35: Otázka 37+38 – Vzdělání otce a matky

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Vzdělání otce	Základní	25	1,4	34	1,7	59	1,5
	Vyučený	704	38,9	917	45,2	1621	42,2
	SŠ s maturitou	612	33,8	575	28,3	1187	30,9
	Nedokončené VŠ	93	5,1	87	4,3	180	4,7
	Dokončené VŠ	283	15,6	304	15,0	587	15,3
	Nevím	74	4,1	86	4,2	160	4,2
	Nic se nehodí	18	1,0	26	1,3	44	1,1
	Celkem	1809	100,0	2029	100,0	3838	100,0
Vzdělání matky	Základní	36	2,0	60	2,9	96	2,5
	Vyučená	543	29,7	742	36,4	1285	33,2
	SŠ s maturitou	795	43,4	849	41,6	1644	42,5
	Nedokončené VŠ	80	4,4	76	3,7	156	4,0
	Dokončené VŠ	288	15,7	259	12,7	547	14,1
	Nevím	67	3,7	31	1,5	98	2,5
	Nic se nehodí	21	1,1	24	1,2	45	1,2
	Celkem	1830	100,0	2041	100,0	3871	100,0

Tabulka 11-36: Otázka 45 – Kolik dní v posledním měsíci pil/a nějaký alkohol

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Posledních 30 dnů – počet dnů s alkoholem	Nikdy	434	23,8	409	20,2	843	21,9
	1 den v měsíci	349	19,1	451	22,2	800	20,8
	2 dny v měsíci	284	15,6	370	18,2	654	17,0
	3 dny v měsíci	291	16,0	327	16,1	618	16,0
	1 den v týdnu	184	10,1	212	10,4	396	10,3
	2 dny v týdnu	169	9,3	159	7,8	328	8,5
	3–4 dny v týdnu	86	4,7	87	4,3	173	4,5
	Každý či skoro každý den v týdnu	27	1,5	14	0,7	41	1,1
	Celkem	1824	100,0	2029	100,0	3853	100,0

Tabulka 11-37: Otázka 47 – Užití marihuany v posledním roce a okolnosti jejího užívání

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Užití marihuany v posl. roce	Ne	1172	67,7	1407	72,6	2579	70,3
	Ano	559	32,3	532	27,4	1091	29,7
	Celkem	1731	100,0	1939	100,0	3670	100,0
Poslední rok – kouření marihuany před polednem	0	1172	66,3	1407	71,2	2579	68,9
	Nikdy	306	17,3	353	17,9	659	17,6
	Zřídka	162	9,2	110	5,6	272	7,3
	Občas	72	4,1	76	3,8	148	4,0
	Celkem často	23	1,3	20	1,0	43	1,1
	Velmi často	32	1,8	11	0,6	43	1,1
	Celkem	1767	100,0	1977	100,0	3744	100,0
Poslední rok – kouření marihuany sám	0	1172	66,5	1407	71,2	2579	69,0
	Nikdy	399	22,6	477	24,1	876	23,4
	Zřídka	87	4,9	53	2,7	140	3,7
	Občas	65	3,7	30	1,5	95	2,5
	Celkem často	13	0,7	5	0,3	18	0,5
	Velmi často	27	1,5	4	0,2	31	0,8
	Celkem	1763	100,0	1976	100,0	3739	100,0
Poslední rok – problémy s pamětí kvůli marihuaně	0	1172	66,5	1407	71,2	2579	69,0
	Nikdy	366	20,8	345	17,5	711	19,0
	Zřídka	108	6,1	114	5,8	222	5,9
	Občas	63	3,6	65	3,3	128	3,4
	Celkem často	29	1,6	33	1,7	62	1,7
	Velmi často	25	1,4	12	0,6	37	1,0
	Celkem	1763	100,0	1976	100,0	3739	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Poslední rok – omezit marihuanu od rodiny	0	1172	66,7	1407	71,3	2579	69,1
	Nikdy	428	24,3	442	22,4	870	23,3
	Zřídka	52	3,0	45	2,3	97	2,6
	Občas	39	2,2	38	1,9	77	2,1
	Celkem často	34	1,9	21	1,1	55	1,5
	Velmi často	33	1,9	21	1,1	54	1,4
	Celkem	1758	100,0	1974	100,0	3732	100,0
Poslední rok – neúspěšné snížení marihuany	0	1172	67,1	1407	71,9	2579	69,6
	Nikdy	417	23,9	449	23,0	866	23,4
	Zřídka	47	2,7	39	2,0	86	2,3
	Občas	47	2,7	16	0,8	63	1,7
	Celkem často	26	1,5	17	0,9	43	1,2
	Velmi často	38	2,2	28	1,4	66	1,8
	Celkem	1747	100,0	1956	100,0	3703	100,0
Poslední rok – problémy kvůli marihuaně	0	1172	67,0	1407	71,6	2579	69,4
	Nikdy	456	26,1	458	23,3	914	24,6
	Zřídka	81	4,6	47	2,4	128	3,4
	Občas	26	1,5	33	1,7	59	1,6
	Celkem často	8	0,5	14	0,7	22	0,6
	Velmi často	7	0,4	5	0,3	12	0,3
	Celkem	1750	100,0	1964	100,0	3714	100,0

Tabulka 11-38: Otázka 48 - Jak často v partě přátel, kde se užívá marihuana nebo hašiš

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Parta přátel s marihuanou	Ne	1177	67,5	1373	69,9	2550	68,8
	Ano	566	32,5	590	30,1	1156	31,2
	Celkem	1743	100,0	1963	100,0	3706	100,0
Setkání party měsíčně	0	1177	67,3	1373	69,9	2550	68,7
	Denně či skoro denně	158	9,0	113	5,8	271	7,3
	3–4krát týdně	73	4,2	73	3,7	146	3,9
	1–2krát týdně	99	5,7	120	6,1	219	5,9
	1–3krát měsíčně	113	6,5	137	7,0	250	6,7
	Méně než 1krát měsíčně	128	7,3	147	7,5	275	7,4
	Celkem	1748	100,0	1963	100,0	3711	100,0

Tabulka 11-39: Otázka 49 - Místo, kde lze snadno sehnat marihuanu nebo hašiš

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Nákup marihuany - nezná	Ne	1442	77,9	1593	77,7	3035	77,8
	Ano	410	22,1	456	22,3	866	22,2
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Nákup marihuany – ulice	Ne	1269	68,5	1504	73,4	2773	71,1
	Ano	583	31,5	545	26,6	1128	28,9
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Nákup marihuany – škola	Ne	1283	69,3	1609	78,5	2892	74,1
	Ano	569	30,7	440	21,5	1009	25,9
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Nákup marihuany – disko	Ne	1218	65,8	1187	57,9	2405	61,7
	Ano	634	34,2	862	42,1	1496	38,3
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Nákup marihuany – byt dealera	Ne	1572	84,9	1750	85,4	3322	85,2
	Ano	280	15,1	299	14,6	579	14,8
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Nákup marihuany – internet	Ne	1676	90,5	1872	91,4	3548	91,0
	Ano	176	9,5	177	8,6	353	9,0
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0

Tabulka 11-40: Otázka 50 – Pravděpodobné důsledky užívání marihuany nebo hašiše

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Po marihuaně – věci intenzivněji	Vůbec	606	35,4	516	27,0	1122	31,0
	Nepravděpodobné	266	15,5	276	14,4	542	15,0
	Možné	544	31,8	726	38,0	1270	35,0
	Pravděpodobné	201	11,7	297	15,5	498	13,7
	Jisté	95	5,5	97	5,1	192	5,3
	Celkem	1712	100,0	1912	100,0	3624	100,0
Po marihuaně – konverzace	Vůbec	461	26,9	354	18,5	815	22,5
	Nepravděpodobné	205	12,0	179	9,4	384	10,6
	Možné	567	33,1	679	35,6	1246	34,4
	Pravděpodobné	349	20,4	517	27,1	866	23,9
	Jisté	130	7,6	180	9,4	310	8,6
	Celkem	1712	100,0	1909	100,0	3621	100,0
Po marihuaně – ztráta souvislostí	Vůbec	444	25,9	340	17,9	784	21,7
	Nepravděpodobné	187	10,9	169	8,9	356	9,8
	Možné	582	33,9	691	36,4	1273	35,2
	Pravděpodobné	380	22,1	519	27,3	899	24,9
	Jisté	124	7,2	181	9,5	305	8,4
	Celkem	1717	100,0	1900	100,0	3617	100,0
Po marihuaně – nestyděl/a by se	Vůbec	395	23,1	304	16,0	699	19,3
	Nepravděpodobné	147	8,6	152	8,0	299	8,3
	Možné	542	31,7	633	33,2	1175	32,5
	Pravděpodobné	434	25,4	578	30,3	1012	28,0
	Jisté	193	11,3	238	12,5	431	11,9
	Celkem	1711	100,0	1905	100,0	3616	100,0
Po marihuaně – obtížné soustředění	Vůbec	406	23,7	308	16,1	714	19,7
	Nepravděpodobné	152	8,9	140	7,3	292	8,1
	Možné	594	34,7	711	37,2	1305	36,1
	Pravděpodobné	372	21,8	549	28,8	921	25,4
	Jisté	186	10,9	201	10,5	387	10,7
	Celkem	1710	100,0	1909	100,0	3619	100,0
Po marihuaně – otevřenost	Vůbec	369	21,6	288	15,1	657	18,2
	Nepravděpodobné	152	8,9	150	7,9	302	8,4
	Možné	590	34,5	660	34,7	1250	34,6
	Pravděpodobné	424	24,8	582	30,6	1006	27,9
	Jisté	175	10,2	221	11,6	396	11,0
	Celkem	1710	100,0	1901	100,0	3611	100,0

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Po marihuaně – intenzivní okamžik	Vůbec	415	24,3	315	16,6	730	20,3
	Nepravděpodobné	175	10,2	227	12,0	402	11,2
	Možné	625	36,6	768	40,5	1393	38,7
	Pravděpodobné	357	20,9	429	22,6	786	21,8
	Jisté	137	8,0	156	8,2	293	8,1
	Celkem	1709	100,0	1895	100,0	3604	100,0
Po marihuaně – pocity s větší intezitou	Vůbec	409	24,1	321	16,9	730	20,3
	Nepravděpodobné	203	11,9	214	11,3	417	11,6
	Možné	626	36,8	775	40,8	1401	38,9
	Pravděpodobné	338	19,9	428	22,6	766	21,3
	Jisté	124	7,3	160	8,4	284	7,9
	Celkem	1700	100,0	1898	100,0	3598	100,0
Po marihuaně – menší zábrany	Vůbec	379	22,2	307	16,1	686	19,0
	Nepravděpodobné	148	8,7	185	9,7	333	9,2
	Možné	575	33,6	670	35,2	1245	34,4
	Pravděpodobné	421	24,6	529	27,8	950	26,3
	Jisté	186	10,9	214	11,2	400	11,1
	Celkem	1709	100,0	1905	100,0	3614	100,0
Po marihuaně – pocity pronásledování	Vůbec	580	33,9	436	22,9	1016	28,1
	Nepravděpodobné	273	16,0	316	16,6	589	16,3
	Možné	577	33,7	751	39,4	1328	36,7
	Pravděpodobné	194	11,3	285	15,0	479	13,2
	Jisté	86	5,0	118	6,2	204	5,6
	Celkem	1710	100,0	1906	100,0	3616	100,0

Tabulka 11-41: Otázka 51 – Kde získal/a marihuanu

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Zisk marihuany – nikdy neužil/a	Ne	894	48,3	886	43,2	1780	45,6
	Ano	958	51,7	1163	56,8	2121	54,4
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – dostal/a od staršího sourozence	Ne	1817	98,1	1999	97,6	3816	97,8
	Ano	35	1,9	50	2,4	85	2,2
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0%
Zisk marihuany – dostal/a od staršího kamaráda	Ne	1609	86,9	1726	84,2	3335	85,5
	Ano	243	13,1	323	15,8	566	14,5
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – dostal/a od mladšího kamaráda	Ne	1608	86,8	1838	89,7	3446	88,3
	Ano	244	13,2	211	10,3	455	11,7
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – dostal/a od osoby, kterou neznal/a osobně	Ne	1817	98,1	2026	98,9	3843	98,5
	Ano	35	1,9	23	1,1	58	1,5
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – dostal/a od cizího člověka	Ne	1828	98,7	2030	99,1	3858	98,9
	Ano	24	1,3	19	0,9	43	1,1
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – ve skupině přátel	Ne	1572	84,9	1725	84,2	3297	84,5
	Ano	280	15,1	324	15,8	604	15,5
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – koupil/a od kamaráda	Ne	1752	94,6	1980	96,6	3732	95,7
	Ano	100	5,4	69	3,4	169	4,3
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – koupil/a od osoby, kterou neznal/a osobně	Ne	1813	97,9	2028	99,0	3841	98,5
	Ano	39	2,1	21	1,0	60	1,5
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – koupil/a od cizího člověka	Ne	1820	98,3	2040	99,6	3860	98,9
	Ano	32	1,7	9	0,4	41	1,1
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – dostal/a od rodičů	Ne	1847	99,7	2045	99,8	3892	99,8
	Ano	5	0,3	4	0,2	9	0,2
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – vzal/a doma bez povolení	Ne	1840	99,4	2045	99,8	3885	99,6
	Ano	12	0,6	4	0,2	16	0,4
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Zisk marihuany – nic z toho	Ne	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0

Tabulka 11-42: Otázka 52 – Proč zkusil/a marihuanu

		Pohlaví				Celkem	
		Muž		Žena		N	%
		N	%	N	%		
Důvod užití - nikdy	Ne	887	47,9	883	43,1	1770	45,4
	Ano	965	52,1	1166	56,9	2131	54,6
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – dostat do nálady	Ne	1655	89,4	1859	90,7	3514	90,1
	Ano	197	10,6	190	9,3	387	9,9
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – mimo partu ne	Ne	1782	96,2	1988	97,0	3770	96,6
	Ano	70	3,8	61	3,0	131	3,4
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – nuda	Ne	1781	96,2	2015	98,3	3796	97,3
	Ano	71	3,8	34	1,7	105	2,7
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – zvědavost	Ne	1309	70,7	1446	70,6	2755	70,6
	Ano	543	29,3	603	29,4	1146	29,4
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – zapomenout starosti	Ne	1792	96,8	1953	95,3	3745	96,0
	Ano	60	3,2	96	4,7	156	4,0
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – jiné	Ne	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0
Důvod užití – nevzpomíná si	Ne	1787	96,5	2001	97,7	3788	97,1
	Ano	65	3,5	48	2,3	113	2,9
	Celkem	1852	100,0	2049	100,0	3901	100,0

11/2 Použitý dotazník

ESPAD 2007
The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs

Dotazník pro studenty

Než začnete, přečtěte si následující informace

Tento výzkum je součástí mezinárodní studie o užívání alkoholu, drog a tabáku mezi studenty vašeho věku. Plánuje se, že do studie se zapojí více než 35 evropských zemí. Výzkum je podporován Pompidou Group - Skupinou pro spolupráci v boji proti zneužívání drog a nezákonnému pašování drog při Radě Evropy. Předchozí studie byly realizovány v letech 1995, 1999 a 2003.

V České republice se na řešení studie podílí několik institucí: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Psychiatrické centrum Praha při 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy, Státní zdravotní ústav a Lékařské informační centrum. Výsledky výzkumu budou použity pro srovnání situace v oblasti užívání tabáku, alkoholu a drog v evropských zemích. Zpráva nebude obsahovat výsledky jednotlivých tříd ani škol.

Vaše třída byla namátkou vybrána, aby se zúčastnila této studie. Jste jedním z přibližně 9000 studentů v České republice, kteří se této studie účastní.

Dotazník je zcela anonymní - nebude obsahovat Vaše jméno, ani žádné jiné informace, které by Vás mohly individuálně identifikovat. Po vyplnění vložte dotazník do obálky a zalepte ji. Ani na ni nepište své jméno. Po skončení obálky shromáždí výzkumný asistent.

Má-li být tato studie úspěšná, je důležité, abyste odpovídali uvážlivě a upřímně. Vaše odpovědi jsou považovány za důvěrné.

Účast ve studii je dobrovolná. Narazíte-li v dotazníku na otázku, na kterou z nějakého důvodu nechcete odpovědět, nechte ji prostě nezodpovězenou.

Nejde o žádný test. Neexistují zde správné ani špatné odpovědi. U většiny otázek jsou předznačené odpovědi. Pokud mezi nimi nenajdete odpověď, která by vystihovala Váš názor nebo Vaše zkušenosti přesně, označte odpověď, která je významem nejblíže. Na otázky odpovídejte tak, že křížkem označíte příslušný rámeček.

Doufáme, že Vás práce na dotazníku zaujme. Pokud budete mít nějaké dotazy (nejasnosti), přihlašte se. Asistent výzkumu přijde k Vaší lavici a podá Vám vysvětlení.

Děkujeme vám předem za Vaši účast.

Prosím, můžete začít.

NEŽ ZAČNETE, NEZAPOMEŇTE SI PŘEČÍST POKYNY NA 1. STRANĚ.
Svou odpověď uvádějte tak, že u každé otázky označíte křížkem „X" odpovídající čtvereček.

Následující otázky se týkají údajů o Vás.

1. Jste:

1 ☐ Muž
2 ☐ Žena

2. Kdy jste se narodil/a?

Rok: 19 ____ Měsíc: _____

3. Jak často (pokud vůbec) děláte následující věci? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	Párkrát za rok	Jednou či 2× za měsíc	Aspoň jednou za týden	Téměř denně
a) Hraji počítačové hry	☐	☐	☐	☐	☐
b) Aktivně sportuji (atletika, posilování apod.)	☐	☐	☐	☐	☐
c) Čtu pro zábavu knihy (nepočítejte školní učebnice)	☐	☐	☐	☐	☐
d) Chodím večer za zábavou (disko, kavárna, večírky atd.)	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jiné koníčky (hra na hudební nástroj, zpěv, kreslení, psaní, atp.)	☐	☐	☐	☐	☐
f) Chodím s přáteli do nákupních center, po ulici, do parku atd. jen tak pro zábavu	☐	☐	☐	☐	☐
g) Surfuji na internetu (chat, hry, muzika aj.)	☐	☐	☐	☐	☐
h) Hraji na automatech (takových, kde se dají vyhrát peníze)	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

4. V kolika dnech jste za POSLEDNICH 30 DNÍ zameškal/a 1 nebo více vyučovacích hodin? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ani jeden	1 den	2 dny	3–4 dny	5–6 dní	7 dní nebo více
a) Pro nemoc	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Protože jste vynechal/a nebo se „ulil/a"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Z jiných důvodů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

5. Jaký byl váš průměrný prospěch z posledního vysvědčení?

1 ☐ 1,00 – 1,5
2 ☐ 1,51 – 2,0
3 ☐ 2,01 – 2,5
4 ☐ 2,51 – 3,0
5 ☐ 3,01 – 3,5
6 ☐ 3,51 – 4,0
7 ☐ 4,01 – 4,5
8 ☐ 4,51 a horší

Následující část dotazníku se týká cigaret, alkoholu a jiných drog. Dnes se o těchto věcech často mluví, ale existuje málo přesných informací. Proto potřebujeme vědět víc o skutečných zkušenostech a názorech lidí Vašeho věku.

Následující otázky se týkají kouření cigaret.

6. Jak obtížné by podle Vašeho názoru pro Vás bylo sehnat si cigarety, kdybyste o ně stál/a?

1 ☐ Nemožné
2 ☐ Velmi obtížné
3 ☐ Poměrně obtížné
4 ☐ Poměrně snadné
5 ☐ Velmi snadné
6 ☐ Nevím

7. Kolikrát v životě (pokud vůbec) jste kouřil/a cigarety?

Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x nebo vícekrát
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7

8. Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

1 ☐ Vůbec nekouřil/a
2 ☐ Méně než 1 cigaretu za týden
3 ☐ Kouřil/a, ale ne denně
4 ☐ 1–5 cigaret denně
5 ☐ 6–10 cigaret denně
6 ☐ 11–20 cigaret denně
7 ☐ Více než 20 cigaret denně

9. V jakém věku (pokud vůbec) jste POPRVÉ zkusil/a následující věci? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	9 let či dříve	10 let	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let či později
a) Kouřil/a první cigaretu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kouřil/a cigarety denně	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Následující otázky se týkají alkoholických nápojů – včetně piva, vína a destilátů.

10. Jak obtížné by podle Vašeho názoru pro vás bylo sehnat si následující alkoholické nápoje, kdybyste o ně stál/a? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nemožné	Velmi obtížné	Trochu obtížné	Celkem snadné	Velmi snadné	Nevím
a) Pivo (nepočítá se nealkoholické pivo)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Alkopops (limonády s obsahem alkoholu, např. vodky, prodávané v obchodech)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Víno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Destilát (vodka, rum, slivovice aj., včetně míchaných nápojů, např. gin s tonikem)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

11. Jak často (pokud vůbec) jste pil/a nějaký alkoholický nápoj? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) V životě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Během posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Během posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

12. Zamyslete se nad POSLEDNÍMI 30 DNY. Jak často (pokud vůbec) jste pil některý z následujících nápojů? (Zaškrtněte jedno okénko v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Pivo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Alkopops (limonády s obsahem alkoholu)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Víno	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Destilát (vodka, rum, slivovice aj., včetně míchaných nápojů, např. gin s tonikem)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

Následující otázky se týkají dne, kdy jste naposledy pil/a alkoholický nápoj.

13. Před kolika dny jste naposled pil/a alkohol?

1 ☐ Nikdy nepiji alkohol
2 ☐ Před 1–7 dny
3 ☐ Před 8–14 dny
4 ☐ Před 15–30 dny
5 ☐ Před měsícem až rokem
6 ☐ Více než před rokem

14. Zamyslete se nad POSLEDNÍM DNEM, kdy jste pil/a alkohol. Jaký alkoholický nápoj to byl?

1 ☐ Nikdy nepiji alkohol
1 ☐ Pivo (nepočítá se nealkoholické)
1 ☐ Alkopops (alkoholizované limonády, např. s vodkou)
1 ☐ Víno
1 ☐ Destiláty

14a. Když jste pil/a naposled nějaký alkohol, pil/a jste pivo? Pokud ano, přibližně kolik?

1 ☐ Nikdy nepiji pivo
2 ☐ Nepil/a jsem pivo, když jsem naposledy něco pil/a
3 ☐ Méně než 1 láhev (tj. méně než 0,5 litru)
4 ☐ 1–2 láhve (0,5–1 litr)
5 ☐ 3–4 láhve (1,5–2,0 litry)
6 ☐ Více než 4 láhve (více než 2 litry)

14c. Když jste pil/a naposled nějaký alkohol, pil/a jste alkopops (alkoholizované limonády, např. s vodkou)? Pokud ano, přibližně kolik?

1 ☐ Nikdy nepiji alkopops
2 ☐ Nepil/a jsem alkopops, když jsem naposledy něco pil/a
3 ☐ Méně než 2 láhve (tj. méně než 0,5 litru)
4 ☐ 2–3 láhve (0,5–1 litr)
5 ☐ 4–6 lahví (1,5–2 litry)
6 ☐ Více než 7 lahví (tj. více než 2 litry)

14d. Když jste pil/a naposled nějaký alkohol, pil/a jste víno? Pokud ano, přibližně kolik?

1 ☐ Nikdy nepiji víno
2 ☐ Nepil/a jsem víno, když jsem naposledy něco pil/a
3 ☐ Méně než sklenku (tj. méně než 2 decilitry)
4 ☐ 1–2 sklenky (2–4 decilitry)
5 ☐ 3–4 sklenky (asi 5–7 decilitrů)
6 ☐ Celou láhev (více než 7 decilitrů)

14e. Když jste pil/a naposled nějaký alkohol, pil/a jste destilát (tj. tvrdý alkohol) [zahrnují se i destiláty konzumované v míchaných nápojích]? Pokud ano, přibližně kolik?

1 ☐ Nikdy nepiji destiláty
2 ☐ Nepil/a jsem destilát, když jsem naposledy něco pil/a
3 ☐ Méně než 2 malé „panáky" (tj. méně než 0,5 decilitrů)
4 ☐ 1–2 velké panáky (tj. 0,5–1 decilitrů)
5 ☐ 3–5 velkých panáků (tj. 1,5–2,5 decilitrů)
6 ☐ Více než 5 velkých panáků (tj. více než 2,5 decilitrů)

14f. Když jste naposledy pil/a alkohol, pil/a jste méně, stejně či více, než obvykle pijete?

1 ☐ Méně
2 ☐ Stejně
3 ☐ Více

14g. Pokuste se, prosím, označit na škále od 1 do 10, jak silně jste byl/a opilý/á, když jste naposledy pil/a alkohol. (Pokud jste necítil/a žádný účinek alkoholu, označte 1.)

Vůbec									Byl/a jsem silně opilý/á, nemohl/a jsme si vzpomenout, co se stalo	Nikdy nepiji alkohol
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Následující otázky se týkají Vaší konzumace alkoholu v posledních 30 dnech.

15. Zamyslete se nad POSLEDNÍMI 30 DNY. Kolikrát (pokud vůbec) jste si koupil/a pivo, víno nebo destilát v nějakém obchodě nebo supermarketu pro svou vlastní spotřebu? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20x a vícekrát
a) Pivo (nepočítá se nealkoholické)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Alkopops (alkoholizované limonády, např. s vodkou)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Víno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Destilát	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

16. Kolikrát (pokud vůbec) jste v POSLEDNÍCH 30 DNECH pil/a alkoholické nápoje v hospodě, restauraci, baru, na diskotéce apod.? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20x a vícekrát
a) Pivo (nepočítá se nealkoholické)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Alkopops (alkoholizované limonády např. s vodkou)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Víno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Destilát	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

17. Mějte na mysli POSLEDNÍCH 30 DNÍ. Kolikrát (pokud vůbec) jste vypil/a během posledních 30 dnů pět nebo více sklenic alkoholu za sebou (to znamená při jedné příležitosti)? („Sklenice alkoholu" znamená sklenici vína (2 dcl) nebo 0,5 l piva, nebo jednu skleničku (půldeci) destilátu.)

1 ☐ Ani jednou
2 ☐ Jednou
3 ☐ Dvakrát
4 ☐ Třikrát až pětkrát
5 ☐ Šestkrát až devětkrát
6 ☐ Desetkrát a vícekrát

Dalších několik otázek se rovněž týká konzumace alkoholu

18. Kolikrát (pokud vůbec) jste byl/a opilý/á tak, že jste měl/a problémy s chůzí, s mluvením, zvracel/a nebo si nepamatoval/a, co se stalo? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

19. V jakém věku (pokud vůbec) jste POPRVÉ udělal/a či zkusil/a následující věci? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	9 let či dříve	10 let	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let či později
a) Pil/a pivo (alespoň 1 sklenici)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Pil/a alkopops (alkoholizované limonády, např. s vodkou) (alespoň 1 sklenici)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Pil/a víno (alespoň 1 sklenici)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Pil/a destilát (alespoň 1 sklenku)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Opil/a se alkoholem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

20. Do jaké míry je pravděpodobné, že by u Vás nastaly následující situace v souvislosti s pitím alkoholických nápojů? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Velmi pravděpodobné	Pravděpodobné	Nejisté	Nepravděpodobné	Velmi nepravděpodobné
a) Cítil/a bych se uvolněně	☐	☐	☐	☐	☐
b) Dostal/a bych se do potíží s policií	☐	☐	☐	☐	☐
c) Uškodilo by mi to zdravotně	☐	☐	☐	☐	☐
d) Cítil/a bych se šťastný/á	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zapomněl/a bych na své starosti	☐	☐	☐	☐	☐
f) Nemohl/a bych přestat s pitím	☐	☐	☐	☐	☐
g) Měl/a bych kocovinu	☐	☐	☐	☐	☐
h) Byl/a bych přátelštější a otevřenější	☐	☐	☐	☐	☐
i) Udělal/a bych něco, čeho bych litoval/a	☐	☐	☐	☐	☐
j) Víc bych se bavil/a, víc bych si užil/a zábavu	☐	☐	☐	☐	☐
k) Bylo by mi špatně	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

21. Jak často jste měl/a v důsledku Vašeho užívání alkoholu v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH některé z následujících problémů? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Rvačka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Nehoda nebo zranění (úraz)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Problémy ve vztazích s rodiči	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Problémy ve vztazích s přáteli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Snížená výkonnost ve škole nebo v práci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Oběť loupeže nebo krádeže	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Nesnáze s policií	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) Přijetí do nemocnice, na jednotku intenzivní péče či krizového centra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i) Sex bez ochrany	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) Sexuální zkušenost, jíž jste druhý den litoval/a	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

Léky na uklidnění, jako např. Diazepam, Radepur, Defobin, Meprobamat a jiné, jsou léky, které lékaři někdy lidem předepisují na uklidnění, proti nespavosti nebo aby se uvolnili. Tyto léky se v lékárnách vydávají na lékařský předpis.

22. Užíval/a jste někdy léky na uklidnění nebo sedativa, protože Vám je předepsal lékař?

1 ☐ Ne, nikdy
2 ☐ Ano, ale ne déle než tři týdny
3 ☐ Ano, tři týdny nebo déle

Následující otázky se budou týkat užívání marihuany a hašiše.

23. Jak obtížné by podle Vašeho názoru pro Vás bylo sehnat si marihuanu nebo hašiš, kdybyste je chtěl/a?

1 ☐ Nemožné
2 ☐ Velmi obtížné
3 ☐ Poměrně obtížné
4 ☐ Poměrně snadné
5 ☐ Velmi snadné
6 ☐ Nevím

24. Kolikrát jste užil/a (pokud vůbec) marihuanu („trávu") nebo hašiš? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

25. V jakém věku (pokud vůbec) jste POPRVÉ užil/a marihuanu nebo hašiš?

Nikdy	9 let či dříve	10 let	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let či později
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7	8	9

26. Měl/a jste někdy možnost zkusit marihuanu nebo hašiš, a přesto jste to neudělal/a?

1 ☐ Ne

2 ☐ Ano — Kolikrát v životě se Vám to stalo?

- 2 ☐ 1–2krát
- 3 ☐ 3–5krát
- 4 ☐ 6–9krát
- 5 ☐ 10–19krát
- 6 ☐ 20–39krát
- 7 ☐ 40× a vícekrát

Následující otázky se budou týkat užívání některých jiných drog.

27. Jak obtížné by podle Vašeho názoru pro Vás bylo sehnat si následující věci, kdybyste o ně stál/a? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nemožné	Velmi obtížné	Trochu obtížné	Celkem snadné	Velmi snadné	Nevím
a) Pervitin, amfetaminy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Léky na uklidnění (bez předpisu)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Extázi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Těkavé látky	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

28a. Kolikrát jste užil/a (pokud vůbec) extázi? (Zaškrtněte jedno okénko v každém řádku)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

28b. Kolikrát jste užil/a (pokud vůbec) heroin nebo nějaké jiné opiáty (kodein, braun atp.)? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

28c. Kolikrát jste užil/a (pokud vůbec) pervitin nebo nějaké jiné amfetaminy? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

29. Kolikrát (pokud vůbec) jste čichal/a nějakou těkavou látku (toluen, rozpouštědla atp.), abyste se jí omámil/a? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Za celý život	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Za posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Za posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

30. Kolikrát za svůj život (pokud vůbec) jste užil/a některou z následujících drog? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Léky na uklidnění, sedativa (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Pervitin (amfetaminy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) LSD nebo jiný halucinogen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Krak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Kokain	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Netalin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Heroin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) Halucinogenní houby (lysohlávky)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i) GHB	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) Anabolické steroidy nebo prostředky dopingu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k) Drogy užité injekčně (heroin, pervitin aj.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
l) Alkohol spolu s léky	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

30b. Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ne	Ano, během posl. 30 dnů	Ano, během posl. 12 měsíců	Ano, někdy v životě
a) LSD nebo jiný halucinogen	☐	☐	☐	☐
b) Kokain	☐	☐	☐	☐
c) Halucinogenní houby	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

31. V jakém věku (pokud vůbec) jste POPRVÉ udělal/a nebo zkusil/a následující věci? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	9 let či dříve	10 let	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let či později
a) Zkusil/a pervitin, amfetaminy	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Užíval/a léky na uklidnění (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Zkusil/a extázi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Čichal/a prchavé látky (toluen aj.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zkusil/a alkohol spolu s léky	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

32. Jak často jste měl/a v důsledku Vašeho užívání drog (např. marihuany, extáze, amfetaminů apod.) v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH některé z následujících problémů? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1–2x	3–5x	6–9x	10–19x	20–39x	40x a vícekrát
a) Rvačka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Nehoda nebo zranění (úraz)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Problémy ve vztazích s rodiči	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Problémy ve vztazích s přáteli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Snížená výkonnost ve škole nebo v práci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Oběť loupeže nebo krádeže	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Nesnáze s policií	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) Přijetí do nemocnice, na jednotku intenzivní péče či krizového centra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
i) Sex bez ochrany	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) Sexuální zkušenost, jíž jste druhý den litoval/a	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

33. Kolik peněz jste v POSLEDNÍCH 30 DNECH utratil/a za tabák, alkohol a marihuanu nebo hašiš? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	0	100 Kč nebo méně	101–200 Kč	201–400 Kč	401–800 Kč	801–1500 Kč	1500 Kč a více
a) Tabák	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Marihuana/hašiš	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

34. Podle Vašeho odhadu, kolik z Vašich přátel... (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdo	Málokdo	Několik	Většina	Všichni
a) kouří cigarety	☐	☐	☐	☐	☐
b) pije alkoholické nápoje (pivo, víno, destilát)	☐	☐	☐	☐	☐
c) se občas opije	☐	☐	☐	☐	☐
d) kouří marihuanu nebo hašiš	☐	☐	☐	☐	☐
e) bere léky na uklidnění (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐	☐
f) bere extázi	☐	☐	☐	☐	☐
g) čichá těkavé látky (toluen apod.)	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

35. Některý z Vašich starších sourozenců..... (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ano	Ne	Nevím	Nemám staršího sourozence
a) kouří cigarety	☐	☐	☐	☐
b) pije alkoholické nápoje (pivo, víno, destilát)	☐	☐	☐	☐
c) se občas opije	☐	☐	☐	☐
d) kouří marihuanu nebo hašiš	☐	☐	☐	☐
e) bere léky na uklidnění (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐
f) bere extázi	☐	☐	☐	☐
g) čichá těkavé látky (toluen apod.)	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

36. Jak velké je podle Vašeho názoru riziko, že si lidé uškodí (fyzicky nebo nějak jinak), KDYŽ ...

	Žádné	Malé	Střední	Velké	Nevím
a) kouří příležitostně cigarety	☐	☐	☐	☐	☐
b) kouří jeden nebo více balíčků cigaret denně	☐	☐	☐	☐	☐
c) pijí jednu nebo dvě sklenice alkoholu každý den	☐	☐	☐	☐	☐
d) pijí čtyři nebo více sklenic alkoholu téměř každý den	☐	☐	☐	☐	☐
e) pijí pět nebo více sklenic alkoholu každý víkend	☐	☐	☐	☐	☐
f) užijí marihuanu nebo hašiš jednou nebo dvakrát	☐	☐	☐	☐	☐
g) kouří příležitostně marihuanu nebo hašiš	☐	☐	☐	☐	☐
h) kouří pravidelně marihuanu nebo hašiš	☐	☐	☐	☐	☐
i) užijí extázi jednou nebo dvakrát	☐	☐	☐	☐	☐
j) berou extázi pravidelně	☐	☐	☐	☐	☐
k) užijí pervitin (amfetaminy) jednou nebo dvakrát	☐	☐	☐	☐	☐
l) berou pravidelně pervitin (amfetaminy)	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

Následující otázky se týkají Vaší rodiny. Pokud Vás vychovávali převážně nevlastní rodiče nebo někdo jiný, odpovězte za ně. Například, máte-li jak nevlastního, tak vlastního otce, odpovězte za toho, který byl při Vaší výchově důležitější.

37. Jaké vzdělání má Váš otec?

1 ☐ Základní (nebo nedokončené základní)
2 ☐ Je vyučený
3 ☐ Ukončil střední školu s maturitou
4 ☐ Nedokončené vysokoškolské
5 ☐ Ukončené vysokoškolské
6 ☐ Nevím
7 ☐ Nic z toho se nehodí

38. Jaké vzdělání má Vaše matka?

1 ☐ Základní (nebo nedokončené základní)
2 ☐ Je vyučená
3 ☐ Ukončila střední školu s maturitou
4 ☐ Nedokončené vysokoškolské
5 ☐ Ukončené vysokoškolské
6 ☐ Nevím
7 ☐ Nic z toho se nehodí

39. Jak dobře je na tom Vaše rodina po stránce materiální ve srovnání s jinými rodinami ve Vaší zemi?

1 ☐ Je velmi bohatá
2 ☐ Je dost bohatá
3 ☐ Je spíše bohatá
4 ☐ Je tak asi průměrná
5 ☐ Je spíše chudší
6 ☐ Je dost chudá
7 ☐ Je velmi chudá

40. Kdo z následujících lidí s Vámi žije v téže domácnosti? (Označte každou z odpovídajících možností.)

1 ☐ Žiji sám
1 ☐ Otec
1 ☐ Nevlastní otec
1 ☐ Matka
1 ☐ Nevlastní matka
1 ☐ Bratr/bratři (vlastní i nevlastní)
1 ☐ Sestra/y (vlastní i nevlastní)
1 ☐ Dědeček, babička
1 ☐ Jiní příbuzní
1 ☐ Jiní lidé než příbuzní

41. Jak jste spokojen/a s Vaším vztahem k ... (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Velmi spokojen/a	Spokojen/a	Ani spokojen/a, ani nespokojn/a	Spíše nespokojen/a	Zcela nespokojen/a	Nemám takovou osobu
a) matce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) otci	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) přátelům	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

42. V jaké míře se na Vás vztahují následující výroky? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Vždy	Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
a) Mí rodiče určují pravidla, co smím doma dělat.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mí rodiče určují pravidla, co smím dělat venku.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Mí rodiče vědí, s kým trávím večery.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Mí rodiče vědí, kam chodím večer ven.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Mí rodiče jsou na mě hodní a mají o mě starost.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Dostává se mi emoční a citové opory od rodičů.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Snadno si mohu půjčit peníze od rodičů.	☐	☐	☐	☐	☐
h) Dostávám od rodičů peníze jako dárek.	☐	☐	☐	☐	☐
i) Můj nejlepší přítel/Moje nejlepší přítelkyně projevuje zájem a sympatie vůči mně.	☐	☐	☐	☐	☐
j) Dostává se mi emoční a citové opory od mého nejlepšího přítele/přítelkyně.	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

43. Vědí Vaši rodiče, kde trávíte sobotní večery?

1 ☐ vždy
2 ☐ většinou
3 ☐ někdy
4 ☐ obvykle ne

44. Pokud jste už někdy zkusil/a marihuanu nebo hašiš, myslíte si, že byste to řekl/a v tomto dotazníku?

1 ☐ Již jsem řekl/a, že jsem to užíval/a
2 ☐ Určitě ano
3 ☐ Pravděpodobně ano
4 ☐ Pravděpodobně ne
5 ☐ Určitě ne

Následující 2 otázky se týkají opět alkoholu.

45. Kolik dní jste v POSLEDNÍCH 30 DNECH pil/a nějaký alkohol, jako pivo, víno nebo destiláty?

1 ☐ Nikdy v posledních 30 dnech
2 ☐ 1 den v posledních 30 dnech
3 ☐ 2 dny v posledních 30 dnech
4 ☐ 3 dny v posledních 30 dnech
5 ☐ 1 den v týdnu
6 ☐ 2 dny v týdnu
7 ☐ 3–4 dny v týdnu
8 ☐ Každý den nebo skoro každý den v posledních 30 dnech

46. Zamyslete nad běžným dnem v POSLEDNÍCH 30 DNECH, kdy jste pil/a alkohol. Kolik sklenek alkoholu jste vypil/a? (Sklenkou alkoholu se myslí 2 dcl vína nebo 0,5 l piva, nebo jedna sklenička (5 cl) destilátu).

1 ☐ Nikdy nepiji alkohol
2 ☐ Nepil/a jsem alkohol v posledních 30 dnech
3 ☐ 1 sklenku
4 ☐ 2 sklenky
5 ☐ 3 sklenky
6 ☐ 4 sklenky
7 ☐ 5 sklenek
8 ☐ 6 sklenek
9 ☐ 7 sklenek
10 ☐ 8 sklenek
11 ☐ 9 sklenek
12 ☐ 10 sklenek anebo více

Následující otázky se budou znovu týkat užívání marihuany nebo hašiše.

47. Užil jste marihuanu nebo hašiš v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

0 ☐ Ne

☐ Ano ⟶ Stalo se vám z něco následujících věcí v posledních 12 měsících?

	Nikdy	Zřídka	Občas	Celkem často	Velmi často
a) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš, když jste byl sám/sama?	☐	☐	☐	☐	☐
c) Měl/a jste někdy problémy s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
d) Řekli Vám někdy Vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zkusil/a jste někdy snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš, ale neúspěšně?	☐	☐	☐	☐	☐
f) Měl/a jste někdy problémy kvůli Vašemu užívání marihuany nebo hašiše (hádka, rvačka, nehoda, špatné výsledky ve škole aj.)?	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

Uveďte jaké? .....

48. Máte partu přátel, kde se marihuana nebo hašiš užívá, když se sejdete?

0 ☐ Ne

☐ Ano

↓

Kolikrát za měsíc se setkáváte se členy vaší party?

1 ☐ Denně nebo skoro denně

2 ☐ 3–4x týdně

3 ☐ 1–2x týdně

4 ☐ 1–3x měsíčně

5 ☐ Méně než 1x měsíčně

49. Kde si myslíte, že by se dala snadno sehnat marihuana nebo hašiš, kdybyste si ji chtěl/a opatřit? (Označte každou z odpovídajících možností.)

1 ☐ Neznám takové místo
1 ☐ Na ulici, v parku
1 ☐ Ve škole
1 ☐ Na diskotéce nebo v baru
1 ☐ V bytě dealera
1 ☐ Přes internet
1 ☐ Jinde, uveďte kde: .....

50. Do jaké míry je pravděpodobné, že by se Vám mohly přihodit následují věci, kdybyste užil/a marihuanu nebo hašiš? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Vůbec	Nepravděpodobné	Možné	Pravděpodobné	Jisté
a) Vnímal/a bych věci intenzivněji	☐	☐	☐	☐	☐
b) Nebyl/a bych schopen/schopna soustředěně sledovat konverzaci	☐	☐	☐	☐	☐
c) Ztrácel/a bych souvislosti při konverzaci	☐	☐	☐	☐	☐
d) Nebyl/a bych tak stydlivý/á	☐	☐	☐	☐	☐
e) Obtížně bych se soustředil/a	☐	☐	☐	☐	☐
f) Byl/a bych více otevřenější	☐	☐	☐	☐	☐
g) Užíval/a bych daný okamžik intenzivněji	☐	☐	☐	☐	☐
h) Prožíval/a bych pocity s větší intenzitou	☐	☐	☐	☐	☐
i) Měl/a bych menší zábrany	☐	☐	☐	☐	☐
j) Mohl/a bych mít pocity pronásledování	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

Zajímalo by nás, jak mladí lidé začínají s užíváním nelegálních drog. Vzpomeňte si na svou první zkušenost (pokud máte) s nelegální drogou a popište nám ji.

51. Pokud jste někdy v životě užil/a marihuanu nebo hašiš, jak jste tuto látku získal/a?

1 ☐ Nikdy jsem neužil/a marihuanu nebo hašiš
2 ☐ Dostal/a jsem ji od staršího bratra nebo sestry
3 ☐ Dostal/a jsem ji od staršího kamaráda/ky
4 ☐ Dostal/a jsem ji od mladšího nebo stejně starého kamaráda/ky
5 ☐ Dostal/a jsem ji od někoho, o kom jsem slyšel/a, ale neznal/a osobně
6 ☐ Dostal/a jsem ji od cizího člověka
7 ☐ Brala se ve skupině přátel
8 ☐ Koupil/a jsem ji od kamaráda/ky
9 ☐ Koupil/a jsem ji od někoho, o kom jsem slyšel/a, ale neznal/a osobně
10 ☐ Koupil/a jsem ji od cizího člověka
11 ☐ Dostal/a jsem ji od jednoho z rodičů
12 ☐ Vzal/a jsem ji doma bez dovolení rodičů
13 ☐ Nic z toho (popište prosím stručně, jak jste ji dostal/a) .....

52. Z jakého důvodu jste zkusil/a tuto drogu? (Z uvedených možností označte tu nebo ty, které vás k tomu vedly.)

1 ☐ Nikdy jsem neužíval/a marihuanu
1 ☐ Chtěl/a jsem se dostat do nálady
1 ☐ Nechtěl/a jsem stát mimo partu
1 ☐ Neměl/a jsem co dělat
1 ☐ Byl/a jsem zvědavý/á
1 ☐ Chtěl/a jsem zapomenout na starosti
1 ☐ Bylo to z jiných důvodů, uveďte jakých: .....
1 ☐ Nevzpomínám si

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku.

Ještě než dotazník odevzdáte, prolistujte ho, prosím, ještě jednou a překontrolujte, zda jste nepřehlédl/a některou z otázek.

Seznamy tabulek, obrázků a map

Seznam tabulek

Tabulka 2-1: Počty škol a počty tříd ve školním roce 2006/2007 v České republice (zdroj Ústav pro informace ve vzdělávání) 15
Tabulka 2-2: Charakteristika vzorku podle počtu škol a tříd, respektive počtu studentů 15
Tabulka 2-3: Počty škol zahrnutých do výzkumu podle krajů 16
Tabulka 2-4: Počty dětí zahrnutých do výzkumu podle krajů 16
Tabulka 2-5: Průměrný počet nezodpovězených otázek 17
Tabulka 3-1: Raný začátek kouření a začátek denního kouření do 13 let podle spotřeby cigaret (v %) 22
Tabulka 3-2: Celoživotní zkušenost s alkoholem podle pohlaví a typu navštěvované školy (v %) 22
Tabulka 3-3: Frekvence pití piva, vína a destilátů během posledních 30 dnů (celý soubor, v %) 22
Tabulka 3-4: Frekvence pití piva u chlapců a děvčat v posledním měsíci podle typu studované školy (v %) 23
Tabulka 3-5: Frekvence pití nadměrných dávek alkoholu podle typu školy (5 a více sklenic alkhoholu při jedné konzumní epizodě v 30 dnech, v %) 23
Tabulka 3-6: Výskyt opilosti v posledním měsíci podle typu školy (v %) 23
Tabulka 3-7: První zkušenost s marihuanou a extází podle pohlaví a typu školy (v %) 26
Tabulka 3-8: Kontext prvního kontaktu s drogou 26
Tabulka 3-9: Problémy související s užíváním drog (v %) 27
Tabulka 3-10: Hodnocení rizik souvisejících s užíváním návykových látek (v %) 27
Tabulka 3-11: Užívání návykových látek mezi přáteli (v %) 29
Tabulka 3-12: Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci respondentů (v %) 29
Tabulka 3-13: Vybrané typy návykového chování v závislosti na vzdělání rodičů (v %) 31
Tabulka 3-14: Vybrané typy návykového chování v závislosti na struktuře rodiny (v %) 32
Tabulka 3-15: Vybrané typy návykového chování v závislosti na znalosti rodičů o tom, kde děti tráví sobotní večery (v %) 33
Tabulka 3-16: Vybrané typy návykového chování v závislosti na subjektivně hodnocené ekonomické situaci rodiny (v %) 34
Tabulka 3-17: Vybrané typy návykového chování v závislosti na záškoláctví (počtu dní neomluvené absence, kdy se dítě se školy „ulilo") (v %) 35
Tabulka 3-18: Způsob trávení volného času podle pohlaví (v %) 37
Tabulka 4-1: Výskyt sledovaných problémů v souvislosti s užitím konopných látek v posledních 12 měsících – zastoupení jednotlivých odpovědí 40
Tabulka 4-2: Užití konopných látek ve vztahu k trávení volného času v partě přátel (v %) 41
Tabulka 4-3: Způsob získání konopných látek při prvním užití (v %) 42
Tabulka 4-4: Pozitivní očekávání od užití konopných látek (% odpovědí „pravděpodobné" nebo „jisté", že by nastala následující situace) 43
Tabulka 4-5: Negativní očekávání od užití konopných látek (% odpovědí „pravděpodobné" nebo „jisté", že by nastala následující situace) 43
Tabulka 4-6: Podíl respondentů, kteří měli možnost zkusit konopné látky, ale nabídku odmítli (v %) 44
Tabulka 5-1: Zastoupení dotázaných studentů v krajích ČR 47
Tabulka 5-2: Kouření tabáku mezi studenty podle krajů ČR (v %) 48
Tabulka 5-3: Konzumace alkoholu mezi studenty (v %) 48
Tabulka 5-4: Preference druhu alkoholického nápoje při poslední konzumaci (v %) 49
Tabulka 5-5: Prevalence zkušeností studentů s užitím jakékoliv nelegální drogy a jakékoliv nekonopné drogy (v %) 50
Tabulka 5-6: Prevalence užití konopných látek podle krajů (v %) 51
Tabulka 5-7: Prevalence užití extáze podle krajů (v %) 52
Tabulka 5-8: Prevalence užití halucinogenů (LSD a halucinogenních hub) podle krajů (v %) 53
Tabulka 5-9: Prevalence užití pervitinu a amfetaminů a opiátů podle krajů (v %) 54
Tabulka 5-10: Prevalence užití těkavých látek podle krajů (v %) 55
Tabulka 5-11: Subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu – respondenti, kteří si dokáží celkem snadno nebo velmi snadno obstarat cigarety nebo druh alkoholu (v %) 56
Tabulka 5-12: Subjektivně vnímaná dostupnost nelegálních drog – respondenti, kteří si dokáží celkem snadno nebo velmi snadno obstarat vybrané nelegální drogy (v %) 57
Tabulka 5-13: Vztah mezi užíváním legálních a nelegálních drog a subjektivně vnímanou dostupností návykových látek na krajské úrovni (Pearsonův korelační koeficient) 59
Tabulka 6-1: Charakteristika souboru respondentů pro srovnání středních a základních škol 61
Tabulka 6-2: Kouření tabáku – srovnání žáků základních a studentů středních škol (v %) 61
Tabulka 6-3: Konzumace alkoholu – srovnání základních a středních škol (v %) 62

Tabulka 6-4: Preferovaný nápoj mezi žáky ZŠ a studenty SŠ (v %) 62
Tabulka 6-5: Zkušenosti s užitím nelegální drogy – celoživotní, v posledních 12 měsících a posledních 30 dnech podle typu studované školy (v %) 62
Tabulka 6-6: Prevalence užití nelegálních drog mezi studenty SŠ podle typu studované školy (v %) 64
Tabulka 6-7: Vnímání rizik spojených s užíváním návykových látek – % odpovědí „žádné" nebo „malé" riziko 65
Tabulka 6-8: Hodnocení dostupnosti návykových látek mezi středoškoláky (% odpovědí „celkem snadné" nebo „velmi snadné") 65
Tabulka 6-9: Problémy v důsledku konzumace alkoholu a užití nelegálních drog mezi středoškoláky (v %) 67
Tabulka 6-10: Užívání návykových látek mezi přáteli podle typu studované školy (v %) 67
Tabulka 6-11: Užívání návykových látek mezi staršími sourozenci podle typu studované školy (v %) 67
Tabulka 6-12: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky podle typu studované školy (v %) 68
Tabulka 7-1: Kouření cigaret v posledních 30 dnech (v %) 71
Tabulka 7-2: Denní kuřáci a silní kuřáci v letech 2003 a 2007 (v %) 71
Tabulka 7-3: Pravidelné pití alkoholických nápojů u 16letých studentů v letech 1995 až 2007 (v %) 71
Tabulka 7-4: Pití nadměrných dávek alkoholu 16letých studentů v letech 1995 až 2007 (v %) 72
Tabulka 7-5: Výskyt užívání za celý život (lifetime prevalence; v %) 72
Tabulka 7-6: Výskyt opakovaného užívání za celý život (lifetime prevalence; častěji než 5x; v %) 73
Tabulka 7-7: Výskyt užívání drog za celý život (CŽ), za posledních 12 měsíců (P12M) a za posledních 30 dnů (P30D) (v %) 73
Tabulka 7-8: Vybrané ukazatele návykového chování (třídění podle pohlaví) (v %) 74
Tabulka 7-9: Výskyt užívání drog podle typu navštěvované školy (gymnázium, střední škola s maturitou – SŠ s maturitou, střední odborná škola a střední odborné učiliště – SOŠ/SOU) (v %) 74
Tabulka 7-10: Kumulativní četnosti zkušeností s určitou látkou do věku 13 let (včetně) 75
Tabulka 7-11: Odhad počtu dospívajících vystavených působení nějaké ilegální drogy v ČR v roce 2003 a 2007 (věková skupina 15–19 let) 76
Tabulka 8-1: Vybrané země studie ESPAD 2007: tmavší stínování – země s vyššími hodnotami na indikátorech spotřeby alkoholu, světlejší stínování – země s vyššími hodnotami na indikátorech 85
Table 9-1: Tobacco smoking (in %) 87
Table 9-2: Regular alcohol consumption among 16-year-olds in 1995–2007 (in %) 88
Table 9-3: Binge drinking and repeated drunkenness among 16-year-olds in 1995–2003 (in %) 88
Table 9-4: Lifetime prevalence of illicit drug use (trends in 1995–2007, in %) 88
Table 9-5: Prevalence of repeated drug use (more than 5 times in lifetime) (trends in 1995–2007, in %) 89
Table 9-6: Lifetime prevalence, prevalence in the last 12 months and prevalence in the last 30 days (in %) 90
Table 9-7: Selected indicators of illicit drug use by gender (trends in 1995–2007, in %) 90
Table 9-8: Prevalence of drug use by type of school attended (in %) 90
Tabulka 11-1: Otázka 3 – Volnočasové aktivity 99
Tabulka 11-2: Otázka 4 – Absence za poslední měsíc 100
Tabulka 11-3: Otázka 6 – Dostupnost cigaret 101
Tabulka 11-4: Otázka 7+8 – Celoživotní frekvence užívání cigaret a frekvence v posledním měsíci 101
Tabulka 11-5: Otázka 9 – Věk prvního užití cigaret a pravidelného kouření 102
Tabulka 11-6: Otázka 10 – Dostupnost alkoholických nápojů 103
Tabulka 11-7: Otázka 11 – Frekvence užívání alkoholu – celoživotní, za poslední rok a poslední měsíc 104
Tabulka 11-8: Otázka 12 – Frekvence užívání alkoholu poslední měsíc 105
Tabulka 11-9: Otázka 13 – Před kolika dny naposledy pil/a alkohol 106
Tabulka 11-10: Otázka 14 – Jaký alkoholický nápoj při poslední příležitosti 106
Tabulka 11-11: Otázka 14a–e – Odhad průměrné spotřeby alkoholu při poslední příležitosti podle typu nápoje 107
Tabulka 11-12: Otázka 14f–g – Způsob pití (více či méně než obvykle) a míra opilosti při poslední konzumaci alkoholu 108
Tabulka 11-13: Otázka 15 – Nákup alkoholických nápojů v obchodě pro vlastní spotřebu za poslední měsíc 109
Tabulka 11-14: Otázka 16 Nákup alkoholických nápojů v hospodě, restauraci, baru pro vlastní spotřebu za poslední měsíc 110
Tabulka 11-15: Otázka 17 – Pět či více sklenic alkoholu za sebou při jedné příležitosti za poslední měsíc 111
Tabulka 11-16: Otázka 18 – Opilost – celoživotní frekvence, frekvence za poslední rok a poslední měsíc 112
Tabulka 11-17: Otázka 19 – Věk prvního užití 113
Tabulka 11-18: Otázka 20 – Pravděpodobné důsledky konzumace alkoholu 114
Tabulka 11-19: Otázka 21 – Problémy v důsledku užívání alkoholu – poslední rok 116
Tabulka 11-20: Otázka 22 – Užívání léků na uklidnění nebo sedativ na lékařský předpis 118
Tabulka 11-21: Otázka 23 – Dostupnost marihuany, hašiše 118

Tabulka 11-22: Otázka 24 – Frekvence užívání marihuany – celoživotní, poslední rok, poslední měsíc 119
Tabulka 11-23: Otázka 25 – Věk prvního užití marihuany nebo hašiše 120
Tabulka 11-24: Otázka 26 – Odmítl/a zkusit marihuanu, ačkoliv měl/a možnost 120
Tabulka 11-25: Otázka 27 – Dostupnost drog 121
Tabulak 11-26: Otázka 28+29 Frekvence užívání drog - celoživotní, poslední rok, poslední měsíc 122
Tabulka 11-27: Otázka 30 – Frekvence užívání drog – celoživotní 123
Tabulka 11-28: Otázka 30B – Užívání LSD, kokainu a halucinogenních hub – poslední rok, poslední měsíc 126
Tabulka 11-29: Otázka 31 – Věk prvního užití drog 126
Tabulka 11-30: Otázka 32 – Problémy v důsledku užívání drog – poslední rok 128
Tabulka 11-31: Otázka 33 – Útrata za tabák, alkohol, marihuanu za poslední měsíc 130
Tabulka 11-32: Otázka 34 – Odhad užívání drog mezi přáteli 131
Tabulka 11-33: Otázka 35 – Užívání drog mezi staršími sourozenci 132
Tabulka 11-34: Otázka 36 – Názor na riziko škodlivosti drog 133
Tabulka 11-35: Otázka 37+38 – Vzdělání otce a matky 135
Tabulka 11-36: Otázka 45 – Kolik dní v posledním měsíci pil/a nějaký alkohol 136
Tabulka 11-37: Otázka 47 – Užití marihuany v posledním roce a okolnosti jejího užívání 136
Tabulka 11-38: Otázka 48 - Jak často v partě přátel, kde se užívá marihuana nebo hašiš 137
Tabulka 11-39: Otázka 49 - Místo, kde lze snadno sehnat marihuanu nebo hašiš 130
Tabulka 11-40: Otázka 50 – Pravděpodobné důsledky užívání marihuany nebo hašiše 131
Tabulka 11-41: Otázka 51 – Kde získal/a marihuanu 133
Tabulka 11-42: Otázka 52 – Proč zkusil/a marihuanu 134

Seznam obrázků

Obrázek 3-1: Denní kouření a silné kouření (11 a více ks cigaret denně) podle pohlaví (v %) 21
Obrázek 3-2: Věk začátku kouření a začátek denního kouření (v %) 21
Obrázek 3-3: Subjektivně pociťovaný stupeň opilosti při příležitosti, kdy dotázaný naposledy pil alkohol v závislosti na typu studované školy (v %) 23
Obrázek 3-4: Celoživotní zkušenost s užíváním drog a jiných psychoaktivních látek 24
Obrázek 3-5: Rozdíly v celoživotní zkušenosti s drogami podle pohlaví (v %) 25
Obrázek 3-6: Zkušenosti s konopnými drogami, stimulancii a opiáty celoživotně, v posledním roce a v posledním měsíci 25
Obrázek 3-7: Rizika spojená s užíváním návykových látek podle pohlaví (v %) 28
Obrázek 3-8: Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek (v %) 28
Obrázek 3-9: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky v posledních 30 dnech (% z těch, kteří uvedli nákup těchto látek) 29
Obrázek 3-10: Volnočasové aktivity studentů (v %) 36
Obrázek 4-1: Frekvence užití konopných látek v posledních 12 měsících podle pohlaví – z těch, kteří uvedli užití marihuany nebo hašiše v posledním roce (v %) 39
Obrázek 4-2: Problémy v souvislosti s užitím konopných látek v posledních 12 měsících podle pohlaví (v %) 40
Obrázek 4-3: Místo, kde by bylo možné si obstarat marihuanu nebo hašiš (v %) 41
Obrázek 4-4: Důvody prvního užití konopných látek podle pohlaví (v %) 42
Obrázek 6-1: Zkušenosti studentů s vybranými nelegálními drogami – srovnání základních a středních škol (v %) 63
Obrázek 6-2: „Žádné" nebo „malé" riziko užití návykových látek mezi studenty středních škol (v %) 65
Obrázek 6-3: Subjektivně vnímaná dostupnost návykových látek mezi žáky ZŠ a studenty SŠ – % odpovědí „celkem snadno" nebo „velmi snadno" by dokázali sehnat vybranou látku 66
Obrázek 6-4: Problémy v důsledku konzumace alkoholu a užití nelegálních drog mezi studenty SŠ a žáky ZŠ (v %) 66
Obrázek 6-5: Útrata za tabák, alkohol a konopné látky uváděná žáky základních škol a studenty středních škol (v %) 68
Obrázek 7-1: Srovnání vývoje rozsahu užívání nelegálních drog (v %) 73
Obrázek 7-2: Subjektivně vnímaná dostupnost vybraných nelegálních drog (v %) 75
Obrázek 7-3: Subjektivní vnímání rizikovosti užívání návykových látek (v %) 76
Obrázek 8-1: Kouření během posledních 30 dnů podle pohlaví (Hibell et al., 2009) 80

Obrázek 8-2: Kouření během posledních 30 dnů podle počtu vykouřených cigaret, studenti ČR a evropský průměr 79
Obrázek 8-3: Pití alkoholu v posledních 30 dnech – trendy od roku 1995–2007 podle pohlaví (Hibell et al., 2009) 82
Obrázek 8-4: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v % (Hibell et al., 2009) 83
Obrázek 8-5: Návykové chování českých studentů ve srovnání s evropským průměrem (v %) (Hibell et al., 2009) 85
Figure 9-1: Prevalence of illicit drug use in the Czech Republic (in %) 89
Figure 9-2: Drug availability – proportion of responses "very easily" and "easily" obtain a drug (in %) 91
Figure 9-3: Risk perception – proportion of responses "great risk" (in %) 91
Figure 9-4: Prevalence of substance use in the Czech Republic in comparison with European average (in %, alcohol volume in ml) (Hibell et al., 2009) 92

Seznam map

Mapa 5-1: Podíl denních kuřáků podle krajů (v %) 48
Mapa 5-2: Podíl silných kuřáků podle krajů (v %) 48
Mapa 5-3: Pití alkoholu více než 5× v posledních 30 dnech (v %) 48
Mapa 5-4: Časté pití nadměrných dávek alkoholu (5 a více sklenic v posledních 30 dnech) (v %) 49
Mapa 5-5: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy (v %) 50
Mapa 5-6: Prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v posledních 12 měsících (v %) 50
Mapa 5-7: Prevalence užití jakékoliv nelegální drogy v posledních 30 dnech (v %) 51
Mapa 5-8: Celoživotní prevalence užití jakékoliv nelegální drogy mimo konopné látky (v %) 51
Mapa 5-9: Celoživotní prevalence užití konopných látek (v %) 51
Mapa 5-10: Opakované užití konopných látek (více než 5krát) v posledních 12 měsících (v %) 52
Mapa 5-11: Prevalence užití konopných látek v posledních 30 dnech (v %) 52
Mapa 5-12: Celoživotní prevalence užití extáze podle krajů (v %) 52
Mapa 5-13: Celoživotní prevalence užití LSD a jiných halucinogenů (v %) 53
Mapa 5-14: Celoživotní prevalence užití halucinogenních hub podle krajů (v %) 53
Mapa 5-15: Prevalence užití halucinogenních hub v posledních 12 měsících (v %) 54
Mapa 5-16: Celoživotní prevalence užití pervitinu nebo amfetaminů (v %) 54
Mapa 5-17: Prevalence užití pervitinu a amfetaminů v posledních 12 měsících (v %) 54
Mapa 5-18: Celoživotní prevalence užití heroinu nebo jiných opiátů (v %) 55
Mapa 5-19: Celoživotní prevalence užití těkavých látek podle krajů (v %) 55
Mapa 5-20: Prevalence užití těkavých látek v posledních 12 měsících (v %) 55
Mapa 5-21: Subjektivně vímaná dostupnost piva (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si pivo) 56
Mapa 5-22: Subjektivně vímaná dostupnost destilátů (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si destiláty) 57
Mapa 5-23: Subjektivně vímaná dostupnost konopných látek (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si konopné látky) 57
Mapa 5-24: Subjektivně vímaná dostupnost pervitinu (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si pervitin) 57
Mapa 5-25: Subjektivně vímaná dostupnost extáze (% odpovědí celkem snadné a velmi snadné obstarat si extázi) 58
Mapa 8-1: Průměrná spotřeba alkoholu při poslední konzumní příležitosti (v cl 100% alkoholu) (Hibell et al., 2009) 81
Mapa 8-2: Celoživotní prevalence užití marihuany nebo hašiše v % (Hibell et al., 2009) 84
Map 9-1: Regional differences in lifetime prevalence of heroin use (in %) 90

PhDr. Ladislav Csémy, Mgr. Pavla Chomynová,
PhDr. Petr Sadílek

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)

Výsledky průzkumu v České republice v roce 2007

© Vydal/ Úřad vlády České republiky, 2009

1. vydání

Redakčně uzavřeno 30. října 2009

Design Missing-Element

Sazba Vladimír Vašek

ISBN 978-80-87041-94-9

EVROPSKÁ ŠKOLNÍ STUDIE O ALKOHOLU A JINÝCH DROGÁCH (ESPAD)
VÝSLEDKY PRŮZKUMU V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2007

■ Předkládaná výzkumná zpráva podrobně shrnuje výsledky české části mezinárodního projektu ESPAD realizovaného v roce 2007. Hlavním cílem této zprávy je podat přehled o situaci v České republice pokud jde o rozsah kouření, pití alkoholu a užívání nelegálních drog v populaci dospívající mládeže a porovnat ji se situací v ostatních evropských zemích.

■ V roce 2007 se do čtvrté vlny (první vlna 1995) projektu ESPAD zapojilo celkem 35 evropských zemí s více než 101 tisícem dotázaných. Státy jsou povinny dodržovat jednotný metodologický postup, který zahrnuje jednotný dotazník, princip konstrukce výběrového souboru a postup při sběru dat, což zaručuje srovnatelnost výsledků mezi zeměmi. Dotazník pokrývá oblast užívání legálních i nelegálních návykových látek mezi mládeží, postoje a názory studentů ve vztahu k návykovým látkám, včetně subjektivně vnímaných rizik a dostupnosti drog.

■ Publikaci „Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)“ vydává Úřad vlády České republiky, jehož součástí je sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Distribuci publikace v knižní podobě zajišťuje vydavatel. Elektronická verze je k dispozici na informačním serveru spravovaném Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti (NMS) na adrese www.drogy-info.cz.

ISBN 978-80-87041-94-9

neprodejné

Vydal / Úřad vlády České republiky ▪ Nábřeží Edvarda Beneše 4 ▪ 118 01 Praha 1 ▪ www.drogy-info.cz